

Bodleian Libraries

UNIVERSITY OF OXFORD

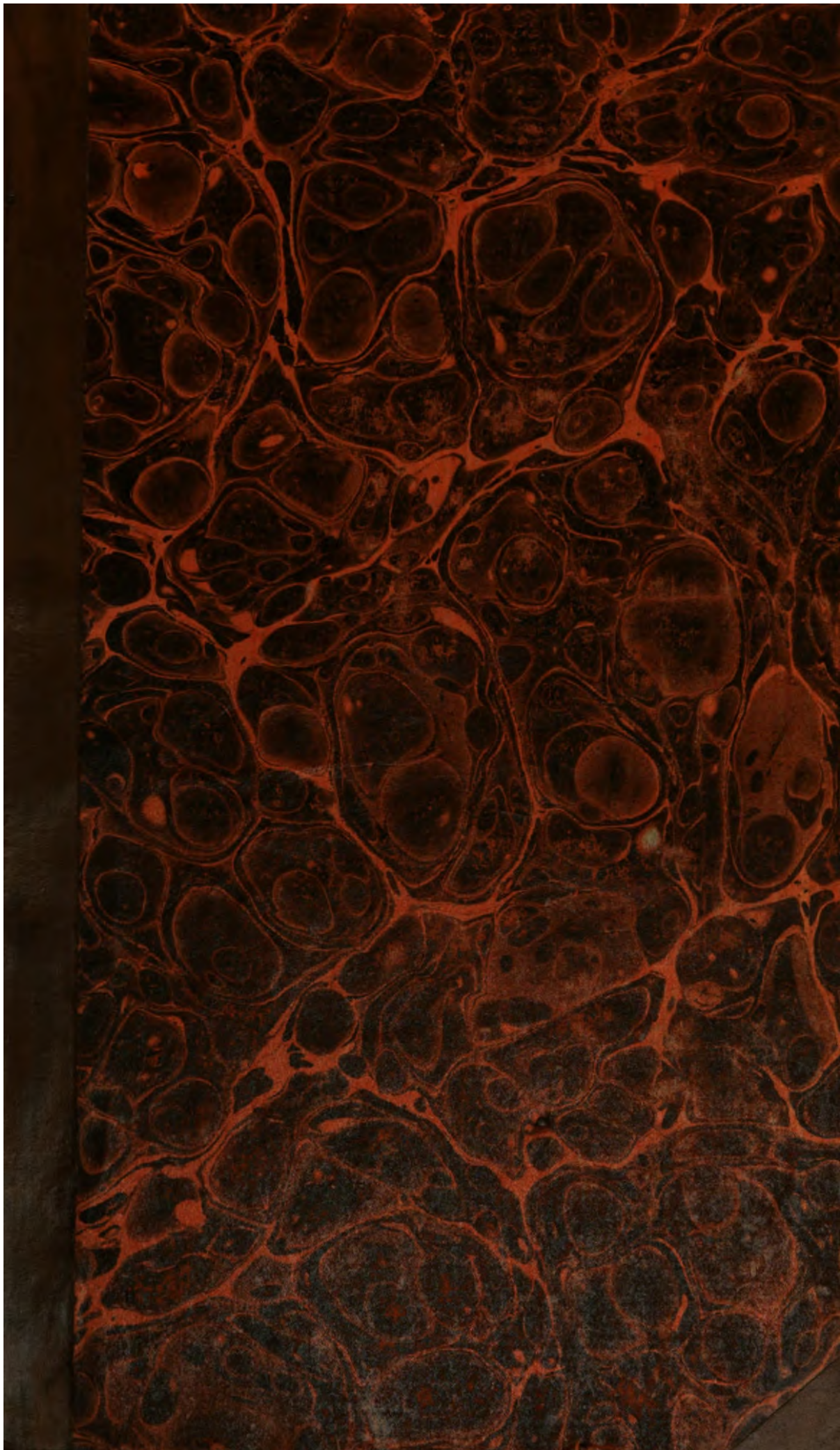
This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

For more information see:

<http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks>

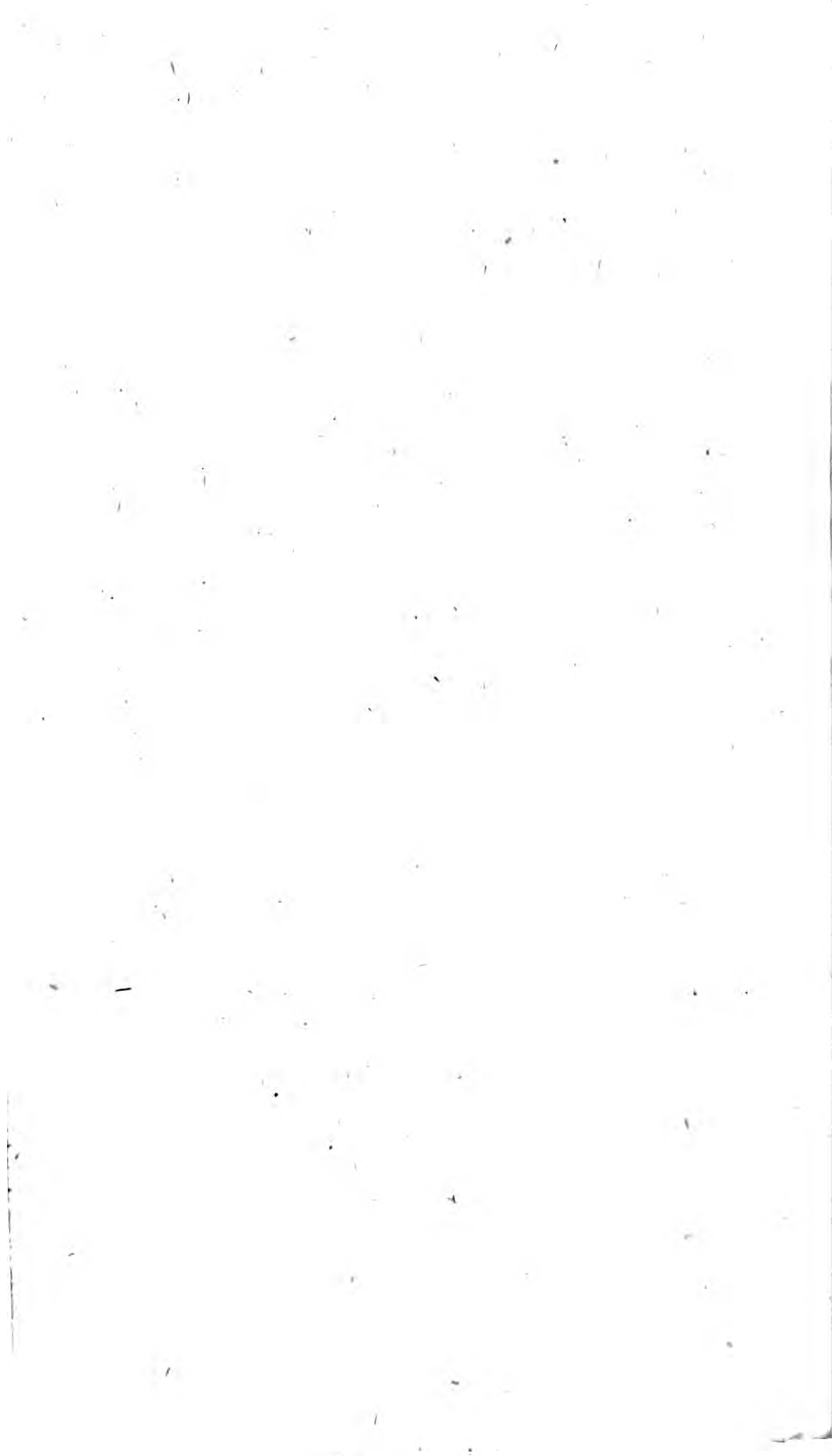
This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

Mason.
T. 21.

N° 148.
Sagabibliothek

med

**Anmærkninger og indledende
Afhandlinger.**

af

Peter Erasmus Müller,

Dr. og Prof. i Theolog. ved Kjøbenhavns Universitet.

Tredie Bind.

D. L. T. i N.

Kjøbenhavn.

Trykt i det schultziske Officin.

Forlagt af Dorothea sal. Schulz.

1820.

1870
No. 100

Received of the Treasurer of the
Board of Directors

the sum of \$100.00
for the year ending

1870

1870

1870

Indhold af tredje Deel.

	Side
F ortale	VII-XVI.
Almindelige Bemærkninger om Sagaer fra den historiske Tidssalbet	1-37.

Sagaer om Danmark.

Somsvikingasaga	38-115.
Historisk-geographisk Fragment	115-116.
Fragment om Harald Blaatand og Svend Tvestiæg	116-118.
Rnytlingasaga	118-127.
Saga om Hakon Hareks Søn	127-131.
Thattr om Egill den Døde	131-139.

Sagaer om Sverrig.

Thattr om Styrbiørn	140-147.
— Hroé den Røsebe	147-153.

IV

	Side
Thattr om Hauk Habrot	153-158.
Ingvær Bidførles Saga	158-176.

Saga om Rusland.

Gymunds Saga	177-186.
------------------------	----------

Sagaer om Norge.

Saga om Harald Haarfager	187-190.
— — Harald Haarfagers Skalde	190-197.
Oluf Tryggvesens Saga ved Oddur Munk og Sunlaug Munk	197-211.
Thorleif Jarlaskalds Thattr	211-217.
Thattr om Sunneve og Alban	217-222.
— — Svend og Finn	222-227.
— — Endrid Ibreid	227-231.
— — Thorstein Drefod	232-237.
— — Helge Thorers Søn	238-240.
— — Thorstein Bearmagn	240-251.
— — Ragnvald og Raub	252-257.
— — Thorvald Talsald	257-261.
— — Augmund Ditt og Gunnar Helming	261-269.
— — Halfred Vanraabfald	269-287.
— — Oluf Geirstadaalf	287-292.
— — Raubulf	292-300.
— — Egil Sidu Halls Søn	300-303.
— — Endrids Giftermaal	304-308.
— — Karl Besæl	308-316.
— — Margrete og Sigurd Kongsfrende	316-319.

V

	Side
Thattr om Thrand fra Dpland	319-321.
— — Rafn Rutfirbing	322-325.
— — Preibar Tosse	325-329.
— — Halbor Snorresen	330-337.
— — Snegle Hall	337-351.
— — Odd Dfeigsen	351-356.
— — Hemming	356-368.
— — Thorvard Krakunef.	368-371.
— — Brand den Garmilde	371-375.
Hakon Iversens Saga	375-377.
Thattr om Stuf Stalb	377-380.
Den hellige Edwards Saga	380-386.
Thattr om Gisle Illugesen	386-398.
Snorre Sturlesens Heimskringla	398-413.
Sverres Saga	413-426.
Saga om Hakon Sverresen, Guttorm Sigurd-	
sen og Inge Bardsen	426-429.
Hagen Hagensens Saga	430-433.
Magnus Lagabeters Saga	433-434.
Fagurfskinna	434-437.
Flatsbogen	437-449.
Morkinskinna	449-452.
Brockskinna	452-457.
Fryggiarstykke	458-461.
Thattr om Promund Halte, Tillæg til 1 D.	462-464.
— — Helge og Ulf, Tillæg til 1 D.	465-467.
— — Bragda Kulver, Tillæg til 3 D.	467-471.
— — Erkebiskop Absalons Sierrighed, Til-	
læg til 3 D.	471-474.

Thotte og Thorstein Eide: Gulls Sam. II. Del
 til 3 R. 484

Thotte og Thorstein Eide: Høst og Vinter. II. Del
 til 3 R. 485

**Alfabetisk Register over Skandinaviske og Fremmede
 Sprog, overalt eller enkeltvis An-
 manet 486-487.**

**Alfabetisk Register over de i Samfundslitteraturens
 trede Bind underlagte Sprog og Thotte 488-491.**

Sagsregister over Bibliothekets trede Bind . . 492-499.

F o r e r i n d r i n g .

Sagabibliothekets tredje og sidste Deel indbefatter Islændernes Fortællinger om Begivenheder i Norden uden for deres egen Tid, fra den historiske Tidæalders Begyndelse indtil Enden af det trettende Aarhundrede.

Da Hovedtrækkene i disse Begivenheder letteligen kunne bestemmes med Hensyn til Sted og Tid, er det fra disses egen, og ikke enten fra Fortællingens eller Nedskrivningens Tidæalder, at Inddelingsgrunden for Indholdet af nærværende Bind er bleven hentet.

VIII

Først anføres Sagaerne om Danmark, saa de om Sverrig og Rusland, tilsidst de om Norge, der udgiøre det største Antal. I enhver af disse geographiske Afdelinger følges den chronologiske Orden.

Nogle Anomalier have indsneget sig. Saaledes kunde den hellige Edwards Saga, der henføres under de Harald Haardraade vedkommende Fortællinger, ligesaa godt have udgiort en egen Rubrik, under Titel af Saga om Engelland, som Gmunds Saga har faaet Overskrift af Saga om Rusland. Af de i første Bind optagne Stykker høre Smaafortællingerne om Audun Bestfyrdska og Thorstein Austfyrdska til Sagaerne om Danmark; de om Thorstein Frode og

Guld = Uges Børd til Sagaerne om Norge. Slutningen af nærværende Bind indeholder Supplementer af flige Fortællinger, paa hvilke jeg senere er bleven opmærksom, og som derfor ved Overskriften ere blevne henbiste til den dem efter Planen tilkommende Plads.

Legender om fremmede Helgene hvoraf den islandiske Litteratur eier en betydelig Deel, men næsten alle blotte Oversættelser, ere her aldeles forbigaaede. Skunde om Alban og Sunneve samt den ny nævnte om Edvard blive omtalte, fordi de ere mere end Oversættelser, staae i Forbindelse med den nordiske Historie, og desuden vare optagne i Kongesagaerne, i det mindste i Flarøbogen, hvor

imod de øvrige Legender udgiøre egne Samlinger.

Endnu større er Tallet paa de Oversættelser og Efterligninger af fremmede Romaner, hvilke Islændere have forfattet fra Begyndelsen af det trettende Aarhundrede indtil vore Dage. Min Hensigt var at behandle disse om end kortere, dog paa samme Maade som Sægaerne; men efter at have læst en Deel deraf, forgik Taalmodigheden mig, saa usle vare de fleste baade af Foredrag og Indhold. Hertil kom, at skulde disse ofte meget frie Oversættelser sammenlignes med Originalerne, udfordredes dertil et vidtløftigt Studium af Middelalderens Romantik, hvilket vilde føre mig altsor vidt fra mine Hovedsyser,

og dog kun maaskee ved et Par Enkeltte lovede et Udbytte, der fortiente nogen Opmærksomhed.

For imidlertid efter det i Fortalen til første Deel givne Bøfte, dog her at meddele en Udsigt ogsaa over denne Green af den islandste Litteratur, har jeg tilføiet en alphabetisk Liste over alle flige Romaner, som findes paa Kongens og Universitetets Bibliotheker eller i Statsraad Thorlacii og Professor Rasks private Samlinger. De korte Bemærkninger, som ere lagte til, grunde sig deels paa egen Læsning, deels paa Arne Magnussens Excerpter No. 571 i Fol. blandt de Suhmske Haandskrifter. Hvor disse Romaner tillige hørte til dansk Almuelæsning, har jeg desuden henviist til Profes-

for Nyerups Værk over denne Gienstand. De Eventyr derimod, som ere digtede af Sælænderne selv, angaae nordiske Helte, og skjønes at være Efterligninger af deres egen Oldtids Sagn, ere paa vedkommende Steder blevne gennemgaaede med de øvrige Sagaer; de Romanhelte, hvis Historie blot findes i de saakaldte Rimur, eller de senere Aarhundreders rimede Sange, ere aldeles ubeladte.

For at lette Oversigten af hvad Sagabibliothekets trende Bind indeholder, har jeg udarbejdet tvende Registre. Det ene indeholder en Fortegnelse over alle de Sagaer og Thattr eller større og mindre Fortællinger, som her ere blevne undersøgte. Har en Saga flere Titler, ere de særskilt blevne anførte med Henviisning,

ligeledes ere de enkelte Sagaer blevne næv-
 nede, hvoraf Snorres Bærk bestaaer, med
 Tilføielse af det Sted i Heimskringla,
 hvortil de høre. Ved at sammenligne vor
 Sagaliste med Troils Breve over Island
 I 4de B. eller Halvdan Ginarsens islandske
 Litterairhistorie, vil man bemærke: at her
 adskillige Navne ere føiede til, men og-
 saa en Deel forbigaaede, fordi de ikke
 fandtes i de Kiøbenhavnske Samlinger.
 Fradrager man imidlertid Legender, Roma-
 ner og blotte Udtog af Rimur, vil man
 finde, saavidt jeg af Titlerne formaaer at
 slutte, at de fleste andre i Sagabibliothe-
 ket ikke anførte Sagaer, ere enten Brud-
 stykker, der høre til større Fortællinger,
 f. Ex. Holmgange Berses, Bolle Bolle-
 sens, Thettleif Danskes, eller slige Strif-

ter, som uden Tvivl allerede før det syttende Aarhundrede vare tabte, f. Ex. Bodmod's og Grims Saga, og alleneſte anførtes paa Sagaliſterne fordi man i et ældre Skrift fandt dem citerede.

Blandt de iſlandſke Haandſkrifter der bevares i Stockholm, hvorover Profefſor Biliogreen har meddeelt en omhyggelig For- tegnelle i *Scandinaviſka Fornålderns Hiel- tesagor* 1 D., har jeg kun fundet to hiſto- riſke Stykker, ſom maafkee indeholde no- get, der ikke findes i de kiøbenhavnſke Haandſkrifter, nemlig S. XLV et Frag- ment om Danakonger, forſkielligt fra Sögubrot, men ſom dog ſandſynligviis er enten det i Sagabibliotheket 2 D. S. 482 eller 3 D. S. 116-118 anførte, og en Beretning om Kong Svend og Biſkop Bil-

helm. Af Romanerne vare fire mig ube-
 kiendte, Geirard Karls og Wilhelm Gei-
 rardsens, Laes Henriksens samt Rolf
 Stuggefjils Ingaldsens og Wilhelm Laes-
 sens, Thorborg Digres, samt Eventyret
 om Placidius. De, som i Island besidde
 utrykte Sagaer, ville letteligen, ved Sam-
 menligning med hvad her er bleven meddelt,
 kunne finde, om det de selv besidde er noget
 Nytt, og om det fortæner Opmærksomhed.

Endnu er et Sageregister bleven føiet
 til med Hensyn til Fleres Nytte, især den
 af den oldnordiske Litteratur saa fortiente
 W. C. Grimms i Tidsskriftet Hermes 1820
 1ste St. Historiske Personers Navne ere
 i dette Register kun for saavidt blevene op-
 tagne, som kritiske Undersøgelser vare der-
 med forbundne. — Af Stedsnavne ere kun
 de mærkeligste anførte.

Undersøgelsen om Snorres Kilder og deres Paalidelighed, blev for vidtløftig til at kunne optages i dette Bind, den bliver trykt i siette Bind af den ved Statsraad Thorslacius og Justitsraad Berlauff besørgede Fortsættelse af de norske Kongesagaer.

De kritiske Undersøgelser ere blevne færre i denne Deel end i den foregaaende, ifkun ved Sombvifingesaga og et Par andre behøvede de at være omstændelige. Derimod haaber jeg, det ikke vil være Læseren uvelkomment, her at læse fuldstændigere Udtog af Fortællinger om Begivenheder i vort Norden fra den historiske Tidssalder, som ofte ved mærkelige Træt skildre Forfædrenes Tænkemaade og Stilling, og hvøraf en Deel hidtil ikke have været trykte.

Allmindelige Bemærkninger

om

Sagaerne fra den historiske Tidsalder.

Historisk kaldes vi det Sagn, der er grundet paa Vidnesbyrd, hvis Paalidelighed vi kunne godtgjøre; mythisk det, hvis Hiemmel, hentet fra Oldtiden, vi ikke tilstrækkeligen formaae at undersøge. I Begge er Fremstillingen blandet af Erindringer om den virkelige Begivenhed og Maaden, hvorpaa den af Vidnerne blev beskuet; men i det historiske Sagn bliver Erindringen om det Skete saa klar, at den Fortællendes Eiendommelighed kun i mindre Grad kan yttre sig; i det mythiske Sagn derimod maae Erindringen, ved at forplantes fra Oldtiden giennem mange Minder, være bleven fordunklet; og i samme Grad have de Fortællendes Eiendommelighed yttret større Indflydelse.

Sagnet adskiller sig fra Fabelen, ved i det Væsentlige at indeholde en Fremstilling, af hvad der er bleven fortalt som Virkeligt, uden andre end uvilkaarlige Forandringer. Det mythiske Sagn er forskielligt fra senere Tiders, dels ved Klarheden af Fortællere, giennem hvis mundtlige Foredrag det er kommet til Efterverdenen, dels ved det særegne Præg, dets uvilkaarlige Forandringer bære; hvilke afhænge især af Maaden, hvorpaa Oldtiden betragtede Tingenes Aarsager.

Det historiske Sagn er sikkert, fordi det Objektive her er det Fremtrædende, og Fremstillingen ved selve Begivenhederne næie betinget. Det mythiske Sagn er usikkert, fordi vi vel undertiden kunne, ifølge Bekjendtskab med Sielens Virkningslove og den gamle Tidsalder's Beskaffenhed, slutte med Sandsynlighed til hvilken Anskuelsesmaade, der i samme har hersket; men alligevel ikke formaae strengt at affondre det Subjektive, eller afgjøre, hvormeget Fortællerne have forandret Begivenhedernes oprindelige Form.

Et Tidsrum maae kaldes mythiskt, naar vi fra det kun have mythiskt Sagn tilbage. Historisk vilde den Tidsalder være, hvis Hovedbegivenheder bleve bevarede i saadanne Fortællinger, hvilke bestikligen i deres oprindelige Form bleve overant-

vordede til Efterkommerne. Hertil er det ikke fornødent at Begivenhederne strax bleve nedskrevne thi lige som det Skrevne muligen kan være falskt, kan det mundtligen Fortalte blive paalideligt. I Kun det udfordres, at Fortællingens Paalidelighed er bygget paa tilstrækkelige Grunde.

Hos ethvert Folk, hvis Oldtids Minder ikke ere forsvundne, maae der være en gradvis fremskridende Overgang fra den mythiske til den historiske Tidsalder. Saa let man derfor i Almindelighed kan tænke sig Forskielen mellem en mythisk og en historisk Tid; saa vanskeligt bliver det bestemt at betegne de gjensidige Grændser. Først fremtræde enkelte Begivenheder umiskjendeligen, som fremragende Punkter af Oldtidens Siernhed. Disse blive siden flere, og deres Omrids bestemtere, indtil de tilsidst ganske komme ind under den Fortællendes Synskreds. Men endog efter at en Tidalsalders Hovedbegivenheder ere bleve historiske, kan dog i samme meget tildrage sig, der mundtligen forplantes giennem Rækker af Aar, og det af Mennesker, hvis Anskuelsesmaade meget ligner Oldtidens; saaledes ville Sagn med et mythisk Præg endnu kunne gives i en historisk Tidsalder.

Flere Omstændigheder stødte sammen, til i det niende Aarhundredes sidste Halvdeel at ende

Mythernes Periode baade i Danmark og Norge. I begge Riger bliver de mange Smaafonger tvungne til at hylde Overkongens Magt. Begivenhederne erholdte derved større Omfang, og bestemte hele Nationens Stiebne. Forhen forvildedes Erindringerne mellem de mange Fylkekongers evindelige Feider; nu kunde den fæste sig til Stolkongernes Bedrifter og dens uafbrudte Følge. I Danmark indvandrede kristelige Missionairer, deres Stiebne blev optegnet, saaledes Kristendommens Udbredelseshistorie knyttet til Dannerfolkets, og i fremmede Kroniker, om end kun i Brudstykker, bevaret. Derved fremkaldtes tillige efter nogle Menneskealdrer den Periode, hvori boglige Kunster kunde fremspire, og siden enkelte Mænd foranlediges til at optegne Fædrenes Bedrifter.

Fra Norge udsandrede til samme Tid Islands Nybyggere. De medbragte til den fjerne De mythiske Sagn, knyttede til de mange Oldtidsfange, desuden historiske Minder fra deres egen og deres Fædres Levetid. Her begyndte strax en historisk Tidsalder. Nybyggerne horte til Norges ædleste og kraftfuldste Slægter; det var tildeels Ahnestolthed og Hang til at fortsætte det gamle Liv, om hvilket Sangen tonede, der bragte dem til at forlade deres Hiemstavn.

Alle de mægtigere Familier, der levede adspredte paa den store Æ, for største Delen allerede forhen hinanden bekiendte, bragtes strax, ved deres gienfidsige Forhold, først paa enkelte Thingsteder siden paa Althinget at indgaae med hinanden nyere Forbindelser. Ligesom den samme Mand, der havde tilskyndet deres Flugt, ledede dem til omhyggeligen at bevare Mindet om deres Herkomst; maatte den unge Stats Opkomst, Tilvæxt og første indvortes Stridigheder stærkt indpræge sig Hukommelsen. Det blev vigtigt for enhver Slægt at vide, hvad man havde at hevne, hvem at hjælpe, paa hvilke Slægters Bistand man ifølge ældre Forholde var besejret til at regne. Saaledes maatte allerede formedelst Hovdingernes indbyrdes Fejder et Aarhundrede efter Bebyggelsestiden, henimod da Kristendommen forskyndtes, en Mængde Familiefagn være i Omløb, der med Omhyggelighed bleve fortalte, med Opmærksomhed hørte, og hvorved den historiske Sands i Almindelighed blev vakt og næret.

Handelstrang nødte imidlertid Islænderne til jevnlig at seile til Moderlandet; Familieforhold, Lyst til Hæder og Gods, bragte manges enkelt Mand til at besøge Norges Konger og Hovdinger. Ved Tilbagekomsten lyttede Alle med største

Begiærlighed paa deres Efterretninger, og hvad saaledes den Hiemkomne fortalte paa Althinget eller ved de store Gilder, blev nøie indprentet Hukommelsen. Af disse og flere Anledninger, som andensteds vidtløftigere ere bleven fremsatte, udvilde sig den islandiske Historiographie ¹⁾.

Da de fleste historiske Minder, Islands Nybyggere bragte med sig, angik Moderlandet, da deres Forbindelser med dette vare saa mangfoldige; maae i den islandiske Litteratur den historiske Tidsalder begynde tidligere for Norge, end for de andre skandinaviske Riger; hvad disse angaaer, maae den for Danmark atter begynde tidligere end for Sverrig, efterdi Islændernes Samsærsel med hint Rige var større end med dette. Vi kunne altsaa regne at den historiske Tidsalder i Norge begynde med Harald Haarfaers Fader Halvdan Svarte; i Danmark med Harald Blaatand, i Sverrig med Erik den Seiersælles Søn Oluf Skodfonge. Fra den Tid er i det mindste Kongereffen upaatvilelig.

¹⁾ See min Afhandling Ueber den Ursprung und Verfall der isländischen Historiographi aus dem Dänischen übersezt Kop. 1813. En Omarbeidelse af den danske Original vil blive indrykket i det danske Videnskaberne's Selskabs Skrifter.

Neppe tohundrede Aar forløbe fra Harald
 Haarfagers Dage til den første islandske Historic
 skriver, og allerede et Aarhundrede derefter vare
 de allerfleste af de ældre Minder blevne førte i Pen-
 nen. En Tidlang, førend de nedskreves, maae de
 være bleven bragte i sammenhængende Fortællin-
 ger. Disse vare da ikke saa meget yngre end selv
 de ældste Begivenheder i hin Periode, at de jo
 have i sig selv Rimelighed for, især i en Tidsala-
 der hvor den mundtlige Overlevering ene galdt,
 og derfor omhyggeligen bevaredes, at udholde en
 sandtru Fremstilling af selve Begivenheden; hvis
 vi ellers have Grund til at formode: at deres Op-
 havsmænd havde været i Stand til at indhente
 noiagtige Efterretninger om Tildragelserne i de
 nordiske Riger, og havt Villie til troligen at be-
 vare disse.

Hvad det første angaaer, kunne vi ikke tvivle
 paa, ifølge hvad allerede er anført angaaende Sam-
 færselelsen mellem Norge og Island, samt Forbin-
 delsen mellem Dens anselige Familier og Norges
 Hovdinge; at jo paalidelige Efterretninger om
 Statsomvæltninger i Norge jevnlig ere bleven
 bragte over Havet til den afsides liggende De.
 Man kan endog fra Harald Haarfagers Dage af
 paavise en Række af Dientvidner, som i Island

have fortalt deres Medborgere de Tildragelser i Norge, de selv have oplevet²⁾.

Sioldnere kom Islands Børgere til Danmark, imidlertid kunne vi, dog finde Spor til, et hyppigere Samkvem mellem begge Lande, end man efter Fiernheden kunde formode. Allerede Handelsreiserne til Norge kunde gjøre dem bekiendte med danske Kjøbmænd, thi paa de fra ældgamle Tider besøgte Markeder i Viggen³⁾, i Lønsberg⁴⁾ og paa Brenserne⁵⁾, indfandt sig og mange danske Kjøbmænd. Men Datidens Handelsmænd, der førte deres egne Skibe, og maatte ofte selv værge om Liv og Gods, vare tillige Stridsmænd, hørte ofte til de anseligste Slægter, og besadde en fortrinligere Dannelsse.

Da de vigtigere Varer, Islænderne hentede fra Norge, bleve, naar Sommer undtages, især fra Danmark bragte did; var det naturligt, at ogsaa Islænderne prøvede paa at seile til Danmark. Blandt de mange norske Skibe der hentede

²⁾ See min Afhandling om Snorres Kilder, der vil blive trykt i det siette Bind af den norske Kongekronike.

³⁾ Heimskringla Nlaf. Hell. S. R. 62, 84.

⁴⁾ Ibid. Harald Haarfagers Saga Kap. 38.

⁵⁾ Lardalafaga See Sagabibli. I D. S. 199.

Malt, Hvede og Honning paa Markedet i Helsingør, allerede i Harald Blaatands Tid, fandtes vel og Skibe fra Island ligesaavel som der vare nogle fra Færøerne ⁶⁾. Sigurd Torfæfosfre reiste som Kjøbmand ned til nybnævnte Kong Harald, og blev vel modtaget ⁷⁾. Gisle Sursen og Westein gjorde i det tiende Aarhundrede en Kjøbmandsreise fra Island til Viborg, hvor de tilbragte Vinteren ⁸⁾. I samme Tidsalder skal Islænderen Karl den Røde have solgt en Slave inde paa et dansk Marked ⁹⁾. Halfred Vanraadskiald gjorde i det ellefte Aarhundrede en Handelsreise fra Norge til Helsingør ¹⁰⁾.

En anden Aarsag til Winterophold i Danmark vare Vikingstogene i Østersøen, ved hvilke Danmark tilbød et bekvemt Winterleie. Saaledes besøgte Gunnar fra Hlidarende Kong Harald Blaatand i Slesvig ¹¹⁾. Bjørn Breidvikingakappe be-

⁶⁾ Færeyingasaga See Sagabibl. I D. S. 176. Egilsaga R. 19. S. 78, 81. Sagabibl. I D. S. III.

⁷⁾ Hørdes Saga R. 16. S. 91.

⁸⁾ Gisle Sursens Saga R. 8. S. 136.

⁹⁾ Svartdælasaga Sagabibl. I D. S. 305.

¹⁰⁾ Dlaf Tryggves. Saga isl. Udg. 2 D. S. 126. R. 31.

¹¹⁾ Nialfsaga R. 30.

gav sig til Danmark, for derfra at gaae til Jomsborg ¹²⁾. Bism Hildalafape havde endog i nogle Aar indgaaet Staldbroderskab med en dansk Viking, og tilbragte Vinteren hos Knud den Magtige ¹³⁾. Dog vare der ikkun faa Islændere, som drog paa Vikingstog, og efter Kristendommens Indførelse ophørte strax denne Skik i det mindste i Island.

Flere besøgte Danmark for at tiene i Kongens Gaard, og især som Skalde at vinde Ære og gyldne Ringe saavel hos Dannerkongen som hos hans Høvdinger. Saaledes kom Thorleif Jarlaskald til Svend Tveskiæg ¹⁴⁾, Thord Sighvats Fader ¹⁵⁾ og Halfred Banraadskald til Sigvald Jarl ¹⁶⁾; Thoraren Loftunge ¹⁷⁾, Hallvard Harets Blæse ¹⁸⁾, Berse Skald Torvesen ¹⁹⁾,

¹²⁾ Eyrbyggiasaga S. 148.

¹³⁾ Sagabibl. I D. S. 161.

¹⁴⁾ Dlaf Tryggel. Saga isl. Udg. I D. R. 181.

¹⁵⁾ Heimskringla Dlaf Hell. S. R. 41.

¹⁶⁾ Dlaf Tryggel. Saga isl. Udg. 2 D. S. 126. R. 31.

¹⁷⁾ Heimskringla Dlaf Hell. S. R. 182. Rnyttlingasaga R. 19.

¹⁸⁾ Rnyttlingasaga R. 8. Heimskringla Dlaf Hell. S. R. 183.

¹⁹⁾ Dlaf Hell. Saga R. 140. Rnyttlingasaga 19.

Thor Kolbeinsen²⁰⁾, Ottar Svarte²¹⁾, Sigvat Skald²²⁾, Thorzeir og Thormod Kolbrunnarskald²³⁾ til Knud den Store. Thorklak Fagre²⁴⁾ og Audun Vestfyrdske²⁵⁾ besøgte Svend Estridsen, Kalo Maanesen kom til Knud den Hellige²⁶⁾, Markus Steggesen til Erik Tiegod²⁷⁾, Einar Skulesen til Svend Grathe²⁸⁾ og Oluf Hvide-skald til Valdemar den Anden²⁹⁾.

Ogsaa Slægtsskabsforbindelser fandt Sted mellem Islændere og Danske i det tiende og ellefte Aarhundrede. Saaledes fandt Høskuld ved Midten af det tiende Aarhundrede danske Frender paa Thinget ved Brennserne³⁰⁾, Thor Kolbeinsens Morbroder var Hior den Rige i Danmark³¹⁾.

²⁰⁾ Rnytlingsfaga R. 8.

²¹⁾ Rnytlingsfaga R. 1, 7, 10, 12, 13.

²²⁾ Rnytlingsfaga R. 16, 17, 19. Heimstringla Dl. Hell. Saga R. 140.

²³⁾ Fostbrødrerfaga Sagabibl. S. 154. 155.

²⁴⁾ Rnytlingsfaga R. 22. Heimstringla Dl. Hell. S. R. 34, 35.

²⁵⁾ Sagabibl. I D. S. 345.

²⁶⁾ Rnytlingsfaga R. 25, 26.

²⁷⁾ Rnytlingsfaga R. 71, 73 = 76, 78 = 81.

²⁸⁾ Rnytlingsfaga R. 108.

²⁹⁾ Rnytlingsfaga R. 127.

³⁰⁾ Lardælsfaga Sagabibl. I D. S. 199.

³¹⁾ Saga om Biorn Pittalalappe Sagabibl. I D. S. 162.

En senere Anledning til Bekjendtskab med Danmarks Beboere gave Pillegrimsreiser til det hellige Land og især til Rom. De fleste af disse foretoges til Lands, og da gik Veien over Danmark. Saaledes nævnes i det ellefte Aarhundrede Stefner Thorgilsen ³²⁾, Thorstein Austfyrdskä ³³⁾, Thorvard Høskuldsen ³⁴⁾, Odde Grimsen ³⁵⁾; i det tolvte Aarhundrede, Thorlauge Palsdatter ³⁶⁾; i det trettende Aarhundrede Sturle Sturlesen ³⁷⁾ og Urækia Snorresen ³⁸⁾.

Ogsaa de Islændere, der reiste ud for at tiene blandt Væringerne, tilbragte undertiden en Winter i Danmark, som Laxdælasaga fortæller om Bolle Bollersen ³⁹⁾. Endeligen bleve de islandske Klerke foranledigede at drage did, naar de vilde til Saxland, Köln eller Paris for at studere, og

³²⁾ Kristnisaga S. 102.

³³⁾ Sagabibl. I D. S. 348.

³⁴⁾ Biosvetningasaga R. 28.

³⁵⁾ Sammesteds R. 30. Biskop Jon Dgmundsen reiste i samme Aarhundrede som Barn med sine Forældre til Danmark, uvist af hvad Aarsag, og blev vel modtaget af Svend Estrithsen, Sagabibl. I D. S. 321.

³⁶⁾ Sturlungasaga 2 Th. R. 34.

³⁷⁾ Sammesteds 5 Th. mod Enden.

³⁸⁾ Sammesteds 6 Th. 46 R.

³⁹⁾ Laxdælasaga Kap. 56.

fundom bleve de nødte at reise derhen, for at vies til Biskopper ⁴⁰).

Det kunde altsaa ikke mangle de videlystne Islændere paa Efterretninger om Begivenhederne i Danmark, imidlertid vare dog Berøringspunkterne med dette Rige langt færre end med Norge; Deeltagelsen i dets Skiebne var i det Hele mindre. Det er derfor ikke nogen fuldstændig dansk Kongehistorie, men Fremstilling af vigtigere fremtrædende Punkter i samme vi kunne vente.

Blandt de mythiske Sagn, Nybyggerne bragte til Den, vare ogsaa adskillige, der angik Leirekongerne; de vare knyttede til Digtersproget, og havde derfor særegen Vigtighed. Saaledes bevaredes Sagaerne om Rolf Krage og Regner Lodbrok. De gamle Skioldungers Skiebne maae have været rig paa mærkelige Træk; deres Magt gjorde dem navnkundige over hele Norden; for de senere Skalde, der besøgte Leirekongerne, var det vigtigt at kiende Stamfødrenes Bedrifter; saaledes bleve Islænderne foranledigede til at samle en Skioldungesaga, men som vi ikkun kiende af faa Citationer ⁴¹), og hvoraf Sögubrot samt Begyndelsen af Tomisvi-

⁴⁰) Hungurvaka S. 76, 90, 158.

⁴¹) Heimskringla Ynglingasaga R. 33. jvnfør Sagabibl. 2 D. S. 489.

Kingasaga rimeligviis indeholde Brudstykker. Den har neppe gaaet længere end til den hedenste Tidsalders Ende, efterdi Rnylingasagas Forfatter, der flittigen citerer, ingensteds finder Leilighed til at nævne den.

Jomsvikingernes Tog til Norge i Enden af det tiende Aarhundrede havde i fortrinlig Grad vakt Islændernes Opmærksomhed. Flere af deres Landsmænd havde været tilstede i Slaget ved Hjarungavog, erkjendt Fiendernes Tapperhed, og beundret Fangerens Trods. Hvad der stod i Forbindelse med dette Tog erholdt Bigtighed for dem. Saaledes opstod og uddannedes en Jomsvikingasaga. Nogle af de dertil hørende Efterretninger foranledigede, i Forbindelse med Adam af Bremens Kronike, Fortællingen om Keiser Ottos Forsøg paa at kristne Danmark, et Emne, der ogsaa havde en religiøs Interesse.

Knud den Mægtiges samt Haardeknuds Historier og Svend Estrithsens første Regjeringsaar ere saa nøie knyttede til den samtidige norske Kongesaga, at de for en Deel maatte behandles i denne. Men just dette foranledigede maaskee, at Islændernes fandt mindre Opfordring til i særskilte Sagaer at fortælle om disse Konger. Imidlertid har der dog været en egen Saga om Knud den

Mægtige, som nu er tabt ⁴²⁾). Af Svend Estrithsens Søner blev Knud ved sit sørgelige Endeligt den navnkundigste. Efterretningerne om hans Mord bleve tidligen bragte i en sammenhængende Fortælling ⁴³⁾. Erik Eiegods Navn var Islænderne bekiendt formedels hans Bennesalighed og Markus Skieggens Vers ⁴⁴⁾. Da Islænderen Oluf Hvitaskald i det trettende Aarhundredes første Halvdeel kom til anden Valdemars Hof, forenede han Knuds sagaerne til et Heelt, forudskikkede en Indledning, uden Tvivl fra det Punkt, hvor Skioldungasaga endte, og fortsatte Fortællingen til Knud den Siettes Historie. Dette Arbeide udgør altsaa Summen af Islændernes Bestræbelser i den danske Kongehistorie.

Norges Samfærsel med Sverrig var i Oldtiden langt ringere, end man efter Rabolauget maatte formode. Halogelændernes Handel med Finner og Krydstog mod Nvæner vedkom ikke de Svenske. Uveibare Klippestrækninger, langt farligere end Rattedgattets Skær, adskilte Landene indtil henimod den sydlige Grændse, hvor der var

⁴²⁾ Heimskringla Magnus den Godes Saga R. 23.

⁴³⁾ Heimskringla Oluf Kyrres Saga R. 8.

⁴⁴⁾ Rnytlingasaga R. 127.

Samkvem mellem Vignæringerne og Gothlands Indbyggere, hvilke især fra Vigen hentede Sild og Salt ⁴⁵).

Uf Islands Nybyggere vare nogle besvogrede med gothlandste Slægter ⁴⁶), men de synes dog ei at have kiendt andre mythiske Sagn om de svenske Konger, end de som vare knyttede til Ynglingeslægten, forsaavidt de norske Konger regnede derfra deres Herkomst, maaskee endog disse blot i Anledning af Thiodolf den Hvinverskes berømte Sang om Rognvald Jarls Forfædre.

Handelens Gang førte ikke Islændere til Sverrig. Vikingstogene til Østersøen bragte dem til, snarere som Fiender end Venner at gieste dets Kyster. Ikkun Gothlands Havne tilbøde undertiden et Vinterleie ⁴⁷). Derimod vare der enkelte Skalde, som besøgte Upsalakongen, og nødde der Anseelse formedelt deres Kunst. Saaledes var Thorbald Hjaltesen hos Erik den Seiersfælle ⁴⁸),

⁴⁵) Heimskringla Ol. Hell. S. R. 59.

⁴⁶) f. Ex. Hord, see Hords Saga i Markusens Sagasamling i 8. S. 91. Torstein Ketilsen, see Vatnsdalasaga R. 5-6. Thorstein Thorgeirsen Sagabibl. I D. S. 301.

⁴⁷) f. Ex. Egillsaga. R. 48.

⁴⁸) Styrbiarns Thattr.

Rasn Önundsen, Gunlaug Ormstunga⁴⁹⁾, Ottar Svarte, Gísfor Svarte⁵⁰⁾, Halfred Banraadskald⁵¹⁾ hos Oluf Svenske. Endnu næiere Efterretninger erholdt Islænderne om denne Konges Regiering af tvende Landsmænd, Hjalte Skeggesen og Skalden Sigvat, hvilke i Oluf den Helliges Verinde reiste til Sverrig for at indlede Vegteskabet mellem den norske Konge og den svenske Prindsesse Ingegerde. Dem skyldes de saare underholdende Efterretninger om Fredsunderhandlingerne og Upsalathing, der synes i Begyndelsen at have udgiort en egen Fortælling under Navn af Forligelsesfagaen⁵²⁾. Ogsaa den svenske Lav-

⁴⁹⁾ Gunlaug Ormstunges Saga R. 9. S. 108.

⁵⁰⁾ Heimskringla Oluf Hell. S. R. 69. Cod. Flar. col. 751. S. 2535 i Suhms Afskrift. "Det fortælles, at Ottar havde qvædet en Mansaungsbrape (Elfvosfang) om Astrid, Sveakongens Datter, medens han var i Sverrig, derfor blev han ved sin Ankomst til Norge fængslet af Oluf den Hellige."

⁵¹⁾ Oluf Tryggves. S. 2 D. S. 131. R. 31. Skaldatal anfører endnu flere Skalde hos de svenske Konger, men da denne Fortegnelse er i sig selv aldeles upaalidelig, har jeg ikkun anført saadanne, for hvis Ophold i Sverrig jeg havde anden Hiemmel.

⁵²⁾ Heimskringla Oluf Hell. S. R. 67. uphaf Iridgerdar lögu.

mands, Emunds Historie blev ved denne Leilighed bekiendt ⁵³); men disse tvende Fortællinger bleve indfattede i den norske Kongehistorie. Særskilt er, saavidt vi vide, ikke nogen Deel af den svenske Kongehistorie bleven behandlet af Islændere. Den lille Fortælling om Prinds Styrbiorn staaer i Forbindelse med Sagnene om Jomsvikingerne. De tvende Smaafortællinger, om Harek Habrok og Hroe den Tossebe, ere uden Tvivl tidligen blevene udsmykkede, og siden formedelst deres Eventyrlighed erindrede. Erik Vidforles Saga er en senere Fabel.

Enkelte Islændere kom ogsaa til Gardarige, flere til Engelland, men da der er kun een lille Saga, der angaaer andre russiske Begivenheder end de, der vare nære knyttede til den norske Kongehistorie, og den islandske Literatur fra Engelland blot fik Legender og Romaner, behøve vi ikke her at udvikle, hvor meget Bekendtskab Islænderne havde til disse Lande.

Vi have hidindtil talt om de islandske Fortælleres eget Bekendtskab til de nordiske Rigers Historie: hvad nu deres Sanddrnhed angaaer, maae deres hele borgerlige Stilling være Borgen for

⁵³) Ibid. Ol. Hell. G. R. 96.

samme. Den bevirkede, at de fleste Bevæggrunde, der kunne bringe Mennesker til at afvoige fra Sandhed, maatte for dem have liden Kraft. Hverken Frygt eller Haab kunde have Indflydelse paa Kongesagaernes Forfattere. Den frie Islænder havde jo, indtil over Midten af det trettende Aarhundrede, ingen Aarsag til at frygte nogen fremmed Konge, hvis han kundgjorde dennes eller Forfædres Udaad. Heller ikke kunde han vente nogen Lon for en hædrende Saga; thi oftest angik samme afdøde Helte, ogielden blev den i dens Ophavsmands egen Tid bekiendt uden for Den, hvor Tilhørernes Bifald var den eneste Belønning. Kierlighed og Had kunde vel virke noget paa dem, der selv havde deltaget i Begivenhederne; men de fortalte dem dog stedse under ganske andre Forhold, fiernt fra Skuepladsen, hvor de vare skete, og vare altsaa bedre end andre Dienvidner istand til med roligt Blik at overskue, hvad der var hændet. Rationalstolthed kunde ei i det Væsentlige forvanske Fortællingen, thi Islænderne deltog aldrig som Nation, kun som Individier i Nordens Omveltninger. Overtroen og Hierarkiet havde i Island kun liden Indflydelse paa Historiens Behandling. Denne var ældre end Kristendommen, der ikkun fremhævede Tidspunktet, da det mundt-

ligen Foredragne blev ført i Pennen. Nogle Historieforskere vare geistlige, de fleste Sagnemænd vare det ikke, og Ælsheden af Islands Hovdinge, i hvis Slægter de historiske Minder gif i Arv, vare ingenslunde Yndere af Hierarkiet.

Det var indvortes Træng til at meddele, hvad mærkeligt man selv havde erfaret, der bragte den hjemkomne Islænder til at fortælle. Begivenhedens Vigtighed og Fortællingens Ynde gjorde, at den indprentedes i Hukommelsen. Af flere Reisesendes Beretninger blev den især erindret, som enten formedelt Fortællerens Anseelse eller Fortællingens egen Beskaffenhed havde gjort stærkest Indtryk; denne blev af Tilhørerne sammenholdt med andre Beretninger, og stundom forsøget. Saaledes opkom den mundtlige Saga, som hele Tidsalderens Bærk, dog ofte forsynet med nævngiven Hiemmel.

Ingen Historiekrivning kan derfor være oprundet mere uvilkaarlig, mere være udsprunget af Folkets Indre, end den nordiske hos Islænderne. Men deraf fulgte og visse Ubekvemmeligheder. I det de Reisende efter Hiemkomsten berettede, hvad der meest havde interesseret dem, bleve visse Begivenheder, indtil de mindste Smaaomstændigheder, fortalte; andre vigtigere ganske gaaede forbi.

Deraf maatte opkomme megen Ulighed i en Historie, der grundede sig paa slige Beretninger. I den ældre Bearbejdelse af Kongesagaerne, som vi i Fagursskinna have tilbage, er især denne Ulighed fremtrædende. Den reisende Islænder var desuden ikke Historieforsker, han fortalte ikke blot, hvad han havde seet, men ogsaa hvad han erindrede sig at have hørt, og han vilde snarest erindre det Usædvanlige. Hans Løn var Tilhørernes spændte Opmærksomhed, denne søgte han altsaa at fastholde. Deraf fulgte Hang til at fortælle karakteristiske Smaatræk, om de end vare ubiømlede, eller Anecdottjægeri; hvorpaa især findes Exempler i Flatsbogen, men som ved Snorres findige Kritik for største Delen ere undgaaede i Heimskringla. Naar den Fortællende havde deltaget i en Begivenhed, kunde han let blive tilbøielig til at forhøie sammes Vigtighed eller sin egen Deeltagelse deri, især naar Skuepladsen havde været i fjerne Egne. Enkelt Gang er maaskee ogsaa den Ansæelse overdreven, hvori Islændere skulle have staaet ved det norske Kongehof. Fremmede Fyrsters og Steders Navne bleve ofte skidseløst behandlede; Chronologi og Synkronisme bleve først senere Frugter af en Ase Frodes, Sæmunds og Styrmers Bestræbelser.

Til de indvortes Grunde for disse islandske Sagaers Troværdighed komme endnu de Skaldes sange, som jævnlig findes indblandede i Kortællingen. De ere næsten alle Brudstykker af berømte Digte af visse navngivne Skalde, som ifølge den senere eller profaiske Edda bleve anseete for at være Hoveddigtere, eller saadanne, der vare de Seneres Mønstre, fra hvis Arbejder man hentede Hiemmel for den poetiske Phraseologi, og som derfor maatte som klassiske være i frisk Minde hos alle senere Digtere. I alle Bearbejdelser af den norske Kongekronike, ligesaavel som i Rnytingasaga, findes slige Vers. Jævnligst forekomme de hos Snorre, dog findes hos de Øvrige adskillige Vers, Snorre ei har, hvorimod andre, han anfører, ere udeladte, mange ere dog de samme i alle Haandskrifter. Der gives nogle Tilfælde, hvor de enkelte Vers i de forskjellige Bearbejdelser af Kongesagaerne tilskrives forskjellige Forfattere; men i de allerfleste Tilfælde stemme disse Angivelser paa det næieste overeens. Desuden findes mange Brudstykker af disse Skaldes Vers, undertiden de selv samme Stropher i Skalda eller den anden Deel af den profaiske Edda, Orkneyingasaga, Egils Saga, Kormaks saga, Fostbrødrasaga og andre flere. Disse Skalde danne en uafbrudt Række fra Ha-

rald Haarfagers Regiering lige til Hagen Hagens. Vi kiende de Flestes Levnetsomstændigheder og have om adskillige af dem udførlige Beretninger. Heraf følger da, hvad allerede af indvortes Grunde var tydeligt, at disse digteriske Brudstykker ingenlunde ere digtede af Sagaskriverne, men optagne som Fortællingens enten begrundende eller forskiønnende Citationer ⁵⁴).

Disse Digterstrofers Forhold til Fortællingens Gang trænger endnu til næiere at bestemmes. I den historiske Tidsalder var Sagnet ingenlunde, som i den mythiske, fornemmeligen bygget paa Sange, eller udledet af disse. Allerede Nærheden mellem Begivenhedernes og Sagaens Tidsalder forbyder at antage dette. Vi finde desuden, at Skaldesange ansøres i heelt ulige Forhold, undertiden flere om een Begivenhed, og om andre vigtige Tildragelser slet ingen. Der var trende forskiellige Grunde til at ansøre Skaldesange i Kongesagaerne: først som Hiemmel. Dette fandt Sted ved sige Begivenheder, der havde tildraget sig uden for

⁵⁴) Dette ubvikles udførligere i min Afhandling om Authentien af Snorres Edda i det Skandinaviske Literaturselskabs Skrifter for 1812, paa Lybssærskilt udgivet 1811 under Titel: über die Aechtheit der Afsahre.

Norden, som ved Olufernes, Harald Haardraades, Sigurd Jorsalafars og Erik Eiegods Færd i Udlandet, eller for at bestyrke et enkelt Træk i en bekendt Tildragelse, som hvormange Jarler Hakon den Mægtige havde under sig i Slaget mod Jomsvingingerne. Dernæst anføres stundom Brudstykker af Sange, blot fordi de i sig selv vare skionne, som Hornkloves Sang over Slaget ved Hafursfiord, og Eyvind Skaldaspilers Hakonarmaal, eller fordi de, som de senere Skaldes Mønstre, vare berømte, og derfor i levende Erindring, som Belleflo af Einar Skaaleglam og Slelognsqvæde af Thoraren Loftunge. Endeligen bleve Digterstropher optagne, naar de selv grebe ind i Begivenheden, som Islændernes Ridsvise over Harald Gormsøn, Skaldenes Qvad før Slaget ved Stiklestad, Sighvats Fritalenhedsvise, Stropher af Kong Harald Haardraade og af Magnus Barfod o. s. v.

De fleste historiske Oplysninger, Skaldesange give, bestaae, hvad man mindst skulde vente sig, i chronologiske og geographiske Notitser. Verset siger oftest ikke andet, end at at en vis Konge vandt Seier et vist Sted. Dette er indklædt i allehaande poetiske, især fra den gamle Mythologi hentede Phraser, og indeholder sieldent andet Individuelt,

end Kongens, Stedets og maaskee Fiendens Navn. Hvor Sangene afhandle en Række af Bedrifter, som de over Olufernes og Harald Sigurdsens Ungdomstog, eller Bandadrape om Erik Jarl, pleie Bedrifterne at opregnes i chronologisk Orden, og de enkelte Feldtslage ligesom numereres.

Vi ville endnu tilføje disse Bemærkninger en Udsigt over Skaldekunstens Historie ved det norske Hof fra Harald Haarfager til Hagen Hagensen, eller over det Forhold mellem Skaldefangene og Begivenhederne, som vi af de norske Kongesagaer kunne uddrage.

Ynglingasaga hører til den mythiske Tidsalder, og er heel bygget paa Skaldefange; om Halfdan Svartes Historie findes derimod ingen Vers. Harald Haarfagers Regiering var Skaldefernes gyldne Periode. En ærgierrig og frigerst Konge udførte store Bedrifter, vilde hævde sin Anseelse ved en prægtig Hoffstat, og i det han forfulgte og undertrykte Smaakongerne, forsøgede han Jarlernes Magt og sine Hoffinders Antal. Alle Landets udmærkede Mænd vilde han drage til sin Kongsgaard. Hornklove har i en Sang, hvoraf Fagurssinna har bevaret os adskillige Stropher, skildret Haralds Hoffhold. Mange Vers ere tilbage af Draperne til hans Ære, og fra denne

Konges Skalde begynde Rækken af klassiske Digtere.

Erik Blodøxe var en vild Kriger, men hvor megen Pris han satte paa Skalde, kan sees af Egils Historie⁵⁵). Hans Død blev besunget i et af de skønneste Oldtidsqvad, vi have tilbage⁵⁶).

Den kristeligfinede i Engelland opdragne Hakon Adelssteen, var neppe selv stor Ynder af Skaldes sange, der bare saa stærke Præg af Hedenskab. Imidlertid blev han dog formedelt sin Vennessalighed besunget af Guttorm Sindre, Thord Stareksen og Eyvind Skaldaspilder.

Erik Blodøxes Sønner slægtede Kaderen paa i Mandighed og i Mildhed. Omendstiont de ei vare gavmilde, savnede de dog ikke Skalde ved deres Hof, hvor de gamle Sæder herskede, og Sangen derfor hørt ved Drikkebordet. Især anføres Olum Geiresens Vers om Harald Graafelds Bedrifter, hvis Skueplads for en Deel var i Udlandet.

Hakon Jarl var uden Tvivl for kold og herskesyg, til af Diertet at ynde Skaldenes Kunst; men som en ibrig Tilhænger af den gamle Tro hævede

⁵⁵) Egilsaga R. 62:63.

⁵⁶) Sagabibliothek 2 D. S. 374:375.

han stillede de gamle Skikke, og tilstødte Skaldene Udgang i sin Hall; dog var end ikke hans egen Hoffkald, Einar Skaaleglam, ham af Hiertet hengiven⁵⁷⁾. Jarlens store Bedrifter i Slaget mod Jomsvikingerne bleve imidlertid prisede i flere Sange; Einars Drape til Jarlens Ære ansaes for et af de bedste gamle Qvæder, og blev som et Mønster for Skaldene omhyggeligen erindret.

Oluf Tryggvesen var for ivrig for Kristendommen, og Kristendommen alt for ny i Riget, til at de med hedenfke Talemaader opfyldte Skaldesange kunde have været ret yndede ved hans Hof. Kongen bragtes først til at ville høre et Drape til sin Ære af Halfred Banraadskald, da denne, harmfuld over at see sin Kunst forsmædet, forstikkrede han vilde forkaste den Kristendom, Kongen havde ladet ham lære, hvis denne ei hørte paa hans Sang. Der gives derfor slet ingen Skaldeqvad om Olufs Regiering. Ikkun hans Ungdomsbedrifter ere besungne af Hallar Stein og af nysnævnte Halfred, der ogsaa har qvædet om hans Fald.

Desoftere ere Hagen Jarls Sønner blevene besungne. Disse havde deres Faders Mand og

⁵⁷⁾ Oluf Tryggves. Saga isl. udg. I D. K. 152, S. 179.

Kraft, men ikke hans Hierte. De vare de venne-
saligste blandt alle norske Høvdinge, derfor have
Sange af Thord Kolbeinsen, Haldor Ulfstne,
Eyolf Daadestald og Skule Thorstensen bevaret
deres Nos og Mindet om deres Bedrifter.

Oluf den Hellige var lige saa lidt som sin
ældre Navner nogen Elsker af Skaldesange. Han
sagde selv til Skalden Sighvat, at han ei forstod
sig paa Digtetekunsten, og ei vilde lade sig besyn-
ge⁵⁸⁾; siden blev Sighvat personligen yndet af
ham. Oluf har uden Tvivl mærket, at det hørte
til den Glands, hvormed han som Norges Over-
konge vilde omgive sig, at have Skalde ved sit
Hof. Om Olufs egentlige Regieringstid har man
ingen Sange, men Sighvat og Ottar have i de-
res Qvad bevaret Erindringer om hans Ungdoms-
bedrifter. At desuden flere Skalde have været ved
hans Hof, kan sluttes af det sidste Tog, han gjorde
for at gienereobre Riget, hvor flere Skalde fulgte
ham. Da synes ogsaa Kongen at have viist dem
mere Opmærksomhed. Det er nemlig karakteri-
stisk, at kort før Slaget ved Stiklestad Oluf ikke
viste sig bekymret for sin Skiebne hisset, thi han
var saa vis paa sin gode Sag, at han ikke vilde
lade læse Sielemesser for sig og sine, men ikkun

⁵⁸⁾ Ol. Hell. Saga R. 41.

for dem, der faldt af Fienderne; derimod sørgede han omhyggeligen for sit Eftermæle, ved at lade sine Skalde træde ind i Skioldborgen, for at være Vidner til hans Daad. Hæren lærte strax de Stropher, disse Digttere improviserte, da Slaget skulde gaae for sig, og de ere blevne bevarede til vore Tider.

Med Troen paa Olufs Hellighed var Kristendommen i Norge bleven Nationalsag. Ingen behøvede nu længere at frygte for de hedenske Tøner. Ved Magnus den Godes Hof vare Skaldene velkomne, Kongen selv digtede undertiden paa staaende Fod nogle Stropher. I hans Saga ere en Deel Vers om hans Bedrifter blevne optagne.

Endnu mere vare Skaldene yndede af Harald Sigurdsen, der selv ofte morede sig med at gjøre Vers, og som baade i Medgang og Modgang har improviseret. Den Fornsielse han fandt i Skaldesange, var ventelig Anledningen til den Yndest, han viste alle Islændere. Til Siengield kappedes Skaldene om at lovsynge ham, især bleve hans Eventyr i Udlandet et Yndlingsæmne for dem. Vi have endnu Brudstykker af i det mindste fem Draper over denne Siensstand; ogsaa om andre Tildragelser i hans Regieringstid finde vi ikke sielden Vers anførte i hans Saga. Dog var denne

Konges Regiering ingenlunde Skaldkunstens gyldne Periode. Vel manglede Kongen selv ikke Digteraand, som hans Vers om den russiske Prindsesse Ellisif bevidne; men naar ikke Spørgsmaalet var om Draperne til hans egen Hæder, betragtede han Digternes Arbejder blot som Legetsi, og opfordrede dem især til at frembringe allehaande kunstige Stykker, hvori Anden var aldeles qvalt under Versemaalets Lænker. Med Kong Harald faldt i Engelland Kiernen af hans Hær, og dermed udsluffedes tillige mange af de gamle Slægter, hos hvilke Lyst til Skaldesange og Heltefærd vare gangne i Arv.

Under Oluf Kyrres fredelige Regiering fandt Skaldene lidet Stof til Qvæder. Da bleve desuden nye Skikke indførte efter andre Landes Exempel. Hornet blev ikke mere raft over Ilden i Drikkestuen. Den gamle Skald sad ikke længere lige over for Kongen, han blev vel neppe heller nu saa meget anset for sit Qvad mellem Hofmændene, efter at disse havde faaet Silkesko og femt Allen lange Ermer i Kiortelen. Dog forstummede Sagen ei; Skalden Stuf forkyndte den fredselles Olufs Roes.

Fra Magnus Barfods Regiering haves adskillige Vers baade om store og smaae Begivenheder.

Rongen digtede selv en Elskovsſang om Keiſerens Datter ⁵⁹⁾. Hans Tog til Irland blev, ligesom Harald Haarderaades til Engelland, fordærveligt for mange af de gamle norſke Slægter.

Sigurd Jorsalafar havde lig Faderen Sands for Digtekunſt ⁶⁰⁾. Hans Tog til det hellige Land foranledigede adskillige Skaldesange, blandt hvilke Haldor Skvaldres især blev yndet †). Hans Broders Kong Eiſteins nyttigere Virksomhed fremkaldte vel ikke Digternes Ros, men den vandt Folkets Hjertes ⁶¹⁾, og neppe har nogen Konge viiſt mere Godmodighed mod en Digter, end Eiſtein mod Ivar Ingemundſen ⁶²⁾.

De borgerlige Krige, der hiemsøgte Norge fra Harald Gille af til Sverres Tid, gave liden Opmuntring til Skaldesange. Heller ikke meldes, at nogen af Regenterne selv har yndet diſſe. Harald Gille var en munter og gavmild Mand, men han havde faaet ſin Dannelse udenlands, og havde neppe selv Sands for Digtekunſten. Imidlertid

⁵⁹⁾ Magnus Barfods Saga K. 18. Heimskringla 3 D.

⁶⁰⁾ Saga om Sigurd Eiſtein og Oluf K. 24, 28.

†) Sverresaga K. 85.

⁶¹⁾ Sammeſteds K. 26.

⁶²⁾ Sammeſteds K. 17.

var han dog Enefonge i Norge, han blev besung-
get af Haldor Skvaldre og Einar Skulesen. Den
ulykkelige Sigurd Slembedegn kunde allene have
sin Kiæthed at takke for, at Ivar Ingemundsen
qvad et Digt til hans Ære. Af de øvrige norske
Konger eller Kronpretendenter bleve ikkun Harald
Gilles Søner besungne af Faderens Skald, Ei-
nar Skulesen, og den mærkeligste af dem, Kong
Inge ⁶³⁾, desuden af Kollo Prude. Derimod ga-
ves bekiendte Hæderssange om de kiefeste Høvdin-
ger, som i denne urolige Tid udmærkede sig. Saa-
ledes sang Thorbjorn Skakfald om Erling Skak-
ke ⁶⁴⁾ og Einar Skulesen om Gregorius Dag-
føn ⁶⁵⁾.

Birkebenernes Seier under Sverre kunde ei
være Digtetekunsten gunstig. Den raage Flok af
Eventyrere, der ved Sværdet havde under Bor-
gerkrigene vundet Hæder og Magt, kunde hverken
have Sands for de gamle Minder, eller for Sang-
gens Toner. Sverre selv var i sin Frenses, den
første Biskops Huus, bleven dannet til Klerk;
han havde der uden Tvivl havt bedre Leilighed til
at gjøre sig bekiendt med Kirkelove end med Skalde-

⁶³⁾ Saga om Sigurd og Inge R. 17.

⁶⁴⁾ Saga om Magnus Erlingsen R. 3, 20.

⁶⁵⁾ Saga om Hakon Herdebreed R. 11.

fange. Som Konge morede han sig ved at høre opdigtede Fortællinger om gamle Helte ⁶⁶⁾, og anvendte i sine Taler stundom Exempler, hentede fra saadanne Eventyr ⁶⁷⁾. Ingensteds finder man derimod omtalt, at han har værdiget Skaldene nogen Opmærksomhed. Af Blacke Skald findes nogle Vers imod Sverres Fiender ⁶⁸⁾, der af følger dog ei endnu, at han var Sverres Hofskald. En anden Digter, Biarne Kalssen, kom tilfældigen en Gang i Ledtog med nogle af Sverres Folk, og improviserte en Spotvise ⁶⁹⁾. Saare faa Vers blive anførte i den vidtloftige Sverresaga, og intet Hædersdigt om denne Konge erholdt nogen Anseelse. Flere Skalde synes at have været paa Modstandernes Side ⁷⁰⁾, til hvilken de fleste gamle Slægter henhørte, og hvis Konge Magnus viste sig som Skaldenes Ven ⁷¹⁾; men af disse Sange ere, som man kunde vente, da Vir-

⁶⁶⁾ Sturlungasaga I Th. R. 13 S. 23. Sagabibl. 2 D. S. 555.

⁶⁷⁾ Sverresaga R. 176 S. 322.

⁶⁸⁾ Sverresaga R. 106 S. 187. R. 116, S. 203.

⁶⁹⁾ Ib. R. 68 S. 125.

⁷⁰⁾ Maane, Halle Snorresen, Nesvår nævnes. See Fortalen til Sverresaga. S. XIII.

⁷¹⁾ Sverresaga R. 85.

febenerne seirede og Baglingernes Saga tabtes, kun faa Vers bevarede.

I Sagaerne om Sverres trende nærmeste Efterfølgere, Hakon Sverresen, Guttorm Sigurdson og Inge Bardsen, findes hverken Spor til Skalde eller til deres Vers. Ikkun melder Sturlungasaga om et Hædersdigt, Snorre Sturlesen Aar 1213 oversendte til Grev Hakon Galin, en af Birkebenernes Hovdinge. I øvrigt vare Løderne saa urolige, Kongerne saa unge, og deres Magt saa lidet befæstet; at et pragtfuldt eller berømt Hof, der kunde lokke Skalde fra Island, ikke var at vente.

Dette gielder og om de første Aar af Hagen Hagensens Regiering, indtil Ribbungerne bleve overvundne. Uagtet Hagen da var Enefonge i Norge, gaves der dog tvende Hoffer, thi Hertug Skule førte kongelig Pragt, endnu førend han tiltog sig Kongetitelen. Han søgte just ved Gævmildhed at giøre sig yndet, morede sig ogsaa selv ved at høre Skalde improvisere ⁷²⁾. Gudmund Oddsen nævnes som hans Skald ⁷³⁾; til hans Tilhængere hørte en vis Snækoll, af hvem nogle Vers

⁷²⁾ Hagen Hagensens Saga R. 194.

⁷³⁾ Ib. R. 59.

linier ere tilovers⁷⁴⁾; blandt hans Hoffsinder var desuden en Jatteir Skald, der blev brugt baade i Krig og til politiske Underhandlinger⁷⁵⁾. Af disses Sange ere kun faa Stropher blevne bevarede; derimod have flere Brudstykker af de Hædersdigte, Snorre Sturlesen⁷⁶⁾ og hans Broder søn, Oluf Hvide Skald⁷⁷⁾ qvade om Hertugen, til Gien giæld for den Venlighed, hvormed han modtog dem.

Kong Hagen Hagensen synes ikke synderligen at have yndet den gamle Digtetekunst. Vel findes mange Vers i hans Saga, men alle de af Oluf Hvide Skald dreie sig om Hertug Skules Stiebne og Bedrifter, og have uden Tvivl hørt til dennes Drape. Undtage vi nu fire Linier af en Gissur Thordvaldsen, der befandt sig paa den norske Flaade udenfor Risbenhavn⁷⁸⁾, til hvem vi i øvrigt intet kiende; ere alle de andre Vers til Kongens Døde hentede fra tvende Draper af Sturle Thordsen, Sagaens egen Forfatter. Det ene af disse maae være skrevet efter Kongens Død, det andet

⁷⁴⁾ Ib. R. 208.

⁷⁵⁾ Ib. R. 83, 187, 216, 243.

⁷⁶⁾ Ib. R. 74, 75.

⁷⁷⁾ Ib. R. 25, 176, 177, 182, 190, 193, 199, 219, 228, 232, 234, 235.

⁷⁸⁾ Ib. R. 293.

er sandsynligviis forfattet i Island, medens Kongen levede, men hvorledes det blev modtaget, vide vi aldeles ikke. At Kong Hagen ei har sat stor Priis paa slige Digte, kan man slutte af at Snorre Sturlesen, der af Kongen blev gjort til Lehnsmænd, og ei glemte at være sparsom paa sine Hædersqvad, ikke har digtet nogen Drape til Kongens Ære. Der nævnes desuden ikke nogen anden Skald, der havde besunget hans lange og lykkelige Regiering. Derimod veed man, at just til den Tid Smagen for fremmede Romaners Læsning udbredte sig, og efter Kongens egen Foranstaltning bleve saadanne Skrifter oversatte af Tydsk, Fransk, Engelsk og Italiensk.

Med Hagen Hagensens Regiering endes Islands Frihed og de omstændeligere Beretninger om det norske Kongehof; dog finde vi endnu i de islandske Mindesmærker nogle faa Efterretninger om den gamle Digtekunst's senere Skiebne i Norge. Af Sturle Thordsens Levnet kan man slutte ⁷⁹⁾, at Magnus Lagebæter ikke har brudt sig enten om Digtere, eller om at besynges af dem; thi denne Konge vilde ei høre de Sange, Sturle Thordsen, endog han var en bekiendt Digter, havde forfattet

⁷⁹⁾ Vita Sturlæ Thordii p. XXIII foran Hagen Hagensens Saga.

til hans og hans Faders Ere. Siden, da nogle Hoffolk havde berettet Dronningen, at Islænderen kunde godt fortælle Eventyret om Troldkvinden Hulda, blev Kongen formaaet til at høre paa denne Moerſkab, og blev først derved Digteren mere gunstig.

Hvor meget Smagen for det Fremmede i Enden af det trettende Aarhundrede fortrængte Sandſen for den gamle Digtekunst, viſer et Exempel i Biskop Laurentii Saga ⁸⁰). En norsk Magnat friede paa Latin til en Frøken af Kong Erik Præſtehaders Slægt, og for end mere at viſe ſig til ſin Fordeel, formaaede han Broder Laurentius til at hielpe ſig med et latiniſt Verſ. Var det først kommen ſaa vidt, at de Fornemme endog forſmaaede at ſkrive Frierbreve, eller beſynge Elſkov i Nordens gamle Toner; er det intet Under, at Skaldene maatte tie med deres Rimbogſtaver og forældede Phraſeologi; iſær da tillige ved denne Tid de nyere Sangformer, ſom vi i Kæmpeviſerne have tilbage, begyndte at gienſyde mellem Norges Klipper.

⁸⁰) Sagabibliothek I D. S. 331.

Sagaer om Danmark.

Jomsvikingasaga.

Indledning (uphaf sögunar).

Kap. 1-10. S. 1-24. (i den svenske udg.)

Om Danske Konger.

En Dag Kong Gorm af Danmark, med Tilnavn den Barnløse, var paa Jagt, fandt tvende af hans Hoffinder et Barn, indsvøbt i Gyldenstykke; om dets Hoved var knyttet Silketvi i en Knude, hvori der laae Guld. Barnet var en Slegfreds søn af Jarl Arnfind i Saxland og dennes egen Døster. Kong Gorm lod Barnet opfostre som sit eget, og kalde Knud den Fundne. Denne blev Konge i Danmark efter Gorm, og kaldtes ogsaa Trælleknud, fordi han gav de Trælle Frihed, der havde fundet og reddet ham, han regierede kort, men berømmelig. Hans Søn Gorm havde Riget

til Lehn af Regnar Lodbrogs Sønner, blandt hvilke især Sigurd Snogsie var hans Ven. Gorm opfostrede Sigurds Søn Haardefnud, som efter Sigurds og Gorms Død blev Konge i Danmark; hans Søn var Gorm, der i sin Alderdom fik Tilnavnet den Gamle. Denne beilede til den hollandske Jarls Klakharalds floges Datter, Thyra; hun svarede, at han først skulde bygge et Hus, sove deri, og fortælle hende sine Drømme. Kongen lader Huset bygge, og drømte der, imedens 300 Mand holdte Vagt, den første Nat om tre hvide Ørne, den anden Nat om tre røde Ørne, og tredie Nat om tre sorte Ørne, de sidste værre end de første, de steg op af Havet, afbede Landets Græs og ginge i Havet tilbage, hvorpaa der blev et stort Bulder. Da Thyra hørte disse Drømme, var hun villig til at drikke Fæstensøl med Harald, og tolkede de ni Røer om ligesaa mange Uaar, de sidste værre end de første, der skulde ramme Landet, men derfor vilde hun raade Bod. Bulderet varblede Ufred i Landet, men den skulde først sig dig komme. Thyra bragte meget Korn med sig, samlede ogsaa siden, før de rette Hungersaar indtraf, og blev derved i Stand til at afvende Landeplogen, hvorover hun erholdt Tilnavnet Dannebod.

Gorm havde med Thyre tvende Sønner, Knud og Harald. Knud var saa vennesæl, at han blev kaldet Danast (Aft 3: Kierlighed); han opfostredes hos Klafharald. Harald, den yngste og ustyrligste, blev hjemme, og var meest yndet af Moderen. Engang bød Kongen Klafharald til Julegilde, denne lovede at komme; men da han paa Reisen saae ved Limfjorden et Træ, der endnu havde grønne Æbler, medens de modne laae ved dets Fod, blev han ved Bærret bragt til at vende tilbage. Andet og tredie Aar gif det ligedan; thi den ene Gang hørte han ved Limfjorden Hvalpene gise i en Løve, den anden Gang saae han der tvende Jetter slaaes, og gisre hele Fjorden blodig. Kong Gorm blev saa harmfuld over Klafharalds Udeblivelse, at han vilde drage med Hærskiold imod ham; men Thyra overtalte ham dog til endnu engang at sætte ham Stevne. Der fortalte Klafharald alle sine Syner, og tolkede dem saaledes, at det første varslende om en ny Tro, bedre end den gamle; det andet at usødre Ungersvende skulde vilde tage Magten fra de Gamle; det tredie, at en stor Ufred vilde paa Limfjorden opstaae mellem deres Afkom. Gorm blev nu forsonet med Jarlen, som efter nogen Tids Forløb affød sit Land til Knud Danast, og reiste til Valland, hvor han blev Kristen. Den unge

Harald vilde og have en saadan Forlehning af Faderen, og da denne kun gav ham Skibe til Vikingstog, blev han vred paa Faderen og avindsyg paa sin Broder. Et Efteraar var han kommen hjem med 10 Skibe, og laae i Limfjorden, som Knud med trende Skibe vilde seile dertil. Harald angreb ham strax, og dræbte ham med alt Skibsfolket⁸¹). Gorm havde engang gjort det Løfte, at hvis han spurgte Knuds Fald, skulde han selv døe tilligemed den, der bragte Budskabet. Dronningen, hvem Harald havde berettet Alt, lod Beggene i Kongehallen betræffe med mørk Badmæl, og da Kongen besteg Høisædet, vare Alle taus. Kongen spurgte, hvad der var skeet, Thyra fortalte⁸²);

81) Saaledes fortælles Knuds Død i den Udgave af Sagaen, der findes i Oluf Tryggvesens Saga isl. Udg. I D. K. 76, hvor dog ogsaa meldes K. 79, hvorledes andre fortælle, at Knud blev dræbt i Ledingsfærd i Engelland, hvilket ene er bleven optaget i den svenske Udgave af Sagaen K. 7. S. 21. Hvilken Beretning end er den rigtige, er det dog vist, at Brodermordet bedst passer til Sagaens Sammenhæng, thi ellers blev Spaadommen uopfyldt.

82) Saaledes den svenske Udgaves efter den islandske Udg. K. 77-78 er det Harald, der efter Modrens Raad fortæller Faderen om Ustenen, at tvende Falke fluges, og den hvide blev dræbt,

at han havde tvende Falke, den ene hvid, den anden sort. Den hvide var floiet langt, og bleven overvældet af mange Krager, den sorte Falk var kommen tilbage, for at opjage Fugle til hans Bord. Da udbrod Gorm: saa sørger Danmark, for min Søn Knud er død; han blev strax syg og døde næste Dag. Harald blev Konge over hele Riget, og styrede det med Hæder. I hans Tid skete det, at Hakon Jarl blev af Gunhildes Søner fordreven fra Norge, han kom til Harald og lagde med ham svigefulde Planer mod den norske Kong Harald Graafeld, som der fortælles i Kongebogen. Den norske Harald blev ved Limfjorden dræbt af Guldharald, hvem atter Hakon Jarl overvandt, og lod hænges. Hakon blev nu enevældig i Norge og betalte Skat til Gorm. Kort efter nødte Keiser Otto Harald og Hakon, der var kommen ham til Hielp, at blive Kristne; men Hakon afslagde snart igien Kristendommen, og betalte ei mere Skat til Harald.

hvorpaa Moberen Dagen efter lader Hallen overtrække. Det ovenfor anførte er rimeligt. Om end Harald var Knuds Morder, kunde dog Thyra ikke andet, end ville fortie det for Faderen.

At fortælle Jomsbikingernes Angreb paa Norge og sammes Anledning er Sagaens Diemed. Hvad som dermed kun staaer i siern Forbindelse, har neppe hørt til Sagaens oprindelige Indhold. Allerede af denne Grund maae dette Afsnit betragtes som et senere Tillæg. Det fattes desuden i adskillige Haandskrifter, det har i andre sin særegne Titel, skjønt det allerede i Flatsbogen fremstilles at udgiøre et med de Øvrige sammenhængende Heelt. Det følgende Afsnit begynder med at fortælle Palz natokes Slægt, som om Intet var gaaet i Forveien, og denne Begyndelse er just den sædvanlige i Sagaerne, der ofte pleie at forudskikke Esterretninger om Stamsfødrene til dem, hvilke egentligen ere Historiens Helte.

Kongelisten, her forekommer, stemmer hverken med Saxo, Svend Aagesen eller Adam af Bremen. Denne sidste lader Gorm Thyres Mand være en Søn af Hardevyk⁸³⁾; de andre kalde ham Haralds Søn, men ingen veed noget at berette om denne Gorms Fader. Imidlertid er denne Uovereensstemmelse ikke at undres over, da de Konger, her nævnes, vare, som Sagaen selv antyder, ifkun Gylkekonger; men see vi hen til hvad der fortælles

⁸³⁾ Hist. eccles. cap. 47.

om disse Konger, viser Stykket sig som senere Udpyntning af gamle Sagn.

Om Gorm den Barnløse og hans Eftermand, Knud den Fundne eller Trælleknud, fortæller Sagen uden Tvivl blot, hvad man troede at kunne slutte af Navnene. Den barnløse Konges Eftermand blev et Hittébarn, der havde sit Navn af en Knude, hvormed han var bleven funden. (Man havde tillige her en snffelig Etymologi til Kongens navn Knud). Da denne Knude var bleven saa betydningsfuld, mente man deri havde været knyttet Guld. Barnet maatte altsaa være en Rigmands Søn, og da de Rige ikkun af ganske særdeles Grunde pleiede at udsætte Børn, sluttede man, det var avlet i Blodskam; saaledes var Historien færdig. Svend Nagesen fortæller en anden Fabel om Anledningen til Navnet Knud ⁸⁴). Hans Knud Sivards Søn synes ligesaavel som Saxos Knud Eriksen ⁸⁵), at være den samme som vor Sags. Navnet Trælleknud kunde da maaskee staae i Forbindelse med, at en Mand af ringe Herkomst, ved Navn Ennignup, i hans Tid længe var Rigets Forstander.

⁸⁴) Kap. 2 hos Langebet (script. rer. Dan. vol. I. p. 48.

⁸⁵) lib. 9. p. 178. edit. Steph.

Af Gorm den Gamles Liv fortælles kun de
 tvende paafaldende Træk: hvorledes han blev gift,
 og hvorledes han døde. Det Mærkeligste i hans
 Regiering: at under ham hele Danmark blev fore-
 enet under een Konge, tog Folketsagnet ikke Hen-
 syn til. Det forbigaaes baade af Saxo og af vor
 Saga. Sunlaug Munk ⁸⁶⁾ og Snorre ⁸⁷⁾ have
 Leilighedsvis omtalt det. At Gorms Dronning
 Thyra har gjort sig yndet af sit Folk, viser Hæ-
 dersnavnet, der vist ikke var et ørkesløst Tilnavn,
 da det blev hende givet fremfor alle andre Dron-
 ninger ⁸⁸⁾. Den nærmeste Anledning dertil er
 uvis, maaskee blot den Beskyttelse hun gav de
 første Kristne. Dette Navn har nok imidlertid
 foranlediget, at man tilskrev Dronningen, hvad
 Udmærket der skete under Gorms Regiering. Saa-
 ledes lader Saxo hende opkaste Dannevirke, og
 Islænderne lindre en Hungersnød. Naaden hvor-
 paa dette Sidste var udført, kunde man let ud-
 male sig efter Josephs Historie. Skulde der gives

⁸⁶⁾ Oluf Tryggvesens Saga isl. udg. 1 D. K. 2
 S. 2.

⁸⁷⁾ Harald Haarfagers Saga K. 3. Oluf den hel-
 ligs Saga K. 140.

⁸⁸⁾ Snorre kiender ogsaa dette Tilnavn, Halvdan
 Svartes Saga K. 5.

Hielp mod en Hungersnød, maatte den være bleven forudseet; dette kunde kun skee i Drømme, men Drømme ere især betydningsfulde i et nybyggt Huus⁸⁹⁾. Paa denne Maade fik man Grundlaget til Fortællingen om Haralds Frieri, i det mindste er det siensynligt, at Haralds Drøm er en Kopi af Pharaos. At Sagnet er gammelt, sees af Saxo, der ogsaa lader Gorm drømme trende Nætter, men paa en anden Maade.

At Gorm havde tvende Sønner, hvoraf Knud, der af alle var afholdt, faldt tidlig, enten ved Fienders eller Brødres Haand, og at Faderen derover tog sin Død fortælles og af Saxo, og synes at være historisk Sandhed. Men jo mere elsket Knud var, desto mere blev hans Død udsmykket. Den maatte da have været varslat paa sædvanlig Viis, nemlig ved Drømme. Saxo lader allerede Gorms Drøm Bryllupsnatten tyde derhen, men hos Sagnskriveren er det mere udpyntet. Man lod Thyras vise Fader have Sytter, og ligesom det er sædvanligt i Sagaerne, at noget

⁸⁹⁾ Samme Mening havde Thorleif den Vise, see Snorre Halvdan Svartes Saga K. 7. Den psykologiske Grund hertil angiver Etatsraad Brandis i sit Skrift, psychische Heilmittel und Magnetismus S. 82.

gientages trende Gange, saaledes ogsaa her. Det første Syn, der bebudede Kristendommens Indførelse, er et Sidesykke til en Drøm i Hordes Saga Kap. 6, hvor ligeledes de blomstrende Træer udlægges som et Varsel om en Religionsforandring til det Bedre.

Baade den første og anden Drøm høre ikke til det nærmest følgende, og maae derfor ansees som senere Udpyntning. Om Harald eller Engellænderne have dræbt Knud, formaaer ingen nu med Visshed at bestemme. Sædvanligt er det imidlertid, at Menneskene just ved en elsket Tyrstes Død ahne Misgierninger, og det er ikke rimeligt at Knuds Søn Guldharald skulde fredeligen, en Deel Nar efter, være draget til Harald Blaatand, hvis han havde anseet denne for sin Faders Bane. Maaden hvorpaa Gorm erholde Efterretning om Sønnens Død er ganske i Oldtidens Smag, der gierne udtrykte sig ved betydningsfulde Tegn, snarere ogsaa Medhold hos Saxo.

Det 9 og 10 Kap. i den svenske Udgave af Sagaen ere blotte Udtog af vidtløftigere Beretninger for at gisre Obergangen til det følgende, og bestyrke det før Anførte: at det hele Afsnit maae ansees for en senere tilsat Indledning. Der var ellers et alt for stort Misforhold mellem Vid-

løstigheden i det Foregaaende og Kortheden i de
tvende sidste Kapitler.

Den egentlige Somsvikingasaga.

Om Palnatoke.

Kap. 1-9. S. 26-66.

I Nyen boede en mægtig Mand, som hedte Tofe, han havde tvende Sønner, to ægte, Ake og Palner, een uægte ved Navn Fiolner. Efter Faderens Død vilde de ægte Børn kun dele Faderens Løssore, et hans faste Eiendomme med Fiolner, som forbittret begav sig til Kong Harald, og da han snart var bleven dennes fortrolige Raadgiver, æggede ham til at lade Ake overrumple paa et Estog, og dræbe med alt sit Folge. Palner harmedes vel over Broderens Død, men tiltroede sig ikke Styrke nok til at hevne den. Efter en Vens Raad vilde han forsøge sin Magt ved et godt Giftermaal, og ægtede Ingeborg, den Gothlandske Jarl Ottars Datter. Hun drømte Brudenatten, at et Hoved faldt ud af hendes Nav, og blev Kong Haralds Bane. Med Glæde saae derfor Palner, at hun fødte ham en Søn, der blev kaldet Tofe. Denne udmærkede sig tidligen,

og da Faderen døde, før han var bleven fuldvoksen, erholdt han Navnet Palnatoke (Palnes Tøke). Med rolv Skibe begyndte han sine Sotog. Efter at have hærget vidt om Lande, kom han til Bretland, hvis Jarl Stefuir indbød ham til sig, han erholdt Jarlens eneste Barn, Olufa, til ægte, samt det halve Rige. Rogen Eld satte Palnatoke Biorrt den Bretske til at styre det, og drog med Olufa til Kyen.

Engang han der bevarte Kong Harald, hændte det sig, at en fattig Qvinde, der hed Saumæsa, som var sat til at opvarte Kongen, blev frugtfuld ved ham. Palnatoke lader hendes Søn opdrage, og kalde Svend; da Barnet var tre Aar gammelt, fremstiller han det for Faderen, men Harald vil ei erkiende det, og skilles i Brede fra Palnatoke. Denne opfostrer nu Svend med sin egen Søn Ake; da Svend var bleven femten Aar, sender han ham, ledsaget af 20 Mand, til Kongen, at han skulde fremstille sig for ham som hans Søn. Harald afviser ham haanligen, men giver ham dog tre Skibe og hundrede Mand, til dermed at drage i Vikingstog, kun maatte han aldrig mere komme for hans Dine. Svend faaer ligesaa mange Skibe af Palnatoke, og hærjer efter hans Anvisning hele Sommeren paa Fangelands,

Siælands og Møens Kyster til Haralds store Harm. Vinteren tilbragte han i Fyen. Om Foraaret sendte Palnatofe ham atter til Harald, at udbede sig 6 bemandede Skibe under det Løfte, ikke mere at hærje i Riget. Harald gav ham dem. Palnatofe lagde lige saa mange til, og raadede Svend til at plyndre Kysterne af Siælland (suarere Skaanen) og Halland. Denne øvede derpaa endnu større Hærværk i Dannerkongens Rige, og seilede atter efter Vinteropholdet i Fyen ifølge Palnatofes Raad med sin Flaade til Harald, i hvis Hal han gif bevæbnet ind med sit Folge, og fordrede 12 bemandede Skibe, hvis Harald ikke strax vilde slaaes. Svend erholdt, hvad han forlangte, og lovede ei mere at hærje Riget. Svend havde nu 24 Skibe, og erholdt ligesaa mange af Palnatofe paa de Vilkaar, at han skulde vedblive at hærje hele Danmark, Fyen undtagen; imedens seilede Palnatofe til Bretland med femten Skibe. Svends Kæverier vække nu stor Misfornøielse i Landet. Harald nodes til at samle en Flaade, de mødes ved Bornholm, hvor de sloges fra Morgen indtil Aften; men Svends Skibe, der vare de færreste, trængtes ind i Bugten. Da landede Palnatofe med 24 Skibe; ene gif han i Land, og saae nu at Harald sad selvtolvte ved en Ild. Palnatofe,

som kunde høre af deres Tale, hvad var paa Færde, skyder Kongen igiennem Ryggen, og seiler derpaa om Næsset hen til sin Fosterson, som efter at have giennembrudt den Linie, Haralds Skibe havde dannede, snart nødte hele Flaaden til at hylde sig som Konge

Paa Viborg Thing vare der mange, som nødigen vilde have Svend til Konge, efter at han havde tilføiet dem saa meget ondt, og tilbøde Palnatoke Riget; men da denne undslog sig, kaarede de Svend. Fiolner havde kiendt Palnatokes guld, beslagne Piiil, hvormed Harald var fældet, og angav det for Svend, som derved opfordredes til Hevn, og indbød Palnatoke til Haralds Gravøl. Svende Nar undskjyldte denne sig, det tredie mødte han med 300 Mand. Ved Drikkebordet fremviste Fiolner Pilen; Svend lod den gaae rundt, om nogen skulde kiende den; Palnatoke vedgik strax, at han med den havde skudt Harald giennem Ryggen, hvorpaa Svend bød sine Mænd at gribe Palnatoke. Denne sprang iud paa Fiolner, og nedbug ham, hvorpaa han gik ud af Hallen med sine Folk, da han var saa vennesæl, at ingen vilde angribe ham. Kun een savnedes af Biorn den Bretskes Mænd; Biorn gik igjen ind i Hallen for at saae ham ud, men Hoffinderne havde

allerede taget ham paa deres Spyde; dog griber Biorn Liget, og trækker det med sig. Skibene laae seilfærdige, paa hvilke Palnatoke styrede til Bretland, men da hans Kone døde, vilde han ei længere blive der, satte Biorn til at styre Landet, og drog i Vikingsfærd. Efter nogen Tids Forløb landede han ved de vendiske Kyster, hvor Kong Burisleif af Frygt for hans Magt tilbød ham et Land der hed Tome, hvis han vilde værne om hans Rige. Dette modtog Palnatoke, og blev der Høvding.

Om Palnatoke kunde man i Island have gode Efterretninger, da Islænderen Biorn Bredsvikingasappe havde en Tidlang opholdt sig i Tomsborg, og var derfra kommen tilbage til Island. (Eyrbyggiasaga S. 149, 199). I Slaget ved Hiorungavog, hvor Palnatokes Staldbrodre og Sønnesøn blevne fangne, vare flere Islændere tilstede. End lettere maatte de kunne erfare Begivenhederne af Svends Liv fra Thorvald Vidførle, der efter længe at have deltaget i Svends Vikingsfærd, var med Biskop Frederik vendt tilbage til sin Fædrenege. (Thorvald Vidførles Saga S. 262 f.)

See di hen til Beretningerne selv, bærer Fortællingen om Palmatokes Herkomst og Ungdom Sandhedens Præg. Svends Fødsel og hans Opdragelse hos en Høvding, hvis Hensigter maatte være Kong Harald mistænkte, forklarer godt det rodfæstede Fiendskab mellem Fader og Søn. Derimod er Svends tredobbelte Begjæring om Krigsskibe, og hver Gang om et dobbelt Antal, hans tre Aar gientagne Røverier paa de danske Kyster, meget usandsynligt. Det er ligesom Sagnskriveren vel havde hørt, at Svend engang havde faaet nogle Skibe af Faderen, at han siden understøttet af Palmatoke, havde sværmet omkring som Søfonge, og længe været Harald fiendt, indtil endeligen Krigen brød ud, hvori Faderen blev fædet; men at disse Efterretninger vare saa utilfredsstillende, at han, for at runde Fortællingen bedre, paa sin Viis havde ndsmykket den. Svends og Palmatokes paafølgende Forhold er aldeles i den nordiske Oldtids Mand. Det er urigtigt, naar nyere Forfattere dadle Svend for Uaknemmelighed mod sin Fosterfader; thi at Frender skulde hevne nærmeste Frenedes Død, og forfølge Morderen, var en ufravigelig Grundfætning. Rigtig nok kunde det være tilladt at modtage Boder, i Særdeleshed naar Drabsmanden overlod det til

Blodhevneren selv at afgjøre Sagen; men var Drabsmanden dertil for stolt, og mangen Høvding satte en Ære i ikke at betale Bøder; da var der intet andet tilbage, end ved Sværdet at søge den lovmæssige Hevn. Palnatokes tredobbelte Indbydelse til Gravøllet bliver desuden mistænkeligt, fordi Tretallet er det sædvanlige runde Tal, hvoraf Sagnskriverne betiene sig.

Sammenligne vi Sagaens Fremstilling med andre gamle Efterretninger, møde vi Afvigelser der fordre en vidtløftigere Undersøgelse. Saxo kender intet til Palnatoke som Høvding og Lovgiver, men omtaler blot i 10 Bog en vis Skytte, der hed Tøke, som fordi han pralte af sine Færdigheder, blev tvunget til at skyde et Æble af sin Søns Hoved, og til at løbe ned af Kullen, hvorover denne siden søgte Hevn, ved at dræbe Kongen med et Pileskud. Naaden, hvorpaa Palnatoke her omtales, viser allerede, at Saxos Efterretninger ere usikre. At han ikke skulde have været en af Rigets mægtigste Lehnsmænd, men ikkun en af Haralds Hoffinder, påsser lidet til hans øvrige Bedrifter; og var han en af de mægtigste Hovdinger, er det meget usandsynligt, at han skulde tvende Gange have ladet sig sætte paa saa farlige Prøver. Overalt vare Begivenheder,

som Eblefkydningen over Sønnens Hoved og denne Skieløben langs ad Kullen, saa synderlige, saa aldeles i Sagnskrivernes Sinag; de angik en Mand, om hvis Levnet man havde saa omstændelige Efterretninger; at det er uforklarligt, hvorledes dette, hvis det havde tildraget sig, ikke skulde have kommet til Islændernes Kundskab, og hvis de havde faaet dette at vide, ikke af dem skulde være bleven optegnet. Vel kiende Islænderne begge de farlige Prover, men sætte dem i langt senere Tider, da de lade Harald Haardraade paalægge dem en vis Heming (See Hemings-Chartr.) ja de have endog knyttet en lignende Eblefkydning til det ældgamle Sagn om Vølund (Sagabibl. 2 D. S. 156) Begivenheden er ikke i sig selv utrolig, thi ligesom en overmodig Bueskytte kunde have villet vise Behændighed ved at bortskyde et Eble over sin Søns Hoved, kan og en forbittet Tyrann have engang befalet dette; men ligesaalet kan man og have faldet paa at digte sligt, som det høieste Punkt baade af Færdighed og Tyranni. Fortællingen om Skytten Toke, der dræbte Kong Harald, kan derfor gierne i Danmark, hvor det paafølgende Fiendskab med Tulin udentvivl gjorde, at Efterretningerne om Tomsborgs eller Tulin's berømteste Helt bleve saa ufuldstændige, have foran-

lediget det hele Sagn, eller dets Overførelse paa den bestemte Person, som en Forklaring over hans Fiendskab til Kongen⁹⁰).

I Svends Historie ere Beretningerne meget forskellige om Svends Fødsel, hans Stridigheder med Faderen og dennes Død. Rnytlingsaga K. 4. og Snorre i Oluf Tryggvasons Saga K. 11. kalde Svend en Frillesøn, og Thorvald Vidforles Saga S. 262 siger, at han var af ringe Herkomst paa modrene Side. Derimod lader Saxo ham være en Søn af Dronning Gerntha, Adam af Bremen beretter (hist. eccl. lib. 2 cap. 2) at Harald blev døbt med sin Dronning Gunhild og hans Søn den unge Svend, som blev efter Keiseren kaldet Svenotto, og i Encomium Emmae (Langeb. script. 2. p. 474) hedder det om Svend "a nobilissimis, quod primum est inter homines, duxit originem". De tvende fidsnævnte Forfatteres Vidnesbyrd kunne synes af Vægt; men Lovtalerens Ytring kan forklares med Hensyn til Svends Herkomst paa fædrene Side, og Adam af Bremen, der ikke ved denne

⁹⁰) Hvor forvirrede de danske Minder om Palnatokke vare, sees og af Svend Nagesens Fortælling. Kap. 4.

Efterretning, som paa andre Steder, anfører Kong Svend Estrichsen som sin Hiemmesmand, kunde saa meget des hellere være bleven bragt til at lade Sønnen døbes med Forældrene, som den nes paafølgende Hedenskab derved blev saa meget værre. Navnet Svenotto var det stærkeste Bevis for Beretningens Rigtighed, hvis det var sikkert, at Svend er bleven saaledes nævnet. Snorre anfører vel, men som noget tvivlsomt, som et blot Sagn, at han i Daaben var bleven kaldet Otte Svein (Oluf Tryggvessens Saga K. 29). Knytlingasaga K. 1 fortæller det ligefrem, men begge have uden Tvivl blot fulgt Adam af Bremen 2, 2, og bruge selv ingensteds dette Tilnavn.

Svends Stridigheder med Faderen maae have været meget længere, indbefattet langt flere Begivenheder, end Sagaen fremstiller. Vel er det ugrundet, at nye Historieffrivere, efter Suhm, lade Svend indsættes af Faderen til Stattholder, først i Bigen og siden i Slaane. Dette er nemlig lidet sandsynligt efter det fiendtlige Forhold, der sandt Sted mellem Fader og Son, hvilket ifølge Snorre (Oluf Tryggves. S. K. 38) og Knytlingasaga (K. 4) nærmest var foranlediget, ved det Faderen ei vilde dele Riget med ham, eller med andre Ord give ham Forlehninger. Svends Stadt-

holderkab i Wigen grunder sig paa Snorre (Oluf Tryggves. S. R. 131) der siger, at Svend efter Spolderlaget fik Wigen, som han før havde haft, men dette kan og gielde hans Adkomst som dansk Konge til Provindsen. Stadtholderkabet i Skaane berøer blot paa Pave Agapeti opdigtede Bulle (Suhms danske Hist. 3 D. S. 158, 159). Derimod omtaler Rnytlingasaga (Kap. 4) de mange Vikingstog Svend foretog, da han ingen Forlehnning kunde erholde, og at han hærgede baade hjemme og i fremmede Lande. Den Tildragelse, hvorved Thorvald Vidfarle reddede Svends Liv, skal være skeet paa et Tog i Bretland (Thorvalds Saga R. 2 S. 262) Svends tidligere Vikingstog ere desuden saaledes en Følge af Tidsalderens Forfatning, at de maatte forudsættes, om end ingen havde omtalt dem; thi kun ved slige Tog kunde Kongesønnen, som ei havde Forlehnninger, erhverve sig Gods, Hæder og Tilhængere. Hvis Svend blot havde hærget paa de danske Kyster, var det forunderligt, at han ikke af alle var bleven forkastet paa Viborgthing; men naar han, som berømt Viking, paa sine Tilbagetog gjorde Strandhug paa fædrelandske Kyster, kunde det vel opirre Enkelte, og forbitte Faderen, men ikke af Almenheden ansees for Riddingsfærd. Hos Saxo

og Adam af Bremen er Svends Historie bleven forvansket, fordi de fulgte Geistliges Beretninger, der vidste, at han en Tid havde været Kristendommens Fiende, og altsaa mente, at haardt Straffedomme maatte have ramt ham. Derfor kunde de ikke dølge Ulykker nok paa hans Hoved, de lode ham flere Gange blive fangen, og mange Aar være i Landflygtighed. Adam af Bremen synes vel at have Svend Estrichsens Vidnesbyrd for sig, men selv disse ere undertiden urigtige, og desuden er det uvist, om denne Konge har indladt sig paa vidtløftigen at fortælle ham sin ældre Dronners Levnet. En Vetring ²¹) giver snarere tilkiende, at Svend Estrichsen har undveget at tale udførligere om Svend Tveskiægs Feide med sin Fader, og kun siet til, at han maatte siden bøde derfor med Landflygtighed, hvorved Kongen kan have meent Svend Tveskiægs Fangenskab i Jomsborg. Efter at Adam i det paafølgende Kapitel har fortalt, hvorlunde Svend tvende Gange

²¹) Kap. 18. De cuius (Haraldi) sine cum istum pronepotem suum, qui nunc in Dania regnat, Suein interrogare maluerim; velut alter Tydeus crimen aviticuit, me vero parricidium exaggerante; hoc est, inquit, quod nos posteri luimus, quod ipse parricida suo piavit exilio.

var bleven fanget af Slaverne, og siden forjaget af den svenske Konge Hericus, siger han: dette var guddommelig Straf over ham, og sierer til Hæc junior nobis in avo suo Svein recitavit contigisse justo Dei iudicio, quoniam illum dereliquit, quem pater ejus bonum defensorem habuit. Men heraf følger ei, at Kongen havde fortalt alt, hvad i det foregaaende var berettet, kun at han havde forsikret, at Svends Ulykke var Guds Straffedomme.

At ikke Kong Erik den Seiersfælle har erobret Danmark, og at dette endnu mindre kan være skeet i Svends Regieringstid, have allerede Torfæus (Trifolium p. 131) Gram (i Noterne til Meursius S. 161) og Langebek (script. vol. 2. S. 151) tilstræffeligen beviist. Havde Svend Tveskiæg maattet tilbringe den største Deel af sin Regiering enten i Fangenskab eller Landsflygtighed, kunde ikke Emmæ Encomiasst have kaldet ham: (Langebek script. vol. 2. p. 474) næsten den lykkeligste af alle sin Tids Konger. Heller ikke havde Snorre, der kiendte Adam af Bremen og ei vilde smiggre de Danske, (Oluf H. S. R. 71) ladet den svenske Kong Oluf Skodkonning, som i en Tale ophoier sine Forfædres Bedrifter i Danmark og Norge, forbigaae dette, som var det aller-

mærkeligste, hvis Snorre selv havde antaget Fortællingen for sand. Baade Adam og Saxo lade desuden Svends Flugt for Erik følge paa Svends Fangenskab i Jomsborg; men da Svend der blev fanget, maae Erik allerede i flere Aar have været død. Muligen at en Erobring af Skaane, en Følge af Styrbiorns Overvindelse, kan have foranlediget det hele Rygte.

Ligesom Beretningerne ere forskiellige om Varrigheden og Befæffenheden af Svends Feide med sin Fader, saaledes ere de og afvigende om sammes Ende. Snorre (Oluf Tryggves. K. 28) og Forfatteren til Rnytlingasaga (Kap. 4) kiende kun det Slag ved Isfjorden mellem Fader og Søn, hvori Faderen blev saaret. Saxo taler om flere Slag, og tilsidst om et ved Helgenes, hvor Harald skulde have faaet Julinske Tropper (Jomsbifinger) til Hielp; men alle, undtagen Snorre, der fortælle det Hele meget kort, ere de enige med Adam af Bremen K. 18 og Emma Ercomiasst⁹²⁾ at den saarede Harald flygtede til Julin, hvor han døde, et Sagn, der gierne kan bestaae med

⁹²⁾ Langeb. script. vol. 2. p. 474 congregiantur in prælio, in quo vulneratus fugatusque pater ad Slavos fugit, et non multo post ibi obiit.

vor Sagas Efterretning, om at den største Deel af Flaaden strax hylkede Svend, og som kan have foranlediget Saxo til at troe, Julinske Krigere havde hjulpet Harald. Da vor Saga lader Palnatokes Søn Ake holde sit Brøllup efter Gravøllet over Kong Harald, og siden bemærker at Wagn Akes Søn var sexten Aar, da Palnatoke døde, maatte efter Sagaens Tidsregning Haralds Dødsaar ansættes til 973 hvilket er omtrent 15 Aar for tidligt. Marsagen til denne chronologiske Feil ligger i, at Sagnskriveren ikke kiendte noget næriere til Krigen mellem Faderen og Sønnen, og at han troede Jomsborg anlagt af Palnatoke efter Haralds Død; thi under sidste Forudsætning maatte Tidsregningen være rigtig. Denne Tidsbestemmelse yttres og sin Indflydelse paa Fortællingens følgende Gang. Efter Snorre (Oluf Tryggves. S. R. 39) var det ved Gravøllet, der holdtes paa eengang baade over Svends og Sigvalds Fader, at Jomsbikingernes Tog mod Norge blev aftalt. Vor Sagnskriver maatte sætte det ene Gravøl over Harald, hvor Palnatoke blev angrebet, mange Aar før det andet.

Somsborgs Stiftelse og dens Flor til
Valnatokes Død.

Kap. 10 : 17. S. 67 : 95.

Valnatoke lod bygge en stor Borg, en Deel af samme laae ud i Søen, inden for var en Havn til 300 Skibe; alle saadanne Borge kaldtes Søborge⁹³). Dernæst gav han Love efter Overlæg med de Viseste i Borgen. Ingen skulde optages i dette Krigerlaug, som var under 15 eller over 50 Aar; ingen der flygtede for en lige stærk Mand, eller for tvende. Den ene skulde hevne den anden som Fader eller Broder, ingen maatte bagtale, eller fare med Løgn; spurgtes nye Tidender, skulde de først fortælles Valnatoke⁹⁴). Alle Somsborgere skulde være som hinandens Brødre, og kom det op, at nogen forhen havde dræbt hinandens

⁹³) Det er kun Misforstaaelse af Sagnkriverens Udtryk, naar Adskillige have gjort Søborg til et af Borgens Navne.

⁹⁴) Noget lignende paastode stundom Herredshovdingerne i Island (See Vatnsdælasaga S. 130.). Valnatokes Hensigt var nok i Tide at kunne tage sine Forholdsregler, hvad enten Efterretningen angik Staten, eller Ufred mellem dens enkelte Medlemmers Slægter.

nærmeste Frende, skulde Palnatoke bømme dem imellem. Ingen maaatte have Frille i Borgen, ingen sin Kone længere hos sig end een Nat⁹⁵⁾, ingen være selv længere Tid borte uden Palnatokes Minde. Alt hvad der toges i Hersfærd skulde bringes til Delingsstangen. Ingen maatte flage, skiondt det Uventede rammede ham. Intet maatte tildrage sig mellem dem, som de jo sagde Palnatoke. Hverken Frendegunst eller Venfkab maatte bringe dem til at optage nogen i Samfundet, der ei havde de bestemte Egenfaber. Jomsvingingerne holdt over disse Love, og bleve snart navnkundige ved deres Vikingstog. Tvende af den fælendske Jarls, Strutharalds Børn, Sighvald og Thorkel den Høie, droge til Jomsborg, efter først at have taget Strandhug paa Bornholm, hvor den mægtige Jarl Befete boede. Da denne ei kunde erholde Bøder for den lidte Skade af Strutharald, sendte han tre Gaarde paa Sjælland for ham, denne

⁹⁵⁾ Denne den svenske Udgaves Læsemaabe er bedre end den islandske Udgaves, hvor der blot forbydes at have nogen Kone i Borgen. Tænker man sig Jomsborg som et Kastel ved en stor Stad, bliver Anordningen let forstaaelig. Uden Grund er da nogles Mening: at Palnatoke vilde, hans Stats Borgere ei skulde gifte sig.

gjorde Siengjeld paa Bornholm. Kong Svend blev nødt til at megle mellem disse Høvdinge, og fastsætte et Møde paa Jæsting. Forinden havde Bue den Tykke endnu plyndret Strutharalds Skatkammer, taget tvende Kister med tyve Pund Guld, og den kostelige Hue, der havde givet Harald sit Tilnavn. Dog forligte Svend dem; Bues Broder, Sigurd, ægtede Strutharalds Datter, Bue beholdt Kisterne, men gav det øvrige Kov tilbage. Begge Brødrene droge nu til Jomsborg, hvor de strax bleve optagne i Samsundet. Da den uregierlige Wagn, Søn af Uke, Sønesøn af Palnatøke, var bleven 12 Aar, og stærk som en fuldvoxen Mand; stod hans Hu til Jomsborg; han seiler derhen med tvende Skibe. Palnatøke vilde ei modtage ham, baade fordi han havde Ord for at være ustyrlig, og desuden var yngre end Lovene bestemte. Wagn tilbød sig at ville bevise i Kamp mod Sigvald, at han var ligesaa stærk som een paa 18 Aar. Sigvald mødte ham med lige Magt. Kampens Udfald begyndte at blive farlig for Jomsborgeren, da Palnatøke adskilte de Stridende, og Wagn med Alles Samtykke optoges i Borgen. Efter at Wagn havde været fire Aar i Borgen Jomsborg, blev Palnatøke syg; han lod Kong Burisleif hente, og anbefalte Sigvald som

den fløgtigste til efter sin Død at være Borgens Høvding. Kort efter endte Palmatoke sit Liv paa Sotteseng. Sigvald blev Høvding, men vaagede ikke med Strengbed over Lovene.

Om Jomsborg⁹⁶⁾ ere meget vidtløftige Undersøgelser blevne anstillede, hvoraf her ikkun Resultaterne vedkomme os, forsaavidt de kunne tiene til at bestemme Troværdigheden af hvad Sagaen beretter. Handelsstaden Vineta, om hvis Magt og store Herlighed det sextende og syttende Mars

⁹⁶⁾ See N. G. Schwarz de olla Vulcani 1745. 24 S. 4. Haken historisch-critische Untersuchung sämtlicher Nachrichten von der ehemaligen Seestadt Jomsburg 1776 m. K. 44 S. 4. Begge Skrifter ere forfattede uden Kritik. Et Par vigtige Bemærkninger gjorde Langebek i scriptur. Dan. vol. 1 p. 51-52. Oberconsistorialraad Böllner har i sin Reise durch Pommern im Jahre 1795 4 Beilage S. 464-527 med Skarpfindighed veiet de Gamles bidhørende Beretninger. Lindfors dissertatio de civitate Jomensi Lundæ 1811. 75 S. 4. er en Sammenstilling af det Bekjendte. Endnu fuldstændigere er Professor Wedel Simonsens historiske Undersøgelse om Visingesøbet Jomsborg 2 D. 1 S. af hans Udfigt over Nationalhistoriens mærkeligste Perioder Kiøbh. 1813.

hundredes Skribentere vide meget at fortælle, skulder sin hele Existens til en Afskriverfeil og et Naturspil. Albertus Crangius læste i sit Haandskrift af Helmoldi Slaviske Krønike Kap. 2 i et Sted, der ordret var udfkrejet af Adam af Bremen, Navnet Vineta, istedet for at bedre Afskrifter af Helmold have Jummeta, som svarer til Jumne, Jumpyne eller Julin hos Adam af Bremen, og betragtede derfor samme aldeies urigtigen i sin Wandalia (lib. 2. cap. 19.) som en særegen Bye. Hertil kom, at nogle ved Kysterne af Den Usedom fremragende Basaltklipper, der viste sig i Vandet ligesom Ruiner af Bygninger†), havde foranlediget Folketsagnet om en af Havet ødelagt stor By. Af siikre historiske Efterretninger kiender man kun et eneste Julin, der har lagt paa Den Wollin (Wollinsch Werder) og efter mange afvejlende Skiebner tilsidst ødelagdes 1176 af den danske Konge Waldemar den første. Dette Julin synes at være det samme Sted, som Jomsborg, og dog alligevel at adskilles derfra. Hvad den ene Skribent fortæller, at være skeet i Julin, henfører den anden til Jomsborg. Alle tydske Skribentere, paa

†) Ueber die Gebirgsstrümmen einer vorgeblich, von der See verschlungenen Stadt i Sachs monathl. Corresp, 1802 Mai S. 438 Oct. S. 347.

68 Jomsvingasaga.

Adam af Bremen og Albert af Stade nær, fiende kun til Julin; alle nordiske Skribentere, paa Saxo nær, tale kun om Jomsborg. Paa den anden Side synes der at være mærkelig Forforskjellighed mellem Julin og Jomsborg. Julin beskrives stedse, som en rig Handelsstad, Jomsborg blot som et Sæde for diærve Vikinger. Julinerne vare af slavisk Herkomst, Jomsborgerne af dansk; hine skildres som de Danskes arrige Fiender, disse som deres Venner. Det Stridige i disse Beretninger hæves, naar man betragter Jomsborg, som Julins Fæstning, anlagt af danske Konger for at holde den rige Handelsstad i Aue, og forsynet med en Besætning af udvalgte Krigere, hvis stigende Anseelse og derved forøgede Antal snart kunde sætte deres Hødding i Stand, til at gjøre sig uafhængig af sin Lehnsherre. Det var kun Fæstningens Besætning, der ved dens Bedrifter blev vigtig for Nordens Historiefrivere. De tydske Forfattere maatte snarere blive opmærksomme paa den store Handelsstad. Det er og kun af denne Forbindelse mellem Handelsstaden og Vikingesædet, at man kan forklare sig Jomsvingernes Fremtræden i Historien, der viste sig som et glimrende men tilslige snart bortsvindende Lustsyn. Saalænge Fæstningen var besat med en talrig Skare af danske

Krigere, maatte Byen yde dem Skat; harmedes vel over de fremmede Herrer, men kunde tillige under de kiefke Søhaners Beskyttelse udvide sin Handel, og det blev Jomsbvingerne let at faae baade Penge og Folk til Skibenes Udrustning. Leed derimod Besætningen engang et betydeligt Tab af Folk, og formindskedes Lysten at gaae derhen, hvor til baade de glimrende Erobringer i Engelland, og den mere rodfæstede Kristendom kunde bidrage; maatte stedse flere Julinere optages mellem Besætningen, og Fæstningen uformærkt komme i Borgernes Hænder; dens Besætning kunde saaledes med Liden anvende til de Danskes Skade det Sømandskab, de af dem havde lært.

Adam af Bremen taler om Jutin, som den største Stad til hans Tid i Europa (hist. eccles. lib. 2. cap. 12). Til Byens ældre Historie kiende vi aldeles intet, thi hvad man har villet udfinde herom, har ikkun været grundet paa uhiemlede Efterretninger og blotte Gissninger⁹⁷⁾. Jomsborg forestiller vor Saga at være anlagt af Valnar toke; sandsynligere er, hvad Rnyttingesaga (Kap. I),

⁹⁷⁾ See min Recension over Prof. Wedel Simonsens ovenansførte Skrift, dansk Litteraturlidende 1818. S. 403. f.

Spænd Nagesen (Kap. 4. p. 51), Fagurfiinna⁹⁸⁾ anføre om Harald Blaatand som Borgens Stifter. Man kan vel begribe, at en dansk Konge kunde paa et seierrigt Tog mod Venderne anlægge en Fæstning ved den største By, og forsyne denne med stærk Besætning; derimod var det synderligt at en Anfører for Vikinger, om han end havde, som der siges om Palnatøke, 40 Skibe, kunde dermed tiltrøe sig af den vendiske Hertug, at maatte anlægge en Fæstning, der snart vilde gjøre ham til Kystens Herre.

Den Lehnforbindelse, der var mellem Tomsøborg og Leirekongen, at Tomsøvikingerne skulle have udvidet Dannerkongens Rige, at den saarede Harald flygtede til Tomsøborg, og endeligen Styrbiørns hele Tog (see dennes Thattr); alt dette samstemmer til at vise, at Harald har været Byens Stifter. Derimod kunde vor Sagaskriver, hvis Efterretninger især angik Palnatøke og hans Slægt, let falde paa at tillægge Borgens Stiftelse den Mand, under hvis Styrelse den især blev berømt.

De Love, der anføres, læses ifkun i vor Saga, men synes at bære Egthedens Præg. Det

⁹⁸⁾ Stedet anføres Torfaus i Trifolium hist. S. 93. Det findes i det Suhmske Udskrift S. 98.

er klart, at disse Love ikke vare de eneste, men de udgjorde det meest Paafaldende ved denne Byes Forfatning. Vist nok har man ogsaa der holdt Thing, havt hellige Sæder for de valgte Dommere, brugt de gamle Retsformularer o. s. v.; men alt dette fulgte af sig selv. Derimod er det Karakteristiske ved Jomsborgs Lovgivning den inderligere Forbindelse mellem Borgerne, og dertil synes Ideen at være laant af det, Vedtægt og naturlige Forhold havde indført imellem Besætningen paa et Skib. Det var sædvanligt i det gamle Norden, at naar en af Mandskabet paa Skibet døde, arvede de andre hans Efterladenskab; blev han dræbt, ansaae de sig forpligtede til at hevne hans Død; giordes Bytte, blev det deelt efter visse almindelige Regler. Kvinder pleiede aldrig at følge Vifingerne paa deres Toge. Man kunde let falde paa at betragte Besætningen af en Søborg paa en fiendtlig Kyst som et eneste Skibs Mandskab, og dermed havde Kolonien beholdt sin Grundform. Den var saa saare udmærket, fordi der var kun een stor Handelsstad paa den Vendske Kyst, kun een Kolonie anlagt af Danske paa hin Side Havet, kun eet Sted, hvor Overkongens Gaardsret ikke indskrænkede Kraftens Udbrud. Men vare nu Lovene frembragte ved lokale Forhold, er det og ri-

meligt, som Rnytlingasaga beretter, at deres Grundvold blev lagt af Harald. Der Besættningen først bleven ret talrig, ved Tilløb af de kækkeſte Ynglinge fra de danske Kyster, kunde let Hovdingen falde paa at gjøre sig mere uafhængig af den danske Konge; dette ledte til Venſkab med den vendiſke Fyrſte, og det maatte blive vigtigt for denne at forbinde ſig Anføreren for Jomsvingerne, hvorved diſſe langt fra at være Venderneſ Ekraſ, kunde worde deres Værn. Saaledes bliver Palnatokes venſkabelige Forhold til Burisleif begribeligt, om det end ikke juſt var denne, der gav Landet til Palnatoke; og det var tillige Venderfyrſten magtpaaliggende, at en fløgtig Mand, ſnarere end en vild Kriger, blev Palnatokes Eftermand.

At Palnatoke ſkulde have nedlagt Hovdingsdommet, og tilbragt ſine ſidſte Dage i Fyen, er en ugrundet Giſning ⁹⁹⁾. Den Beretning, Th. B. Bircherod har optegnet, at Palnatoke ſkulde have befalet, at hans Lig ſkulde bringes til Fyen, grunder ſig blot paa det Almue-Sagn: at en ſtor Gravhøi i Nærheden af Odense ſkulde være denne Helts. Viſt er det, at den vilde Jæger fal-

⁹⁹⁾ Suhms danſke Hiſt. 3 D. S. 247.

des i Thyen Valne Jæger, og at Valnes Jagt er der, hvad Baldemars Jagt er i Sieland¹⁰⁰⁾! Da imidlertid Toke, og ikke Valne var Heltens egentlige Navn, kunde det og være Faderen, hvem Maaesagnet ihufom.

Anledningen til Toget mod Norge.

Kap. 18:25, S. 95-119.

Den ærgierrige Sigvald beilede til Burisleifs Datter, den skionne Astrid; men hun forlangte, at han først, ved at fange Kong Svend, skulde befri Benden fra at skatte til Danmark. Sigvald seilede med trende Skibe til Sieland; han lagde sig ved en Odde, hvor ingen andre Skibe vare i Nærheden; udgav sig derpaa for at være farlig syg, og at han ønskede en Samtale med Kongen; denne bliver derved lokket ombord med et lidet Følge, og strax seile Skibene til Jomsborg. Sigvald behandlede Svend med Uerbødighed, og forsikrede, at han blot havde gjort dette, for at skaffe ham Burisleifs skionneste Datter til Ægte. Sigvald underhandlede nu med begge Fyrsterne. Enden blev, at Benden blev fri for Skat,

¹⁰⁰⁾ Bedel Simonfen om Jomsborg S. 162.

Svend skulde trolove sin Syster Thyra med Turis-
 leif, og selv ægte dennes Datter Gunhilde, hvis
 Syster Astrid blev gift med Sigvald. De Eien-
 domme i Venden, Gunhilde fik til Medgift, skulde
 blive Thyras. Begge Bryllupperne stode den sam-
 me Aften. Brudene vare bedækkede med Slør,
 men næste Dag saae Svend, at Astrid var meget
 elskværdigere end Gunhilde, og at han var bleven
 skuffet; han lod sig dog intet mærke, og seilede
 fra Venden med mange Klenodier. Nogen Tid
 derefter døde Strutharald. Kong Svend, der
 erindrede Sigvalds Udfærd imod sig, lod ham og
 hans Broder Thorkil indbyde til et Gravøl over
 deres Fader. Disse troede ikke Svend, de med-
 toge derfor deres tappreste Folk, Borgens halve
 Mandskab, mange sigte de havde 150 Skibe, an-
 dre med Sæmund Frode at de havde 80 store Ski-
 be. Ved Gravøllet bleve Alle paa det bedste be-
 værte, især blev ikke sparet paa stærke Drikke.
 Mod Festens Ende stod Kong Svend op, for efter
 gammel Skik at giøre et Løfte; han lovede inden
 tre Aars Forløb at være i Engelland, og ei at ville
 forlade Landet, før Kong Adelrad var fanget eller
 forjaget. Nu opfordrede han Sigvald til ogsaa
 at giøre et Løfte, og denne lovede at ville
 hærje Norge inden trendes Vintres Forløb, og ei

vende tilbage, før Hakon Jarl var dræbt eller fordrevet, eller han selv fanget. De andre Jomsvinger afslagde Løfter om at gjøre ham Bistand. Da Sigvald havde udsøvet, fortrød han vel sit Løfte, men det var nu giort, og efter Astrids Raad besluttede han strax at fordre 40 Skibe til Hielp af Svend, og derpaa at begynde Toget.

At en mægtig Konge blev fanget ved List, var en alt for paafaldeude Begivenhed, til at den ei af mange skulde erindres; men just fordi Fortællingen herom var saa populær, kunde den tillige let paa flere Maader blive udsmykket. Næsten ordret overeensstemmende med vor Saga berettes Svends Fangenskab i Oddur Munks Bearbejdelse af Oluf Tryggvesens Saga (Keenhielms Udg. S. 114-118), kun med det urigtige Tillæg, at Svend, da han var kommen fri, erklærede Sigvald fredløs ovtr sit Rige. Snorre, der fortælligen fortæller det Hele, som en Indledning til Beskrivelsen over Jomsvikingernes Tog (Oluf Tryggves. S. R. 38) siger blot, at Sigvald fangede Kong Svend, og bragte ham til Jomsborg, hvor han nødte ham til at samtykke i det dobbelte Giftermaal. Ditmar af Merseburg fortæller i sin

Kronike, 7 B., at Svend blev, efter Faderens Død, engang fanget af oprørske Normanner, og løskøbt af sit Folk med mange Penge¹⁾. Svend Nagesen (K. 4. Langebek script. I. S. 53) beretter Svends Tilfangetagelse paa en Maade, der ligner vor Sagas Fortælling, ifkun at det bliver mere æventyrligt, i det han lader Svend række sig ud af Skibet, for at tale med de Fremmede, og derpaa lader ham blive ved Hovedet trukket ned i den anden Skude; istedet for at Kongen i vor Saga med et lidet Følge bestiger Sigvalds Skib, og i det han vil bukke sig over den syge Sigvalds Leie, af ham bliver fastholdt. Desuden lader Svend Nagesen synderligt nok Palmatoke spille Sigvalds Rolle; venteligen fordi han ikke kiendte Navnet paa nogen anden Høvding i Tomsborg, og desuden henførte Tildragelsen til de borgerlige Krige mellem Faderen og Sønnen. Han føier og til, at Svend blev løskøbt for en stor Sum Penge og de danske Qvinders Smykker, hvorover det danske Folk erholdt Skove til Almindinger af Kongen, og Qvinderne, som forhen intet havde arvet, Ret til at

¹⁾ Normanner ere hos fremmede Stribenter ofte blot Danske. og danske Oprørere kunde Tomsborgerne kaldes.

arbe halvt mod Brødrene. Man seer, hvorledes vor Sagas simplere Beretning her er bleven udsmykket. Men saadanne forskjellige Beretninger om Svends Fangenskab have formodentlig foranlediget, at de Geistlige, der betragtede Svends Ulykke som Himlens Straf for hans Hedenskab, og desbaarsag ikke kunde faae ham noksom straffet, have ladet ham fanges flere Gange. Adam af Bremen (hist. eccles. Kap. 21), hvem et islandsk Fragment følger (Langebek script. 2. S. 150) beretter om et dobbelt Fangenskab af Slaverne og en dobbelt Løskøbelse med meget Guld. Hos Saxo, hvor Sagnet end mere har afrundet sig, er det blevet et tredobbelt Fangenskab, thi de onde Ting skulde være tre ligesom de gode. Hver Gang skulde Svend betale ligesaa meget Guld, og to Gange saa meget Sølvs, som han veiede; i Anledning af det andet Fangenskab bleve Skovene solgte, og ved det tredie gave Fruentimmerne deres Smykker. Den tredie Tilfangetagelse beskrives med de samme Omstændigheder, som hos Svend Nagesen, ifkun at det hos Saxo er en vendisk Styrmand, og ikke Palnatoke, der tog Kongen ved Hovedet. Havde vi end ikke ældre og paalideligere Efterretninger om Svends enkelte Fangenskab, hvortil vi endnu kunne føie den ovenfor anførte Yttring hos Emu

mæ Encomiast om Svends Held efter at være bleven Konge; maatte det dog allerede i sig selv forekomme meget mistænkeligt, at nogen Konge skulde have været enten uheldig nok, eller taabelig nok, til tre Gange at lade sig fange af selv samme Fjender. Hvad der fortælles om Følgerne af det tredobbelte Fangenskab, tiener kun til at gjøre det mere usandsynligt. — Baade Gram²⁾ og Hofod Ancher³⁾ have erklæret Anledningen til Qvindersnes Arveret for et Digt; baade fordi den var usandsynlig, da Qvindersnes Arveret i Danmark snarere paa samme Maade, som i det øvrige Norden, kan være opkommet ved Sædernes gradvise Forandring; og det ikke er udsædvanligt, at digte en vis Begivenhed som Aarsag til en mærkelig Forandring i Sæderne, hvorfor og lignende Fortællinger have været i Omlob om Aarsagerne til Qvindersnes Arveret i Mecklenborg⁴⁾ og i den svenske Provinds Smaaland⁵⁾. Var desuden Fortællingen gyldig kunde Qvindersnes Arveret ikke have været saa forskiellig efter de jydskke og de øvrige gamle

²⁾ Note til Meursius S. 159.

³⁾ S. Lovhistorie n. Udg. I D. 2 Kap. S. 16:23. Schlegels Afræa 2 H. S. 220:22.

⁴⁾ Westphal, I D. S. 309, 622.

⁵⁾ Stiernhoef de jure Sveonum vetusto l. 2. c. 3. p. 176.

danſke Love. Men forkaſtes denne ene Folge af Svends tredobbelte Fangenſkab ſom Fabel; er der ingen Grund til at anſee den anden, de kongelige Domainers Afhændelſe, for at være Sandhed; hvilket dog ſelv Hofod Ancher har gjort. Hiemmelent er ikke bedre for det ene end for det andet; de iſlandſke Skribentere kiende intet til nogen af Deelene, og det er meget uſandſynligt, at Skovene ſkulde være bleven anſeet den Gang for Domainer, eller endog for noget, der var værd at kiøbe. Der var uden Tvivl den Gang endnu ſaa megen Skov i Landet, at man gierne maatte ſee Folk ryddede ſig Pladſer, for derpaa at bygge. Svends Periode, Overgangspunktet fra Hedenskab til Kriſtendom, var juſt en bekvem Tid, til hvilken alle ſlige Forandringer, der Tid efter anden vare foregaaede i Landets indre Forfatning, kunde henſættes.

Da Sagaens Forfatter havde anſat Haralds Dødsaar ſaa tidlig, maatte han lade Gravøllet, hvortil Jomsvikingerne indbødes, blive holdt blot over Strutharald. Rimeligere er Snorres Beretning (Oluf Tryggves. S. R. 39) ⁶) at Svend til-

⁶) Efter den iſlandſke Udgave ſynes det i D. R. 148. S. 173 ſom om Jomsvikingasagas Forfatter modſagde ſig ſelv, ved at lade Svend og Sigvald

lige drak sin Faders Gravøl, hvorved det store Løfte han gjorde, før han besteg Høisædet, bliver des naturligere; thi paa denne Maade sommede det en Kongesøn at indtage Faderens Sæde. Snorre, der kun i Udtog havde omtalt det Foregaaende, er udførligere i at berette om Gæstebudet, da han endog opregner Skaalerne, først Haralds Minni, eller til hans Erindring, derpaa Christs Minni, Erkeengelen Michaels Minni og da først kom Strutharalds.

Antallet paa Skibe, hvormed Jomsvikingerne seilede til Norge angives forskielligt. I den islandste Udgave af Sagaen sættes Tallet til 165 store og smaae, Snorres Angivelse, der er saa meget bestemtere, da han tilføier, 40 vare fra Benden, 20 fra Skaane, stemmer omtrent med Samund Frodes, som ovenfor efter Texten i den svenske Udgave er bleven anført. Vor Saga melder vel at Svend lovede dem 40 Skibe, men tilføier ei at Løftet blev opfyldt. Det synes, at Jomsvikingerne hastede for meget til at oppebie denne Hielp,

drikke Gravøl efter deres Fædre, men dette fin,
der ei Sted i den svenske Udgave S. 119, og
lynes altsaa af være blot et senere Indfald.

og Snorre lader dem seile blot med de 60 Skibe
Kap. 41.

Toget til Norge.

Kap. 26 = 47. S. 119 = 181.

Jomsvíkingerne styrede til Norge, og landede i Wigen ved Tønsberg; de ødelagte Byen og dræbte alle Indvaanerne. Derfra droge de til Fædderen, hvor de ligeledes stændte og brændte. Lehnsmanden Geirmund⁷⁾, der blev overrumplet om Natten, mistede Haanden, men undslap dog og bragte den første Underretning om Fiendens Ankomst til Hakon Jarl. Denne mærkede, hvor stor Faren var, lod Bønnen brænde og Budstikken gaae, for

7) Den islandske Udg. K. 148 har Gmünd for Geirmund, lader ham være Lehnsmænd i Tønsberg, og omtaler ei Fædderens Ødelæggelse. Snorre Kap. 41 nævner og Geirmund, som den der bragte Jarlen det første Budskab, men nævner ei, hvor han blev saaret. I den svenske Udg. tilføies S. 120, at Ridsstaden Tønsberg var af Træ, vist nok et senere Blossem, thi alle de gamle Byer vare blot af Træ. Jarlens Gaard hedder i den svenske Udg. a skugga, i den islandske a sola. Snorre siger, det var i Landskabet Møre Jarlen var, da han erholdt Tidenden.

at samle Krigsfolk fra Throndhjem, Romsdalen, Mørerne, Rogaland og Hordaland. Endog sine Uvenner lovede han Fred, hvis de vilde komme ham til Hjælp; hans Søn Erik mødte Thorkil Midlaung, en tapper men fredløs Vifing, der havde 6 Skibe, og indgik Forbund med ham; i kort Tid bleve 300 Skibe samlede. Jomsvifingerne seilede imidlertid langs ad Kysterne nord paa, og kunde intet erfare om Hakon Jarl, førend de vare komne Nord for Stat til Hærøerne i Sundmøer; da sagde dem en Bonde ved Navn Ulf, hvis Dvæg de vilde røve, at de hellere end at dræbe Svin og Faar, skulde opsøge Biørnen; at Hakon laae tæt derved med faae Skibe. De skyndte sig nu til Hiorungavog (nu Lievog) hvor de fandt Jarlen, men med 300 Skibe. Sigvald lagde sig i Midten, hans Broder Thorkel den Høie ved Styrbords Siden, paa den nordre Side laae Bue den Lykke og hans Broder Sigurd, paa den venstre Side Vagn Akesen med hans Fosterfader Biørn den Bretske. Der vare tre Gange saa mange norske Skibe, og som Biørn Biskop sagde i sit Drape om Slaget, fem Nordmænd mod een Jomsvifinger. Mod Sigvald laae Svend Hakonsen, Gudbrand Hvide⁸⁾,

⁸⁾ Den isl. Udgave N. 152 S. 178 har Gudbrand af Dale.

Styrkar af Gimse; mod Thorkel den Høie vare Thorkil Jernfegge, Sigurd Steifling, Thorer Hiort ⁹⁾, Ligeoverfor Bue laae Thorkil Midlaung, Hallstein Kellingebane og Thorkil Leira ¹⁰⁾, imod Bues Broder Sigurd var Sigurd Jarlens Søn ¹¹⁾, samt Armod med sin Søn Arne. Paa den anden Fløi vare imod Bagn Erik, Hakon Jarls Søn, hans Broder Erlind og Erling fra Skugga ¹²⁾; imod Bistra vare Einar Lille, Hallvard Upsa og hans Broder Havard. Jarlen selv vilde være, hvor det behøvedes. Sex Islændere vare med Jarlen. Den ene var Jarlens Skald, Skalmear Einar, der førend Slaget lod, som han vilde gaae over til Sigvald, og sagde Jarlen det i en Sang; denne gav ham nu tvende guldprydede

⁹⁾ Fagurðinna siger Jarlens Søn Erling laae i Midten, Snorre R. 43 sætter Jarlen selv der, og nævner kun blandt de Hæddinger, der vare med ham, Thorer Hiort og Styrkar af Gimse, han tillægger dem 60 Skibe mod Sigvalds 20.

¹⁰⁾ Snorre nævner paa denne Fløi Erik Hakon Jarls Søn, Gudbragd Hvide og Thorkel Leira.

¹¹⁾ I Stedet for Sigurd har den isl. Udg. Thorkel Thurrefrost.

¹²⁾ I Stedet for Erlind har den isl. Udg. Dgmund Hvide. Snorre lader Svend Hakonsen, Fegge af Yrie og Rognvald af Orvig fegte med Bagn.

Skjolder, hvori vare tvende udskaarne Lodder, med hvilke man kunde spaae, og nu blev Einar. De andre Islændere vare Vigfus, Viga Blums Søn, Thord Nurshaand, Thorleif Skuma, Thorfel hin Rige, Eind Halkelsen.

Ved Solens Dvgang begyndte den haarde Kamp, og snart fulde mange Nordmænd. Bue hug saa stærkt, at ingen kunde modstaae ham, og de Norske begyndte at vige; da skyndte Erik Jarl sig derhen tilligemed Svend, og fik Slagtordningen igien lignet, imedens Hakon Jarl imodstod Sigvald. Nu begyndte og den anden Fløi at vige ¹³⁾ for Vagns Anfald, Erik ilede derhen, alt hans Mandskab blev dræbt, men nye Folk besatte Skibet, og det beholdt sin Plads. Hakon Jarl mærkede, at det ikke længe saaledes kunde blive ved, han lod Flaaden trække sig hen mod Kysten, og Slaget standsede. Da gik Hakon Jarl op i Skoven paa Den Prinsigd for at paakalde Thorgerde Horgabrud, sin Fortrøstning, men hun var død; han mærkede hendes Brede, og tilbød forskellige Mand til blodige Offre; hun vilde ei modtage dem; forgieves forøgede han Tilbudet, og

¹³⁾ Snorre Kap. 44 fortæller dette i omvendt Orden først om Vagn, siden om Bue.

bøiede sig til Jorden for hende; endeligen frembyder han sin syv Aars Søn Erling, et meget lovende Barn, til Seier for Norge, og ham syntes hun at modtage. Han giver nu Barnet til sin Træl Skopte Karf¹⁴⁾, der overskar dets Hals paa den Mand, Jarlen bød. Derpaa gaaer Jarlen tilbage, og egger Krigsfolket, som nødig vilde, til ny Kamp, med Forsikkring om, at han havde gjort Løfter, der skulde skaffe dem Seieren. Slaget begyndte igien, og Hakon selv kæmpede mod Sigvald. Som det lakkede mod Aften, opstod fra Nord et heftigt Uveir med Hagl og Storm Jomsvikingerne imod. De følte det desmere, da de formedelst Dagens Hede havde afført sig deres Klæder. Nu begyndte Mandfaldet i deres Hær. Nordmændenes Mod voxte. Havard Huggende paa Bues Skib skal først have faaet Die paa Thorgerde Horgabrud i Jarlens Følge; fra hvis Ringre Pilene fløi i Hobetal. Endeel Andre, endskjønt de ei vare fremsynede, bemærkede det Samme. Det blev meldt til Sigvald. Det er ikke usandsynligt, svarede han, at det er ikke blot med Mennesker vi slaaes i Dag; dog maae vi holde ud. Som Haglen begyndte at mindskes, skal Ha-

¹⁴⁾ Den isl. Udg., der fortæller Dffringen kortere R. 154, kalder Trællen blot Skopte.

fon have paakaldet Thorgerde og hendes Syster
 Yrpo, og erindret dem om sit Offer. Da tog
 Uveiret igien paa at rase, og man saae to Trolde-
 kvinder i Forstavnen paa Hakons Skib, fra enhver
 af deres Fingre fløi Pile, og hver Piiil blev Mandes
 Bane. Hakon gjorde nu et heftigt Anfald, og
 som Lind Halkelsen sang, kastede sin Brynie for
 Hede; 25 af Tomsøvikingerne Skibe vare alt ryd-
 dede. Da raabte Sigvald til Bue: nu vil jeg
 flygte, thi Uveiret fordobbles, jeg har gjort Løfte
 at stride med Menneſker, og ei med Trolde. Han
 lod sønderhugge de Louge, hvormed Skibene vare
 fastbundne, og befalte Bue og Vagn, at de skul-
 de følge ham. Imidlertid var Thorkel Midlaung
 kommen op paa Bues Skib, og afhugget hans Læ-
 ber og Hage; nu ville neppe de danske Mær kysse
 mig, sagde Bue, og hug Thorkel igiennem; der-
 paa greb han sine tvende Guldkister og raabte:
 over Bord alle Bues Mænd ¹⁵). Da Vagn saae

¹⁵) Den isl. Udg. fortæller Bues Død omstændeligere
 Kap. 155. Bue var efter sit Saar bleven end
 mere rasende, ingen turde møde ham, indtil Ha-
 kon Jarl opmuntrede Sigurd Brestesen dertil;
 efter en haard Fegtning afhug denne ved sin
 Vaabensfærdighed Bues Hænder, og nu styrkede
 denne sig i Søen med sine Guldkister. Som Hiemo

Sigvald flygte, udskieldte han ham, og kastede sit Spyd efter hans Roer; men Sigvald, som frøs, havde sat sig til Rorerne, og Spydet traf Styrmanden. Thorfel den Høie drog sig tilbage, saa snart Sigvald var reist, ligesaa Sigurd efter Bues Død; de kom til Danmark med 30 Skibe. De overblevne Jomsborgere tyede alle til Wagns store Skib, mod hvilket Hafon vendte sin hele Magt. Wagn værgede sig, indtil Ratten kom, da drog Hafon sig tilbage, efter at have giort Wagns Skib ubrugbart. Om Ratten besluttede Wagn at gaae i Land med sine overblevne Folk, for endnu at tilføie Fienden Skade. 40 Mand satte sig paa Masten, men de bleve drevne til et Skær, hvor mange døde af Mæthed og Kulde. De øvrige vare om Morgenen ikke i Stand til at værges sig, og bleve fangne. Imedens havde Havard den Huggende paa Bues Skib, hvis Been vare afhugne, spændt om Ratten sin Bue, hvormed han skød ind paa Landet, og dræbte Gudbrand af

mel anføres Sagaer af Halbiørn Hale den Gamle, samt Steingrim Thorarensen, og Frasagn af Præsten Are Frode. Denne Citation viser, at hine vare de egentlige Bidner, hvis Bidnesbyrd Are Frode havde optegnet, Snorre følger Kap. 25 den ovenfor anførte Beretning.

Dale, Jarlens bedste Ven ¹⁶⁾, om Morgenen blev han ihjelslaet paa Skibet. Efter at Jarlen og hans Mænd havde spist, vilde de han at see Tomsvikingernes Henrettelse. Trællene stittede Vidier i deres Haar, og Thorkel Leire skulde hals hugge dem. Han begyndte med de meest Saarede; da han havde fældet tre, standsede han og sagde: jeg faaer en Ahnelse, thi det hedder, at naar man paa eengang dræber tre, vil noget ramme een. Han vedblev imidlertid, og spurgte Fangerne, hvad de syntes om Døden. Een svarede, at det gif ham ved at døe ikke anderledes end hans Fader; en anden, at han ikke maatte kiende Tomsborgernes Lov, hvis han klagede i sin Død; en tredje, at det var ham godt at døe med Berømmelse, men Thorkell maatte leve med Skam; en fjerde ønskede, at vide, om et Menneſke havde nogen Følelse, efter at Hovedet hurtigen var afhugget; han holdt derfor sin Tollekniiv i Haanden, den faldt strax tilligemed Hovedet. En ønskede, at man vilde hugge ham i Ansigtet, for at see om han blinkede med Dinene, og man saae ham holde Dinene stille, da Hugget kom. Nogle spottede Nordmændene. Bues Søn Svend bad om, at ei Trælle, men

¹⁶⁾ Snorre siger Kap. 47 det var Gislef af Balbreg.

en anseet Krigsmand maatte lede ham frem, og holde i hans Haar, saa det ei blev blodigt. En af Jarlens Hirdmænd holdt derpaa i det lange Haar, men da Hugget flete, trak Somsborgeren Hovedet med Kraft tilbage, saa Hirdmandens Hænder bleve afhugne. Hagen Jarl vilde strax have ladet ham dræbe, men hans Søn Erik beskyttede ham, og optog ham blandt sine Mænd. Da Wagn Alfesen blev fremledet, fortalte han Løfter, han havde giort, om at dele Seng med Ingeborg, Thorkel Leires Datter, og dræbe Faderen. Thorkel løber hen for at nedhugge ham, men denne kaster sig paa Jorden, hvorover Thorkell falder, og sønderhugger med sit Sværd Louget, som bandt Fangerne, Wagn springer op, dræber Thorkell med hans eget Sværd, og Erik tog ham strax i Beskyttelse, trods Faderens Indvendinger. Wagn vilde dog ei tage mod Fred, før ogsaa hans overblevne Staldbrødre, hvoriblandt den gamle Bjørn fra Bretland, vare blevne frigjorte ¹⁷⁾. Wagn blev siden gift med Ingeborg, erholdt tre lange

¹⁷⁾ Den isl. Udg. har R. 160 nogle men smaa Fortælligheder i Fortællingen om Fangerens Svar. Snorre anfører R. 46. fortælligen de trende mærkeligste Træk: om den der holdt Kniven (hos Snorre et Been) i Haanden, om Svend og om Wagn.

Skibe til Foræring af Erik Jarl †), og levede siden i Fyen som en mægtig Høvding. Sigvald blev ved Hiemkomsten spottet af sin Kone, fordi han ei havde faaet Saar. Hans Navn forekommer ofte i andre Fortællinger. Hakon Jarl blev efter Seieren hovmodig, giernig og fik Tilnavnet den Onde. Einar Skaaleglam drog til Island, og druknede siden i Bredefjorden. Thord Nurfhaand havde mistet sin Haand i Slaget, kom siden til Island og boede paa sin Faders Gaard; Mange nedstamme fra ham.¹⁸⁾ Vigfus, Viga Glums Søn, var den første, som i Island fortalte disse Begivenheder.

Fortællingen om Slaget bærer ikke blot alle indvortes Præg af Sandhed, men er tillige hjemlet ved de foranførte Dienvidners Beretninger, paa hvilke Forfatteren beraaber sig, og paa de Brud-

†) Snorre R. 47 siger han fik eet Skib.

¹⁸⁾ Den isl. Udgave fører til R. 163, at Einar Skaaleglam og Thord Nurfhaand fortalte omstændeligt om Slaget, og at det var et Sagn, at Bue var bleven til en Slange, og laae paa sine Rister. Forfatteren tvivler dog derom, og mener, at Slangen kunne have viist sig i Bugten, eller at en ond Bætte der rugede over Gulb.

stykker af samtidige Skaldes Sange, nemlig Thord Kolbeinsons, Einar Skaaleglams, Thorleif Skummas, Vigfuses og Tiuds, som blive anførte. Snorre Sturlesens Beretning (Oluf Tryggves. S. R. 39: 47) stemmer godt med Sagaen, nogle smaae Forskielligheder ere forhen i Noterne blevene bemærkede. Ogsaa Saxo taler i sin tiende Bog om de Julinske Vingers Tog mod Hakon Jarl under Bues og Sivalds Anførsel og sammes Udfald; han kiender de meest fremstikkende Træk: Hakons Offer (hos ham af tvende Sønner) Uveiret, der afgjorde Striden til de Norskes Fordeel, og Fangerens Riekhed. Men han forvirrer Tiden, i det han lader Toget skee efter Harald Blaatands Befaling, lader Sivald fanges, og være den, der ei blinkede med Dinene, da han blev hugget. Wagn kalder han Karlsefne, og lader ham frigives af Jarlen selv. Den urigtige Tidsbestemmelse hos Saxo tillige med Forskielligheden i dens Navn, der bragte Hagen Jarl Krigsbudskabet, have foranlediget Schønning ¹⁹⁾ til at antage et ældre Tog af Jomsvingerne til Norge. Men Saxo mener aabenbare blot det sidste Tog, har ikkun

¹⁹⁾ Norske Hist. 3 D. S. 139. De øvrige Grunde, han anfører, ere endnu svagere.

taget Feil af Tiden, og ingen anden omtaler noget ældre. Forskielligheden i Navnene Ogmund og Geirmund er alt for ubetydelig, til at noget deraf kunde sluttet. Oddur Munk, der fortælligen fortæller Slaget (Oluf Tryggv. Saga Keenhjelm's Udg. S. 68, 70) vil, at det skal have været trede Dage, hvilken Mening Schønning har fulgt (Norske Hist. 3 D. S. 264, 273)²⁰), men dette strider baade mod vor Sagas og mod Snorres Vidnesbyrd, hvilke baade ere omstændeligere og paalideligere end Oddur Munks, der ikke beraaber sig paa Diensvidner, og kun i Forbigaaende omtaler det Hele. Alt hvad der fortælles kan gierne have tildraget sig paa een Dag, om end en Vinterdag i det nordensfeldske Norge ikke kunde være lang. Man gjorde sig færdig om Natten, og endnu før Solens Opgang (Somsvikingasaga R. 34 S. 141) begyndte Kampen. Henimod Middag blev man tret paa begge Sider, Kampen standsede; imedens var det, at Hakon ene gif op

²⁰) At Somsvikingerne landede i Julem ved den norske Kyst, grunder sig kun paa eet Haandkrifts Bemærkning. (Schønning 3 D. S. 255). Da Gravøllet hos Svend blev holdt Midvinter (Somsvikingasaga R. 144 S. 168), maa snarere Slaget være bleven holdt i Marts.

paa Den. Om Eftermiddagen kom det dobbelte Uveir, og mod Aftenen Anfaldet paa Vagns Skib, som Matten afbrød. Det er usandsynligt at et saadant Sæslag, hvor man ligesom ved en Landtrefning sloges Mand for Mand, kunde vare i trende Dage; derimod var det rimeligt, at det senere Sagn kunde forlænge Slaget, for at gjøre det end mærkeligere, og fordi Mængden af hvad der var at fortælle, ei syntes at tilstæde et mindre Tidrum.

At Hakon har offret sin unge Søn, var upaatvivleligen et saamtidigt Sagn. Menneskeofre vare ikke ubekjendte i Norden²¹⁾, og i overordentlige Tilfælde bleve just de Udmærkede blandt Folket ansete for de bedste Offere. Handlingen laae i Hakons Karakter, thi han var i Stand til alt for at vedligeholde sin Magt, og han troede af Hiertet paa de gamle Guder. Maanden, hvor paa han tilbød Offeret, er et Sidesykke til hvad der fortælles om ham i Færeingafaga²²⁾. Men

²¹⁾ Snorre Ynglingafaga R. 18, 29, 47. Oluf Tryggves. S. R. 74. Kristnisaga S. 92. Viga Skutus Saga (Sagabibliothek I B. S. 264). Oluf Tryggves. S. 2 D. S. 235 isl. Udg. Hervararsaga R. II S. 96 (Kiøb. Udg.). Adam af Bremen de situ Daniæ.

²²⁾ Oluf Tryggves. Saga isl. Udg. I D. R. 114. S. 117. Sagabibliothek I D. S. 176-180.

paa den anden Side havde Jarlen neppe nogen Ledfager, da han gif hen at bede, ingen var tilstede, da Drengen blev dræbt af Karfer, og det fortælles heller ikke, at Jarlen, da han kom tilbage, havde sagt, hvad han havde gjort, men kun, at hans Løfte skulde være virksomt. Den paafølgende Storm var Beviiis nok paa, at han havde sagt sandt; man vidste hvo hans Skytsgudinde var, hvem han dyrkede i affides Kapeller, og tvivlede ei paa, at hun jo selv var kommen ham til Hielp. Da han havde været i Fare, og hun altsaa engang syntes at have forladt ham, maatte hendes Gunst ved en dyrebar Gave være bleven erhvervet. Saaledes ledtes Tanken til et Offer af Jarlens egen Søn, og Formodningen blev til Visshed, da Jarlen strax efter blev forhadt, og de nye Kristne ydermere affkyede ham som Hedenskabets Støtte. Den sindige Snorre anfører derfor og Tildragelsen blot som et Sagn Kap. 47; hvo vilde vel nu kunde afgjøre noget derom med Visshed?

Efter saaledes at have giennemgaaet Sagsaens Indhold og Etoværdigheden af dens enkelte Dele; kunne vi med temmelig Fuldstændighed angive dens Historie. Vigfus, Viga Glums Søn,

var den første, der bragte Fortællingen om Slaget til Island, omstændeligere vare Beretningerne herom af Einar Skaaleglam og Thord Aurshaand (Jomsvikingasaga sv. Udg. S. 181, isl. Udg. R. 163). Da alle disse vare baade Dienvidner og Skalde, have de vist nok allerede indflettet de vigtigste Skaldesange i deres Beretning. Tillæg til denne Beretning gjorde Halbiorn Hale den Gamle der forekommer i Fortællingen om Thorleif Jarlaskald²³⁾, og en vis Steingrim Thorarinsen, som begge vare Are Frodes Himmelsmænd, og altsaa kunne have været gamle nok til at høre Slaget beskrevet af Dienvidner. Are Frode har optegnet noget om denne Begivenhed (Oluf Tryggves. S. isl. Udg. I D. R. 153 S. 185), men hvor meget, vide vi ei. I Begyndelsen af det trettende Aarhundrede maae den største Deel af Sagaen have havt sin nærværende Form, thi ved at sammenligne Snorres Beretning om Jomsvikingernes Tog og sammes Anledning, (Oluf Tryggves. S. R. 38, 47) seer man tydeligen, at han giver et Udtog af vor Saga, og at samme følgerigen ikke blot har indeholdt en Beskrivelse over Toget, men Svends Gravøl, sammes Anledning, Sigvalds

²³⁾ Oluf Tryggvesens Saga isl. Udg. I D. S. 209.

List og Svends Stridigheder med sin Fader. Snorre nævner blot Palmatøke, man kan altsaa ikke see, om dennes hele Historie allerede da var optaget i Sagaen; men det bliver dog rimeligt formodet den noie Forbindelse med Svends Skiebne. Snorre pleier stundom ganske at forbigaae slige Mænds Levnet, om hvilket der var meget at sige, naar det laae for fiernt fra hans egentlige Viemed. Den Text Snorre fulgte, var imidlertid paa enkelte Steder forskiellig fra den vi har tilbage, hvilke Varianter tiene ydermere til at vise, at vor Sagnskriver ikke kan have havt Snorre for sig. Ogsaa Fortællingen om Harald Blaatands Omvendelse og Hakon Jarls derpaa følgende Træfald har uidentvivel, som Togets fiermere Anledning, hørt til den Jomsvingingasaga Snorre fulgte²⁴⁾. I en senere Recension af denne Fortælling, som findes i den islandske Udgave af Oluf Tryggvases Levnet, citeres Jomsvingingasagas Vidnesbyrd for, at Biskop Popo fulgte med Keiser Otto (i D. S. 89). I den svenske Udgave af Sagaen findes blot et Udtog af disse Begivenheder S. 23-24 R. 9-10. I Begyndelsen af det fiortende Aarhundrede er Stykket foran om de gamle danske

²⁴⁾ See Thattu om Keiser Otto.

Konger bleven tilføjet. Senere kan dette Tillæg ikke være skeet, thi ellers vilde det være bleven opfyldt med aandelose Digtninger, og det betragtedes mod Aarhundredets Ende, ifølge Flatsøhaandskriftet, at udgiøre eet med den øvrige Saga.

Sagaen er trykt paa islandsk i den af Flatsøebogen aftrykte Oluf Tryggvesens Saga, Skalholt 1668, i D. Kap. 70, 79, S. 69, 81 R. 123, 163, S. 138, 196. I en noget forskjellig Recension er den udgivet af Adlerstam og Hammer, skold med svensk Oversættelse. Stockholm 1815, 204 S. i 4. Den trænger endnu, især med Hensyn til Versene, til en nye Udgave. Skrifterne om Jomsborg ere forhen anførte. Alle denne Perodes Historieksrivere have mere eller mindre taget Hensyn til denne Saga. Palnatokes Minde er ved Ohlenschlägers Tragoedie bleven fornyet i Norden.

Thattr om Keiser Otto.

Keiser Otto, med Tilnavn den Unge, gjorde det Løfte: at krisne Danmark, eller og hærge der i sex Sommere. Da Kong Harald i Danmark fik Nyse herom, lod han Dannevirke vel bevogte,

og sendte Bud til Hakon Jarl i Norge, at han til Vaaren skulde komme med al sin Hær. Hakon ankom med en stor Magt. Da Fyrsterne mødtes om Sommeren, blev der et heftigt Slag; man kæmpede hele Dagen og mange faldt, dog meest af Keiserens Folk. Efter tre Dages Stilstand begyndte Slaget igien, men Keiseren maatte flygte til sine Skibe. Da fortæller man, at Keiseren fastede sit blodige Syn i Havet, og svor ved den almægtige Gud, at han, naar han kom igien, skulde enten kristne Landet, eller lade sit Liv i Danmark. Hakon raadslog meget med Dannerkongen, og de besluttede paa ny at opreise Dannevirke, der er bleven vidt berømt, og stod mellem Eideren og Slesvig.

Næste Foraar samlede Keiseren en uhyre Hær af Saxland, Frankland, Frisland og Benden. Kong Buriſlav fulgte med meget Folk, og mange kom til fra Holsteen. Harald sendte atter Bud til Hakon om Hielp. Denne kom ogsaa til Kongen, men ikkun selvtolste, thi han sagde, at han ei kunde faae sine Folk til at værges om Dannerriget, med mindre at Norge herefter blev fri for Skat. Harald maatte prise Jarlens Snildhed, Skatten blev eftergivet, og 100 norske Skibe seilede ned til Dannevirke. Keiseren stor-

mede mod den med sin hele Hær, men Hakon forsvarede den saaledes, at Otto maatte atter tye til sine Skibe. Derpaa vilde ogsaa Hakon med sin Flaade forlade Danmark, men blev af Modvind opholdt i Limfjorden.

Kong Olaf Tryggvesen havde den Gang opholdt sig et Aar i Benden, og den Sommer hærjet i Skaane og Gothland. Da han spurgte Keiserens Færd, drog han til ham, og fandt ham i stor Vaande, thi han kunde ikke indtage Dannevirke, Hæren manglede Føde, og maatte enten vende hjem, eller spise Hestefød. Den nyankomne Hovding, der kaldte sig Ole, frarraadede meget at spise denne Syndeføde, men han foreslog at fylde alle Vandkar i Hæren med Spaaner og Tiære, stikke Ild deri, og kaste det paa Trævolden. Dette blev udført, og Dannevirke brændte. Keiseren seilede derpaa fra Slesvig til Jylland, hvor han mødte Harald, som efter et langvarigt Slag maatte tage Flugten over Limfjorden til Nors.

Et Stevnemøde blev derpaa berammet, Joms-vikingesage fortæller, at den Biskop, der fulgte Keiser Otto til Danmark, hedte Poppo, men den Bremiske Kronike melder, at Adalgang (Adeldag) i Bremen den Gang havde viet tre Biskopper i Danmark, hvilket dog ei synes rimeligt. Det er

vist, at en veltalende Mand prædikede Troen for Harald, som derpaa udbad sig et Tegn paa, at den nye Tro var den bedste, hvorpaa Biskop Poppo bar et gloende Jern ni Fod langt, og derefter viste Kongen at Hænderne vare uskadede. Derpaa lod Harald sig døbe med al sin Hær; sendte ogsaa Bud til Hakon, at denne skulde komme til ham, og da han kom, nødte han ham til at døbes og modtage Præster. Keiseren vilde belønne Ole, og udspurgte ham om hans Æt, denne fortalte nu sit sande Navn, men vilde hellere forblive i sit Rige i Benden, end følge med Keiseren til Saxland.

Reppe havde Hakon Jarl faaet Medbor, før rend han kastede de viede Mænd i Land, og hærgede paa de danske Kyster og i Gothland. Tvende Jarler, Urguthriotur og Brimilsker som Keiseren havde sendt til Vigen at kristne Folket, turde ikke oppebie Jarlens Ankomst. Denne forbød strax den Tro, Jarlerne havde forkyndet, og blev værre Hedning end nogensinde før.

Saaledes findes denne Fortælling i den Bearbejdelse af Oluf Tryggvesens Levnet, der staaer i Flatsbogen og er trykt i Island 1668, 1 D. Kap. 81—87. S. 82—91. Den stemmer i det

Hele overeens med den Bearbejdelse af Olaf Tryggvesens Levnet, Keenhielm har udgivet Kap. 12, S. 49—61; dog ere Varianterne saa mange, at begge Fremstillinger ei kunne betragtes som tvende Recensioner af samme Text, men som tvende Maader hvorpaa det samme Sagn er bragt paa Papiret. Keenhielms Udgave har ikke de ovenfor anførte Citationer, og er kortere i Samtalerne, lægger derimod til: at Keiserens Jarler seilede til Norge med 12 Skibe, at Olaf kom til Keiseren med 300 Mand, at der vare 8000 Vandkar i Keiserens Feir, at Hakon Jarl paa sin Plyndring i Gothland opbrandte et Afgudshuus, hvori vare 100 Billeder. Keiser Otto kaldes her med Tilnavn den Røde, altsaa den Anden, istedet for at den islandske Udgave kalder ham den Unge eller den Tredie.

Betragte vi Fortællingen blot i og for sig selv, uden Jevnsførelse med fremmede Skribentere; bemærke vi letteligen flere Spor til, at den er bleven indklædt efter Islændernes sædvanlige Synsmaader, og i flere Dele udpyntet. Keiseren aflægger et Løfte paa oldnordisk Viis, kaster høitideligen et Spyd under Guds Paakaldelse,

som Erik den Seiersalige ²⁵) og flere hedenſke Skandinavier ²⁶); naar hans Folk lide Nederlag, tyer han til ſine Skibe, ligesom Nordboerne pleiede at gjøre, uagtet at Keiseren rimeligviſ var kommen til Lands; han indtager Dannevirke ved Jld, det ſædvanlige Middel der anvendtes mod Trævoldene i Island og Norge, og efterat Volden var ødelagt indſkiber han ſig, og ſætter over Fiorden ved Slesvig, ſaa at Dannevirkes Opbrændelse bliver aldeles overflødig.

Diſſe miſtænkelige Træk findes ikke i Maaden, hvorpaa Snorre meget kortere fremſtiller denne Tildragelse (Ol. Trygg. S. K. 24—29). Han lader en Keiser Otto, uviſt hvilken i Tallet, drage til Danmark med mange Ryttere og Fodfolk, og ſtorme Dannevirke, om hvis tappre Forsvar af Hakon Jarl der anføres adſkillige Vers. Efter forgieves Forsøg drager Keiseren ſig tilbage; Hakon forlader Dannevirke, for at ſeile bort. Otto ſamlar imedens Skibe ved Slesvig, lader ſin Hær ſætte over til Jylland, hvor han noder Harald at flygte til Nors; derpaa følger Haralds og Hakons Omvendelse. Om Olaf Tryggveſen melder Snorre intet andet, end at han tilligemed ſin Svoger

²⁵) See Styrbiørns Thattr.

²⁶) Trybyggiasaga S. 228.

Burisleif ledsagede Keiseren, og at Halfred Warradskald havde besjungen Olafs Strid ved Herdeby. Vist nok havde Snorre anført mere om Olafs Bedrifter ved dette Tog, havde han erkjendt Beretningen derom for troværdig.

Knytlingsaga kalder Keiseren, der feidede med Harald Gormsen, Otto den Røde (Kapitel 1), lader ham først tabe, men nogen Tid efter vinde Seier, og forfølge Harald til Linnfjorden, hvor den danske Konge blev døbt, og Hakon Jarl ved samme Leilighed nødte til at lade sig kristne. Olaf Trygvæsen nævnes slet ikke her ved denne Feide, ligesaa lidet som af Theodorich Munk, der taler om en længere Krig mellem Otto den Røde og Kong Harald, hvis Ende blev, at Harald maatte lade sig døbe (Langebek script. vol. 4, Pag. 316—317). Schønning (norsk. Hist., 3 D., S. 167) og Suhm (Danm. Hist., 3 D., S. 195) have meent, at Theodorich sætter Ottos sidste Tog til Danmark og Hakons derpaa følgende Krafald 10 Aar efter Gunhilds Død. Men dette er uden Tvivl urigtigt, thi efterat Theodorich havde i Forbigaaende fortalt Gunhilds Død, vender han tilbage til Hakon Jarl, og fortæller Anledningen til at denne ti Aar efter at have erholdt Magten, nægtede at betale Skat til Harald.

Formodningen om, at Olaf Tryggvesens Medvirkning til Dannevirkes Indtagelse er en Fabel, bestrækes endnu mere, naar vi tage Hensyn til Begivenhedernes Følge. Hakons Grafald fulgte paa hans Tog til Danmark og hans tvungne Daab, Grafaldet fremkaldte Harald Gormssens Tog til Norge, der og var Islænderne saa mærkeligt, fordi det hedte sig, at den danske Konge havde villet gieste denne De. Efterat dette Tog var til Ende, forefaldt Striden mellem Svend og Harald, hvori denne tilsidst dræbtes, tre eller fire Aar før Joms-vikingernes Tog til Norge 994. Ansættes nu Haralds Drab til 990, ere Begivenhederne fra Dannevirkes Indtagelse til hans Død altfor mange, til at de paa et Par Aar kunde være skete; men rykkes Dannevirkes Indtagelse længere tilbage, bliver Olaf Tryggvesen for ung, til at kunne have deeltaget deri. Schønning har ifkun udredet sig af disse Vanskeligheder, ved at antage, at Hakon Jarl er flere Gange faldet fra den danske Konge, at Jomsvikingerne to Gange have anfaldt Norge, og at Harald Gormssen har angrebet Hakon længe før Dannevirkes Indtagelse (3 D., S. 134—141); hvilket altsammen kun er bygget paa Gistninger; er i og for sig selv usandsynligt, og strider mod Snorres tydelige Fremstilling af Begivenhedernes

Følge. Det er ikke rimeligt, at Enorre skulde bringe saa vigtige og bekiendte Begivenheder, som Harald Gormsens Tog til Norge og Dannevirkes Opbrændelse i en urigtig Forbindelse; derimod er det let forklarligt, at han kunde lade Olaf Tryggvesen deeltage i Keiser Otto den Andens Tog, fordi han erindrede sig et Vers af Halfred Banraadskald, der talte om Olafs Feide ved Slesvig. Dette Vidnesbyrd af en samtidig Skald maae vistnok ansees ophøiet over enhver Tvivl; men det nævner slet ikke, med hvem Olaf feidede ved Slesvig, eller i hvilken Anledning. Det kunde derved let foranledige, at man troede denne Strid havde været den bekiendte ved Dannevirke, og da man nu af Digtet Bellekto vidste, at der havde været Benders tilstede i Keiserens Hær, og Olaf en Tidlang havde opholdt sig i Benden, var her Anledning nok til at lade Olaf være i Burisleifs Følge. Det forskjønnende Sagn lod nu Helten fremtræde paa en værdig Maade, ved at lade Dannevirke indtages af den kristelige Keiser ifølge den norske Helts Plan. Med Olaf Tryggvesen forsvinder tillige den stærkeste Grund for at den tredie Otto nogensinde har bekriget Danmark.

At Keiser Otto paa Toget mod Danmark engang havde kastet sit Spyd i Søen, er et Sagn,

ogsaa Saxo har kiendt (10 B., S. 182), som det ofte er Tilfældet, at han i enkelte Smaatræk stemmer overeens med Islænderne, og afviger i det Vigtigere. Det kunde vel være, at Navnet Odde-sund paa et Sted ved Limfjorden, er af nogle bleven anseet for at være Ottesund, eller et Sund opkaldet efter Keiser Otto, og at andre af begge Navnene sammensatte Historien om Otto og Spyds-odden.

Et langt mere berømt Træk af hiin Tids Historie er Poppo's Jernbyrd, som og Snorre omtaler Kap. 27. Adam af Bremen fortæller 2 B., Kap. 26, at til hans Tid vidste man i den hele danske Kirke at fortælle om Poppo, nogle satte Tildragelsen i Slesvig, andre i Ribe. End større er Uenigheden om Kongen, for hvem dette Jertegn skete. Saxo siger det var Svend Tveskiæg, 10 B. S. 189, Adam af Bremen nævner den svenske Erik den Seiersfælle, men Wittekind i Annal. lib. 3 p. 659 ed. Meibom og Ditmar af Merseborg (lib. 2, S. 333 edit. Leipn.) stemme med Islænderne i, at det var Harald, hvilket og i sig selv er sandsynligst. Klerkerne have især tilskrevet dette Jertegn de Danskes Omvendelse; Islændernes Beret-

ninger lede og derimod til kun at betragte dets Virksomhed i Forbindelse med Keiserens Krigsmagt.

Næsten alle islandiske Forfattere ere enige i, at det var en Otto, der efter gjentagne Angreb tvang den danske Overkonge til at lade sig døbe, og derved stadfæstede Kristendommen i Landet. Alle henføre de Krigene mod Danmark til den samme Keiser, og de synes overhoved kun at have kiende een Keiser af Navnet Otto, hvem de have givet forskellige Tilnavne ²⁸). Endog Annalernes Forfattere kiende ikkun een Otto, men deraf fulgte tilige den Strid i Tidbestemmelserne, at nogle Annaler, som fulgte Adam af Bremen, satte Ottos første Indfald i Danmark til Aar 949, og Dannes virkes Opbrændelse til 963, men andre, der uden Tvivl mere tog Hensyn til de nordiske Sagn, henførte alle disse Begivenheder til 980. Theodorich

²⁸) En Undtagelse gjør Forfatteren af det islandiske Fragment hos Langebek, (script. 2 p. 39) der benytter fremmede Forfattere, og nævner baade Otto den Store og hans Søn Otto den Røde. Sam eller hans Hjemmel har Samleren af Oluf Tryggvesens Levnet (isl. Udg. I D. S. 82) udskrevet, men endnu lagt Otto den Unge til, fordi dennes Navn stod anført foran i Fomsvifingasaga.

Munk er tilligemed Fragmentet hos Langebek (script. 2 p. 39) den eneste, der med Bestemthed har udspeget Otto den Røde som den anden af Navnet, ved at gjøre ham til Keiser Otto den Frommes Søn, men tilskriver ogsaa ham allene hele Danmarks Omvendelse.

Hos Saxo finder man blot Efterretning om en Keiser Ottos Tog til Limfjorden, og at Krigen med ham fik Ende ved Haralds Daab. Vi maae altsaa søge næiere Underretning hos de gamle tydske Skribentere. Wittehind anfører et Brev af Keiser Otto den første fra Mar 964, hvori denne taler om en nær forestaaende Krig med de Danske²⁹⁾ og kalder siden Keiseren de Danskes Overvinder³⁰⁾. Ditmar af Merseburg henfører Poppo's Jertegn for Kong Harald til Otto den Førstes Levetid³¹⁾ og kalder samme Keiser Danmarks Herre³²⁾. Ruotger fortæller i den hellige Brunos Levnet, at Otto den Første bragte den danske Kong Harald til at lade sig døbe³³⁾. Munken Ekkerhard fra

²⁹⁾ Wittechindi Corbeiensis annales lib. 3. i Meibomii Rer. German. tom. 1. p. 661.

³⁰⁾ ibid. 662.

³¹⁾ Leipnithii script. rer. Brunsvic. tom. 1. p. 333.

³²⁾ ibid. 340.

³³⁾ §. 35. p. 286. Script. Brunsv. tom. 1

det ellefte Aarhundredes første Halvdeel taler og om Otto den Førstes Krige med Danmark ³⁴). Med større Omstændelighed beretter Adam af Bremen ³⁵) hvem Albert fra Stade og mange senere Forfattere have udfrevet: at Keiser Otto den Første var trængt frem i Jylland indtil Ottensund; havde paa sit Tilbageog mødt den danske Hær, og efter et heftigt Slag nødte den til at flygte til Skibene, hvorpaa Harald var bleven døbt, og havde siden lige til sin Død befordret Kristendommen. Til Otto den andens Krige med Danmark kiender Adam af Bremen intet, men han havde hørt af nogle, at Svend Tveskiæg var bleven overvundet af Otto den tredje (Kap. 27). Alligevel have vi og hos tydske Skribentere tilstrækkelig Hiemmel for Otto den andens Tog mod Danmark, thi Ditmar af Merseborg, der havde henført Haralds Daab til Otto den første's Tid, uden dog at melde noget om denne Keiser's Krig imod Harald, beretter, at Otto den anden angreb de Danske ved Slesvig, og trængte igiennem den Forskandsning, de havde op-

³⁴) Casus monast. S. Galli cap. 9, 10 i Goldasti Alemannica. Jevnfør om alt dette Grams Noter til Meursius S. 146-147.

³⁵) hist. ecles. lib. 2. cap. 3.

kastet ved Eyderen, ifølge et Anslag af Hertug Bernhard og Ditmars Karsfader Grev Henrik (lib.3 p. 342). Flere gamle tydske Forfattere omtale samme Tog ³⁶).

Hvad vi have anmærket om de islandiske Forfattere, gielder da ogsaa om de tydske. Forskiellige Skribentere omtale forskiellige Ottoners Krige med Danmark, men undtages Adam af Bremens tvivlsomme Uttring om Otto den tredies Krige med Svend, er der heller ingen tydsk Forfatter, der udtrykkeligen lader flere Ottoner angribe dette Rige. Vi nødes imidlertid til at antage de tvende Keiseres Angreb, da man ikke paa anden Maade kan forene saa mange gamle og troværdige Vidnesbyrd. Men om Besskaffenheden af Otto den førstes Tog vides intet, uden hvad Adam af Bremen og Saxo berette: deels om et Tog til Ottesund, deels om en Strid paa Tilbagemarschen derfra. Vi have allerede forhæn bemærket det Mislige ved Sundets Navn; og om det lange Tog dertil uden Strid, som ikke nævntes af de fleste tydske Skribentere, gielder det samme; med mindre man vil antage det havde været uheldig for Keiseren, og derfor var bleven forbigaaet med Laushed. Enden af Toget

³⁶) Grams Noter til Meursins S. 147.

maae have været lykkeligere, da det er rimeligst at antage, at Harald ved den Leilighed er bleven døbt, uden at dog derfor enten den danske Konge blev nogen god Kristen, eller Keiseren Landets Herre. Keiser Ottos Diplom til den bremiske Erkebisp Aar 965, hvorved han fritager alt Gods, som Kirkerne i Slesvig, Ribe og Aarhus eiede, eller kom til at eie, er blot Curialstiil, der viser: at der den Gang vare Kristne i Jylland, at altsaa Kongen taalte den nye Lære, men hverken at Harald var døbt, eller at Otto var Danmarks Herre ³⁷). I ethvert Tilfælde var desuden dette Diplom ældre end Ottos Tog til Danmark, der først kan være gaaet for sig 972.

Otto den andens Tog mod Danmark synes i det Hele at have været lykkeligere, maae derfor og have haft gavnlig Indflydelse for Kristendommen, hvis Udbredelse var ligesaa vigtig for de tydske Keiseres Statsklogskab, som for deres Fromhed. Dette kan have foranlediget Islænderne til med saa mange andre gamle og nye Forfattere at sammenblande begge Ottoners Tog ³⁸); og giøre

³⁷) Gram til Meursins S. 151. Suhms Hist. 3 D. S. 91-93.

³⁸) I det den flarsindige Gram viser, hvorledes man har sammenblandet begge Ottoners Tog,

Haralds Daab til, hvad i og for sig selv maatte synes rimeligt, en Folge af Dannevirkes Opbrændelse. Deres Beretninger om disse Begivenheder ere mindre feilfulde, end baade Aldam af Bremens og Saxos.

Efter saaledes at have undersøgt denne Thattris Troværdighed, maae vi endnu tilføie Bemærkninger om dens Oprindelse, Omfang og Tidssalder.

Ottos Tog til Danmark udgør en for sig bestaaende Episode i begge de Bearbejdelser af Olaf Tryggvæsens Historie, som den islandske og svenske Udgave indeholde. Der maae altsaa have været en ældre Fortælling, som begge disse Forfattere nøiagtigen og ofte ordret have fulgt. Et heraf med Skionsomhed forfattet Udtog er, hvad der findes hos Snorre. Thi hvis hiin vidtløftigere Fortælling skulde være en senere Udpyntning, af hvad Snorre havde fortalt; vilde man ei kunne forklare sig, hvorfor man i enkelte Træk afveeg, og hvorfor Udpyntningen ikke var bleven æventyrlig; derimod lader sig den rimelige Grund angive til alt, hvad Snorre udelod, eller forandrede. Vi have des-

gør han sig selv skyldig i samme Feil, ved at henfører Keiserhærens Uheld til Otto den andens Tog.

uden ovenfor beviist, at Snorre fulgte en ældre og vidtløftig Saga om Jomsvikingerne's Tog til Norge ³⁹). Af denne Saga er det i sig selv rimeligt, at Keiser Ottos Tog, formedelt dets Forbindelse med Hakon Jarls Anfald fra Danmark, har udgiort en Bestanddeel. I den svenske Udgave af Jomsvikingasaga meddeles disse Begivenheder i et kort Udtog (Indledn. Kap. 9—10). I vor Chattr ⁴⁰) anføres Jomsvikingesagas Vidnesbyrd, for at Poppo fulgte Keiser Otto til Danmark, hvilket beviser, at i det mindste for Hlatobogen er bleven skrevet, har Keiserens Feldtog udgiort en Deel af bemeldte Saga.

Ikke blot ifølge Forbindelsen, deels med Olaf Tryggvesens, deels med Hakon Jarls Historie, blev hint Anfald paa Danmark vigtigt for Islænderne; det maatte og som en Fortælling om, hvoreledes Danmark blev krisinet, have Interesse, og heri maae uden Tvivl Oprindelsen søges til denne Fortælling, som et særegt Heelt. I den islandske Udgave af Olafs Saga synes nemlig denne Chattr forbundet med Kap. 80 samt 68—69, der indeholder en Beretning om tydske Keisere, og dis-

³⁹) S. 95 = 96.

⁴⁰) Oluf Tryggves. Saga I D. S. 89.

ses Forhold til Danmark fra Karl den Stores Tid, tildeels hentet fra Adam af Bremen. Disse Kapitler kunne ei være udarbejdede af dem, der skrev det Flatske Haandskrift. Thi deels pleiede disse ikke selv at anstille historiske Undersøgelser, men lode det være nok at udskrive Stykker af andre Forfattere, og blot med et Par Ord at bringe dem i et Slags Forbindelse; deels findes just disse Kapitler næsten ordret i et andet Membran ⁴¹⁾ fra samme Tidsalder, eller maaskee endog noget ældre, hvilket antyder en tidligere fælleds Kilde. I hine Membran findes den mærkelige Variant, at Otto den Røde siges at være den Keiser, der regierede paa samme Tid, som Harald Gormsen i Danmark og Hakon Jarl i Norge, hvorimod Flatsbogen samme Sted nævner Otto den Unge eller den tredie, hvilket viser at dens Samler her har gjort en Forandring, for at undgaae Modsigelse med det Følgende, hvor Otto den Unge og Olaf Tryggvesen forekomme. At desuden Fortællingen ikke har begyndt med Ottos Tog, men langt høiere oppe med Keiser Karls Stamfædre, synes at følge af Kap. 69 i Olaf Tryggvs. C. isl. Udg. i D. S. 67,

⁴¹⁾ Fragmentum vetus islandicum hos Langebek i script. rer. Dan. 2. 26-30.

hvor det hedder: "dette er Begyndelsen til denne Fortælling: der var en hellig Mand som hedde Arnolf o. s. v." Denne Fortælling har allerede Sunlaug forbundet med en Indledning (Olaf Trygg. S., Kap. 68), hvori han siger, at han vil fortælle, hvorledes Danmark blev fristnet, og hvad Deel Olaf Tryggvesen havde deri.

Ufalt dette følger: at Fortællingen imod Enden af det tolvte Aarhundrede havde sin nærværende Form. Men ligesom det ved lignende islandske Mindesmærker ofte ske, gif det ogsaa her. Enkelte Tillæg bleve giorte til den ældre Beretning, i det den affreves. Hertil regne vi de forhen anførte Citationer, der maaskee endog af Flatsbogens Samlere ere blevene tillagte.

Historisk-geographisk Fragment.

Langebek har i *scriptores rerum danicarum* 2 D. S. 25—37 ladet afstrykke tvende Pergamentsblade i 4to af den arnæmagnæanske Samling, hvilke indeholder Brudstykker af forskellige islandske Bøger, er altsaa et Stykke af en Excerptbog, som, at domme efter Membranens Beskaf,

fenhed, uden Tvivl hører til det fiortende Aarhundrede.

De første to Kapitler udgiøre Begyndelsen af den Beretning om Kristendommens Indførelse i Danmark, vi nys have omtalt under Navn af Thattr om Keiser Otto. Det 3die, 4de, 5te Kapitel ere tagne af Landnamabogens Begyndelse. Det siette Kapitel anfører adskilligt om Grønlands Bebyggelse, der findes i Landnama, Ase Frodes Schedæ, Eriks Rodes Saga og Oluf Tryggvesens Saga isl. Udg. 2 D. Kap. 61, 68, Snorre Kap. 104. Men uvist er det, om disse faae Efterretninger ere hentede fra Skrifter eller mundtlige Beretninger. At det var efter Mundot Krakes Anvisning, at Eriks fandt Grønland, læses ikke andre Steder. Det syvende Kapitel er taget af Nymbegla, hvor det udgiør Begyndelsen af den historiske Afdeling S. 317—318. Til sidst meddeles nogle geographiske Efterretninger om de trende Verdens Dele, uvist hvorfra hentede og af liden Betydning.

Fragment af Harald Blaatands og Svend Tvestiægs Historie.

Hvad dette Brudstykke indeholder, er hentet og tildeels ordret oversat af Adam af Bremens

Historie, som og under Navn af Hamborgs Historie i Begyndelsen citeres. Det er vel kun Misforstaaelse, naar Fragmentets Forfatter lader den svenske Kong Erik være Hedning og dog Ven af de Kristne, istedetfor at Adam af Bremen kalder ham de Kristnes Fiende. Ikkun et Par smaae Tillæg har Forfatteren tilladt sig, med Hensyn til de islandske Beretninger, om disse Begivenheder. Saaledes mener han, at det var Kong Erik, hvem Hakon Jarl havde hjulpet mod Keiser Otto den tredie, hvilken Daad i Digtet Velleklo var bleven besungen. Dette var et Forsøg paa at forene den Bremiske Krønike med det bekiendte Drape; men det strider aldeles med Snorres Beretning, og Maaden hvorpaa Forfatteren anfører dette ⁴²⁾ viser og, at han selv erkjendte det for tvivlsomt. Det andet Tillæg er, at Angrebet paa Oluf Tryggvesen var en Følge af Sigrid Storraades Tilskyndelse. Forfatteren afviger endeligen fra sin Kilde, ved at lade Slaget med Oluf holdes, ikke i Øresund, men under den vendiske Kyst; thi Esterretningerne om Slaget ved Svolder vare altfor bekiendte, til at det kunde henlægges noget andet Sted.

⁴²⁾ i thessum ufridi hyggium ver verit hafa Hakon Jarl o. s. v.

118 Fragm. om Harald Blaatand.

Denne Forfatter kan altsaa formedelst sin Afhængighed af Adam af Bremen, ikke betragtes som noget særegt Vidne, men hans Arbeide er altid et Bidrag til den islandske Historiegraphies Historie, og til at berigtige den bremiske Krønikes Text. Det er desuden mærkeligt formedelst sin Ælde, da det findes i en Membran, der efter al Rimelighed er skrevet 1306, og altsaa hører til de ældste Haandskrifter vi have tilbage. Det er udgivet med mange oplysende Anmærkninger af Lange, bek i script. rer. Dan. Vol. 2 S. 146—153. Haandskriftets Indhold og Ælde omtales samme steds Vol. 1 S. 1—2.

Knytlinga Saga.

Denne Saga indeholder de danske Kongers Historie fra Harald Gormsen til Knud den Siette. Dannerkongerne kaldes Knytlinger eller Knuds Ætlinge, fordi Knud den Mægtige, der var saa berømt i Norden, havde givet hele Slægten Ravn. Sagaens Middelpunkt er Knud den Helliges Historie. Vi kunne derfor dele den i trende Dele: hvad der gik foran denne Konges Tid, hans egen Regiering, og hvad der siden tildrog sig. Ved

færstilt at betragte enhver af disse Dele, kunne vi ikke indlade os paa at undersøge enhver enkelt Begivenhed, eller jevnføre samme med andre Mindesmærker, men maae lade det beroe ved almindelige Bemærkninger om Fortællingens Værd og Kilder.

Sagaens første Deel, der indbefatter 25 Kapitler, og gaaer til Svend Estrithsens Død, synes med Undtagelse maaskee af Anecdoten om Gudin Jarl Kap. 11, ikke at bero paa mundtlige Efterretninger, men at være uddraget, deels af de norske Kongesagaer samt Jomsvikingesaga, deels af de bekiendte islandske Skaldes Sange om Knud den Store, Erik Jarl og Svend Estrithsen. Fortællingen er i det hele kort, uden Samtaler, og jævnlig ledsaget med Citationer enten af Skaldenes Vers ⁴³) eller af Sagaer ⁴⁴). Hvad der

⁴³) Vers af Ottar Kap. 7, 8, 10, 12, 13, af Halvard Hareksblese Kap. 8. Thord Kolbeinsen Kap. 8, 15. Sighvat Kap. 16. Thoraren Loftunge Kap. 19. Berse Skald Torvesen Kap. 19. Thorleif Fagre Kap. 22. Arnor Jarlekald Kap. 22. Stein Herdisen Kap. 25.

⁴⁴) Kap. 4 citeres Jomsvikingasaga, Kap. 6 engelske Mænds Beretninger om Svend Tveskiægs Død, hvilket dog er taget af Kongesagaerne (see Heimskringla Ol. Hell. S. Kap. 11). Kap. 7 citeres Bluf den Helliges Saga, Kap. 16 atter Bluf

af disse anføres, findes vel altsammen hos Snorre, men er dog neppe hentet fra hans Bærk, thi det findes og i de andre Kongesagaer, og de flere Citationsformeler synes at antyde en Forstjellighed af Kilder. Knyttlingasagas Forfatter afviger desuden i adskilligt fra Snorres Beretninger ⁴⁵). Der har været en ældre Saga om Knud den Gamle, thi den citeres af Snorre i Magnus den Godes Historie Kap. 23, men vor Forfatter kan ikke have kiendt den, thi netop det Træk, Snorre deraf anfører, at Ulf Jarl blev dræbt af Knud, forbigaaes ganske i Knyttlingesaga.

Fortællingen om Knud den Hellige kan man regne at begynde fra Harald Heins Regiering, eller Tvisten om Kongevalget efter Svend Estrithsens Død Kap. 26, og at ende med at Knuds Hellighed blev erkendt i Danmark under Erik Siegodes Regiering (Kap 72). Fortællingen om Kongens

den Helliges Saga, Kap. 21 æsi noregs konunga tvende Gange, Kap. 22 Kong Magnus den Godes Saga og Kong Haralds Saga.

⁴⁵) Kap. 1 kaldes den Keiser, der feidebe paa Danmark Otto den Røde, Kap. 22 siges, at det var Hakkel Bluf den Helliges og Harald Sigurdsens Morbroder, der forligte Magnus og Harald med hinanden.

Mord maatte i høi Grad vække Deestagelse, der end mere vorte ved Rygtet om den hellige Martyrs Jertegn. Det var altsaa at vente, at en Saga herom tidligen blev bragt i Omløb. Indvortes Grunde tale ogsaa for, at vi her læse samtidige Beretninger, thi hele Fremstillingen er saa omstændelig, saa livelig, og synes tillige saa sandfærdig. Der fortælles ikke mere om Jertegnene, end hvad der ved siige Leiligheder pleier strax at blive udspredt. Der findes ingen Citationer, ingen Skaldevers i denne Deel af Historien; thi man behøvede ei denne Hiemmel. Hertil kommer, at Snorre i Oluf Kyrrs Historie Kap. 8 nævner Knuds Saga, og anfører noget deraf; hvoraf altsaa følger, at man i det mindste i Enden af det tolvte Aarhundrede, omtrent et hundrede Aar efter Tildragelsen, har havt en Saga derom i Island, der altsaa efter Rimelighed er affattet, førend den sidste Deel af Knytlungesaga kan være bleven skrevet.

Denne indbefatter nemlig et Tidsrum af henved hundrede Aar, fra Begyndelsen af Erik Siegods Regiering 1095 indtil Hertug Burisleifs Død under Knud den Siette 1186. Fortælleren har i Erik Siegods Historie især benyttet Markus Skieggens Drape til denne Konges Hæder. I den tydske Historie har han ei været behandret, og tager

Feil i at bestemme Dronning Bothildes Slægtstam til Keiser Henrik⁴⁶). I Anledning af Erik Emuns Reide med Kong Niels anfører han, at danske Historiebøger nævne nogle Trefninger mellem disse, om hvis Udsald han intet veed⁴⁷).

Ved at beskrive Slaget ved Fodvick mellem Niels og Erik Emun, undskylder han sin Kortbed med at han manglede udførlige Beretninger derom (Kap. 97). De norske Kongesagaer blive citerede angaaende Baldemar den Førstes Uderhandlinger med Erling Skakke (Kap. 124). To Steder blive samtidige Vidner anførte Kap. 117, en Aale Svendsen, som sagde, at han havde seet under sit Ophold i Danmark Thetleif Edlarsen ligge paa Steile Kap. 120, og Oluf Thordsen, der opholdt sig hos Baldemar den Gamle (den Anden), lærte meget af ham, og fik især af ham herlige historiske Efterretninger. Efter Erik Siegods Død forekomme ingen flere Skaldesange, venteligen fordi der ingen bekiendte Digte vare forfattede om de følgende Konger. Vel besøgte Skalden Einar Sku-

⁴⁶) Kap. 75.

⁴⁷) Slige Bøger, der blot nævne disse Trefninger, uden at fortælle mere om dem, maae have været Annaler.

Iesen Kong Svend Grathe, og bragte ham et Qvad (Kap. 108); men da Skalden ingen Belønning fik af Kongen, har han neppe heller bekiendtgjort Drapet til hans Ære.

Uf disse Bemærkninger synes at følge, at ligesom den første Deel af Sagaen er sammensat af skriftlige Efterretninger, og den anden Deel er hentet fra mundtlige, er den tredie Deel grundet paa begge Slags. Den maae være nedskrevet en Tid efter Tildragelserne, deels fordi Valdemar den anden nævnes, og det endog med Tilnavnet den Gamle, hvilket han først erholdt mod Enden af sin Regiering; deels fordi det bemærkes om en vendisk Egn ved Tribuzis, der 1167 blev opbrændt af Absalon, at den laae sde mange Aar derefter (Kap. 122).

Sagaens Forfatter er efter al Rimelighed den nysnævnte Oluf Thordsen, med Tilnavn Hvide-skald, en Brodersøn af Snorre Sturlesen, der tilbragte en Deel af sin Ungdom i dennes Huus, og reiste efter Faderens Død udenlands mellem 1237 og 1241. Han var bekiendt som en god Skald og en kundskabsrig Mand, og levede i megen Anseelse i sit Fadreland, hvor han tvende Gange var Lavmand Aar 1248 og 1252. I en liden Afhandling om Troperne, der findes i den

anden Deel af Snorres Edda, kalder denne Oluf Kong Valdemar sin Herre, og siger, at han af ham havde lært et orthographiskt Mindevers, hvilket bestyrker, hvad Knyttlingasaga fortæller om de Kundskaber, Kongen havde meddeelt ham. Han døde 1259. Da denne Oluf var en lærd Mand, der gav sig af med at skrive Bøger, er det rimeligt, at han efter sine Slægtningers, Snorre Sturlesens og Sturle Thordsens Exempel, har sydselsat sig med historiske Arbejder. Som Digter maatte han kende de ældre historiske Mindesange, og under Opholdet ved Dannerkongens Hof havde han hørt meget, om hvad i det sidst forløbne Aarhundrede der havde tildraget sig. Vi kunne nu indsee, hvorledes denne Mand kunde faae i Sinde at skrive et Sidesykke til de norske Kongesagaer, men som, fordi Kilderne ikke stode saa rigeligen, maatte blive meget kortere end disse. Knyttlingasagas ovenanførte Bessaffenhed viser os, hvorledes han har arbejdet. Den første Deel uddrog han af de norske Kongesagaer, men tilføiede et Par enkelte Træk, han maaskee havde hørt i Danmark, samt Udtog af de islandiske Skaldesange. Hermed forbandt han den hellige Knuds Saga, som han efter andre islandiske Historiefriveres Exempel heel optog, og som han uden Tvivl forøgede med Blod. Sigills

Thattr, der synes at have været en for sig bestaaende Fortælling, da den udgør et sammenhængende Heelt, og findes særskilt i Flatsbogen samt andre Haandskrifter. Til Knuds Saga søiede Forfatteren det, som venteligen har foranket ham til at skrive det Hele, Danmarks Kongehistorie i det tolvte Aarhundrede. Man kunde maaskee undre sig over, at Oluf ikke længere havde fortsat sin Historie, og især at han ei havde omtalt Valdemar den Seirriges Regiering. Men der kan jo tænkes flere gyldige Grunde, som kunde have afholdt ham, blandt andre den at han ved Døden blev forhindret fra at fuldføre sit Værk, der ender temmelig afbrudt. Det vigtigste Beviis for Olufs Forfatterskab bliver stedse Maaden, hvorpaa han i Sagaen selv bliver omtalt; thi havde dens Forfatter benyttet sig af hvad Oluf havde skrevet, vilde han efter Islændernes sædvanlige Citeremaade have sagt "som den lærde Oluf Thordsen haver skrevet." Havde han hentet sine Beretninger fra Olufs mundtlige Fortælling, maatte han have tilføiet "den lærde Oluf bragte først disse Efterretninger her til Landet" eller "saaledes sagde den lærde Oluf", men nu anføres ikke Oluf som Hiemmel, men derimod Olufs egen Hiemmel, og det uden noget hæderligt Tilnavn for Oluf, hvilket efter den islandske Citere-

maade bliver et temmeligt stærkt Beviis for, at han selv er Skriftets Forfatter.

Dette for den danske Historie saa vigtige Værk, paatog den lærde Eratsbraud Gram sig at udgive. Texten, der allerede af Arne Magnæus var bleven affkrevet af et Membran, og jevnført med flere Haandskrifter, blev paa ny confereret. Arnes latinske Oversættelse blev heelt igiennem rettet af Gram; men ligesom den derved vandt i Eprogreenhed, tabte den igien i Nsiagtighed. Nogle faae Noter, meest Arne Magnæi og Torfæi, bleve tilføiede. Det Hele var trykt paa den sidste Side nær af Doersættelsen samt Register og Fortale, da Gram døde 1748. Professor Molman paatog sig nu at besørge Udgaven, den flittige Olavsen fra Grundvik forfattede vidtløftige Register, og nu var blot Fortalen tilbage; men den skattede Molman ikke om at skrive, fordi han ei kunde lide Sagaen, efterdi den indeholdt Urigtigheder om Dronning Botilde⁴⁸). Han døde hen over Værket, og imedens blev hele Oplaget paa nogle faae Exemplarer nær fortæret af Røtter og Muus paa Bogtrykker Høpfners Loft. Nu kan en ny Udgave af denne Saga ventes paa kongelig

⁴⁸) Lûrborghiana S. 453.

Bekostning af Statsraad Thorlacius og Justitsraad Verlauff, saasnart deres Udgave af Kongesagaerne er bragt til Ende. Apparat til Udgaven findes iblandt de Arnemagnæanske Samlinger. En dansk Oversættelse af en Deel af Sagaen angaaende Knud den Helliges Levnet, findes i det af Pastor Grundtvig udgivne Dannevirke, 1 B. S. 131—166.

Saga om Hakon Hareks Søn. *

Der boede en rig Bonde øster paa Norge, som heed Harek, en vennesæl Mand, hans eneste Søn Hakon, en rask og vakker Yngling, arvede alt Faderens Gods, og ægtede en forstandig Kone. Hakon elskede Pragt, men passede ei sine Eendomme; da han nu trods sin Kones Erindringer vedblev at holde aarlig de samme trende store Giestebuder, som Faderen pleiede at anstille, forsøgte han sin Rigdom paa faae Nar. Derpaa betroede han sin Kone en Aften, at han vilde forlade Landet, og bad hende være sig troe. Han gik til Strandbredden, hvor han fandt et Skib, der bragte ham til Kong Svend Slussen i Danmark, som for sin Gæmildhed var berømt.

128 Om Hakon Harek's Søn.

Under Navnet Wigfus fremstillede han sig for Kongen, og da denne spurgte ham, hvad han forstod, svarede han, at han ei vidste andet, end at han havde Lust at tiene ham, og der søge Lykke. Kongen hovede ham vel, satte ham i Lære hos sin Smed, og i sex Maaneder vidste Wigfus saa meget som hans Mester. Han blev derefter sat til en Sølvsmed, derpaa til en Guldsmed, saa til en Juveleer; i faae Maaneder lærte han alle disse Kunstler til Fuldkommenhed, og blev den fortrinligste Arbejder. Han arbejdede nu et heelt Aar for Kongen, og da denne spurgte ham, hvad han forlangte til Løn, svarede han, at da han vidste, at Kongen var viis og forudseende, ønskede han blot at erholde et godt Raad. Svend gav ham det Raad: ikke at troe nogen rødskægget Mand. I det følgende Aar forsærdigede han flere Klenodier, forlangte igien kun et Raad, og Kongen gav ham det: ikke at forrette noget Verende, sænd Sieneften var forbi i den Kirke, hvor han befandt sig. Det tredie Aar gif det ligedan, Kongen raadte ham, at naar han i Brede besluttede at dræbe nogen, skulde han tænke paa Gud og bede et Pater noster, således ikke Brede, skulde han læse en Bøn til Guds Søns Ære, vedvarede Brede, skulde han læse det tredie Pater noster, til

den Helligaands Ære, og havde han endda Lyst til at dræbe, kunde han gjøre det, hvis ei Gud hindrede ham, eller gav ham noget Tegn. Wigfus takkede nu Kongen for sine gode Raad, og erholdt et ladet Skib til Foræring, hvormed han seilede til Engelland. Her var allerede hans Kunstfærdighed bekiendt, og den engelske Konge beder ham i Forening med en engelsk Kunstner, at opføre en Sal; hver skulde arbejde paa sin Side. Den engelske Mester havde 15 Svende, og Wigfus kun 7, dog gif hans Arbeide bedre end den andens. Kongen skammer sin egen Mester ud, som derover bliver saa fortrydelig paa Wigfus, at han med alle sine Svende beskylder ham for at staae i Forbund med Dievelen; Kongen troer dette, men da han ei vilde dræbe Wigfus aabenlyst formedelsk hans Berømthed blandt de Danske, lader han den anden Mester efter dennes eget Raad, sige ham, at han satte ham over alle sine Arbeidere, og gav ham til Tegn derpaa sin Handske, han skulde derfor aarle om Morgenen gaae ud til Bygningen; der havde Trællene faaet Befaling at kaste den, som aarle indfandt sig, i en gloende Døn. Wigfus fattede Mistillid til den engelske Mesters Budskab, da denne var rødhaaret, og han erindrede sig Kong Svends Raad; han begiver sig dog omsider paa

130 Om Hakon Harets Søn.

Veien, men da han finder et Kapel aabent, bliver han hele Messen, for at efterkomme det andet Raad, Kongen havde givet. Imedens vare flere Timer henrundne, hans Fiende, som ilte ud for at nyde sin Hevn, kom først, og blev kastet i Donen; Vigfus erfoer af Trællene, hvad der var skeet, retfærdiggjorde sig for Kongen, og reiste bort med store Foræringer. Som en rig Mand begav han sig nu til sit Hiem, hvor han ventede, at finde alt forfaldet. Han studsede derfor; da han fandt Gaarden vel vedligeholdt, og nyligen tiæret. Urolig gik han ind i sin Kones Sovokammer, hvor han saae en ung Mandsperson sove ved hendes Side, herover optændtes hans Vrede, saa at han strax besluttede at dræbe ham; dog randt Kongens Raad ham i Hu, og han læste trende Gange sit Pater noster. Endnu var Vreden ikke sluffet, og han greb Pnglingen i Haaret; men i det samme vaagnede Konen, og raabte det var hendes Søn, hvorpaa de alle med Glæde omfavnede hinanden. Gode Naboer havde i hans Kraværelse sørget for hans Gaard.

Man gienkiender her let den, især ved Schillers Behandling bekiendte Anecdote, om Fridolin

Om Hakon Hareks Søn. 131

og Greven af Savern. Ved Svend Slussen tænkes paa Svend Kliffen eller Svend Estrithsen, hvis Gævmildhed berømmes i flere Sagaer. Hele Fortællingen kan ikke være noget ret gammelt Eventyr, da baade dets hele Gang viser et nyere Sving, og især Adskillelsen mellem de forskjellige Smedde ikke fandt Sted efter den ældre Tids Sæder. Imidlertid kan dog Fortællingen for det tredje Raads Skyld ikke være yngre end Reformationen, den er vel altsaa fra det femtende Aarhundrede. Den findes i adskillige Papiers Haandskrifter.

Thattr om Egill den Onde eller Egill Bendelboer.

Egill en Broder til Asbjørn Prude, hvem Totunen Bruse ihjelslog, var af Knud den Mægtige sat til at vogte Benschsel mod Nordmandens Angreb. Kristendommen var endnu ung i Riget, de Eldre offrede i Løn, Præsterne vare fattige og foragtede af Mængden. Da Magnus den Gode var bleven hyldeet paa Viborg Thing, tilbød Egill ham sin Tjeneste. Magnus gav ham tre Skibe. Hogen Tid efter opkom Krigen mellem Magnus og Svend Estrithsen, som vidtløftigen fortælles i Sa-

gaerne. Enden blev, at Svend maatte flygte for Magnus og Harald Sigurdson. Som Kong Magnus laae med Hæren ved Gørse, sendte han en Dag Asmund Grankelsen til Kong Harald, der bebogtede Flaaden, og indbød ham til sig. Harald vilde nødigen, og yttrede sin Frygt for at lade Flaaden være uden Anfører. Ulf-Høddingerne, der vare om ham, søgte Einar Flugu at vække Mistanke mod Magnuses Hensigter og Sendebudets Ærlighed; Find Arnesen forsvarede begge, og vilde Harald skulde besøge Magnus. Egill Wendelboer raadede til at aflaae Indbydelsen, og see til hvordan dette vilde gaae. Harald yttrede, at han fandt Vanskeligheder ved alle Forslag, allermeest ved Egills, der syntes at lede til Strid med Magnus, hvem han endnu ikke følte sig voren.

Egill taug en Stund og fortalte derpaa sin Historie. Under Knud den Mægtiges Regiering var han bleven Jarl i Jylland efter sin Fader Bisfil, og havde tient længe Knud og Haardeknud. Hans Raad havde bidraget til at Ulf-Jarl var bleven dræbt, at Sønnen Svend siden var bleven forjaget; denne var gaaet paa Vifingetog, og omsider blevet Jarl hos Kong Magnus i Danmark. I Slaget paa Hlyrkovs Hede havde Egil tilligemed Thorkell Geyfa, Søn af Thorkel den Høie, anført

Jyderne, Svend de danske Dboere; disse havde skaaet sig under Striden, Jyderne derimod havde, som Nordmændene, stredet mandeligen. Da Svend Ulffen skulde efter Magnuses Bortreise styre Riget, havde Egill ikke villet tiene under ham; havde derfor fulgt Magnus til Norge, og efter Krigens Begyndelse med Svend igien til Jylland, hvor han havde truffet tvende Klerke, Rupertus og Udalbrekt, Kong Svends Hofbiskop, der vare hans Fiender; dem havde han ladet hænge, og brændt deres Kirke. Derover var Kong Magnus bleven fortørnet paa ham, og da Egill ønskede at forlade hans Hof og erholde Forlehning i Norge, havde han negtet ham dette, fordi han var dansk født, hvorpaa Egill havde tyst til Harald. Han uddrog af alt dette, at Harald kunde stole paa hans Trofskab.

Harald svarede, at han havde hørt med Behag paa hans lange Historie, men at han nu behøvede et hurtigt Raad. Egill foreslog derpaa, at overfalde Svends Fosterfader Toke, og der røve den ypperlige Hest Høifod, som den hedenske Ræmpe Kol havde skænket til Sveafongen, denne igien til Svend Ulffen som et Seierspant. Denne Hest skulde Harald forære Magnus til Forsoning, fordi han afflog hans Indbydelse. Egills Raad blev

fulgt. Asmund berettede sin Konge, hvad Haralds Hovdinge havde yttret; hvorpaa Magnus besluttede blot i Følge med Einar Tambeskielver og Asmund at ride paa den skønne Hest til Harald og fælo bilægge deres Mellemværende. Som han reed, blev Hesten saaret af en Piiil fra Skoven, den løb løbsk, Kongen som vilde springe af, blev hængende i Stigboilen, og slæbt et langt Stykke. Man bragte ham til sit Telt, og med megen Møie igien til Live. Han sagde til Hofpræsten Osur og de øvrige Omstaaende, at han nu forstod Egills onde Udslag, den forhexede Hest skulde skille ham ved Livet. Nu var det hans Villie at hans Frende Harald skulde have det hele Norge, men Gud havde bestemt, at Svend og hans Æt skulde giennem Slægternes Række regiere over Danmark, og det vilde falde Harald tungt at tilbende sig dets ætbaarne Hovdings Arvegods. Thorer af Stig i Guldbrandsdalen, Kongens Halvbroder, skulde bringe Svend dette Budskab. Kong Harald vilde have fortsat Krigen, men Nordmændene vilde vende tilbage. Samme Dag Harald seilede ud af Havnen, blev Asmund Granfelsen overfaldet af Svend, en Søn af Harek af Thiotta, Egill Vendelboer og tre andre, men Asmund dræbte dem alle, og drog til Svend, der gav ham Egills Forlehninger i

Jylland. Thorer af Stig levede i Anfeelse hos Kong Svend, medens Harald regierede. I Oluf Kyrrs Tid drog han tilbage til Norge, hvor han blev hængt i den høieste Galge.

Hvad der i denne ret godt sammensatte Fortælling berettes om Egill den Ondes Bedrifter, er i sig selv ikke usandsynligt. Selv Overtroen med Hesten Høifod er ikke urimelig, som en Levning af det omtrent 60 Aar forhen affskaffede Hedenskab; hvad enten man tænker sig Hesten helliget Freir, eller som en Gestalt, hvori Svend Estrithsens Skyttsaand (Fylgie) boede, eller som et Dyr, der ved Galderkunster var bleven forhevet til at skade Svends Fiende. Magnuses Dødsmaade stemmer vel ikke med Snorres Beretning, efter hvilken Magnus døde af en pludselig Sygdom i Sudatorp i Jylland (Harald Haard. S. Kap. 28), men der imod bedre med Saxo (lib. 10, S. 304)⁴⁹⁾ der lader Magnus ved Alexthath eller Alsted i Sieland blive af en sky Hest kastet mod en spids Træbul.

⁴⁹⁾ Hamsfort siger noget lignende (Langebet Script. rer. Dan. T. 1 p. 18) "Moritur Magnus Bonus anno 1046 ad Halmstadum eqvo excussus fracto thorace.

Alle Personerne som nævnes ere med Undtagelse af Egill selv og Einar Flugas Broder Svend, af andre Sagaer bekiendte. Forfatteren synes endog om enkelte af disse at have havt nøiagtigere Efterretninger, end andenstedes have; naar han f. Ex. kalder den jydsk Høvding Thorkell Geysa, der forekommer i Harald Haardraades Historie, en Son af Thorkell den høie, der er bekiendt af Joms-vikingasaga, og lader ham være Jydernes Anfører i Slaget paa Lyrskovs Hede.

Men paa den anden Side ere der vigtige Grunde imod Fortællingens Ægthed. Torfæus har ikke kiendt den, den findes ligesaa lidt i den Arnæmagnæanske Samling, som paa nogen ældre Sagaliste. Den er først bleven bekiendt, ved at udgives efter et nyt Papirshaandskrift af Statsraad B. Thorslacius, som Program ved Kongens Fødselddag 1820, med Indledning og latinsk Oversættelse, 12 S. i Fol. Uagtet det vel var muligt, at et saa lidet Skrift kunde undgaae hine Lærdes Opmærksomhed, finder dette dog saa sieldent Sted, at allerede den Omstændighed var nok til at vække Mistanke. Hertil kommer, at der i Stilen findes ikke faae nye Ord og Talemaader; f. Ex. Kap. 4, forystulaus, vandratat er medalhofit, oskertri; Kap. 5 maglekleiki; Kap. 7 at undantek-

num; Kap. 9 vidhiukrunar; Kap. 1 i forspraki. Hele Fortællingen har et nyt Tilsnit, den begynder med almindelige Betragtninger, og indfører leilighedsvis Helten selv, fortællende sin Herkomst og sin Historie; begge Dele er afvigende fra alle ældre Sagafriveres Skik. Spaadommen, at Svend Ulfssens Æt skulde giennem Slægternes Række (um aldir ok æfi) herske over Dannerriget, viser en Forfatter, der levede længe efter Begivenheden. . Flere Steder støder desuden Fortællingen an, mod hvad vi af troværdigere Kilder kunne vide. Snorre fortæller (Magnus Godes Saga Kap. 13), at Asmund Granfelsen erholdt Forlehninger af Kong Magnus i Halogaland, og at der ere mange og vidtloftige Fortællinger om de Stridigheder, han og Hareks Sønner havde med hinanden. Denne Uttring lader ikke formode, at Asmund skulde strax efter Magnuses Død have forladt sit Fædreland. Det er meget usandsynligt, at Thorer, Kong Magnuses Halbroder, er bleven, ved sin Tilbagekomst til Norge hængt under Oluf Kyrres milde Regiering. Flatsbogen fortæller tværtimod, at han døde af Sorg kort efter Kong Magnus. Tilnavnet, ham gives her, findes intet andet Sted, og vækker Mistanke om, at denne Thorer er af Sagafriveren bleven forvevlet med Steigar Thorer fra

Guldbrandsdalen, der ifølge Flatsbogen var den første, der gav Harald Kongenavn, og efter Snorres Beretning (Harald Haardraades Saga Kap. 24) erholdt af Harald kostelige Gaver. Denne Thor er fra Steig i Guldbrandsdalen blev rigtig nok hængt, men for et Oprørs Skyld under Magnus Barfods Regiering (Mag. B. S. Kap. 6). Beretningen om Magnuses Dødsmaade afviger aldeles fra Islændernes Beretninger, hvilke stemme i det Væsentlige med hinanden overeens, og hvoraf især Flatsbogens ere udsørlige. I Stedets Navn, hvor Kongen blev syg, kunde Islænderne maaskee tage Feil; men ikke Iesteligen i Hovedomstændighederne ved hans Død, hvortil flere af deres Landsmænd vare Vidner. Havde dette romantiske Sagn været i Omløb, da Kongesagaerne bleve skrevne, maatte det efter al Rimelighed være bleven optaget deri, som aldeles svarende til hine Samleres Smag. Der ere endnu andre Omstændigheder, som lade formode en senere Affattelse. Egill skal have været en Broder til Asbjørn Prude, hvem Totunen Bruse ihjelslog; dette sigter til Fabelsagaen om Orm Storolffen og Asbjørn Prude, der ikke er ældre end fra det fiortende Aarhundrede (Sagabibl. 1 D. S. 353), fra hvilken Kilde ogsaa Efterretningen er hentet om Egills Fader. Den hedenske Jarl Kol

hidrører uden Tvivl ogsaa fra en Digtning af det fiortende Aarhundrede, nemlig Thorstein Vikingens Saga (Sagabibl. S. 590).

Derimod røber Sagaen selv baade i Foredrag og Indhold mere Smag og flere historiske Kundskaber, end som man ellers pleier at finde i Digtninger fra Enden af det fiortende, eller i det femtende og sextende Aarhundrede.

Resultatet bliver: at det vel er muligt, at et gammelt Sagn om en vis Egill er her bleven med adskillige Udpyntninger bevaret; men at der paa den anden Side er Grund til Mistanke om, at Sagaen er et nyere Digt, nærmest foranlediget ved Saxos Fortælling om Magnuses Dødsmaade. Man kaldte maaskee Helten Egill ifølge det gamle islandske Ordsprog "værre end Egill" (Torfæi Prolegom. ad hist. Norveg.), og gjorde ham til Wendelboer, fordi at Strandingerne havde sat denne Provindses Beboere i ondt Rygte.

Sagaer om Sverrig.

Thattr om Styrbiorn,

den soenske Riæmpe.

Erik og Oluf, Sønnen af Biorn den Gamle, styrede Sverrigs Rige. Oluf var gift med Ingeborg, Datter af Thrand Sulujarl, deres Søn hedte Biorn. Oluf faldt død ned af Giffr ved Bordet i Upsal. Erik lod Biorn opføde hos Ulf Jarl hans Morbroder. Da Biorn var 12 Aar gammel, satte han sig paa sin Faders Hoi, kom ei under Bord med Kongen, og fordrede sin Faders Rige; han gientog denne Begiering tre Aar efter hinanden, men Erik vilde, han skulde bie til sit sextende Aar. Imedens blev han uenig med Ake, Kongens Hirdmand, og slog denne ihjel. Kongen maatte betale Bøderne, da Biorn ikke vilde. Men Bønderne i Biorns Andeel af Landet, jøge ham bort fra Thinget, og valgte sig til Konge en Mand af ringe Herkomst. Erik gav Biorn 60 Skibe paa Vilkaar,

at han forlod Sverrig paa trende Aar, og gav ham derhos for sin Stridbarhed Navn af Styrbiørn ⁵⁰). Biørn ihjelslog først den nysvalgte Konge, hærjede derpaa ved Østersøen, og drog siden til Jomsborg, hvor han blev Hovding. Der hendte det sig, at et Uhyre ((fingalkn) steg op af Borggraven, og qvad et Vers, der spaaede de Danske en haard Sværdleg fra Seierens Mær. Biørn feidede paa Danmark, og gjorde Fred mod at erholde Thyra, Harald Gormsens Datter til Ægte, samt Løfte om en Hielp af 100 Skibe i trende Trefninger. Natten efter Brylluppet reiste han atter til Jomsborg, hvor en stor Hær havde samlet sig; kom med tusinde Skibe tilbage til Danmark, og nødte de Danske at lade 200 Skibe støde til sig under Kong Haralds Anførsel. Med denne Hær drog han til Sverrig.

Thorgnyr, Lavmanden i Tiundeland, raadede Erik at gjøre Veien til Upsal ufremkommelig for Skibe. Styrbiørn søgte at hugge Skoven Myrk-rud igiennem, og da de Svenske vilde hindre ham deri, truede han at afbrænde hele Skoven, hvorfor Erik lod ham komme frem til Fyrisvold. Styrbiørn havde selv brændt sine Skibe, at hans Folk

⁵⁰) Styrbiold er Strid.

skulde stride des tappere. Thorgnyr raadte Erik, til at lade samle alle Heste og Dyne, gjøre Nag til dem, forsynede med Brodder, sætte Trælle paa dem, og jage disse ind paa Styrbiørn, hvis Hær deraf leed meget. Anden Dag sloges de med lige Held. Henning Jarl var hos Styrbiørn. Da Natten adskilte de Stridende, offrede Styrbiørn til Thor efter Ulf Jarls Tilskyndelse; men en rødskægget Mand blev seet i Styrbiørns Leir, der quod et Vers, hvori han spaaede Styrbiørn ilde.

Samme Nat gif Erik til Odins Tempel, og gav sig selv hen for at erholde Seier, ved at love ham sin Død om ti Aar. Kort efter saae han en Mand med en rød Hat komme til sig, der gav ham en Rørstengel, som han skulde skyde hen over Styrbiørns Hær, sigende: Odin vil have eder alle. Erik gjorde dette; Blindhed slog Kiendernes Hær og Styrbiørn med. Et Fielskrid ødelagde en Deel af dem. Harald flygtede med de Danske, som erholdt deres Syn igien, saasnart de vare komne bort fra det Sted, hvorover Rørstengelen foer. Styrbiørn blev staaende, og dræbtes der med alle sine Mænd. Da stod Erik paa Upsala Bakke, og bød hvem der kunde, at quæde en Sang, og modtage Løn derfor. Thorvald Hjaltesen quod da tvende Vers, der ansøres, og erholdt en Ring paa

en halv Mark for hvert; der fortælles ei, at hatten enten før eller siden haver gædet.

Denne Fortælling bærer indvortes Præg af Ælde. Biørns Tog til Sverrig var saa mærkeligt, at vel Mindet om dette og dets Anfører en Tidlang maatte forplante sig. Det er imidlertid kun Hovedtrækkene af hans Bedrifter, der vedliger holdte sig. Fortællingen er derover bleven kort; digtet i en senere Tidsalder vilde den vist have været langt vidtløftigere. Den er udsmykket efter Oldtidens Viis med Versler og Gudernes Aabenbarelses; men ikke letteligen lod man i nogen senere Digtning de gamle Guder saaledes fremtræde.

Fortællingens Indhold bestyrkes desuden ved flere Vidnesbyrd. Rnytlingsasaga Kap. 2 angiver Styrbiørns Herkomst ligesom vor Forfatter. Saxo (9 B) gjør ham til en Søn af Biørn, og lader Erik, der forjog ham, være en Søn af Oluf Biørns Broder. Styrbiørns Ungdoms Handlinger, før han forlod Sverrig, fortælles kun i vor Saga, men ere aldeles i Tidens Aand. Hans senere Skiebne omtales af desto flere. Efter Saxo sngtede Styrbiørn med sin Søster Gyrithe til Harald, som ægtede Gyrithe, og lagde Styrbiørn med en

Besætning ind i Julin, hvilken Stad han paa et vendist Tog havde erobret. Da Styrbiørn derpaa vilde udføre sin Hevn mod den svenske Konge, ledsagede Harald ham, men blev kaldet tilbage ved Keiser Ottos Indfald i Jylland. Styrbiørn vilde ei vente Haralds Tilbagekomst, gjorde et forvovent Angreb paa de Svenske, og faldt. Man seer, hvorledes Saxo her fremstiller alt i det fordeeligste Lys for den danske Konge. I den svenske Kong Oluf Tale, Snorre anfører (Oluf den Helt. Saga Kap. 71), hedder det, at Styrbiørn kuede Kong Harald, og at denne blev hans Mand (Vasal). Dette er dog kun for saavidt sandt, at Styrbiørn overrumplede Harald, eller som Rnytlingasaga siger, fangede ham, og derved tvang ham til at give sig sin Datter Thyra til Ægte, og sin Flaade til Hielp paa det svenske Tog. Rimeligt er, hvad Rnytlingasaga fremfører, at Harald Blaatand, der mod sin Villie havde foretaget det hele Tog, drog sig tilbage, saasnart Styrbiørn havde brændt sin Flaade. Elden af Sagnet om Odins Aabenbarelse for Erik bestyrkes ved Oluf Tryggv. S. (Keenhielms Udg. Kap. 2 S. 7, Kap. 23, isl. Udg. 1 D. 63 Kap. S. 60); hvor der berettes, at Erik havde i Slaget mod Styrbiørn, givet sig til Odin efter ti Mars Forlab, paa

Vilkaar at maatte seire. Vel er Talemaaden selv, Erik ved denne Leilighed skal have brugt, mistænkelig, da den snarere synes at passe paa de Kristnes Forestillinger om Odin som ond Mand, i hvis Vold man hengav sig, end paa de Gamles Tro til Seierfaderen; men de ældre Talemaader, at fare til Odins eller til Valhalla, eller mærke sig med Spydsodden, kunde gierne Sagnskriveren have forandret efter sit Begreb, og den Handling, hvorved Erik indvier den fiendtlige Hær til Undergang er oldnordisk. Saaledes fortæller Eyrbyggiasaga S. 228, at Islænderen Steenthor skød efter Oldtidens Skik et Spyd sig til Held over den fiendtlige Flok, og ramte den Bagerste. Beretningen om Styrbiørns Herredømme i Jomsborg synes vanskeligen at kunne forenes med Palnatokes Historie. Antager man med Saxo og flere Nyere⁵¹⁾, at Styrbiørn erobrede Borgen for Julins Indvaanere, eller fra Venderne, altsaa før Palnatoke var bleven deres Lovgiver; kunde denne ikke være kommen til Jomsborg før efter 983; men han maae være død omtrent 990, og i dette korte Mellemrum kunde neppe alt det være skeet, der

⁵¹⁾ Suhms danske Hist. 3 D. S. 164; Wedel Simonsen om Jomsborg S. 73.

giorde Jomsborgerne saa navnkundige, endnu medens Palnatoke var i Live. Ikke blot Joms- vifingesaga lader Palnatoke virke meget længere som Lovgiver paa hiint Sted; Eyrbyggiasaga fortæller desuden om Islænderen Biörn S. 148, at han drog til Jomsborg, da Palnatoke var Høvding, og blev optaget i Samfundet, at han var i Borgen, da Styrbiörn fik den, fulgte denne til Sverrig, efterdi Jomsvifingerne hialp ham, undkom fra Slaget i Fyresvold ved at flygte til Skovene, og opholdte sig siden i Jomsborg til Palnatokes Død. Her siges at Palnatoke var i Jomsborg baade før og efter Styrbiörn, ligesom og ingen Islænder kunde have faldet paa at drage til denne Fæstning, saalænge den var i Vendernes Hænder. Endnu er vel den Vanskelighed tilbage, hvorledes de diærve Jomsvifinger, dannede ved Palnatoke, skulde kunne lade deres Borg erobre, og siden følge Seierherren. Men ikke behøver man ved Udtrykket: at Styrbiörn fik Jomsborg ⁵²⁾; at tænke paa nogen egentlig Erobring. Han kan

⁵²⁾ I Eyrbyggiasaga hedder det S. 148: Biörn var i Jomsborg er Styrbiörn hinn Sterki vann hana. I Styrbiörns Thattr: á thriggia vetra fresti náde hann Jomsborg a Vinlande, ok vard thar yfir höfdingi.

været kommet til Borgen i Palnatokes Graværelse, og nu, fordi han var Prinds, være bleven valgt til Høvding, eller og som Vagn Afeson (Tomsviskingesaga Kap. 16) have holdt en Prøvetrefning med nogle af de kiefeste i Borgen, og derved have tiltvunget sig Udgang til samme.

Styrbiørns Thattr findes i den Flatseske Codex Col. 342—344, den er bleven aftrykt med latinsk Oversættelse i Noterne til Worms Udgave af Ane Frødes Schedæ S. 111—118.

Thattr om Hroe den Tøsfede. *

Hroe var en god dansk Bondes Søn, der ved Kjøbmandskab havde erhvervet sig meget Gods, men hans Skib strandede, saa han mistede alt. Han gav sig derpaa til at smedde, og da han var en dygtig Arbejder og vel lidt, erhvervede han sig i Kort Tid Penge, men saa snart han havde faaet noget samlet, begav han sig til Skibs, og mistede det igien.. Da han trende Gange havde forliist, begav han sig til Kong Svend Tveskiæg, der var vennensæl iblandt sit Folk; for af ham at erholde Raad. Kongen forstrakte ham med Penge, og handlede i Fællig med ham. Nu blev Hroe atter

rig, og han, som før heed: ofara – Hroi 3: Hroe den Uheldige, kaldtes nu den Rige og den Prude. Hroe bad nu Kongen at ville tage sine Penge igien, han ønskede at seile for egen Regning. Svend raader ham derfra, men Hroe gaaer med Varer til Sverrig.

Der møder han en af Kong Eriks Hirdmænd, der heed Helge, som kiser hans hele Ladning, mod at Hroe skulde faae de Varer, der laae i et Huus i Nærheden. Næste Dag kommer Helge, og flytter sine Vare. Nogen Tid derefter gaaer Hroe ene op paa Kysten, for, en Dag senere end Aftalen var, at hente Varene. Veiret var godt. Hroe var iført en Skarlagens Kiortel med en bebremmet Kappe over, og et godt Belte med en kostbar Kniv i, foruden gode Vaaben, thi han var en pyntelig Mand. Da han kom til Huset, var alt hans Gods borte. Helge laae i et Værelse og sov. Hroe spørger ham om Godsset, denne svarer, at han til den bestemte Tid havde baaret det ud af Huset, og da han saae, der mødte ingen, for at modtage det, havde han ladet det føre bort; thi det var Landslov, at hver skulde passe paa sit Ei, saa at ingen stjal det. Kongen maatte dømme imellem dem; dette antaget Hroe. Lidt efter møder han tvende Mænd, hvoraf den ene, Thorgisle,

Om Hroe den Løssede. 149

Helges Broder, beskyldte ham for at have i Val- land frataget sig Beltet og Kniven, Koffbarheder han i Engelland havde ladet gisre. Længere henne møder Hroe en ensiet Mand, det var Thorer, Hel- ges tredie Broder, der beskyldte ham for: at han ogsaa havde været eensiet, og at han engang, da de laae sammen under Samsøe, havde tilheret sig hans ene Die, at Kongen derfor skulde dømme dem imellem. Hroe smilte over disse Stevninger, gik tilbage til Skibet, og fortaug alt for sine Folk.

Næste Morgen gik han ene i Land, og hørte ved Borgerledet, at Folk spaaede, det vilde gaae Hroe den Løssede ilde, fordi Kongen pleiede at dømme efter Brødrenes Ønske. Derpaa møder han en skøn Kvinde, Sigrbiorg, Thorgnyr Lav- mand's Datter, hende beder han skaffe sig Lavman- dens Bistand. Hun svarede, at hendes Fader ikke gjorde meget af de Danske, men at han heller ikke var Brødrenes Ven; han kunde tage Plads i hendes Kammer (løftskemmu), der kunde han høre hvad Faderen talte, hvis det kunde hielpe ham. Sigrbiorg beklager nu for Faderen den stakkels Hroe, hvis Sag ingen vilde tale, og spørger, hvordan han vel vilde bære sig ad, hvis han var stedt i saadan Waande. Thorgnyr svarede, det var ingen Sag, han vilde sætte et Lovtrækkerie mod et

andet, en Eegn mod en anden, og Bederparten kunde blive straffet som en Eyd paa Ere og Gods. Nu raadede Sigrbiorg Hroe, som havde hørt alt, at han skulde give sig i hendes Faders Følge til Thinget, og ei bekymre sig, om denne tiltalte ham haardt.

Paa Helges Stevning, at Hroe skulde have sit Gods forbrudt, og endda betale Bøder til Kongen, svarer denne, at han havde købt alt hvad der var i Huset, ogsaa alt Levende alt Utsi, som var deri, tilligemed Helge selv, som stod i Huset, da Købet sluttedes, og da alt dette ikke var flyttet ud af Huset, paastod han, at Helge skulde være hans Træl. Mod Thorgisles Anklage, svarte Hroe, at en Mand havde dræbt hans Broder i Balland, røvet hans Penge, og derpaa løbet bort og ladet Belte og Kniv i Stikken; da nu Thorgisle vedkiendte sig Beltet, maatte det have været ham, der havde begaaet Mordet. Paa den tredie Broders, Thoreris, Anklage, svarede Hroe, at den var falsk, og at han vilde bevise det, ved at lade sit Die udtage, og lægge i en Vægtstaaal ved Siden af Thoreris, hvis de havde hørt til et Hoved maatte de være lige tunge, og da vilde han give Bøder; men vægrede Thorer sig, var det et Beviis paa Anklagen var falsk. Den ensiede Thorer kunde ei

finde sig i Forlaget, og dette foranledigede Thorgnyr til at tale stærkt imod alle Brødrene. Deres Dom blev overladt til Hroe, og faldt da saaledes, at Helge skulde landsforvises, og de andre to hænges. Hroe erholdt nu Tilnavnet den Vise, ægtede Lavmand Thorgnyrs Datter, bosatte sig i Sverrig, og mange fornemme Folk nedstamme fra ham.

En Thorgnyr Lavmands kielke Adfærd paa Upsala Thing er bekiendt af Oluf den Helliges Saga Kap. 79—81. I denne Thorgnyrs Alderdom, var det dog ikke Erik men Oluf, der var Konge over de Svenske; heller ikke kan han, som der siges i Enden af Sagaen, være død før Kong Svend Tveskiæg. Derimod kunde Fortællingen gielde den ældre svenske Lavmand af samme Navn, hvis Klogskab Styrbiørns Thattr omtaler, og hvis Datter Jorunna var gift med en af Islands Nybyggere (Landnamabog S. 253); dersom ellers ikke dens Forfatter blot er faldet paa dette Navn i Anledning af, hvad andre Sagn fortalte om den kloge Thorgnyr. Det Hele seer nemlig ud som en Anecdote, der ved at gaae fra Mund til Mund er bleven meget udpyntet. Da Bedhængen ved Formaliteter og deraf flydende Lovtrækkerier herskede i hoi Grad

152 Om Hroe den Tosfede.

i den oldnordiske Procesorden; kan vel noget, lig det med Hroe og Helge, engang have tildraget sig, men hvor meget deraf er sandt, kan af Mangel paa Sammenligning med andre Efterretninger om Hroe ikke bestemmes. Muligen er det en fremmed Digtning, man har givet en nordisk Klædedragt. I det mindste findes et lignende Eventyr i den sidste, forhen uoversatte Deel af 1001 Nat efter Enneseren Ben Ennadschar's Haandskrift⁵³), om en Riismand, der kom til en By, fuld af Skielmer, hvilke paaførte ham fire Processer, af hvilke han udredede sig, ved, esrer en gammel Kones Anviisning, om Matten at lytte til de Bemærkninger, Gavtyvenes Formand gjorde sine Tilhængere, der fortalte ham deres Bedrifter. Ikke blot at hele Fortællingens Gang er den samme, som i Sagnet om Hroe, men Processen om Diet fortæles ganske overensstemmende begge Steder.

Hroe den Tosfedes Historie findes i Glatsbogen Col. 344—348. Torfæus har meddeelt et

⁵³ See Ugeskriftet Tilskueren for 1819 No. 78 S. 617 — 624. Efter den Oplysning Hr. Professor Rahbek venstabeligen har meddeelt mig, har han taget denne Prøve paa den sidste Deel af 1001 Nats Fortællinger, af Zeitung für die elegante Welt.

udførligt Udtog deraf i sin Hist. norvag. 3die D.
S. 154—161.

Thattr om Hauk Habrok. *

Da Harald tog Riget i Norge, var Biorn paa Hauge Konge i Sverrig; efter ham regierede Onund i 40 Aar, hans Søn Erik ægtede Ingegerde, Harald Haarfagers Datter. De Svenske offrede til hende, og flyttede hende ud paa en Ø. Hendes Broder Halfdan Svarte, tog hende bort med sig, hvoraf der opstod Fiendskab mellem Harald og Erik.

Medens dette varede, sendte Harald Hauk Habrok til Østerlunde, at kiøbe sig kostbare Varer. Paa det store Marked i Holmgaard vare, blandt andre Fremmede, ogsaa tvende af Kong Eriks Kiæmper, Biorn Blaaside og Salgard Serk. Disse havde paa deres Konges Vegne gjort Bud paa en kostbar Kappe, som Hauk kiøbte; de Svenske paastode at deres Konge, som den, der var Overkonge i de nordlige Lande, burde være Kappens Eier. Da Hauk paastod, at hans Konge ikke var vant til at vige for den Svenske, udfordrede

De andre ham, til derpaa at vove en Kamp. Hauk svarede, at han vel vilde kæmpe om Kappens Riis skulde staae ved Magt, men ikke om sin Konges Hæder. Hauk var bedre yndet end de Svenske; fik derfor mere Hielp, og seirede, indtil Indbyggerne skilte dem ad.

Nogen Tid efter vilde Kong Harald sende Hauk i Selskab med Bighard, en af hans kiefteste Mænd og en stor Skieløber, til Biarmeland, at indkøbe Skindvare. Men da han vidste, at Kong Erik, der var forbittret paa Hauk, vilde offere, for at det kunde gaae ham ilde; raadede han dem til først at besøge Heide, sin Fostermoder, der boede i Gandvig, og bringe hende en Guldring af 12 Dres Vægt, to gamle Wildsvinesider, og to Sønder Smør.

Kong Erik seer deres Færd, og befaler Biorn og Salgard at gjøre sig færdige til at drage til Surzdalen ⁵⁴⁾ og Biarmeland. Da det blev Sommer lader han et Gilde tillave i Upsal, og ager med tvende Vogne til Stedet, hvor han offrede til Guden Lyr. Det var Skik, at Vognen skulde staae der om Natten, da kom Guden til om Mor-

⁵⁴⁾ Dette Navn bruges i Hagen Hagensens Saga Kap. 280 om en Deel af Rusland.

genen; men denne Gang kom Lytr ei, og man sagde Kongen, at Lytr var uvillig til at reise. Kongen forøgede Offeret, og tredie Nat kom Lytr. Vognen blev saa tung, at Ogene styrtede, førend de kom med ham til Hallen. Vognen blev sat midt paa Hallens Gulv. Kongen nærmede sig med et Horn, og sagde, han vilde tomme det til Lytrs Ære, og hvis denne vilde hjælpe ham ved den foresaaende Reise, skulde han faae store Gaver. Lytr svarede, han reiste nødigt did, engang havde han været nord paa, og fundet der den største Trolde. Dog haabede han, at den nu var død. Da Björn og Salgard derefter seilede bort, saae man et Drageskib med sorte Seil foran dem uden Menneker.

Imidlertid vare Haralds Sendebud komne til den gamle Heide, som de fandt varmende sig ved Ilden, hun blev især glad over Smørret, og sagde, Kong Harald var dog ikke som andre Menneker, hun vilde lønne ham for det. Hun affører Hauk hans Klæder, beføler ham, og beder ham kysse sig; han gjør det, og hun spaaer ham godt. Med Bighard vilde hun gjøre det samme, men denne siger, Trolde maatte kysse hende, thi hun var saa styg. Derover spaaer hun ham ilde, giver derpaa Hauk til Afsked to Dværnstene, som han

skulde kaste over Bord, naar han kom i Rød. I Biarmeland mødtes de med de Svenske, og begyndte strax Kampen, den blev haard, efterdi Drageskibet laae sig under Land, og fra det skødtes Pile, der stedse traf. Vighard faldt, og mange andre, indtil Hauk erindrede sig Qværnstenene. Reppe havde han kastet dem over Bord; førend en Ild luede op foran Drageskibet. Hauk fældede nu de Svenske, der vare tilbage, og kom derpaa ene paa en Baad til Heide, der lægte hans Saar, og sørgede for at han i Selskab med nogle Røsbænd vendte tilbage til Norge.

Denne Fortælling er vel ikke just forsættligen digtet, da Hovedpersonerne ere historiske; men den er dog meget uesterrettelig. Den svenske Kongefølge, der angives i Begyndelsen, strider mod hvad Snorre beretter i Harald Haarfagers Saga, Kap. 28: at Erik Emundsen døde, da Harald havde regieret 10 Aar over Norge, og at efter ham regierede hans Søn Biørn i 50 Aar; dennes Søn var Erik den Seiersalige. Snorre kiender intet til Ingegerde og hendes Giftermaal. Sagnet om hendes Dyrkelse som Gudinde, har Lighed med Gunnar Helmings Thattr; saa det synes, man i

Island har været tilbøielig at tillægge de Svenske en saadan Overtro. Hvis noget Sandt ligger til Grund, er det maaskee, at Ingegerde var ligesom en anden af Harald Haarfagers Børn, Rognoald Kettilbein (See Snorre Har. Haarf. Saga Kap. 36), hengiven til den Art af Troldom, der kaldtes Seid, og at derfor Broderen, Halfdan Svarte, med Magt havde ført hende fra sit Opholdssted.

Hauk Habrok nævner Snorre Kap. 42, som een af Haralds kiereste Hirdmænd, der med Snildhed havde røgtet et Verende hos Kong Adelsteen, hvilket og denne Thattr i Forbigaaende omtaler. Hans Biarmelandsfærd, der i sig selv intet utroligt indeholdt, er bleven saaledes udpyntet, at det seer ud som et blot Eventyr. Farven er nordisk. Kong Haralds formeentlige Fostermoder skildres ligesom Tetinden Arinnesia i Egils og Asmunds Saga, der ogsaa erholdt et stort Trug Smør og tvende Sider Flesk til Foræring af en Konge, som de kierkommeste Gaver i Totunhiem.

Fortællingen om Lyter har noget saa særeget, saa den ikke synes udsprungen i Sagaskriverens egen Hierne. Den erindrer om hvad Tacitus beretter om Herthes Dyrkelse (German. 40). Lyter forekommer som en Dbergs Navn i Snorres Edda 43de Dama-saga; neppe har man da ved

dette Navn tænkt sig nogen af Aserne, men et mindre mægtigt Væsen, der var Eriks Skytsgud (Fylgie et Slags Ketis).

I Danske Atlas 6te D. S. 745, anføres et Sagn fra Lyss ved Byen, at paa denne lille Øskulde findes en vis Lyters Grav, der havde været Dens første Beboer. Men dette Sagn betyder neppe andet, end at man der, som saa mange andre Steder, har indbildt sig, at Landet havde Navn af en Person, og nu fulgte deraf, at denne ogsaa der maatte have sin Grav.

Fortællingen om Hauk findes i Flateyrbogen Col. 303—305, er altsaa skrevet før Enden af det fiortende Aarhundrede, men er neppe heller meget ældre.

Schønning har i sin norske Historie 2 D. S. 213—216 givet et Udtog af denne Thattr, men hvori meget af det Fabelagtige er udeladt, og derved Fortællingens egentlige Beskaffenhed mindre tydelig.

Ingvær Vidforles Saga.

Erik med Tilnavn den Seiersfælle var en Konge i Sverrig, han havde ægtet Sigrid Storraade, men skilte sig atter ved hende, fordi hun

var saa trettekier. Deres Søn var Oluf Svenske. Erik havde og en Datter, til hvem Ake en svensk Høvding beilede, men fik Afslag, fordi han ei havde Kongenavn. Kort efter blev Datteren gift med en Fylkekonge fra Garderige, men Ake overrumplede dem, dræbte Kongen, og bortførte Kongedatteren, med hvem han nu holdt Bryllup. Da otte Høvdinge vare forbundne med ham, skjøttede Kong Erik ikke om at angribe ham; men modtog det Forlig, han nogen Tid efter tilbød. Imidlertid havde Erik beilet til Aude, Datter af Hakon Jarl, der styrede Norge. Til Brylluppet blev ogsaa Ake indbudet tilligemed de otte Høvdinge; men en Nat midt under Høitiden bleve de overfaldne af Kong Erik, og alle dræbte. Nogle tilskrive Hakon Jarl dette Anslag. Kongen bemægtiger sig nu de Dræbtes Gods, Akes Søn Emund lader han hæderligen opfostre ved sit Hof.

Efter Eriks Død beholdt Emund vel sin Anseelse hos Sønnen, Kong Oluf, og var yndet af hans Datter Ingegerde, men det harmede ham dog, at see sig skilt ved sin Fædrenearv. En Gang da Kongen sendte 12 Mand ud at kræve Skat i de Lande, hans Fader havde eiet, drog han med tolv andre imod dem. Der blev en heftig Strid, alle faldt paa Balpladsen undtagen Emund, der vel

ogsaa segnede af sine Saar, men blev optaget og lønligen helbredet af Prindsessen. Kongen lod ham erklære fredløs. Ingegerde gav ham Skib og Folk, hvormed han drog paa Vifingetog, og erhvervede sig Gods og Tilhængere. Nogle Aar efter blev Ingegerde gift med Kong Jarisleif fra Garderige. Da Emund hørte dette, drog han did, og blev vel modtaget, thi der var stor Ufred i Landet. Emund holdt fem Slag mod Kongens Broder Burisleif, der attraaede Riget, og fangede ham tilsidst. Ingegerde bevirkede derpaa et Forlig mellem hendes Fæder og Emund, som igien erholdt sin Fædrene. Odel. Emund vendte nu tilbage til Sverrig, ægtede en mægtig Mands Datter, og avlede med hende en Søn, der heed Ingvar. Kong Oluf blev avindsyg over hans Magt, men turde ei antaste ham. Da Ingvar var bleven ni Aar, drog han med femten Ryttere hen at besøge Kong Oluf, hvis Søn Numund blev hans Ven, og disse Ungersvende lykkedes det med Tiden at faae Fædrene fuldkommen forligte. Ingvar blev meget anseet, man sammenlignede ham med hans Frende Styrbiorn, ja endog med Kong Oluf Tryggvesen. Et Folk, der hedte Semgaller, vilde ei betale Oluf Skat, Numund og Ingvar sendtes did, og udførte deres Hverv saa heldigen, at Oluf

satte Ingvær over alle Høddinge, men da denne ogsaa attraaede Kongenavn, afflog han ham det. Ingvær blev nu misfornøiet, og lovede sig til at forlade Riget. Da Oluf hørte dette, tilbød han sig at opfylde Ingværs Ønske. Men det var for sildigt; med 30 Skibe seilede Ingvær til Garderige, hvor Jarisleif hæderligen modtog ham.

Efter at Ingvær havde opholdt sig tre Aar i Garderige, og i den Tid lært mange Sprog; besluttede han at undersøge de tre Floders Udspring, hvilke kom fra Østen, og gik giennem Garderige. Af Biskoppen fik han indvriet Staal og Flintesteen med sig. Hans Flaade bestod af 30 Skibe; paa ethvert skulde en Mand holde Vagt om Natten, ingen maatte efter Solens Nedgang under Straf af Lemlæstelse forlade Skibene. Efter at de havde seilet et Stykke skulde Islænderen Ketil have Vagt, han kiedede sig, og besluttede derfor at gaae i Land for at see sig om. Da han havde vandret et godt Stykke, traf han et hvidt Huus, hvor der var ingen Folk, men en Sølvedel hang over Ilden. Ketil tog den, og ilede tilbage; han mærkede dog snart, at en gruelig Jette satte efter ham, og stedsse kom nærmere, han kastede derfor Kiedelen fra sig, men tog Hanken med. Jetten standsede, da han fandt sin Kiedel, og Ketil naaede Skibene. Dagen efter

Kunde man see paa Sporene i Duggen, at een af Mandskabet havde været i Land. Ingvær lovede Tilgivelse, naar den Skyldige vilde tilstaae, Ketil fortalte nu sin Historie og erholdt Tilgivelse.

Efter at have seilet mange Dage saae de ganske fremmede Dyr, og sluttede deraf, de vare komne langt fra deres Hiem. En Aften bemærkede man noget som en Halsmaane skinnende langt oppe i Landet. En af Bagten ved Ravn Baldemar fik Lyst at gaae derhen, og saae en Skat af Guld, skjult af sovende Slangar. Med sit Svind ragede han en Guldring til sig. En lille Slange vaagnede, og vakte de andre, tilsidst ogsaa Jaculus; da skyndte Baldemar sig til Skibet, og fortalte alt til Ingvær, som strax lod Skibene lægge over til den anden Bredde. Men den gruelige Drage Jaculus stoi hen over Skibet, hvor de to Præster vare, og udsnyede saa megen Edder, at Skibet sank med hele Besætningen.

Atter seilede Ingvær i mange Dage, indtil han saae talrige Bygninger og en herlig Borg af hvide Marmorstene; derfra kom en stor Skare Mænd og Qvindet dem imøde paa Strandbredden; en Qvinde, udmærket ved Dragt og Skionhed, vinkede dem til sig. Ingvær steg i Land, og blev tiltalt af den skionne Qvinde, men han taug, for

at prøve, om hun kunde flere Sprog, og erfarede saaledes, at hun forstod Latin, Tydsk, Dansk⁵⁵⁾ og Græsk. Derpaa fortalte han hende, hvo han var, og modtog af denne Stedets Dronning, der hedte Silkesis, Indbydelsen til at overvintre. For det meget Hedenskabs Skyld, som der gif i Svang, indsluttede han alle sine Folk i en Halle, og forbød dem alt Samkvem med Indbyggerne. Selv talte han hver Dag med Dronningen, og udviklede hende den kristne Tro; hun syntes vel derom, og tilbød Jngvar sin Haand og sit Rige; han tog derimod, men vilde dog først undersøge Flodens Længde.

Mod Baaren fortsatte han sin Reise, indtil han kom til et stort Vandfald og høie Feildkloster, hvor de maatte hidse Skibene op med Linier. Derefter mødte de en Mængde fredsrunde Skibe, der seilede med Suglens Fart. Deres Anfører var Kong Julf fra Borgen Heliopolis som tiltalte Jngvar paa Græsk, og efter at have erfaret hans Navn og Erinde, indbød ham til sig. Ogsaa der ind-

⁵⁵⁾ Dansk bruges her som almindelig Benævnelse paa Skandinaviens Tungemaal. See Pauli Vidalini de lingvæ septentrionalis appellatione Dansk tunga, med Grichsens Noter bag efter Gunlaug Ormstungas Saga, og mit Skrift om det islandske Sprogs Bigtighed S. 17. f.

spærrede Ingvær sine Folk, for at hindre Samkvem med Hedningerne.

Efter at have overvintret, og være bleven underrettet om de endnu forestaaende Farer, seilede han videre med sin Flaade indtil de kom til et stort Vandfald, hvor de maatte anvende nogle Maaneder, paa at grave en Kanal mellem Klipperne. En uhyre Jette, som boede der, begrovede under hans eget Huses Vægt, men afhug hans ene Fod, som de toge med og nedfaldede. Siden mødte de nogle stemme Folk i Skibe, der saae ud som rorbevoorne Der, hvorfra der udfaldes Ild. Men Ingvær lagde Lønder med viet Ild paa sin Bue, og opbrændte dermed disse diævelske Mennecker. Endelig kom Ingvær til Flodens Udspring, hvor der laae en græsselig Drage, som hver Dag een Gang forlod sin Skat, for at krybe til Vandet. Ingvær lod den faldede Jettefod kaste paa Dragens Bei, og imedens denne blev opholdt, ved først at æde, siden flere Gange at slukke sin Tørst, røvede Ingvær's Folk meget af Skatten. — Derpaa vilde Ingvær undersøge det nærliggende Mes Siggeum, hvorfra en anden Flod løb i det røde Hav. Han lod en af sine Folk der hed Sote, tilbringe Natten i det derværende øde Kassel. En Diævel i Menneffeskikkelse kom til ham, og fortalte, at

her havde boet en Kong Siggeus, der havde efterladt sin Skat til trende Døttre, hvem Sierrighed havde bragt af Dage; disse opfyldte nu Borgen hver Nat med onde Mander. En svensk Kong Harald var for lang Tid siden draget denne Wei, og omkommet med sit Følge i det røde Hav's Svælg. Han havde nu Forsædet paa Borgen, til Beviis herpaa skulde Jngvar føre hans Banner hjem med sig. Da Gote havde fortalt alt dette om Morgen, faldt han død om, som Diævelen havde fraaet ham.

Jngvar tog Banneret, og seilede tilbage; han hjalp Kong Julf eller Hromund mod hans Broder Kong Biolf eller, som han og kaldtes, Saulmund, men var nær selv bleven et Offer for Julfs Freløshed. Han reddede dog sin Flaade og seilede videre, men Emsifot havde udbredt sig i Hæren. Jngvar selv blev angreben; han overdrog Ketil at udføre sin sidste Villie, og være Flaadens Anfører. Hans Esterladenskab skulde deles mellem Kirken, de Fattige og hans Frænder. Jngvar døde 104. Silkesif sørgede meget over ham, og bad om at erholde Præster. 12 Skibe vare tilbage af Flaaden, men de vilde ei lyde Ketil, som ene kom tilbage til Gardarige.

Et andet Skib under Waldemæ kom til Myklegaard, om de Dvriges Skiebne vides intet.

Ketil bragte Ingvars Efterladenskab til hans Søn Svend, som Ingvar i Sverrig havde avlet med en Frille. Svend var en stærk og modig Ungerfvend, der forsøgte sig paa Vikingstog, og derpaa seilede til Gardarige hvor han tilbragte Vinteren, og lærte mange af de østlige Folkes Sprog; derpaa seilede han bort med 30 Skibe, hvorpaa vare mange Præster og en Biskop, for at finde Dronning Silkesif. Underveis holdt han adskillige Fægtninger, en Skare af kæmpemæssige Cykloper bleve dræbte af Bueskytterne; en Hær af Krigere med Fugleneb flygtede, da Anføreren var bleven saaret. Een Gang vare Hedningerne, som først havde taget godt mod dem, blevne forbittede over, at de signede sig ved Bordet, havde og yppet Strid; men ligesom Hedningerne havde baaret et blodigt Menneske foran sig til Banner, havde de Kristne fulgt det opløstede Krucifix, og vundet Seir. Slangen Jaculus dræbte Svend med viet Ild. Endeligen ankom de til Dronningen Silkesif, der lod sig kristne med sit hele Land, satte Kronen paa Svends Hoved, og ægtede ham. Der blev nu bygget en Kirke til den hellige Ingvar; thi vel indvendte Biskoppen, at man ei havde seet

Jertegn ved hans Grad, men Dronningen mente,
 at den rette Troes Udbredelse og Kierlighed til
 Gud var efter hans egen Lære mere end Jertegn.
 Efter tre Mars Forløb aflagde Svend et Besøg
 hos sine Frender i Sverrig, hvor han dog ikke
 vilde blive, thi han sagde, han havde erhvervet
 sig bedre Land. Han seilede tilbage næste Som-
 mer, og siden hørte man intet til ham. "Ketil,
 "der fik Tilnavnet Gardefetil, drog til Island, bo-
 "satte sig der, og fortalte først disse Tildragelser.
 "Vi vide at nogle Sagnemænd sige, at Ingvær
 "havde været en Søn af Numund Olaffen, fordi
 "det syntes hæderligere for ham at være Konges-
 "søn. Vi svare hertil: Eymund Olafs Søn havde
 "en Søn der hedte Numund, som lignede Ingvær
 "i meget, især i sine Keiser, som der vidnes i Bo-
 "gen der hedder gesta Saxonum, hvor der staaer:
 "fertur quod Eimundus, rex Sveonum, mi-
 "sit filium suum Oenundnm per mare Bal-
 "zonum, qui postremo venit ad Amazonas
 "et ab eis interfectus est. Nogle sige, at Ingvær
 "var seilede 14 Dage saaledes, at han ei kunde
 "see uden Lys, fordi Biergene lukte sig over ham.
 "Men floge Folk tvivle derpaa, med mindre Flo-
 "den har været meget smal, saa at Fjeldspidserne
 "ere komne hinanden nær, eller have været bedækkede

"med tykke Skove. Det kan vel være, er dog ikke
 "sandsynligt. Men denne Saga have vi hørt og
 "skrevet, efter de Bøgers Vidnesbyrd, som Oddur
 "Munk den Lærde havde ladet forfærdige, efter de
 "Lærde Mænds Vidnesbyrd, som han selv nævner
 "i de Breve, han sendte til Jon Loptsen og Gissur
 "Halls Søn. De som vide det Bedre, berigtige
 "hvad her maatte mangle." Denne Saga siges Od-
 "dur Munk at have hørt fortælle af en Præst, der
 hedte Isleif, en anden Mand, der hedte Glum
 Thorgeirsen, og en tredje ved Navn Thorer. Is-
 leif siges at have hørt Ingvars Saga af en Kjøb-
 mand, som fortalte, han havde faaet den at vide
 ved det svenske Hof. Glum havde hørt den af sin
 Fader; Thorer af Klak Samsen, der igjen havde
 den fra sine Forældre.

Hovedpersonerne i denne Saga er Ingvar
 den Vidtbefarne, som haver givet den Navn, og
 han skal være bleven navnkundig ved Reisen, der
 vidtlaftigen beskrives og udgør Sagaens Hovedind-
 hold. Men det fuldstændige Udtog af Reisebeskri-
 velsen vil allerede have overtydet Læseren om, at
 den fra først til sidst maae være Digt. Mogle af
 Fablerne: om de store Kæmper, som æde Mennes-

sker, og Slangerne der ruge over Guld, ere oldnordiske. Navnene Taculus Heliopolis og Siggeum ere Grindringer af Skolelærdommen. Spøgeriet med Diable og Siengangere ved Siggeum, tyde hen til den senere kristelige Almuens Overtro. Reisebeskrivelsens historiske og geographiske Bemærker ere saa i Dine faldende, at de ikke behøve at paavises, og af den Bestaaffenhed, at de ingenlunde forklares af gamle Sagn. Thi hvorledes skulde man vel i Midten af ellefte Aarhundrede falde paa, at lade en hedensk Prindsesse, midt inde i Rusland, forstaae Græsk og Latin, Tydsk og Dansk? eller lade en hedensk Konge i samme Egne være en Græker, eller lade en svenskt Fyrste omkomme i det røde Hav, eller en Flod løbe hid fra det siggeiske Forbjerg? Sønnens Reiseeventyr med Cycloperne, Fuglemenneskene og Dragerne ere ligesaa urimelige som Faderens. Viser nu Reisen sig at være et vilkaarligen opspundet Eventyr, hvori ikke et eneste karakteristisk Træk peger hen til noget gammelt Sagn; maae dette vække en meget ugunstig Fordom mod den første Deel af Fortællingen.

I denne forekomme vel de historiske Personer: Erik den Seiersfælle, Sønnen Oluf Svenske, Sønnesønnen Nunund, samt den norske Hakon Jarl.

Hvad der berettes er ikke i sig selv utroligt, heller ikke uoverensstemmende med Tidsalderens Sæder. Men paa den anden Side indeholde disse Begivenheder intet Eiendommeligt; intet som jo lettelig kunde senere opdigtes, og sammenligne vi andre historiske Vidnesbyrd hermed, opstaae flere Grunde til Mistanke om dens Paalidelighed. Ingvor skal være død i sit 25de Aar 1041, og have været 20 Aar, da han forlod Kong Oluf, regjerende i Sverrig. Deene maatte altsaa efter Sagaen have regieret endnu Aar 1036, uagtet Snorre (Oluf Hell. Saga S. 120) sætter hans Dødsaar til 1022. Suhm og Lagerbrink til 1024. Forholdene mellem Oluf den Hellige og Sonnen Anund tillade ei at sætte dennes Død senere. Men døde Kong Oluf Aar 1024 i det seneste, kunde Ingvar den Gang efter Sagaens Beregning ei være ældre end otte Aar, og altsaa bliver Fortællingen om hans Forhold til denne Konge ugyldig. Ikke kan man antage at Sagaen har ansat Ingvars Fødselsaar for sildigt; thi han kunde efter et andet sikkert kronologiskt Datum, ikke engang da være bleven født. Hans Fader Simund skal ifølge Sagaen være draget til Prindsesse Ingegerde, da han hørte hendes Formæling med den russiske Kong Jarisleif, og først efter at have hiulpet denne i fem

Trefninger, erholdt han ved Ingegerdes Mægling igien sin fædrene Odal. Men nu fortæller Snorre meget om Oluf den Helliges Frieri til Ingegerde, og hendes Giftermaal med Jarisleif kan først have fundet Sted Aar 1019. Nogle Aar efter kan først Einund have giftet sig, altsaa omtrent paa den Tid, Oluf Svenske døde, da hans Søn efter vor Saga allerede skal have været 20 Aar. Ligesom Chronologien viser, at Beretningerne om Ingvars Ungdom ere urigtige, opstaae lignende Tvivl mod hvad der fortælles om Einunds tidligere Skiebne. Hans Faders Drab sættes i Forbindelse med Giftermaalet mellem Hakon Jarls Datter Aude og Kong Erik. Men om denne Aude samt om Hakon Jarls Reise til Sverrig veed Snorre ikke det Mindste, naagtet han er meget omstændelig i Jarls Historie, og Begivenheden i sig selv var mærkelig. Da Oluf den Hellige beilede til Ingegerde, og Forhandlingerne paa Upsala Thing vidtløftigen berettes, (Ol. Hell. S. R. 80, 81) nævnes heller ikke nogen tidligere Forbindelse mellem begge Rigers Regentere. Var Ingvars Saga og med den Beretninger om Audes Egtteskab saa tidligen og af saa mange, som Sagaen selv forsikrer, bleven udbredt i Island; var den bleven fort i Pennen af Oddur Munk, der døde 22 Aar før Snorre;

kunde denne ei være bleven usidende derom. At Snorre ei melder noget derom, viser altsaa, enten at Fortællingen ei til hans Tid var kiendt, eller at den af ham blev forkastet. Rigtig nok læses i den Bearbejdelse af Oluf Tryggvesens Saga, som tillægges Oddur Munk, at det hedre sig, at Hakon Jarl Sigurdsen, der af Dronning Gunhilde var bleven sendt til Svertig, at lede efter den unge Oluf Tryggvesen, og siden forviist, fordi han ei godt nok havde rygtet sit Verinde; havde giftet sin smukke Datter Audé med Kong Erik⁵⁶⁾. Men det Urigtige i denne Fortælling, som allerede i sig selv er urimelig, fordi den mægtige Hakon Jarl vist ikke havde ladet sig bruge til at udføre Gunhildes Verinder, giendrives af Snorre, der i Oluf Tryggvesens Historie Kap. 3, 4, næie adskiller den Hakon Gunhildes Ven, som forfulgte den unge Oluf, fra den Hakon Jarl Sigurdsen, der var hendes Fiende.

⁵⁶⁾ I den islandske udg. af Oluf Tryg. S. N. 63 S. 59 giendrives det, at den Hakon, der søgte efter Barnet Oluf, var Hakon Jarl; derimod anføres Audes Giftermaal med Erik. Men det hele Sted synes en senere Tilfætning fra den som samlede Flatsøbogen.

At imidlertid Oddur Munk i Oluf Tryggvesens Historie K. 2 anfører Audes Giftermaal med Erik, kunde synes en Bestyrkelse paa vor Sagas Forsikkring, at Oddur Munk var deres Forfatter. Dog viser en noiere Sammenligning mellem begge Efterretninger en saa vaesentlig Forskiel, at de ei kunne hidraere fra den samme Mand. Efter Oluf Tryggvesens Saga skulde Audes Formaling vaere skeet 970, og foranlediget ved at hun fulgte sin landflygtige Fader til Sverrig. Efter Ingvor Vidfarnes Saga kunde Audes Giftermaal ei have fundet Sted, førend efter 982, da Hakon var i rolig Besiddelse af Enevælden i Norge, og foreslilles som en Folge af et Gesandtskab fra Kong Erik, der anholdt om hendes Haand.

Den eneste Grund til at antage noget historisk i denne Saga blev altsaa, at der i Enden af samme anfores saa mange Vidner for dens Vægtighed. Det er ikke usædvanligt, at der i Sagaerne om Tildragelser fra den historiske Tidsalder, anfores, enten hvo der havde først fortalet dem, eller hvo der havde fort dem i Pennen, eller at flere Diensvidner anfores som Hiemmel for en Begivenhed. Alt dette findes her samlet, men med en saadan ærgstlig Omhyggelighed for at blive troet, hvortil man ellers ikke finder Stedstykke i nogen

Saga. Betænker man nu, at om den af Ingvars Staldbrodre, Gardefetil, der kom tilbage til Is-land, fortælles imod Sædvane, hverken hvor han boede, eller til hvilken Slægt han hørte; at de trede Personer, der skulle have forplantet Sagaen, ere i øvrigt ubekjendte Navne; at Sagaens Indhold viser, at den ingenlunde kan være forplantet fra Begyndelsen af det tiende Aarhundrede, og Sammenligningen med Oddur Munks eget historiske Skrift, at det ikke kan være sammenskrevet af denne; bliver den sidste Deel af Sagaen ligesaa næsterrettelig som det Foregaaende, og tjener kun til at bestyrke den Mening, at Sagaen er et opdigtet Eventyr fra Begyndelsen indtil Enden, hvis Forfatter aldeles ikke har villet fortælle Sandhed.

Da imidlertid Navnene paa de svenske Konger vise, at Forfatteren har villet fortælle en historisk Roman; er det rimeligt, at ogsaa flere Træk ere laante af de gamle Sagn. Nogle af disse kunne vi efterspore. Vi have allerede talt om en Nide, Hakons Datter, der skulde efter nogle uhiemlede Esterretninger have ægtet Kong Erik. Sagaen selv anfører gesta Saxonum, som Hiemel for, at en Nunund, svensk Prinds, reiste til Amazonernes Land, og noget Lignende fortæller

Adam af Bremen⁵⁷⁾. Endelig have vi endnu en Fortælling om en norsk Emund, der i Selskab med en Gardefetil og en Hær af Væringer, gav sig i Tjeneste hos Kong Jarisleif⁵⁸⁾. Med Hensyn til disse Minder, og til allehaande Eventyr om fremmede Landes Vidundere, er Sagaen sandsynligvis bleven digtet i det tiotende eller femtende Aarhundrede, og fortjener ikke ringeste Troværdighed.

Torfæus omtaler Ingvards Saga i Series reg. Dan p. 45, og i Hist. Norv. Prol, C. med Ringeagt, men antager dog Oddur Munk som Forfatter. Den skarpsindige svenske Lærde N. F. Brocman har udgivet Sagaen 1762. 4. med svensk Oversættelse og en vigtig Afhandling om de svenske Runestenes Ælde. Han søger at forsvare Sagaens Ægthed, dog meest kun af Mulighedsgrunde, og under Forudsætningen at det var vir-

⁵⁷⁾ Brem. lib. 3. cap. 17. Filius regis nomine Amund (Anund) a patre missus ad dilatandum imperium, cum in patriam foeminarum pervenisset, quas nos Amazones esse dicimus, veneno, quod illic fontibus immiscuerunt, tam ipse quam exercitus ejus perierunt.

⁵⁸⁾ See følgende Saga.

felige Vidner, der bleve anførte. Tvende Afskrifter af Kiøbenhavnſke Codices laae til Grund for Brocmans Udgave, et ſom Grev Bonde havde erholdt fra Etatsraad Gram, og et andet, Udgiveren havde bekommet af Juſtitsraad Langebek.

Saga om Rusland.

Eymunds Saga. *

Eymund var en Søn af Kong Hring i Opland, Harald Haarfagers Sønesøn; Eymund var Oluf Haraldsens Fostbroder, og fulgte denne paa hans første Tog til Engelland tilligemed Ragnar Agnars Søn, der og stammede fra Harald Haarfager. Oluf Haraldsen blev siden Enefonge i Norge, hvilket vidtloftigen fortælles i hans Saga efter som vise Mænd have skrevet. Ni indenrigske Konger enten dræbte eller lemlæstede, eller forjog Oluf efter Styrmer den Vises Fortælling, og mellem dem Eymunds Fader, Hring samt hans Brødre, Hræref og Dag. Hræref var bleven blindet, og fortes omkring med Kong Oluf, og da han engang havde prøvet paa at dræbe denne, blev han sendt til Island at være der under Gudmund den Mæg.

tiges Baretægt, hvor han døde. Imidlertid havde Eymund og Ragnar flakket om paa Vikingstog; en Tid regierede de i Gothland, og kom derpaa med mange Skibe til Norge, kort efter Hrærek var sendt til Island. De stevnedes Landsfolket til Thinge og klagede over det Onde, Oluf havde tilføiet deres Slægt. Noget af Begges Venner vilde lægge sig imellem, og bevæge Eymund til at give sig i Olufs Vold. Denne svarede, at han vel vidste, at Oluf vilde modtage ham vel; men han vilde hverken opgive sit Kongenavn, eller føre Hærskold imod Oluf, men seile med sine Folk til Garderige. Der var Riget efter Kong Valdemars Død bleven deelt mellem hans trende Sønner. Burisleif havde faaet Kænugaard, det største Rige, Jarisleif Holmgaard, og Barnlaf Paltefku med Tilhørende; disse Brødre vare kun lidet enige, da Burisleif higede efter de Andres Riger. En af disse Konger vilde han tilbyde sin Hielp. Hoben billigede hans Tale, og fulgte med ham til Garderige.

Der tilbød Eymund Kong Jarisleif, som var gift med Ingegerde, den svenske Kong Olufs Datter, at ville forsvare Riget med sin Hær, imod at Kongen skaffede ham og hans Folk en Gaard og den bedste Beværtning, desuden hver Krigs-

mand en Dre veiet Sølv, og hver Skibsstyrer halvanden. Dette sidste vilde Kongen ei indvillige førend Eymund tilbød sig at tage Bævere og Zobeler og andre af Landets Varer i Betaling, som han selv og ei hans Folk skulde vurdere; hvis der ei blev giort Bytte, skulde Lønnen formindskes, og Afforden ikkun staae i 12 Maaneder.

Jarisleif lod dem nu bygge en Steenhalle, og denne beklæde med kostelige Tapeter. Nordmændene vare daglig med Kongen og Dronningen, indtil der kom Brev fra Burisleif, og fordrede noget af Jarisleifs Rige. Eymund raadede ham til at sige nei, og samle sin Hær. Burisleif ahnede af dette Svar, at Fremmede maatte være komne Jarisleif til Hielp, hvorpaa og hans Afsendinge fortalte ham, at de havde hørt, en Nordmannakonge var kommen der med 600 Mand. Kongebrødrene holdte et Feldtslag, hvori Jarisleif seirede, fordi Eymunds Flok tog Fienden i i Flanken. Rygtet udbredte sig, at Burisleif var fældet.

Nordmændene vare nu der i megen Anseelse. Men da Dagen kom, at Kontrakten med dem skulde fornyses, yttrede Jarisleif, som troede al Fare forbi, at det var for meget de erholdt i Betaling; hvorimod Eymund endog paastod, at han

nu vilde have en Dre Guld for hver Mand, og en Mark Guld for Styrmandene. Jarisleif vilde da ophæve Kontrakten, men efterdi han hørte, at Burisleif, som ei var falden, inden tre Uger vilde angribe ham med en stor Hær fra Biarmeland; maatte han fornye den paa 12 Maaneder. Efter Gymunds Raad lod Jarisleif befæste sin Borg, og anlægge uden for den Grave, bedækkede med løse Grene. Da Biarmerne kom, stode Qvinderne uden for Borgen i alle deres Prydelser, og som Fienderne vilde ride hen paa dem, faldt de i Graven. Alligevel blev der et heftigt Slag, nogle trængte ind i Byen, men Gymund og Ragnar dreve dem ud igien. Nordmændene fik herved ny Hæder, dog blev det dem vanskeligt at erholde deres Tilgodehavende. Gymund talte derom til Kongen, som sagde, at han nødigen vilde miste dem, men at det var for meget de forlangte, Gymund svarede, at mange af hans Folk havde mistet Lemmer og Førlighed, eller taget Skade paa deres Naaben; de vilde heller ikke tiene allene for Føden; han vidste desuden, at Kong Burisleif, der endnu levede, kom snart fra Tyrkland med en utallig Hær Tyrker og Blokumænd. Nu blev en ny Akkord sluttet paa andre 12 Maaneder. Gymund skulde med sine Folk værne om Landet, og

først, naar han var overvældet, Jarisleif komme til med sin Hær; Eymund udbad sig kun Tilladelse at dræbe Burisleif, hvilken han erholdt. Imidlertid kom Burisleifs Hær ind i Landet, og det syntes, Eymund ei traf Anstalter derimod.

En Morgen tidlig reed Eymund selvstolste ud af Borgen, en Islænder der hedte Biorn, Gardetil, Aftel og to Thordere vare med ham; enhver havde med sig en løs Hest med deres Baarben og Mad. De rede den hele Dag giennem Skoven, mod Natten kom de ud paa en stor Slette. Eymund havde faaet at vide, at Burisleif der vilde opslaae sin Leir, nær ved et stort Egetræ; han lader sine Folk binde Reeb om Egens Grene, og derved tvinge disse til Jorden. Anden Dags Aften, da Kongen opslog sin Leir, spejder Eymund den, forklædt som Olding, han lader derpaa sex af sine Folk blive tilbage i Skoven, og holde Hestene færdige; med de andre gaaer han frem, befæster det til Jorden bandede Egetræ med Loug til Stangen af Burisleifs Telt, og lader to af sine Folk overhugge de Reeb, der nedbandede Træet. Det springer tilbage og river Kongens Telt op i Luften. Eymund iler i Diebliffet til, dræber Burisleif med nogle flere, og rider bort. Den fiendelige Hær blev forstræffet, vidste ei,

hvordan det var gaaet til; den Ene mistænkte den Anden, og Haren adskiltes.

Nu glider Aaret hen, Nordmændene erholde ingen Penge; der vare ogsaa de, der mindede Jarisleif om, at det var hans Broder, som var bleven dræbt af Eymund. Denne mærkede Uraad, lod Skibene giøre seilfærdige, og efter at have sagt Jarisleif, at han drog til hans Broder, begav han sig hurtigen ombord. Som han vilde lægge fra Land, kommer Dronning Ingegerde, fulgt af Rognvald Jarl Ulfson, og et Par Andre, for at ville tale med Eymund; denne gaaer i Land. De sætte sig paa en Brink tæt ved Strandkanten, Dronningen og Rognvald tage Plads, hver ved sin Side, og det just paa Eymunds Kappe, men denne mærker Uraad, og løser Kappens Baand. Da nu Dronningen under Samtalen kaster sin Handske i Veiret, og Bevæbnede bryde frem af et Baghold, lader Eymund sin Kappe i Stikken, springer ned paa Strandbredden, og seiler bort til Kong Barnlaf, hos hvem han tog Tjeneste paa de forrige Vilkaar.

Jarisleif fordrede nogen Tid efter et Stykke af Kong Barnlafs Land; denne svarede Nei efter Eymunds Tilskyndelse. Da Kongerne derpaa førte deres Høre mod hinanden, bortsnappede Eymund

Ingegerde, som tilbød sig at slutte Forlig; hvilket saaledes blev indgaaet, at Jarisleif skulde beholde den større Deel af Garderige, nemlig Holmgaard, Barnlaf skulde have Rønugaard, hvilket var en halv Gang mere end han før besad, og Eymund erholde Paltestiu. Hvis han døde uden Arvinger, skulde Landet tilfalde Kongebrødrene. Rognvald Jarl beholdt Aldeigiaborg. Barnlaf døde tre Uger efter, Jarisleif arvede ham. Eymund blev heller ikke gammel, han døde uden Børn, og gav sit Rige med Jarisleifs Samtykke til sin Gostbroder Ragnar. Rognvald Jarl var i Garderige, da den hellige Olaf kom der, og blev hans bedste Ven.

Forsfatteren af denne Saga har vist nok villet fortælle en sand Begivenhed. Den er henført til en Tidssalder, om hvis Tildragelser man var nøie underrettet. Dens Hovedpersoner ere næsten alle af andre Mindesmærker bekiendte, og Sagaen indeholder intet Overnaturligt, uagtet dog dens større Deel angaaer Egne, hvor ellers Sagnskriverne pleiede at lade Indbildningskraften spille. Snorre nævner ikke Eymund, havde heller ikke Anledning dertil, da Norge ei var Skuepladsen for hans Bedrifter; men Sagaens Beretning om

Kong Hrærek's og Medkongers Skiebne stemmer noie med Snorre i Oluf Hell. Saga Kap. 73, 74, 82, 86, og hvorlunde Ingegerde og Rognvald Jarl kom til Garderige, fortælles sammesteds Kap. 95. Eymunds Udfærd mod Oluf er saa naturlig, at der er ikke Marsag til at kalde den i Tvivl. Derimod synes Tildragelserne i Rusland at være forskønnede ved Sagnet; thi at Jarisleif tre Gange nødes til at slutte Kontrakten, tre Gange vil bryde den igien, og at Eymund tre Gange bruger en gradviis forsøget Snedighed for at seire, bliver mistænkeligt. Overeensstemmelsen med de russiske Skribentere er dog større, end ved en opdigtet Fortælling havde været Tilfældet. Ifølge Tidsregningen hos Snorre blev Hrærek sendt til Island 1018, og Ingegerde gift med Holmgaards Konge Jarisleif 1019. Efter Escherbatovs russiske Historie⁵⁹⁾, bemægtigede Jaroslav sig Novgorod efter Faderens Vladimir's eller Baldemars Død 1015. Han blev angrebet af sin ældre og mægtigere Broder, den grusomme Sviatopolk, men overvandt ham med en Hær, hvori der var 1000 Bæringer. Sviatopolk kom igien, understøttet af sin

⁵⁹⁾ Karamsins russiske Historie har jeg ikke her kunnet benytte, da ikkun den første Deel af samme hidtil er udkommet i tydske Oversættelse.

Svigerfader, den polske Kong Boleslav, men denne blev siden forbitret paa ham, og unddrog ham sin Hielp. Tredie Gang kom Sviatopolk igien med en stor Hær Petscheneger, der vel kunde være Sagaens Tyrker, men blev slagen og døde i Polen 1019. To Aar efter fik Jaroslav en ny Strid med Priatschislav, Søn af hans Broder Isjaslav. Jaroslav slog ham vel, men gjorde dog Fred med ham og lagde to Stæder til hans Gebet. Dette er ikke uligt, hvad Sagaen fortæller om Udfaldet af Striden med Varnlaf. At der er nogle Aars Forskiel i Tidsbestemmelsen mellem de russiske og nordiske Skribentere, bliver i saa fjerne Tider let forklarligt.

I den fabelagtige Ingvar Vidfærles Saga nævnes vel Kap. 1, 2, 3, en Eymund, der forsvarede Kong Jarisleifs Land; men denne Eymunds Herkomst og øvrige Skiebne er aldeles forskiellig fra Heltens i vor Saga. Ingvars Saga er desuden alt for meget et blot Eventyr, til at noget paa den kunde bygges. Muligt er det, at da Ingvars Saga ogsaa Kap. 5 nævner Islænderen Gardketil blandt dem, der ledsagede Ingvar paa sit Fabeltog til Garderige, dens Forfatter just har valgt dennes og Eymunds Navne, fordi han før havde hørt disse knyttede til Mindet om Bedrifter i Rusland.

Sagaen er skrevet i et ret godt Sprog. Den findes i Flateyarbogen col. 368-377, er altsaa ikke yngre end det fiortende Aarhundrede, og da den citerer Præsten Styrmer, som Hiemmelmand for Begivenheder, ogsaa Snorre fortæller, er det rimeligt, at Sagaen er skreven enten før Snorre eller paa en Tid, da Heimskringlas Anseelse ei endnu var saa stor, altsaa i det trettende Aarhundrede.

Torfæus har forteligen benyttet denne Saga, hist. norvag. P. 3. p. 97. Euhm. nævner Eymund i Hist. af Danmark 3 D. S. 537.

Sagaer om Norge.

Saga om Harald Haarfager. *

Ved første Siennemlæsning synes dette Haandskrift at indeholde meget Nytt og Vigtigt. Det begynder med Halfdan Svartes Regiering, og ender afbrudt kort før Slaget ved Hafursfiord. Det følger Snorres Beretninger, Kapitel for Kapitel, dog saaledes, at alt fortælles her, ikke blot med flere Ord men ogsaa meget omstændeligere. Naar f. Ex. Snorre blot siger kort, at Halfdan førte mange Krige med Gandalf, og seirede jevnligen; læser man her om, hvorledes det var gaaet til i hvert Slag. Naar Snorre fortæller om et Feldtslags Udfald, tilføies her, hvor talrige Hærene vare, hvor mange der faldt paa begge Sider; ligeledes naar en mærkelig Rands Fald bliver omtalt, hvo det var der nedlagde ham. Snorre bemærker om

188 Harald Haarfagers Saga.

Kong Sigurd Hiort (Halvdans S. K. 5), at man havde en lang Saga om ham. Her finde vi et Udtog af denne: hvorledes nemlig Sigurd havde i det sydlige Jylland nedlagt Hildebrand og tolv Bersærker, siden opjaget den guldhornede Hiort i Thorslund i Skaane, hvorefter de Svenske havde helliget Templet i Lunven til Thor, og bygt en Borg deromkring, som kaldtes Lundeborg, hvor enhver af Aserne og Asynierne havde deres Tempel, men som to Gange før Kristendommens Indførelse blev ødelagt af Vikinger. Siden havde Sigurd Hiort indgaaet den Pagt med Kong Hring den Gamle af Hringerrige; at han skulde arve hans Rige, hvis Hring døde uden Børn. Om adskillige af Harald Haarfagers Skalde fortælles her mærkelige Træk. Saaledes var det Thiodolf af Hvine, der først berettede Kong Harald, at de opplandske Konger havde sammenrottet sig imod ham (Snorre H. Haarf. S. K. 2) og som ledte Kongens Hær ad en Sienvei, paa hvilken Fienderne bleve overfaldne. Han var desuden Hofgode, og foretog en Gang et stort Offer, hvori han paakaldte Thor og Odin, men især Doyre Haralds Fosterfader, for at befri Kongen for Svases Røgleri. Det var Audun Illfald, der opmuntrede Harald til at beile til Kong Eriks Datter Gyda, som gav

Harald Haarfagers Saga. 189

Kongen det bekiendte stolte Svar; han udmærkede sig siden ved sin Kløgt i Krigen imod de Svenske.

Alle disse Tillæg til den gamle norske Historie ere i dem selv ingenslunde fabelagtige; ikkun det æventyrlige Sagn, om hvorledes Harald Haarfager blev opfostret af Dove, er her bleven noget mere udmalet. Nogle enkelte Stropher af Harald Haarfagers Skalde, som ikke læstes hos Snorre, synes end mere at ophvise Beretningernes Paalidelighed, hvortil endelig kommer en Citation af Are Frode, efter hvilken han skal have sagt, at der hverken før eller siden i Norden havde været saa megen Ufred, som i Kong Haralds Mindreaarighed. Dog maae denne Saga ved noiere Undersøgelse vække Tvivl om sin Egthed. Allerede den Omstændighed er mistænkelig, at den, uagtet sin store Vidtløftighed, følger Snorre Skridt for Skridt, og vel udmaler hans Beretninger, men aldrig afviger fra disse. Anderledes er Forholdet mellem Heimskringla og de andre gamle Bearbejdelser af de norske Kongers Kronike, hvor ikke sielden Forskiellighed finder Sted. Alle Tilfætningerne have desuden slet intet karakteristisk, men ere blot Gientagelser af sædvanlige Kampscener, eller Træk, hvortil findes Sidesykker i andre Sagaer. De for Sagaen særegne Vers ere maadelige

190 Harald Haarfagers Saga.

ligesom og Stilen ikke er fri for nye Ord og Bendinger. R. 13 nævner Forfatteren Sturlaug Starffame, og anfører R. 26 noget om hans Bedrifter, R. 16 bemærker han, at der gives en Saga om Haldan Eisteinsen, han maae altsaa selv være yngre end disse ikke før Enden af fiortende Aarhundrede skrevne Fabelsagaer. Men hvad der endnu mere vækker Formodning om Skriftets Nyhed, er, at det har været Torfæus aldeles ubekiendt, udgtet han ellers har læst alt, hvad vi om den gamle norske Historie endnu have tilbage. Sagaen findes heller ikke blandt de arnæmagnæanske Samlinger, hverken Schønning, eller Suhm have vidst af den at sige. Først i 1819 er den bleven sendt til Kiøbenhavn. Vi er altsaa beføiede til at ansee denne Saga for en Digtning fra vor egen Tidssalder, der ikke har det ringeste historiske Værd.

Saga om Kong Harald Haarfagers Skalde. *

Kong Harald Haarfager regierede over Norge.
Han havde mange glæve Mænd hos sig, deriblandt

Harald Haarfagers Saga. 191

trende Skalde, Hulver Huufa, Thorbiorn Hornflose og Audun Illskald. Denne var nyligen bleven forligt med Kongen, efter at have staalet et Omqvæde af et Drape, som hans Frende Ulf Sebbesen havde digtet om Kongen, hvorover han, som der fortælles i Sagaen om Ulf Sebbesen og Quig Jarl, havde faaet Tilnavnet Illskald, og Drapen var bleven kaldet Tyvskomvædet (stolin stefia). Thiodolf af Hvine havde, da det følgende tildrog sig, Orlov af Kongen at være paa sin Gaard.

Kong Harald var med sine Hirdmænd i Giesterie hos sin Frenke Ingeborg, en rig Enke paa Rordmor. Der var et stort Gilde, Enken, en vakker og beleven Kone, vartede selv op. Da hun mod Aften iskænkede Audun et fuldt Dyrehorn, greb denne med Horner hendes Haand, og sagde "du er en deilig Kone, og har indtaget mig, vil du lade mig komme til dig i Nat, vil jeg give dig denne Guldring, jeg fik af Kongen, med meget Andet." "Det er ei dit Alvor", svarede Enken "du er drukken, Kongen bliver vred, hvis han mærker det." Audun forsikkrede, han brød sig ei om Kongen, naar hun vilde samtykke. Ingeborg saae paa den smukke Ring, og sagde: det kan være, jeg fører dig, hvis du gjør som jeg siger. Naar

192 Harald Haarfagers Saga.

en Trediedeel af Matten er forbi, kommer du til min Fruerstue, jeg skal make det, at Ledet paa Plankeværket, og de tvende Dørre paa Bygningen, staae aabne. Hun gav ham et Kys til Afsked. Derpaa traadte hun hen til Thorbiorn Hornklove, han tiltalte hende paa samme Maade, erholdt og Løfte om et Stevneøde, ligedan gif det Ulver Hnufa. Ingeborg fik en Guldring af hver. Ud paa Aftenen forlod hun Drikkesalen, for at begive sig til No. Mændene bleve tilbage, drak dygtigt, og slumrede ind, en efter anden, kun Skaldene bleve vaagne, thi de kunde ikke glemme, hvad de havde at vente. Da Trediedelen af Matten var forbi, staaer Audun op, gaaer til Fruerstuen, finder Ledet og tvende Dørre aabne, men den sidste Dør var lukket, og som han vil vende om igien, slaes den anden Dør i, saa Skalden maae blive staaende. Ved Midnat forlader Thorbiorn Hornklove Salen, kommer igiennem Plankeværket og den første Dør, men den anden var lukket, og den han var kommen igiennem, blev strax slaget i efter ham. I den sidste Trediedeel af Matten vandrer Ulver Hnufa samme Wei, og kommer netop indenfor Plankeværket, da Leddet lukkes for ham. Enhver af dem maatte, hvor han var, tilbringe Matten, den ene vidste ikke af den anden, ingen havde an-

Harald Haarfagers Saga. 193

det paa i den stærke Frost end sit Linned og et Kappe.

Næste Morgen som Kongen kom i sit Høise-
de, søvned han sine Skæde, og lod søge efter
dem. Ingeborg fortalte da, hvad hun vidste. Kon-
gen gif med et talrigt Følge hen til Gruerstuen, og
var saa vred, da han fandt Skaldene, at han
neppe kunde tale; han vilde for deres Uforskammen-
hed strax have ladet dem dræbe, hvis ei mange
anseelige Mænd vare gangne i Forbøn for dem.
Kongen paalagde dem derfor at reise til den svenske
Konge, Erik Bjørnsen, og stifte Fred mellem Ri-
gerne, et farligt Verinde. Hver af dem kunde
vælge en af Kongens Mænd til Følge. De bade
Kongen, at han vilde lade sin Lykke ledsage dem;
og hvor vred han var, lovede han det dog. In-
gen af Kongens Følge nægtede at reise med dem,
ja endog flere anseelige Mænd fulgte med, saa at
Kong Harald blev bange for saa mange Hæders-
mænd, og samlede sin Hær. Thorolf Qveldulfs-
sen, Sigurd af Sandnes, Raugnvald af Mist
og flere Nord fra kom til ham. Kongesønnen Erik
skulde gaae med Flaaden.

Imidlertid vare de Reifende dragne over Ris-
len, hvor de havde dræbt en Røver ved Navn
Hama, en Søn af Jarlen i Helsingeland, samt hans

194 Harald Haarfagers Saga.

Moder Rudder. Broderen Hjalmar, der havde affkyet Hamas Fremfærd, forligte sig med dem, især for Kong Haralds Skyld, og ledsagede dem til Kong Erik, der paa Hjalmars anbefaling tog vel imod dem. Efter at have bragt Kongen rige Gaver af Hamas Efterladenskab, fortalte de, at de vare komne at slutte Fred mellem Landene, og gavde Sange til Kongens og andre mægtige Svendses Ære. Da de vel havde røgtet deres Ærinde, vendte de igien tilbage, og mødte Kong Harald, som havde samlet en stor Hær, og blev glad ved at see dem i Behold. Harald sendte strax Haulf Hæbrok og Rolf Nefsa til sin Søn Erik, for at lade ham vide, at han skulde vende hjem. Denne havde de imidlertid alt begyndt Fiendtlighederne, han vendte vel strax tilbage, men Kong Erik blev dog meget forbittret over det, og der var aldrig siden god Forstaaelse mellem disse Konger.

De trende ulykkelige Elskere ere bekjendte historiske Personer. De nævnes alle i Fortegnelserne paa Kong Haralds Skalde. Om Audun Illskald fortæller Egils saga (K. 8. S. 27), at han var den ældste af Harald Haarfagers Skalde, havde været Faderens Haldan Svartes Skald, og sad

Harald Haarfagers Saga. 195

derfor paa det fornemste Sæde. Af hans Vers findes ingen i Heimskringla, men derimod i Snorres Edda, og en Strophe om Kong Haralds Kampere i Flatsøbogen col. 298.

Thorbiørn Hornklove var efter det anførte Sted i Egilsfaga i Værdighed den anden Skald hos Kong Harald. Snorre anfører adskillige Stropher af hans saakaldte Gylms Drape om Kong Haralds Kamp⁶⁰), end flere Brudstykker af hans Vers findes i Snorres Edda, i Fagurskinna⁶¹) og Flatsøbogen⁶²). Hulver Hnufa var af Harald Haarfagers Skalde den tredie i Værdighed⁶³). I Slaget ved Hafursfiord var han en af Stavnboerne paa Kongens Skib⁶⁴), og nævnes oftere som en Mand af Anseelse⁶⁵). Hans Vers ere alle tabte.

Men uagtet de fremtrædende Personer ere historiske, og Fortællingen ei beretter andet, end hvad der gierne kan have tildraget sig ved Harald

⁶⁰) Harald Haarf. Saga R. 10, 11, 16, 17, 19, 21, 22.

⁶¹) Det Submste Afskrift No. 54 i Fol. S. 9-14.

⁶²) col. 301-302.

⁶³) Egilsfaga Kap. 8, S. 27.

⁶⁴) Ibid. Kap. 9, S. 32.

⁶⁵) Ibid. Kap. 22, S. 95-96.

196 Harald Haarfagers Saga.

Haarfagers Hof, indeholder den dog alt for mange historiske Misgreb, til at være sandfærdig. Naar Audun havde været Skald hos Halfdan Svarte, maae han i det mindste have været 20 Aar gammel, da Halfdan døde 851. Erik Blodøxe blev født 898, havde denne nu blot været sexten Aar, da han fik den norske Flaade at anføre; maae Audun have været halvfierdsindstyve Aar, da han blev indtaget af den skionne Ingeborg. Thorolf Qveldulfs Søn nævnes blandt de Lehnsmænd, der fulgte med Kongen til Sverrig; men denne var bleven dræbt otte Aar før Erik Blodøxe kom til Verden. Snorre omtaler blot Haralds Stridigheder med den svenske Kong Erik Emundsen, der døde i Haralds tiende Regjeringsaar. Sønnen Bjorn regierede i 50 Aar. (Sn. Har. Haarf. S. K. 28-29). Det maatte altsaa have været til denes Søn Erik den Seiersfælle, at Skaldene reise; men Snorre veed intet om Harald Haarfagers Lovstigheder med denne Erik. Hertil kommer endnu det Usandsynlige, at det netop vare de tre fornemste Digtere, der bleve forelskede, og at det tredobbelte Stevnemøde paa een Aften blev aftalt. En saadan tredobbelt Gientagelse er sædvanlig i de opdigtede Sagaer. Imidlertid er dog neppe denne Saga, om den endnu kun er tilbage i tvende Pa-

Harald Haarfagers Saga. 197

hiiraffskrifter i den arnæmagnæanske Samling, nogen ganske ny Digtning. Den er saa lidt udpyntet efter det fiortende eller femtende Aarhundredes islandske Smag, at dette Udkaft til et oldnordisk Lystspil, vel kunde stige op til det trettende Aarhundrede. Om noget Oldtidsfagn angaaende en Kierlighedshandel mellem nogle Digtere og en Adelsfrue har lagt til Grund, maae man vel i vore Dage lade være ubesemt. Torfæus har ikke kiendt Fortællingen.

Oluf Tryggvesens Saga ved Oddur Munk og ved Gunlaug Munk.

Foruden den Saga om Kong Oluf Tryggvesen, der udgior en Deel af Snorres Heimskringla, have vi endnu tvende vidtloftige Bearbejdelser af samme Konges Historie, hvis Forhold til hinanden og til Snorre er temmelig indviklet.

1691 udgav J. J. Keenhielm i Upsal Olaf Tryggvesens Saga ved Oddur Munk 272 S. i 4 med Register over de mærkeligste Ord og Personer samt historiske Noter. Et Fragment deraf, indeholdende Slaget ved Svolder, havde Keenhielms Svigerfader O. Berelius allerede 1665 ladet aftrykke efter, et Membram. Det fuldstændige

198 Oluf Tryggv. Saga.

Haandskrift bragte Islænderen Jonas Rugman til Sverrig 1666, men hindredes ved forskjellige Uheld fra selv at besørge Udgivelsen, som Keenhjelm efter hans Død paatog sig.

Betragte vi denne Saga i og for sig selv, finde vi i den en udførlig Fremstilling af Oluf Tryggvesens Levet, som ved nogle hist og her indstræede fromme Betragtninger synes at røbe, at Forfatteren var Geistlig; men hvis Tone i det Hele ikke er forskjellig fra Sagaskrivernes. Nogle faae fabelagtige Anecdoter hindre ei Troværdigheden af det Øvrige, hvori der er saa meget karakteristisk. Fortællingen, hvis Begyndelse er forkommen, er i det Hele godt sammenhængende, dog findes et Par Steder Gjentagelser: nemlig om Sigurd Storraade S. 7 jevnfør 114 og Dronning Thyra S. 125, 129 jevnfør 155, 160, hvor det synes Forfatteren har glemt, hvad han forhen havde berettet. Bogen maae være skrevet af en for de Tider belæst Mand, thi S. 95, 96 tager han Hensyn til Are Frodes og Sæmund Frodes chronologiske Bestemmelser, citerer S. 121 en Uttring af Ildsinævnte om Olufs Missionsiver, og et Vidnesbyrd af Præsten Rurhus S. 156, om Kong Burisleif. Ved Sagaens Ende læses S. 261:

at saaledes skes Oddur Munk, viet til Præst paa Thingøre.

Sammenligne vi Oddurs Fremstilling af Olufs Levnet med Snorres, finde vi, at hiin er uafhængig af denne. Oddur fortæller næsten altid med andre Ord, oftest meget vidtløftigere, og endeel Begivenheder i en anden Orden. I det Hele stemme begge overens, og tiene til at be styrke hinanden; men Oddur afviger ikke blot i nogle Smaatræk, han har ogsaa begaaet Feil, som han neppe havde været i Stand til, hvis han havde kiendt Snorres Værk. Han forvevler nemlig den Hakon, der efter Gunhildes Befaling forfulgte den nysødte Olaf med Hakon Jarl paa Flaade, og lader Kong Oluf begive sig til Norge fra Rusland af og ikke fra Irland. Derimod kan Snorre gjerne have kiendt Oddurs Værk, thi man kan finde gyldig Grund til hver Udeladelse og Afvigelse hos ham: enten fordi det var alt for omstændeligt for hans Plan, eller i sig selv mindre troværdigt. Et Par Træk har Snorre maaskee med Billie forbigaaet, fordi de ei vare hæderlige for Oluf Tryggvesen: nemlig at Gudrune, Jernskægges Datter, havde været Olufs Frille S. 177, og at han engang lod Hunden Bige sønderrive et

Menneske, og derfor blev irettesat af Biskoppen
S. 183, 186.

Sammenligne vi dernæst Oddurs Skrift med den i Skalholt trykte Udgave af Oluf Tryggvesens Levnet, der bærer Gunlaugs Navn; sees strax, at denne er af langt større Omfang end hiin. Ved nære Undersøgelse viser det sig, at i den Skalholter Udgave ere mange Fortællinger optagne, fordi de stode i siern Forbindelse med Olufs Historie, hvor ved Fortællingens Gang ideligen afbrydes. Afsondres alle disse Episoder, bliver Forskiellen i Omfanget af begge Fremstillinger ikke stor. Nogle Steder er den Skalholter Udgave vidtløftigere, men meest formedelt tilføiede Betragtninger; oftere er det hos Oddur, at den udførligste Beretning findes. Begge stemme de indbyrdes langt mere overeens end med Snorre, dog maae de oprindeligen have været uafhængige af hinanden, thi ikke blot at de fortælle Begivenhederne fra Midten af Olufs Regiering i forskiellig Orden, de afvige og i Smaaomstændigheder. Oddur Munk har adskilliche Træk om Olufs Tog i Venden (22, 38), om hans Ophold i Keiserens Leir (49, 61) om Dronning Thyra (128, 155, 160) og især om Slaget ved Svolder, hvilke efter al Sandsynlighed vare blevne optagne i den anden Bearbejdelse af Olufs

Levnet, hvis dens Forfatter havde kiendt dem. Alligevel anføres i Enden af den Skalhølters Udgave 2 D. S. 327 at Oddur Munk, der var en anden Mand end Gunlaug Munk, havde skrevet meest paa Latin om Oluf Tryggvesen, og blandt andet anført, at Grimkel, Oluf den Helliges Biskop, var en Søstersøn af den Sigurd, der havde været Oluf Tryggvesens Biskop; en Bemærkning, som vi ikke nu læse i Oddurs Saga. S. 329 bemærkes, at Klosterbrødrene Gunlaug og Oddur havde faaet deres fleste Efterretninger om Kong Olaf fra Geller Thorgilsen, Asgrim Vestlidasøn, Biarne Bergthorsøn, Arngunna Arnorsdatter, Herdise Dadadatter, Thorgerde Thorsteinsdatter. Hvorledes disse Vittringer om Oddur kunne forklares med Hensyn til den Skalhølters Udgave, skulle vi see nedenfor; her maae vi endnu betragte det Tillæg til Oddurs Værk, som findes i Keenhielms Udgave S. 262, 272. Det indeholder foruden nogle Vidnesbyrd om, at Oluf havde levet længe efter Svolderlaget, nogle Vers af Halfred Bane raadskald og følgende Linier S. 267. "Denne Saga fortalte mig Abbed Asgrim Vestlides Søn, Præsten Biarne Bergthors Søn, Geller Thorgilsen, Herdise Dadadatter, Thorgerde Thorsteinsdatter, Ingud Arnorsdatter. Disse lærte mig

Oluf Tryggvesens Saga saaledes som nu er fortalt. — Og jeg viste Bogen til Gissur Hallssén, og rettede den efter hans Raad, og dertil have vi siden holdt os.” Dette Sted stemmer næsten ordret overeens med det nys anførte af Gunlaugs Saga, ikkun med den Forskiel, at paa det sidste Sted nævnes siden allene Gunlaug, paa det første anføres Oddur som den, der benyttede Gissurs Rettelse. Den svenske Udgiver har bemærket foran disse Tillæg, at de syntes at være af samme Forfatter, som det Foregaaende; heraf kan man slutte, at Haandskrifterne ei have haft Tillæggene, men at de andensteds fra ere tagne. De kunne ei heller bringes i god Forbindelse med det Foregaaende, hvor Olufs Frelse af Slaget korteligen blev fortalt, og Sagaen formeligen sluttet. Da nu Gunlaugs Saga just har Esterretningen om Oddurs Hiemmel, og desuden vidtløftigen anfører allehaande Sagn om Olufs Skiebne efter Slaget, kunde det blive rimeligt, at Tillæggene derfra vare hentede. Men ved nærmere Sammenligning finder man, at af de trende Smaafortællinger, Tillægget indeholder, findes kun de tvende og det med Afvigelser i Gunlaugs Saga. Altsaa maae Tillægget enten være en fuldstændigere Oversættelse af

Oddurs latinske Skrift, eller hentet fra en os ubekendt Kilde.

Kristnisaga anfører R. 6. S. 32, at det er skrevet i Kong Olufs Saga, at Kongen reiste fra Island til Holmgaard (Rusland) og fra Holmgaard til Norge. Da det allene er Oddur Munk, som lader Oluf reise paa denne Maade, er det rimeligt, at det er hans Skrift, der citeres. I øvrigt vide vi slet intet om Munken Oddur, uden at han ifølge Annalerne skal være død 1200. Af Oddurs Hiemmelsmænd var Arngrim Bestlides Søn Abbed i Thingøre Kloster fra 1158 til sin Død 1161⁶⁶⁾. Præsten Biarne døde 1173⁶⁷⁾. Gissur Hallfen, der giennemsaae Odds og Sunlaugs Arbejder, var Laugmand i Island Aar 1181. Han havde foretaget mange Reiser og beskrevet dem i et nu tabt Værk, der hedte flos peregrinationis; han var desuden bekiendt for sin historiske Lærdom, og det var efter hans Beretninger at Hungurbaka blev nedskrevet⁶⁸⁾. Oddurs Skrift

⁶⁶⁾ Finni Johannæi hist. eccles. Isl. vol. 4. p. 31.

⁶⁷⁾ ibid. vol. 4. p. 138. Samme Biarne anføres i et Haandskrift af Rymbegla, som en af Islands berømteste Mathematikere, men efter den Text, som den trykte Udgave af Rymbegla følger, var Mathematikeren Biarne en Søn af Thorgeir.

⁶⁸⁾ Sturlungasaga 3 Thatte 5 R. S. 205. Hun-

204 Oluf Tryggv. Saga.

maa altsaa være forfattet i den sidste Halvdeel af det tolvte Aarhundrede, og vi have ingen Grund til at omtvivle, hvad der udtrykkelig siges i Enden af Keenhjelms Udgave: at vi heraf have en islandsk Oversættelse, men som neppe er ordret, og hvori enkelte Udeladelser og Tilfættninger ere skete. Endnu skal Oddur, ifølge en Ytring af den lærde Islænder Arngrim, have skrevet en Beregning over de kirkelige Fester ⁶⁹). Et andet men ubiemalet Sagn, at Oddur skulde have skrevet Ingvor Vidforles Saga, maa ifølge indvortes Grunde være urigtigt.

I Skalholt udkom 1688 ved Biskop Thord Thorlaksens Foranstaltning Oluf Tryggvesens Saga paa Islandsk uden Oversættelse eller Noter i tvende Dele 238 og 336 S. i 4. foruden Register og et Tillæg. Denne Saga begynder med en kort Udsigt over de norske Kongers Historie, indtil Oluf Tryggvesens Fødsel; da bliver Fortællingen udførlig, men ideligen afbrydes dens Gang ved Episoder, der undertiden kun staae i siern Forbindelse med Olufs egen Skiebne. Saaledes indføres et Stykke om de gamle danske Konger, og hvorledes

gurvaka Cap. 1. Finni Joh. hist. eccles. tom. I. S. 195-197.

⁶⁹) Finni Joh. hist. eccles. tom. I. p. 213.

Riget blev kristnet i D. S. 69-91, i Anledning af Olufs Ophold hos Keiser Otto; de orkenosse Jarlers Historie og Genealogi fra de ældste Tider optages, fordi at Oluf kristnede Orkenøerne, og mangen enkelt Mand's hele Historie bliver fortalt, fordi han endte ved Kong Olufs Hof. Hvor en saadan Episode syntes meget lang, og paa flere Steder at gribe ind i Olufs Historie, blev den meddeelt i forskjellige Afsnit; dette er især Tilfældet med Jomsvikingasaga, Ræreningasaga og Halfred Banraadskalds Ehatt. Disse Episoder ere stalden ved nogen Overgang forenede med den øvrige Fortælling. Jomsvikingasaga, der findes i flere Haandskrifter, er et Exempel paa, hvorledes Haandskriftets Forfatter ofte blot ordret har affrevet, hvad han havde for sig. Nogle faae Steder f. Ex. i D. S. 201, 2 D. S. 165 findes opbyggelige Betragtninger, skrevne i en anden Stil, der indlede det nærmest følgende. Episoderne, hvoraf enhver for sig er bleven paa sit Sted omtalt i dette Sagabibliothek, ere af forskjellig Værd og Alder. Det Hele udgjør et Stykke af Klatrebogen, og er, ifølge en Bemærkning i Membranen selv, sammenskrevet af Præsten Jon Thorderfen i Narene 1387 til 1395.

206 Olaf Tryggv. Saga.

Det er ikkun Beskaffenheden af den Oluf Tryggvesens Saga, der har tienc Samleren til Grundvold for sit Arbeide, som vi her have at undersøge. Vi kunne slutte os til den, deels af enkelte Vink i Skriftet selv, deels ved Sammenligning med de andre Bearbejdelser af denne Konges Historie. 2 D. S. 329 hedder det, strax efter det ovenfor anførte Sted om hvad Hiemmel Klosterbrødrene Gunlaug og Oddur havde. "Siden skal Gunlaug have vist Kong Olufs Saga til Gissur Hallsen, og benævnte Gissur havde denne Bog to Aar hos sig, og da den kom tilbage til Broder Gunlaug, minderede han den selv, hvor han troede, den behøvede det." Endvidere læses 2 D. K. 106 S. 321. "Den høderlige Klerk og med god Hufonnelse vel degavede Maud, Gunlaug Munk paa Thingøre, haver i et omhyggeligt Latinsk Foredrag sammensat og fortalt mange og mærkelige Ting om den vældige Herre, Kong Oluf Tryggvesen; han har med megen Indsigt berettet, hvorledes Kongen kom med Livet fra det sidste Slag, han holdt, det ved Svolder. Broder Gunlaug siges alleneffe at have skrevet, hvad han haver hørt af sanddrue Mænd, og især at have samlet, hvad han han havde fundet i Præstens Ane Frodes Skrifter. Men efter Enden af Svolder,

flaget fører benævnte Munk: Gunlaug sin Tale paa Sigurd, Kong Olufs Hofbisp, som jeg nu med Guds Bistand vil fortælle. Derpaa følger en som det synes ordret Oversættelse af Gunlaugs Efterretninger om Biskop Sigurd S. 322, 327. Strax efter citeres endnu et andet Stykke af Gunlaugs latinffe Skrift S. 328 om en Mand, der i et Syn havde seet Kong Oluf. Af disse Uttringer sees, at Flatsbogens Forfatter har havt Gunlaugs Skrift for sig, og at han har tillagt det fortrinligt Værd. Af det vi allerede vide, om Maaden hvorpaa denne Samler har benyttet sine Materialier, ere vi altsaa beseiede til at slutte, at hvad vi læse hos ham, henhørende til Oluf Tryggvesens Levnet, er for det meste Gunlaugs Ord. Vel har Samleren ogsaa kiendt Oddurs Skrift, thi ikke blot nævner han Oddur de tvende ovenangførte Steder 2 D. S. 327, 329, han har uden Tvivl og sigtet til en Uttring af denne, ved at berigtige deres Mening, der antog at Hakon Jarl havde forfulgt Oluf strax efter hans Fødsel; maa skee han og derfra har hentet Efterretningen om den Abbed, der døbte Oluf S. 100; men han har ikke af Oddurs Skrift ordret meddelt længere Stykker, saaledes som Tilfældet var med Gunlaugs. Hertil kommer, at vi i Keenhielms Ud-

gave have en Olufsfaga, som selv angiver sig for at være en Oversættelse af Oddurs Arbeide, men mellem denne Saga og Olufs Levnet i den Skalholtter Udgave, findes baade en saadan Grundlighed og en Grundforskjellighed, som ikke kan forklares uden at antage, hvad der netop berettes: at tvende samtidige Forfattere havde af de selv samme Kilder hentet deres Beretninger om den selv samme Mand.

Imidlertid læse vi dog ikke i Flatsbogen Gunlaugs Værk forandret. Ikke blot at det er en islandsk Oversættelse af den latinske Original, foranstaltet enten af Samleren selv, eller en anden. Der maae og være skeet Tilføjninger, thi foruden de optagne Episoder, citeres Snorre flere Gange S. 286, 288, 298, hvilket Gunlaug, der var noget ældre end Snorre, ei kunde have gjort. Oftere er Fortællingen ordret som Snorres, saa at enten Samleren her maae have havt Heimskringla for sig, eller og Snorre disse Steder har udfrevet Gunlaug, hvilket sidste dog er mindre rimeligt, da det forudsætter, at en islandsk Oversættelse var bleven foranstaltet af Gunlaugs Arbeide, saae Nar efter det var bleven færdigt. Et Par kritiske Bemærkninger: hvo den Hakon var, der tidligst efterstræbte Oluf i D. S. 59, og om

det var troligt, at Oluf havde fristnet Gardarige i D. S. 97, passe bedre til den senere Samler, end til Gunlaug, som meest havde øst af mundtlig Fortælling. Derimod kunne Citationerne af de norske Kongers Kronike (æfi Noregs kunga) i D. S. 213 og de norske Kongers Bog i D. S. 136 gierne hidrøre fra Gunlaug; da der vare ældre Bearbejdelser af de norske Kongers Bedrifter, som bare dette Navn; da desuden den sidst anførte Citation angaaer noget, som ei staaer hos Snorre, og Flatabogens Samler pleier at citere Snorre udtrykkelig ved Navn. Ligeledes synes Indledningen om de ældre norske Kongers Bedrifter at høre til Gunlaugs Skrift, thi havde den senere Samler uddraget det af Heimskringla, kunde man ei forklare Smaaafvigelserne fra denne.

Resultatet bliver: at den Skaltholter Udgave af Oluf Tryggvesens Saga indeholder en fri, med mange Episoder og nogle faae Glosfer forøget Oversættelse af Gunlaugs latinske Historie om denne Konges Bedrifter. Forholdet imellem Gunlaugs og Oddurs Arbejder have vi allerede berørt; ifkundes dette er at tilføie: at Gunlaug har optaget flere Skaldevers end Oddur, deriblandt nogle, som ikke findes hos Snorre. Ingen af disse tvende Munkke have drøftet derts Beretninger med den Omhygge-

lighed som Snorre, men de vare dog giennemtrængte af den gamle Tids historiske Aand; deres Efterretninger have baade i det Hele betragtede Troværdighedens Præg, og desuden antagelig Hiemmel i de hæderlige Mænds og Qvinders Vidnesbyrd, paa hvilke de beraabe sig. De maae vist nok regnes blandt Snorres Kilder i denne Deel af hans Historie.

Til Sunlaugs Levnet findes nogle Bidrag i Sturlungasaga. Han var ifølge denne en from og lærd Mand. Det var ham, der som den meest ansete Munk i Thingøre Kloster, tilligemed Klostersets Abbed Karl, høitideligen modtog Gudmund Aresen Aar 1200. Men da den samme Gudmund som Biskop havde sat Holsums Skrift i Ban, var det især efter Sunlaugs Tilskyndelse, at de fleste ei bekymrede sig om Banstraalen ⁷⁰). Biorn af Skardsa siger i Fortalen til sine Annaler (S. 4) at Munkene Oddur og Sunlaug have oversat mange Bøger af forskjellige Sprog paa nordiskt Tungemaal, og tillige forfattet Sagaer. Til disse Oddurs og Sunlaugs Oversættelser kiender man i vort rigt aldeles intet. Derimod findes i Jon Og-

⁷⁰) Finni Joh. hist. eccles. tom. I. p. 212.

mundsens Saga ⁷¹⁾ Spor til, at Sunlaug har skrevet denne Biskops Levnet paa Latin, ligesom og Gudmund Godes Saga, der udgjør en Deel af Sturlunga, melder, at Sunlaug havde begyndt at udarbeide den hellige Ambrosii Levnet, men fordi dette afveeg fra den Levnetsbeskrivelse af Ambrosius, som den hellige Pave Gregor havde forfattet, var Biskop Gudmund bleven fortrydelig derover, og havde bevæget ham til at ophøre med sit Arbeide ⁷²⁾. Sunlaug døde ifølge Flatsannalerne 1278 ⁷³⁾.

Thorleif Jarlaskalds Thattr.

Thorleif var den tredie Søn af Asgeir Rødfeld, en mægtig Mand af anseelig Byrd i Svardsdalen. Han opfostredes hos Skiegge ved Midfjorden, blev tidlig til en dygtig Karl, vel øvet i alle haande Færdigheder og en god Skald. Det hedte

⁷¹⁾ Sagabibliothek I D. S. 326.

⁷²⁾ Finn. Joh. hist. eccles. vol. 4. p. 137.138.

⁷³⁾ En Tabel, som viser Forholdet mellem de tre Bearbejdelser af Olaf Tryggvesens Levnet ved Oddur Munk, Sunlaug Munk og Snorre, findes i min Afhandling om Snorres Kilder og deres Troværdighed.

sig, at han havde lært mere af Oldtidens Kunster end de fleste Andre. I Anledning af Søsteren Ingvilde Fagrkin dræbte han Klause, blev desaaarsag forfulgt af Karl den Røde og landsforviist, som Svardsdæla Saga fortæller.

Med sine Frenders Hielp fik han Skib og Ladning, hvormed han seilede til Throndhien. Da han der havde fortørnet Hakon Jarl, ved ikke omstændeligen nok at fortælle, hvordan det gik i Island; paastod denne Forkiøbsret til hans Varer. Thorleif frabad sig det, og gik strax ud i Byen at Fiøbslaae. Da Jarlen hørte dette, sendte han sine Folk ned til Skibet, og lod det opbrænde; Varene tilegnede han sig, og Folkene bleve hængte mellem Riøbmandsboderne. Thorleif kunde ei giøre andet end quæde et Bers over hvad der var skeet, og flygte til Kong Svend (Tveskiæg) i Danmark.

Da han havde opholdt sig der et Stykke af Vinteren, digtede han et Drape til Kongens Hæere, der behagede saa meget, at han erholdt til Betønning en Ring paa en Mark Guld og et Sværd der gialdt en halv Mark. Kort efter blev han tungfindig, og forlangte at reise til Hakon Jarl, og quæde ham en Vise, som han kaldte Konevise, fordi Kone var et Digternavn paa Jarl. Svend samtykte, og Thorleif kom til Glade, forklædt som

Ligger med et stort Bukkeskiæg. Da han havde vaakt Jarlens Opmærksomhed ved Stoi og Fritalenhed, fik han Lov til at qvæde en Sang. Denne syntes i Forsningen at være til Jarlens Roes, men som Sungen fortsattes, blev Jarlen underlig tilmode, han følte en ulidelig Kløe, og kunde intet Dieblif have No. Som han vilde til at skiende, begyndte Thorleif paa den saakaldte Laagevise, der findes i Midten af Midvisen om Jarlen. Som han qvædede den, blev der Mørke i Salen, han begyndte da igien paa Midvisen, og ved sammes sidste Trediedeel begyndte alle Sværdene selv at bevæge sig i Hallen, Jarlen besvimede, og først efter at Thorleif var undveget, formindskedes Mørket gradvis. Jarlen kom til sig selv, men hans Skieg og halve Hovedhaar var borte, og mange vare dræbte.

Thorleif begav sig igien til Kong Svend, som kvad et Vers, da han hørte dennes Bedrift, og gav Thorleif Tilnavnet Jarlaskald samt et seilklart Skib, paa hvilket denne reiste til Island, ægtede en Kone ved Ravn Nude af anseelig Æt, og bosatte sig i Myredalen.

Hakon Jarl tænkte imidlertid paa Hevn, gjorde Løfter til Thorgerde Hørgabrud og hendes Søster Irpo, og da disse havde givet ham gunstigt

Svar, dræbte han et Menneske, satte Hjertet i et Træbillede, og fremfoglede saaledes med hine Søstres Bistand en Mand, han kaldte Thorgerd, der blev sendt til Island, vppede paa Althinget Kis med Thorleif, slog ham ihjel, og forsvandt. Thorleifs Mord spurgtes over det hele Land, og gjorde megen Opsigt. Thorleifs Brødre, Oluf Borlubriot og Helge Frækne agtede at hevne hans Død paa Jarlen, men de mægtede blot at opbrænde adskillige af dennes Gaarde.

I den Egn, hvor Thorleifs Gravhøi stod, var der en Kvæghyrde ved Navn Halbiørn Hale, der ofte grundede paa, hvorledes han kunde quæde en Sang til den Høilagtes Ere, men da han ingen Regler for Skaldefunsten havde lært, kom han ei videre, end til denne Begyndelse: "Her ligger Skald." En Nat, som han under disse Tanker sov ind ved Gravhøien, forekom det ham i Drømme, som Høien aabnedes, og en anseelig Mand traadte ud deraf, der lovede ham, at han skulde vorde en berømt Skald, hvis han kunde erindre den Strophe, han quad for ham. Strophen angik Thorleifs egen Døds, og Halbiørn skulde dertil quæde et heelt Hædersdræpe, som sin første Sang. Da Halbiørn vaagnede, erindrede han endnu Strophen, de sv

rige Vers bleve snart færdige, og han blev en
navnkundig Skald.

Landnamabogen nævner Thorleif Skald, som
Søn af Asgeir Rødfeld, Broder til Oluf Volu-
briot og Ingvilde Rødkind, og anfører desuden et
Vers af ham i Anledning af den Strid, der for-
anledigede hans Landflygtighed, hvilken Svaf-
dælasaga vidtløftigen fortæller. Midfiord Stegge,
Thorsteins Fosterfader, er bekiendt af Thord Hredes
og flere Sagaer. Den første Deel af Thorleifs
Historie er altsaa tilstræffeligen hjemlet. Uenig-
heden mellem Thorleif og Hakon Jarl er aldeles
efter den nordiske Oldtids Forsatning. At have
Forkjøbsret til fremmede Skibes Varer maae have
været et gammelt Regale; i det mindste tilegnede
Herredshøvdingerne i Island sig denne Ret paa
deres Distrikter ⁷⁴). At Hakon vilde betiene sig
af denne Ret, og straffe hvem der vilde gjøre ham
den sridig, laae i Jarlens gierrige og voldsomme
Karakter. Imidlertid er det vel en Overdrivelse,
foranlediget ved Hadet, der fulgte Jarlens Minde,

⁷⁴) See Sagabibl. I D. S. 270, Gunlaug Ormsfun-
gasaga Kap. 2 og Anmærkningen dertil.

at man fortalte, han lod Skibets Mandskab op-
 hænge. Thorleif maatte nu som ærefier Nordbo
 søge at hevne sig, da han ingen Bøder kunde er-
 holde til Erstatning. En Ridvise blev Skaldens
 Tilflugt, ligesom fordum Egil Skatagrims (Sa-
 gabibl. i D. S. 116), og en saadan ansaaes ikke
 for liden. Ridvisens Virkninger ere vist nok fabel-
 agtige, men at den er bleven digtet, er temmelig
 vist. Ikke blot anfører Fortællingen selv en Stro-
 phe af Ridvisens Midte, Snorre citerer i Heim-
 skingla (Oluf Tr. S. R. 56) et Vers af Asgeir
 Rødfelds Søn til Hakons Vre, hvilket ikke kan
 være forfattet ved nogen anden Leilighed, end som
 Ridvisens Indledning, der indeholdt Jarlens Roes.
 Oddur Munk beretter (Oluf Tryggves. Saga S.
 79) at en Islænder havde digtet en lang Ridvise om
 Hakon Jarl. Desuden fortælles i Sneglu Halls
 Thattr, at Kong Harald Sigurdsen formaaede en
 mægtig og overmodig Mand, til at forlige sig med
 en Skald, der trueede ham med en Ridvise, ved
 at erindre ham om Thorleifs Ridvise mod Hakon
 Jarl, og at sligt aldrig glemtes. Thorleifs Rid-
 vise maatte fremkalde Hakons Hevn; at han har
 sendt en Mand over til Island at snigmyrde Thor-
 leif, er ligesaa rimeligt, som at nogen af Had til
 Hakon og hans Hedenskab, siden fortalte, det havde

været et forheret Billede, som havde udført Mordet. For den sidste Deel af Fortællingen habes ingen Hiemmel. Halbiorn Hale nævnes i Toms vifingesaga som ældre end Ase Frode (Oluf Tryggvesens Saga, isl. Udg., 1 D., Kap. 155), er ellers en ubekendt Skald. Brudstykker af Thorleifs Vers findes i Snorres Edda. Fortællingen om ham findes i Flatabogen i Oluf Tryggvesens Levnet og i den islandske Udgave deraf 1 D. S. 201—210. Indledningen S. 100 viser, at det er en for sig bestaaende Fortælling, dette Haandskrifts Samlere have optaget i Hakon Jarls Historie. Torsæus fortæller Thorleifs Historie som et Tillæg til Hakon Jarls Hist. Norv. P. 2 p. 356—360.

Thattr om Sunneve og Alban.

I Hagen Jarls Dage levede den fabre Sunneve, en irsk Kongedatter, der styrede Riget efter Faderens Død. Hedenske Vikinger beilede til hende, men hun vilde hellige sit Liv til Gud, og allermindst ægte nogen hedensk Mand. Da Hedningerne nu hærjede Riget, og trængte hende saare; lod hun stevne til Thinge, og foredrog der, hvorlunde hun ei længere vilde trælle for det usle Riges

Skuld, men give sig i Herrens Bold, og saa kunde alle de, hende vilde følge. Sunneve var saa elsket, at en stor Skare forlod Landet med hende paa Skibe, der hverken vare forsynede med Segl eller Aarer, Raaben eller Rustning. De dreve til de tvende ubeboede Øer, Selio og Kin ved den norske Kyst, Sønden for Stad. Da de havde opholdt sig paa disse i nogen Tid, mærkede Rabobønderne, som der holdte Væg, at der vare komne Fremmede; de troede det var Vifinger, og meldte det for Hakon Jarl, som drog derover med mange Stridsmænd. Som de hellige Folk saae dette, gik de ind i de Huler, de havde i Klipperne, og bade Gud vilde befrie dem fra Livets Glende. Gud hørte deres Bøn, og et Bierg faldt ned for Hulernes Nabninger.

Nogen Tid efter, da Hakon Jarl var bleven dræbt, kom to Bønder, begge ved Navn Thord, paa deres Reise til den nye Konge forbi Selio; de saae en Glands paa Den, og da de seilede dertil, fandt de et skönt Mandshoved, der udbredte Bellugt; det bragte de til Kong Oluf, som, opmærksom ved Fortællingen, seilede derhen, og fandt et Steds, hvor Klippen var revnet, den skønne Sunneves Liig aldeles friskt. Paa Klippen blev der nu bygt en Kirke, og hendes Been der længe

dyrkede, indtil Sunneve i det trettende Aar af Magnus Erlingsens Regiering, blev flyttet til Bergen og skrinlagt, samme Aar salig Erkebiskop Thomas døde.

"Det findes optegnet at Sunneves Broder Alban, havde fulgt hende over Vesterhavet, men vi forbigaae dette som tvivlsomt. Imidlertid fortælle Folk, der have været paa Selto, at der er en stor Kirke, helliget Martyren Albanus, og at Hovedet af den Alban som dræbtes i England, der blev dyrket."

Sunneves og hendes Medfølgeres Fests hellige holdes af Nordinændene den 8de Juli.

Denne Legende findes i Oluf Tryggvesens Levnet i Flatsbogen, og i den islandske Udgave af samme 2 D. S. 4—9. Det kritiske Tillæg om St. Alban, hvis Tone er mere præfende end den foregaaende Fortællings, hidrører uden Tvivl fra den, der i Enden af fiortende Aarhundrede sammenskrev Flatsbogen. I Oddur Munks Bearbejdelse af Oluf Tryggvesens Levnet, siges, at Alban havde fulgt med Sunneve, og det Hele fortælles noget fortere Kap. 25—27 S. 105—110. Et latinsk Udtog af Fortællingen er bleven oplæst paa

disse Helgeners Fest, og findes aftrykt efter et gammelt Legendarium i Langebeks Scriptores Vol. 4 p. 3-4, hvor ogsaa Flatsobogens Beretning er bleven aftrykt til Sammenligning. Legendariet fortæller endog tydeligere end Sagaen, hvorfor Bønderne anklagede de ubekiendte Fremmede for Jarlen; at nemlig adskilligt Qvæg var bleven borte imellem Fieldene, hvilket de troede, at disse Fremmede havde stiaalet.

De irske Kronikers Løusshed om Sunneve, beviser vel ikke Fortællingens Ugyldighed, da meget er hændet de irske Smaakongers Slægt, som ei er bleven erindret, men gjør den dog tvivlsom; hvortil endnu kommer det Synderlige, at man strax fiendte, at Piget var Synneves, uagtet alle de Fremmede vare døde, og ingen havde talt med dem. Renteligen er man bleven ledet ved et irskt Sagn om en Prindsesse, som, liig den hellige Ursula, engang flygtede bort, man vidste ikke hvorhen. Noget lignende har uden Tvivl tildraget sig med Alban; thi hvad Sagaen fortæller om dennes Kloster paa Selsen, bestyrkes ved et Vidnesbyrd fra trettende Aarhundrede af Mathæus Parisiensis ⁷⁵). Denne Alban skal efter Sagaens Udsagn være ble-

⁷⁵) ad. ann. 1248 p. 755. Langebek vol. 4 p. 13.

ven dræbt i Engelland, og kan neppe være nogen anden, end en berømt engelsk Helgen, der leed i det tredie Aarhundrede, og hvis Dyrkelse udbredte sig i det ottende. Har man altsaa begaaet en sliq Feiltagelse med St. Alban, kan noget lignende være skeet med Sunneve. At derimod nogle ubekiendte Liig-ere i Begyndelsen af Oluf Tryggvesens Regiering blevne fundne paa Selsen, og anseete for at være Sunneves og Ledfageres, er i sig selv ikke usandsynligt; da det maatte være Oluf tierkomment at erholde Helgene, der paa en vis Maade vare nationale, og gjør det forklarligt, hvorledes Sunneves Dyrkelse saa meget og saa tidligen kunde udbrede sig. Thi foruden de anførte Vidnesbyrd nævnes allerede Seliumanna Messe blandt Rikets aarlige Fester i den gamle vigenste Kirkeret fra Begyndelsen af tolvte Aarhundrede, og i flere gamle Love. Forfatterne af Rnytkinga saga ⁷⁶⁾ og Hagen Hagensens Saga ⁷⁷⁾ anføre disse Helgeners Festsdag som en bekiendt Tidsbestemmelse. 1218 blev den hellige Sunneves Skrin frembaaren i Processionen, hvormed man i Bergen modtog den unge Kong Hagen Hagensen ⁷⁸⁾.

⁷⁶⁾ Kap. 63.

⁷⁷⁾ Kap. 19.

⁷⁸⁾ Hagen Hagensens Saga Kap. 23.

222 Om Sunneve og Alban.

Alle historiske Minder om Sunneve ere samlede af Langebek med hans sædvanlige Nøiagtighed i Scriptores rer. Dan. tom. 4 p. 1-22.

Thattr om Svend og Finn.

Det fortælles i gamle Bøger, at i Hakon Jarls Dage levede i Throndhjem en rig og velbyrdig Mand, der heed Svend. Han offrede paa Fædrenes Viis til de hedenske Guder, og havde ved sin Gaard et kosteligt Gudehuus, hvori vare mange Afgudsbilleder; dog hædrede han fornemmeligen Thor. Han var ligesom de øvrige, der offrede til de gamle Guder, Jarl Hakons Ven. To Sønner havde han, Svend og Finn. Svend lignede Faderen. Finn var taus, selvraadig, uregterlig og meget særfindet; han troede ei paa Afguderne, og naar han kom ind i Gudehuset, rev han Billederne ned fra deres Sæder. Faderen sagde, det vilde han undgielde, da Thor havde udført saa store Bedrifter, gaaet igiennem Klipper og Fielde, og Odin gav Menneskene Seir. Finn svarede, det var ikke stort at bryde Steen, eller seire ved Eroldom, den var mægtigere, der først havde gjort Biergene, Himmel og Hav. Siden var det foldt

mellem Fader og Son. En Juleaften, da man pleiede at aflægge Løfter, gjorde Finn det: at han vilde tiene den Konge, der var større end alle andre.

Efter Julen var Finn rede til at reise, ingen vilde han have med sig; han seilede fra Bigen til Danmark, og da de havde landet, forlod han strax Skibet, og gik ene paa Eventyr ind i Skovene. Han mødte en Hyrde, hvem han bad at skifte Klæder med sig. Da der fandtes et Kors paa Hyrdens Klæder, spurgte Finn, hvad det skulde betyde. Hyrden svarede, at de Kristne kaldte det et Kors. Dette foranledigede Finn til at spørge om hvad en Kristen var, Hyrden svarede saa godt han kunde, men da Finn gjorde Indvendinger, viste Hyrden ham til Biskoppen, der var i Nærheden. Hvad er Biskoppen for en, spurgte Finn, er det et Menneske eller et Dyr. Hyrden førte ham derhen, og Biskoppen overdrog en Præst at lære Finn den rette Tro; men denne gjorde Præsten det saa broget, at han ingen Bei kunde komme. Biskoppen maatte selv undervise Finn, og nogen Tid efter erklærede denne, at da Kristus var efter sin Død bleven saa stor en Høvding, at han havde hærjet i Helvede, og bundet Thor samt alle Guderne, var det den Konge

han vilde tiene. Han lod sig døbe, og opholdt sig en Tid i Danmark.

Imidlertid var Oluf bleven Konge i Norge, og kristnede Landet. Han lod den gamle Svend og hans Søn stævne til sig, og forkyndte dem Kristendommen. Den Gamle svarede, at han ei vilde forandre sin Skik. Kongen sagde, at han saa lod ham dræbe. Den Gamle sagde, det var ham det samme, enten han døde inde eller ude. Sønnen bad Kongen at betænke, at Faderen havde mægtige Frender, hvem hans Død vilde opirre mod Kongen. Kongen spurgte, hvad det var, der gjorde ham træg til at antage Troen, om det var Fasten, der var ham besværlig? Sønnen svarede, at hans Fader var en rask Mand, men han havde et Thors Tempel ved sin Gaard, en smuk Bygning, paa hvilken han havde kofstet meget, den vilde han ei nedbryde eller opbrænde. Maatte Bygningen blive staaende, vilde Sønnen være ansvarlig for, at ingen af dem skulde offre til Thor. Kongen samtykte deri, og Fader og Søn bleve døbt tilligemed deres Fokk.

Da Finn i Danmark hørte, at Norge var bleven kristnet, fik han Lyst at vende tilbage, og vandrede til Nidaros. Da han vilde træde ind i Kongens Herberge, ansaae Dørvogterne ham for

en Tigger, fordi han var slet klædt, og vilde ei lade ham komme ind; men han kastede dem begge tilbage, og trængte ind i Hallen; derover blev der Stoi, og Kong Oluf lod ham kalde for sig. Finn fortalte da, at han var Kristen, og spurgte Kongen, om han kunde see, hvad han var for en Mand og af hvad Et. Kongen svarede, han saae ud til at være en rask Karl, men egensindig og sær, og at være af Svends Et. Er Svend din Ven, spurgte Finn. Vist er han, sagde Kongen, og en god Kristen. Kun een Ting var i Begyndelsen os imellem, at han havde et Gudehuus ved sin Gaard, men jeg mener, han ikke mere besøger det. Er du en god Konge, raabte Finn forbittret, naar dine Venner kunne offere i Løn, du er snarere en Rietter? Kongen sagde, han var meget hidsig; men Finn ilede ud af Hallen til sin Faders Gaard. Natten før Finn kom der, drømte hans Broder Svend, at Thor stod for ham med mørkt Ansyn, og bad, han vilde flytte ham fra Gudehuset ind i Skoven, men Svend havde soaret, han maatte hjælpe sig selv. Da Finn havde været en Nat blennet, stod han om Morgenen aarle op, tog en Kulle med sig og en Sæl. Med Kullen hug han Billederne ned, og hvad der var af Værdi pakkede han i Sækken. Thor gab han tre dygtige Kulle.

hug, kastede et Reeb om Halsen, og trak ham ned til Baaden, hvori han roede til Kong Oluf. Thor slæbte efter Baaden, og fik nu og da et Kællerdrag. Da Finn kom til Kongen fløvede han Thor i tynde Stykker, brændte dem til Aske, og blandte denne med Vand, som han lod Hundene drikke. Finn blev derpaa Kong Olufs Mand; og døde nogen Tid efter.

Denne lille Fortælling findes blot i den Bearbejdelse af Oluf Tryggvesens Levnet, Flateyrbogen indeholder, trykt i den islandske Udgave af denne Konges Saga 2 D. S. 43 S. 174-180. Andre Steder omtales ikke de her forekommende Personer. De gamle Bøger, der nævnes i Begyndelsen, antyde, at Sagaen i sin nærværende Form neppe er ældre end fiortende Aarhundrede. Men da den er for lidt Legendemæssig, til at være rent opdigtet; da Begivenhederne godt passe med Oldtidens Sæder, og Fremstillingen er saa naiv; bliver det sandsynligt, at Flateybogens Forfatter virkelig har haft en Opregnelse for sig af en Styrmer, eller Kalbein, eller Odd, eller Gunlaug; eller nogen anden af det trettende Aarhundredes lærde Islændere, der beskæftigede sig med

historiske Optegnelser. Drømmen hører til Begy-
penhedernes sædvanlige Indklædning hos Islæn-
derne; hvor noget mærkeligt var skeet, maatte
ogsaa noget være drømt. En dansk Oversættelse
af denne Thattr ved Cand. Nepp findes i dansk
Minerva 1819 S. 269 f.

Thattr om Endrid Irbreid.

En Dag Kong Oluf Tryggvesen laae med
sine Skibe i Nidaros og beværtede sine Mænd,
kom Talen ved Gæstebudet paa, at nu alle Fok-
kene i Landet vare døbt. Ulf Bannersføreren
sagde, det var langt fra, og at der selv i Nær-
heden boede en anseet ung og tapper Mand, ved
Navn Endrid, Einar Lambekkerss Frende, der
var udøbt. Kongen bad Ulf at drage til ham, og
indbyde ham til Kongen. Ulf reiste med 24 Mand,
og rygtede sit Heinde. Endrid modtog ham vel,
og svarede, at han vilde besøge Kongen, naar det
behøvedes; men vilde Kongen gæste ham, var han
hiemme paa sin Gaard. Efter at have modtaget
dette Svar, reiste Kongen strax derhen med et
kort Følge; dog lod Ulf ved et Ibud underrette

Endrid om Kongens Ankomst. Endrid modtog ham i Spidsen for en talrig Skare, og indbød ham til et Gilde. Kongen tog derimod, men op slog Telte uden for Stuelængden, for ei at søge Huus med Hedninger; kun Endrid selv lod Kongen kalde ind i sit Telt. Han kom i en rød Skarlagens Kiortel, med guldsømmet Silkehue paa Hovedet, et Guldbaand over Panden, paa den høire Haand en tyk Guldring, i den venstre et favert fire Aars Drengsbarn, der var hans Systerson. Kongen indlod sig i Samtale med ham om hans Tro. Endrid svarede, at han havde ingen Tro, thi til Stof og Steen kunde han ingen Tillid have. Ingen havde endnu forkyndt ham noget om den Gud, Kongen kaldte alsmægtig; men da han havde forkastet, hvad hans Fader og Frænder havde lært ham, vilde han aldrig antage den ubekiendte Skif, som ham uvedkommende Mænd forkyndte, med mindre han fuldeligen erkjendte, at deres Gud var alsmægtig. Kongen spurgte ham da, om han ikke vidste, at de pleiede at straffes, der ei antog Kristendommens; men Endrid svarede, at Bygden omkring dem var af den Besskaffenhed, at om end Kongen havde en Magt med sig, behøvede dog han ei at lade sig tvinge af nogen. Slut dreiede derpaa Taler til Endrids Færdigheder og om end denne yttrede sig derom

med nogen Beskedenhed; gav han dog at forstaae, at Svømmen, Bueskyden og Spil med Haandsværd, var det, han især havde lagt sig efter. Næste Dag lod Kongen ham igien kalde for sig, og spurgte om han nu uden Tvang vilde lade sig døbe. Da Endrid svarede, han ikke var saa ustadig; tilbød Kongen ham det Forlig: at Kongen udvalgte en Mand til Veddekamp mod ham; blev Endrid overmandet, skulde han troe paa den sande Gud, tabte han, kunde han beholde hvad Ero han vilde. Endrid indgik Vilkaarene og Oluf fremstilte sig selv som Kæmper. Den første Dag svømmede de om Kaps, og brødes i Søen; de blev længe under Vandet, omsider kom Oluf ene tilbage, og først en Stund derefter saae man Endrid komme paa Rykken af en stor Sælhund, hvilken han slap, da han var kommet til Landet. Oluf svømmede atter ud mod ham, og dukkede ham saalænge ned, at han blev tilsidst saa mat, at han ei kunde bierge sig selv; Oluf bragte ham i Land. Næste Dag flode de til Maals. Begge traf herligen; Oluf bedst; men da Endrid ei endnu vilde give tabt, lod Oluf sætte en Tavlsplisbrikke paa Hovedet af Endrids Syster søn og skød den bort, saa at man kunde see en blodig Stribe paa Isfen. Kongen opfordrede nu Endrid til at gjøre det efter, men

da kom hans Moder og Syster, og bad ham græ-
 dende at lade det være. Endrid sagde da, at han
 vel ikke frygtede for at gjøre Drengen nogen Ska-
 de, men at han dog for det første vilde lade det
 heroe. Tredie Dagen spillede de med Sværde,
 de fik hver to, og spillede saa herligt med dem,
 at et stedse var i Veiret, imedens de grebe de
 tvende midt paa Skafet; de gientogte Legen begge
 paa Narerne af et Langskib, der blev roet frem.
 Men derpaa gif Kongen ikke blot langs ad den ene
 Narerad, men forbi Forstavnen tilbage ad den
 anden Narerad, uden at høre op at spille med
 Haandsværdene, og uden at Skoene bleve vaade.
 Endrid stod og saae paa ham. "Hvorfor gior du
 det ikke efter, spurgte Kongen. "Guds Engle bære
 ikke mig i Luften som Eder, svarede Endrid.
 "J gjøre ikke dette af nogen Færdighed, men ved
 den Guds Kraft, paa hvem J tro, han maae
 kunne gjøre alt, og jeg vil ikke tro paa nogen an-
 den". Da blev Oluf glad, og fortalte Endrid om
 den almægtige Guds Stærker. Endrid blev
 døbt med alle sine Mænd, fulgte Kongen til Nida-
 ros, og skiftes ei fra ham, saalænge han levede.

Om Endrid Ibreid. 231

Denne lille Fortælling udgjør en Episode i Oluf Tryggvesens Levnet i Flatsbogen, og er aftrykt i den islandske Udgave af denne Konges Saga 2 D. S. 256, 266. Den anføres der blandt flere Beviser paa Kong Olufs Færdigheder. Uagtet derfor at denne Fortælling angaaer en Mand, der hørte til en berømt Slægt, er den blot at ansee for en Anecdote om Kong Oluf. I Om Endrid meldes kun at han faldt paa Ormen Lange. (Ol. Tryggves. S. isl. Udg. 2 D. S. 298 R. 93). Anecdotens Troværdighed berøer alene paa indvortes Grunde. Den er godt fortalt, har en livlig Dialog. Det Væsentlige i samme stemmer godt med hiin Tidens Sæder. Bæddekampen var et Slags Ordal, hvorpaa der gives flere Exempler, og hvis Udfald ei kunde være tvivlsomt for Kongen. Men det er ikke at negte, at Udmalingen af Bædderiden gjør den mistænkelig; thi i enhver af de tre Bæddekampe ere indblandede enten æventyrlige eller fabelagtige Omstændigheder, Fortællingen findes oversat paa Dansk i Dansk Minerva for Februar 1819 S. 97, 115, et Udtog hos Lortsens Hist. Norvag. P. 22 p. 503-508.

Thattr om Thorstein Drefod.

Ivar Liome, Søn af Erling, en mægtig Herse paa Hordaland og Frende til Styrkar, Einar Lambeskøbers Fader, var saare udmærket i Skighed og alle Legemsøvelser. Han giftede sig ei, fordi han ikke kunde finde en værdig Mage, og var meget i Kjøbmandsfærd. Engang overvintrede han i Island, og var Giest hos Thorkell Geiters Søn, en anseet og kraftfuld Mand i Krossavik, der endnu var ugift, og havde sin Syster Oddni, en smuk men stum Pige i Huset. Da Bjørn var selvsente komme til dem, bad Thorkell Systeren om at opparte den fremmede Mand, siden Folkene i Huset havde saa meget at bestille. Oddni ristede Runer paa Kiep, for at tilkiendegive sin Ulyst; men da Broderen blev vred, gav hun efter. Mod Vinterens Ende mærkede man, at Oddni var frugtsommelig; hun skrev, at Ivar var Barnefaderen. Da de nu laavede sig til at reise, erindrede Thorkel ham paa Veien til Skibet, om at ægte Oddni. Ivar svarede stolt, man greb til Sværdene; men Thorkell blev saaret, og da han næste Dag med 30 Mand vilde overfalde Skibet, var det allerede fra Land.

Thorkell blev saa forbittret over hvad der var skeet, at han befalede det Drengbarn, Oddni

fødte nogen Tid efter, skulde udsættes; uagtet dette kun pleiede at skee ved fattige Folks Børn, og misbilligedes endda. Trællen Freistein skulde udsætte Barnet; han udsøgte dog et bekvemt Leie til det, og gav det et Stykke Glesk i Munden. En Rabobonde hørte Barnets Skrig, tog det til sig og kaldte det Thorstein. Det voxte hurtigt op, og var i sit syvende Aar saa stærkt, at det kunde binde an med en voksen Karl. Ofte kom Drengen til Krossavik. En Dag han kom løbende ind, snublede han midt i Stuen. Oddni gav sig til at græde, hendes Fader, den gamle Geiter, lo. Er det saa latterligt, spurgte Drengen, at jeg faldt. Jeg saae, svarede Geiter, mere end du. En Hunhvidbjørn løb foran dig ind i Stuen, og standsede, som hun fik i Die paa mig, hende faldt du over. Du er vist af fornem Art. Oddni forærede Drengen et Stykke Klæde. Geiter formodede, det maatte være Oddnis Søn, og da Sagen var oplyst, blev Drengen erkjendt i Krossavik og der opfostret.

I sit tiende Aar gik han engang til Fields med Trællen Freistein at opsøge Faar. Som de mod Aften kom ned i en dyb Dal, hvor der var en stor Hule, sagde Drengen, han vilde sove der, og befalte Freistein at vaage; men lagde til, han

234 Om Thorstein Drefod.

bilde ikke forstyrres i sine Drømme. Freistein ad-
 lod, uagtet Thorstein var meget urolig i Søvn.
 Da han vaagnede, takkede han først Freistein, og
 lovede ham sin Frihed til Belønning; thi i Drøm-
 me havde han været inde i en Høi, der hjulpet en
 Sienganger mod hans Modstandere, og til Be-
 lønning erholdt 12 Mark Sølv, samt Guld der
 skulde være et Middel mod Stumhed. Pengene
 laae virkelig ved Siden af ham. Freistein fik
 Sølvet, og Oddni sit Mæle, da Guldet berørte
 hendes Tunge; hun agtede siden Freistein der var
 af god Ret, men var bleven bortført af Vikingen
 Socke, han blev siden anseet for Landnamsmænd⁷⁹⁾,
 og Sandvifingerne Vidfyrdingerne og Helligfyrd-
 dingerne nedstamme fra ham.

I sit tolvte Aar seilede Thorstein til Norge,
 han blev vel modtaget af Styrkar, i hvis Sels-
 skab han besøgte Svær-Riome men denne vilde slet
 ikke vedkiende sig ham, uagtet han foreviste Mo-
 derens Ring. Thorstein blev vred og truede ham
 hvis han ei betænkte sig til det næste Møde. Ef-
 ter to Aars Ophold hos Styrkar drog Thorstein
 tilbage til Island, og havde meget uddannet sig
 paa Reisen. Efter at have tilbragt to Aar hjem-

⁷⁹⁾ Mtsaa for een af de frie Mænd, der først toge
 Island i Besiddelse.

me, drog han igien til Styrkar, i hvis Datter den skionne Herdis, han var forelsket.

Smidlertid var Oluf Tryggvesen bleven Konge. Rygter udbredte sig, at Troldre dreve deres Uvæsen i Hedningeskoven. Kongen sendte Brynjulf, Lænsmand i det Throndhiemske, derhen med 60 Mand, men de bleve paa fem nær alle dræbte. Nu besluttede Styrkar og Thorstein at drage did. Det lykkedes denne at overrample Troldene og dræbe dem særskilt, undtagen en ung Pige, der løb bort, og en gammel Kielling, hvis tunge Krop nær havde quælt ham, dersom ei Styrkar var omsider kommen til Hjælp, og begge i deres Nød paakaldet Himlens Skaber, og lovet at antage Kongens Tro. Derefter droge de til Oluf, hvor Thorstein fandt Ivar, og ved at sætte ham Sværdsodden for Brystet, tvang ham til at erkiende sig. Han døbtes tilligemed Styrkar, og erholdt kort efter Tilnavnet Drefod, fordi han i Kamp med en vild Tyr, havde grebet dens ene Been og revet dette fra Kroppen. Siden bestod Thorstein i Selskab med Styrkar nok en Kamp mod Troldre i Hedningeskoven, ægtede Herdise, og skal med hende have haft en Søn ved Navn Brynjar. Han faldt med Oluf Tryggvesen paa Ormen Lange.

Den Deel af Fortællingen, der angaaer Island er som sædvanligt den sandsynligste. Hvad der anføres om Ivar Liomes Ophold hos sin islandske Giesteven, stemmer aldeles med hin Lids Sæder, ligesom og Barnets Udsættelse var en naturlig Folge af Thorkels Forbittrelse. Lignende Exempler have Finboge Kammes Saga Kap. 1, 2, Hordes Saga Kap. 7; o. a. fl. At man undertiden kunde see Menneskenes Skyttsaander i Skikkelse af Dyr, og at disse hos vigtigere Personer viste sig som anseligere Dyr, var ogsaa en meget gammel Mening ⁸⁰). Derimod dreier Beretningen angaaende Begivenhederne i Norge sig næsten aldeles om fabelagtige Kampe med Troldene.

Sagaens Hovedpersoner ere historiske, men hvad der andre Steder berettes om dem, tiener ikke til at bekræfte dens Udsagn. Landnama nævner Thorkel Geiters Søn S. 133, 270, 275, 278, men uden at tilføie noget enten om hans Syster, eller de øvrige Forhold her omtales. Den nævner ogsaa Kreistein den Fabre som Landnamsmand, samt Sandvifingernes og Helligfyrdingernes Stamfæder; men da den ikke tilføier, at han havde været Træl, maa man slutte, at Anecdoten om hans

⁸⁰) Zevnsfor Joh. Erics observat. ad antiquit. septentrionales S. 155-167.

Frigibesse enten har været Landnamabogens Forfattere ubekiendt, og altsaa rimeligviis en senere Opdigtelse, eller og den er af dem bleven forkastet som Fabel. Ivar Kiome forekommer i Hedins og Hognes Saga, og anføres iblandt dem, der faldt i Slaget ved Svolder (Oluf Tryg. S. isl. Udg. 2 D. S. 298 Kap. 93) Thorstein Drefod selv nævnes kun et eneste Sted (Oluf Tryg. S. isl. Udg. 2 D. Kap. 95 S. 300), men paa een vor Saga modsigende Maade, da det hedder, at han blev fisket op efter Slaget ved Svolder, og bevarer Livet. Om hans Forbindelse med Styrfar, Einar Tambeskælders Sader, meldes intet.

Afsalt dette følger, at om end Thorstein Drefod er en historisk Person, er dog Fortællingen om ham et Digt fra det fiortende Aarhundrede. Det er bleven optaget i den Bearbejdelse af Oluf Tryggvæsens Levnet, som staaer i Flateyrbogen og findes i den islandske Udgave 2 D. Kap. 13 S. 20 + 36. Fortællingen høves og særskilt i adskillige Papirshaandskrifter. Torfaus har givet Udtog af Sagaen Hist. Nor. P. 2. p. 461-466.

Thattr om Helge Thorer's Søn.
 Thorer hed en Hærsk i Norge, der boede i
 Nærheden af Viggen, og var en god Ven af Kong
 Oluf (Tryggvesen). Han havde to raske Sønner,
 Helge og Thorstein. Disse gjorde engang en Han-
 delskæppe til Finnmarken med Smør og Kæst. Es-
 at have faaet Værene godt betalte, agtede de dem
 hjem mod Sommerens Ende. Da den kom til et
 skovrigt Næs, gif de i Land og hentede noget Må-
 surtræ. Helge havde fordybet sig i Skoven, og
 Mærket faldt paa ham. Som han gif isaae han
 12 Qvinder komme ud af Skoven, de vare klædte
 i Rødt, og reder paa gode Heste, skinnende af
 Guld. En af dem var skønnere end alle de an-
 dre. De oploge et fædelt guldbaldyret Telt,
 og satte kostelige Retter frem i sølverne og i gyldne
 Ståler. Som Helge seer paa alt dette, ind-
 byder den fornemste af Qvinderne ham, først til
 Maaltidet, siden til at hvile hos sig; hun siger
 ham tillige, at hun var Ingeborg, en Datter af
 Godmund paa Glæsivold. Først efter trende
 Natters Forløb vendte Helge tilbage til Skibet
 med tvende Kister, fulde af Guld og Sølv, men
 turde ei sige, hvorfra han havde faaet dem.
 Da han kom hjem til Faderens, anvendte han
 Pengene til at pryde et Drage-sib. En Nat i

Om Helge Thorer's Søn. 239

Julen reiste der sig et grueligt Uveir, Brødrene gik ud, for at see efter deres Skib, i det samme kom to Mænd ridende, og toge Helge bort med sig, hvorefter Uveiret var forbi. Faderen berettede dette til Kong Oluf, som for Liden ei kunde hjælpe ham. Næste Juul kom Helge en Aften ind i Kongens Hal med tvende ubekiendte, der kaldte sig Grim, og sagde, de vare sendte fra Godmund paa Glæsisvold, for at bringe Kong Oluf tvende gyldne Drikkehorn. Kongen lod Hornene fylde med god Drif, og Biskop Sigurd læse over dem, hvorpaa han indbød de Fremmede at tømme dem. Men disse raabte, at Kongen var falsk, lønnede Godmunds Gaver ilde, og de strax maatte bort. Der opkom stort Bulder i Hallen, Lysene sluktes, og de tvende Mænd forsvandt tilligemed Helge. Da Lysene igien bleve tændte, fandtes tre dræbte af Kongens Folk.

Næste Aar ved samme Tid medens Kongen var i Kirke, førte to Mænd en Blind til Kirkedøren, og forsvandt. Den Blinde var Helge. Han fortalte nu meget om den Gammen, hvori han havde levet med Ingeborg, om Godmunds Magt og Traldom. Mæret tilforn havde Godmund sendt de tvende Grimer for at besvige Kongen, disse vare bleve forbittede fordi Driften, man bød dem,

240 Om Helge Thorer's Søn.

havde været signed. Den vigtigste Mærke, hvorfor Helge kom tilbage, var, fordi Kong Godmund ei turde modsætte sig Kong Oluf, saasnart han vidste at denne vilde have ham hiem. Ingeborg havde ved Afskeden udrevet hans Dine, at de norske Qvinder ei skulde ynde ham. Helge opholdt sig hos Oluf, men døde Mæret efter. Kongen beholdt Grimernes gyldne Horn, og havde dem med sig paa Dømen-Lange, hvor de forsvandt med Kongen selv.

Indholdet viser, at denne Saga er et blot Eventyr, og at den neppe kan være ældre end fiortende Aarhundrede. Sagnene om Kong Godmund blive betragtede i deres Sammenhæng ved Thorstein Bæarmagn's Saga. Her er altsaa blot det at bemærke: at Sagaen findes i Oluf Tryggvøssens Levnet i Flateyrbogen, og trykt i den islandske Udgave af samme 2 D. S. 33 S. 146-150 samt i Bjørners Kæmpedater. Torfæus taler om Helge Thorer's Søn i Hist. Nov. P. 2 p. 497-498.

Thattr om Thorstein Bæarmagn.

En mægtig Mand ved Navn Alfvalde, boede i Hakon Jarls Tid i Gulardalen i Norge; hans

Kotte Dagny var en Datter af Jernskægge paa Vrej-
jom. De havde en Søn, der hedte Thorstein,
som for sin Styrkes Skyld fik Tilnavnet Bæar-
magn (Gaardkraft). Han var ikke omgængelig,
drog derfor tidlig ud i Kjøbsfærd og paa Vifings-
tog; siden gif han i Oluf Tryggvesens Tjeneste,
der gjorde meget af ham, men sendte ham dog
formedelst hans Uforligelighed helst ud paa lange
Rejser.

En Sommer, han laae østen paa ved Bala-
gaards Siden, gif han ene i Land, og hørte,
hvorledes en skaldet Dreng raabte ned i en Høi,
at hans Moder skulde kaste hans Krumstav og
Baandhandsker ud til ham, han vilde ride Gand-
rid til Underverdenen, hvor der var Høitid. Saa
snart Drengen var redet bort paa sin Troldkier,
træder Thorstein til, og, som han var Drengens
Broder, beder han Moderen om det samme, faaer
det, og følger nu Drengen ned til Underverdenen,
hvor der var et stort Giestebud. Kongen og Dron-
ningen sadde i Høisædet, der kom en Gesandt fra
den Jarl, der regierede over Lucanus Fjeldet i In-
dialand, og bragte Kongen en prægtig Guldring,
som bestod af ni Stykker. Et andet dyrebart Kle-
nodie var en Dug med gylden Kant, besat med 12
Edelstene, der laae paa Kongens Bord. Thor-

242 Om Thorstein Bæarmagn.

stein, hvem Krumstaven gjorde usynlig, paafalder sin Konges Lykke, snapper begge Kostbarhederne, og løber sin Vej; men da han i det samme taber sin Krumstav, bliver han kiendt, og efterfat. Da han kom til en Flod, maatte han standse, og værgede sig tappert, indtil Drengen, han havde fulgt, kom løbende efter med hans Krumstav; hvorpaa begge undslap, og Thorstein bragte Klenodierne til sin Konge, der gav ham et stort Lehn.

Han vilde dog endnu gjøre en Reise, og seilede næste Sommer til Vindland, hvor han reddede Livet for en Dvergs Søn, ved at fælde en flyvende Drage. Af Erkiendtlighed gav Dvergen ham en Kappe, der sikrede for Saar; en Ring der gjorde usynlig, og et Fyrtsi, ved hvis Hielp han kunde fremkalde Hagl, Solskin og Ildregn. Da han forlod Vindland, fik han en Storm, som varede i fiorten Dage, og forslog hans Skib til en ganske ubekiendt Egn. Thorstein gif ene i Land, og bød Skibsfolket ifkun i 6 Dage at vente paa sig; kom han ei inden den Tid tilbage, skulde de seile hjem.

Da Thorstein havde vandret hele Dagen, uden at møde nogen, søgte han Nattehvil i et Træ; næste Morgen saae han Kæmper komme ridende, til hvis Storrelse han aldrig havde seet

Wage. Thorstein gav sig tilkiende for deres Øverste, denne tog vel imod ham, og fortalte, at han var Kong Godmund i Glæsisbold, en Søn af Ulfhedin Trøste, hvilken, som de øvrige Konger der, ogsaa havde Tilnavnet Godmund; han var skatkyldig til Kong Geirrød i Risaland, og var nu paa Reiset til Geirrødsgaard, for at betale sin Skat og drikke Arvesøl efter sin Fader. Thorstein tilbød sig at reise med paa eget Ansvar. Godmund meente, det var godt, om Kong Oluf vilde lade sit Held følge dem.

Den første Dag de kom til Geirrøds Gaard, gik alting godt. Giestebudet var prægtigt, Godmund erholdt Kongenavn, og svor ikke at skulle tiene nogen anden Konge, saalange Geirrød levede. Næste Dag blev der spillet Bold med et gnistrende Sælhundehoved, der veiede 12 Fierdinger, og hvoraf der stedse dryppede sydende Sidt. Thorstein, der var usynlig, hjalp Godmund og hans Folk saaledes i denne farlige Leeg, at de slap; men nogle af Geirrøds Folk bleve dræbte. Den følgende Dag skulde man brydes, og siden tomme paa eengang eet af Hvitingerne, tvende, fem Men høie, guldbeslagne Horn, der tilhørte Agde Jarl. Den usynlige Thorstein hjalp atter Godmund og hans Følge til at bestaae baade i den ene og den

244 Om Thorstein Bæarmagn.

anden Prøve. Men endnu var det Værste tilbage, sidste Høitidsdag blev Kongens eget Guldhorn baaret omkring; det var ved Mundingen en Allen i Giennemsnit; en Mand kunde staae deri, og ved Enden sad et Troldhoved, kaldet Grim den Gode, der kunde tale og spaae. Alle maatte giøre meget af denne Trold, og skienke ham Gaver. Thorstein gav Godmund om Aftenen Forholdsregler, og lod ham iføre sig Dvergens Tryllekappe. Midt under Giestebudet, da Thors, Odins og alle Asernes Minni var druffet, og Hallen gienlød af Strengelseeg, blev Grim den Gode baaret ind af to Karle. Godmund, der skulde drikke først, tog sin Guldkrone, satte paa Grims Hoved, og gjorde ham store Løfter. Drikken, hvori der var Edder, lod han løbe i Tryllefiorten, og nu gif Alting godt. Derpaa traadte Thorstein ind i Hallen, som en liden Gøgler i Godmunds Tjeneste, der skulde vise sine Kunster; men han frembragte saa stærk en Jldregn, at Geirrod blev dræbt, imedens at Godmund og hans Folk droge sig ud af Hallen, og flygtede bort med ham. Han erholdt til Belønning tre Klenodier til Kong Oluf.

Fra Glæsisbold gaaer Thorstein til Gnypalund, hvor den troldfyndige Agde boede, Jarl over Grund, et Land, der laae mellem Jettehiem

Om Thorstein Bæarmagn. 245

og Risaland; han overtaler snart Jarlens Datter til at følge sig, og medtager Kaderens kostelige Horn. De komme til Skibet, just som det skulde seile, og naae Throndhjem lykkeligen. Jarlens Datter Gudrun blev døbt og Thorsteins Brud; men Bryllupsnatten kom Agde, og vilde dræbe dem ved sin Trolddom; Kong Oluf beskyttede dem vel, dog vare de gyldne Horn om Morgenens forsvundne. Noget Tid efter gjorde Thorstein en Reise til Godmund, der fortalte ham, at hans Søn Heidrek Ulsham nu styrede Geirrøds Rige, Agde Jarl havde ladet opkaste en Døi og var der gaaet ind. Thorstein tilegnede sig derpaa Jarlens Land, og boede med Gudrune paa Gnypalund. Agde gif igien om Natten, men en Nat Høien var aaben, gif Thorstein derind, og borttog de kostelige Horn. Til ham kunde Siengangeren ikke komme, thi der var Kors for hver en Dør. Derpaa oplyste Spøgeriet. Thorstein bragte Hornene til Kong Oluf, og vendte derpaa tilbage til sit Hiem. Hornene forsvandt med Kong Oluf paa Ormen lange.

At denne Fortælling fra Begyndelsen til Enden er et Eventyr, viser allerede Indholdet. At

246 Om Thorstein Bæarmagn.

Eventyret er forfattet i senere Tider antyder allerede det store Lehn, Thorstein erholdt, hvilken Talemaade ei forekommer i de paalidelige Sagaer, men især den forkerte Anvendelse af gamle Minder. Skaldene havde besunget Thors Færd til Geirrøds Gaard og hans Seier over Jetten ⁸¹⁾, her tilskrives denne Seier Kristendommens og Kong Olufs Kraft, som, i en underlig Forbindelse med Dvergenes Trolddom, understøttede Thorstein. Gny-palund er et Steds Navn i Skandinavien, der forekommer i Sagnet om Helge Hundingsbane ⁸²⁾, her hensættes det i et Fabelland mellem Jetter og Niser. Reisen paa Tryllekieppen ned til Giestebudet i Underverdenen er aldeles unordist, og en Forestilling, der først kunde opstaae, efter at de i det trettende Aarhundrede i det nordiske Sprog oversatte fremmede Eventyr, længe havde været i Omløb. Noget lignende forekommer i Egils og Asmunds Saga (Sagabibl., B. 2, S. 613). Troldhovedet paa Geirrøds Drikkehorn er uden Tvivl hentet fra Mythen om Mimers Hoved, hvil-

⁸¹⁾ Snorres Edda Dæmisaga 57. Gylf Gubrunesens Thorsdræpe i Thorlacii Fragm. Høstlangæ et Thors drapæ.

⁸²⁾ Sæmunds Edda, Qvædet om Helge Hundingsbane S. 27. Volsungasaga Kap. 17.

ket Odin adspurgte. Det kaldtes Grim, fordi Grimr betegner, een der er formummet.

Reppe hører Thorstains Saga til den Klasse af Fortællinger, som ere opdigtede til Kristendommens og Kong Olufs Ære, omendskiøndt Adskilligt i den tyder derhen; thi ellers havde man ei ladet Dvergene spille saa stor en Rolle. Det er dog egentligen ved deres Gaver, at Alting gaaer Thorstain efter Ønske. Sagaen er vel altsaa blot opdigtet til Moro. Thorstains Navn forekommer ingen andre Steder, selv hans Slægtregister er mistænkeligt, da han skulde være en Dattersøn af Jernskiegge paa Vrje, og efter at have giort flere Vikingstog, skulde være traadt i Kong Olufs Tjeneste, paa samme Tid denne vilde ægte hans Fæster, som den Gang maatte have været en Ungvin.

Beretningerne om Godmund paa Glæsisvold have været Aarsag i, at denne Saga er bleven brugt af adskillige Historieffrivere, dog ikke af Torfæus, thi han nævner den aldrig. Godmund vakte Opmærksomhed, deels i mythisk, deels i geographisk Henseende. En mythisk Person kan han dog neppe være, da han aldrig nævnes enten i Eddaerne, eller i noget gammelt Skaldedigt; heller ikke nogen historisk, da næsten alt hvad der fortælles om hans Bedrifter, er utroligt; da dette

248 Om Thorstein Bæarmagn.

berettes blot i upaalidelige Sagaer, og da hans Rige hensættes i Fabellandene, langt ud over de Egne, hvortil Nordboernes Skibe virkelig naaede hen. Vi vilke her fremstille samlet, alt hvad der findes om denne Godmund. Hervararsaga (Kap. 1) gjør ham til Konge i Totunheim, hvis Beboere der skildres, imod alle andre Oldsagn, som blotte Mennesker. Gaarden han boede paa hedde Grund, Herredet, hvori den laae, Glæsisvold. Der lægges til: at fordi alle i dette Land levede meget længe, troede Hedningene, at der laae Udsødelighedslandet, og at man tilbød Godmund efter hans Død, som en Gud. Godmunds Søn hedte Hofund, bekiendt af sin Retfærdighed, hans Sønnesøn var den Heidrek, hvis Udaad denne Saga vidtløftigen fortæller. Efter dens Tidsbestemmelse maatte Godmund have levet 9 Menneskealdre før Ivar Vidfadmes Dage. Herrauds- og Bosesaga beretter, at den skionne Hede, Datter af Kong Godmund paa Glæsisvold, var bleven bortført til Biarmeland, for der at tvinges af en Troldevinde, til at forestaae Tomalas Dyrkelse. Da hun var bleven befriet derafra ved tvende norske Fostbrødre, og bragt til Kong Hring i Norge, sendte Godmund en Hær derhen, som dræbte Hring, og førte Prindsessen hjem; men som Faderen vilde gifte hende bort

til Høvdingen Siggeir, blev han overrumplet i sin prægtige Halle af Fostbrødrene, og Prindsessen atter bortsnappet. Han sendte igien en stor Flaade efter hende, men uagtet alt sit Koglerie, udrettede han intet. Her gøres Godmund omtrent samtidig med Bravallaslaget. I Helge Thorer's Saga fortælles Godmund aldeles som en Jettekonger, der var Kong Oluf Tryggvesens Samtidige og ham fiendsk. Alle disse Vidnesbyrd have imidlertid lidet Vægt, da Begyndelsen af Hervararsaga neppe er ældre end fiirtende Aarhundrede, og de øvrige Sagaer, ligesom Thorsteins, blotte Opdigtelser. Men hvad der dog viser, at Sagnet om Godmund har nogen Ælde, er, at allerede Saxo kiender det, da han i sin ottende Bog fortæller om, hvorlunde Kong Gorm i Selskab med Thorkill seilede forbi Biarmeland til Geruth eller Geirrød, og blev der venligen modtaget af dennes Broder, Jetten Godmund, som imidlertid paa forskjellige Maader søgte at besvige dem. Sagnet der har en fiern Lighed med Thorstein Bæarmagn's Saga, men bærer tilføjede Præg af en kristelig Oprindelse.

Man kunde vel synes, at Meningen om et Land ved Jordens Ende, hvor man levede i Herlighed og Glæde, bestyrkedes ved Analogie med andre Folkeslægters Begreber, især med Grækernes

Forestillinger om de lykkelige Der. Men den kan ikke bestaae med Nordboernes ældgamle Forestillinger om Jorden, Midgaard, Menneskenes Bolig som omringet af Oceanet, der igien indhegnes af Utgaard, Jetternes Sæde. Der var altsaa ingen Plads levet paa denne Side Oceanet, enten for Jotunhiem eller Glæsisvold.

Efter Kristendommens Indførelse bleve Nordboerne bekiendte med Middelalderens Sagn om skionne Lande ved Verdens Ende. Da Erik Røde havde bosat sig i Grønland, lærte man at kiende nye Lande i Norden, hvis Omfang var ubestemmelig. Man tænkte sig nu Jotunheim, Risaland, Helluland, og den øde Deel af Grønland i Forbindelse med Viarmeland, og saaledes blev her en vid Skueplads for Indbildningskraften, hvor de senere Sagaskrivere lade deres Helte tumle sig, og hvor et af Sydens glimrende Fabellande saa meget snarere kunde finde Plads, som man var vant at tænke sig Dverge og Jetter at leve i glimrende Pragt inde i deres Trylleboliger. Sligt et Land kunde passende kaldes den skinnende Mark (glæsisvöllr). Om der var nogen mythisk Grund til at dets Konge fik det gamle, dog i Norden ikke hyppige, Heltenavn, Godmund, er uvist; men vist er det, at det beviisligen ældste Skrift, der næv-

ner Godmund, Saxos Krønike, sætter ham i Forbindelse med en æventyrlig Reise til Verdens Ende. Begyndelsen af Hervararsaga antyder lignende Sagn. Hvad vi forhen have anført af Sægaernes Beretninger, viser, at samtlige paa Thorsteins nær, ifkun kiende een Godmund. At denne Saga bemærker, at alle Konger i Glæsisbold førte dette Navn, er kun den sædvanlige Rødhielp, for at forene modsigende Beretninger, og antyde, at Thorsteins Saga er yngre end de øvrige. Da man lod Odin og Thor friste Oluf Trygvesen, var det naturligt, at man og kunde lade en Jettekonge prøve derpaa. I dette Forhold sætter Helge Thorrers Saga Godmund til Oluf, og denne Forestilling var vist nok ældre, end den, der hersker i vor Saga, ifølge hvilken Godmund skulde sætte Tillid til Kong Olufs Held og Bistand. Saaledes viser selv det, der fortælles om Godmund, Sægaens senere Opdigtelse, maaskee i det femtende Aarhundrede. Den findes aftrykt i Biorneris Kæmpedakter. I den arnamagnæanske Manuskriptsamling findes flere Haandskrifter af denne Saga.

Thattr om Raugnvald og Raud.

I Verik i Norge boede en Mand, der heed Lodin, hans Kone var meget yndet af Thoralf Skialg, en mægtig Mand i Egnen. En Nat hændte det sig, at Lodins Sovestue brændte, og han selv dræbtes; ingen vidste, hoo der voldte det, men Mistanken faldt paa Thoralf. Denne ægtede kort efter Gyda, bemægtigede sig Lodins Gods, og behandlede hans to Sønner som Trælle. Den ældste blev solgt i fremmed Land; den anden Raugnvald, der var stærk og nævenyttig, blev sat til at have Opsyn med de andre Arbeidere. Denne ægtede med Thoralfs Minde Sigrid, Datter af en ringe Bonde, og havde med hende en Søn ved Navn Gunnar, hvilket Barn Thoralf yndede meget. Da det blev tre Aar, befalede Thoralf, som han en Sommer drog paa Vikingstog, at Raugnvald skulde bygge en stor prægtig Drikkestue, og have den færdig til hans Hiemkomst. Da der ikke sparede paa Folk eller Penge, blev Arbeidet færdigt til rette Tid; men tillige havde Raugnvald bragt en Mængde Veed sammen, for, som han sagde, at beskytte de nye og kun lidt malte Trævægge imod Solen. Ved Thoralfs Hiemkomst blev der holdt et prægtigt Gilde, hvortil hans bedste Venner vare

indbudne. Raugnvald magede det saa, at de alle bleve berusede. Derpaa, ifølge Aftale med nogle af Goltene, satte han Ild paa Bedden rundt om Huset, og efter at have bortsnappet sin Søn, der sov i Thoralfs Høisæde, opbrændte han Bygningen med alle som vare deri. Derpaa begave de Sammenrottede sig bort paa to Skibe med meget Gods, men Sønden for Stad kantrode Skibene, og Raugnvald ene med Kone og Barn slap til Lands. Han foregav, at Thoralf havde givet ham sin fædrene Arv tilbage, og satte sig i Besiddelse deraf. Da kort efter Thoralfs Død spurgtes, vidste ingen Sammenhængen; der var heller ikke nogen, der paatalte Sagen, da den Afdødes bedste Venner vare omkomne tilligemed ham, og hans Søn kun var et Barn. Meest frygtede Raugnvald for, at hans egen Søn Gunnar, der havde elsket sin Fosterfader, skulde røbe Sierningen, han satte derfor Drengen i et lidet Fartoi, og lod det gaae for Wind og Veir.

Strømmen drev Baaden nord paa til en De, hvor der boede en ivrig Dyrker af Thor ved Navn Kare; han fandt Barnet, og da han selv ingen Børn havde, opdrog han det som sit eget, og kaldte det Raud efter Kiortelens Farve, det havde havt paa sig. Raud arvede alt Kares Gods; han drev saa stærkt Afguderi med Thors Billede i Gudehuset,

254 Om Raugnvald og Raud.

at Fanden talte til ham igiennem det, og man saae ved lys Dag Raud ledsage Thor omkring Den.

Imidlertid hændte det sig, at Sigrid en Dag sagde til sin Mand: hun vilde ei længere leve med ham, en Morder pleiede ei at trives, og de havde flere Mord paa Hierte. Hun havde hørt, at man rundt om paa Jorden troede paa den hvide Krist, der var saa miskundelig, at ingen havde gjort saa meget Ondt, han jo erholdt Forladelse, naar han troede paa ham, og at der var en Landsmand, Oluf Trygvesen, der forkyndte denne Tro; til ham vilde hun reise. Raugnvald lod hende raade, og hun seilede vester over Havet til Oluf, hvem hun fortalte sin Historie, han lod hende døbe. Hun anbefalede ham Raugnvald og Raud, og efter at have gjort ham kostbare Foræringer, seilede hun hjem, og døde en from Død. Kort efter landede Oluf i Norge.

Da denne engang kom til Ervik, erindrede han sig Sigrids Ord, besøgte Raugnvald med et talrigt Følge, og efter at have forkyndet ham Kristendommen, opfordrede ham til at lade sig døbe. Raugnvald svarede, at han længe ei havde ændset den gamle Tro, og godt kunde lide Kongens Tale paa det nær, at man skulde skifte sine Synder, det kunde han ei, og vilde derfor ikke kristnes.

Oluf lod ham derpaa holde i Bevaring. Samme Sommer drog Oluf nord paa, fristnede Landet, og nedbrød Templet paa Glade. Da han kom til Nummedalen, agtede han sig til Rauds De; men kunde en Tid ikke komme derhen, thi Thor foglede ham fra Den. Endeligen blev Oluf den stærkere, kom til Den, og prækede for Raud. Denne svarede, at siden Kongen sagde, hans Gud var alsægtig, og kaldte Thor svag, kunde han vel forsøge at trække Krog med denne over et Baal. Kongen var strax villig. Thor var træg til at gaae til Ilden. Dog rakte han Oluf Haanden, de traf hardt med hverandre, indtil Thor faldt i Ilden, og brændte reent op. Raud sagde nu han aldrig mere vilde fæste Lid til Thor, men skjøttede dog ikke om for Liden at blive Kristen. Kongen lod derfor ogsaa ham sætte i Forvaring. Oluf talte ofte med Raugvald, en Dag fortalte han ham og Raud alt hvad Sigrid havde sagt, og at det var for hendes Skyld, han behandlede dem saa lemfældigt. Raugvald tilstod nu alt, Fader og Søn lode sig døbe, men der meldes intet om, at de betalte Bøder til Thoralf Skjalgs Frender.

256 Om Raugnvald og Raub.

Denne lille Fortælling er bleven optaget i den Bearbejdelse af Oluf Trygvæsens Historie Flatsbogen indeholder (isl. Udg. 2 D. Kap. 20 S. 65, 70, 72, 73, 73, 77). Den bærer siensynlige Præg af, at være bleven udsmykket, for at forherlige Kristendommens Seier over Hedensskabet; men denne Udsmykkelse er uden Tvivl skeet temmelig tidlig, thi den er ikke i den senere Legendemaner. Det er Olufs senefulde Arm og ikke Biskoppens Bievand, der bortjager Dievelen. Det Væsentligste af Fortællingen er ikke usandsynligt. At Raugnvald indebrændte Nordbrænderen Thoralf, var aldeles efter Tidens Retsbegreber. Men derimod maatte det med Fæste angre ham og hans Kone: først at han ei havde tilstaaet Thoralfs Væner fri Udgang, hvilket man i lignende Tilfælde pleiede, og dernæst at han ei siden havde vedgaaet sin Gjerning, og erlagt vedbørlige Bøder; thi derved blev Drabet til Lønmod. Hans Udfærd mod Sønnen var grundet i den almindelige Mening, at Faderen var Herre over den spæde Søns Liv. Vel gjaaldt dette egentlig om den nysfødte, der ei endnu havde faaet Navn, men Raugnvald havde hidtil været som en Slags Træl, det havde ikke før berøet paa ham selv at udsætte Barnet. At han ei dræbte det til end større Sikkerhed for sig,

var efter den herskende Tænkemaade; thi iblandt de mange Exempler paa Forældre i Hedenolden, der ei vilde opføde deres Børn, er der neppe noget paa, at de selv have dræbt dem. Usandsynligere er Sigrids Reise til Kong Oluf. Vel kunde Kongens Lemfældighed mod Raugvald og Raud, og især det at Faderen slap for at betale Boder til Thoralfs Søn, den mægtige Erling, være Grunde til at antage denne. Men Oluf var oftest lemfældig mod dem, der gave Haab om deres Omvendelse, og naar nogen lod sig fristne, blev derved den forrige Brøde hævet. Udvortes Beviser for Sagnet's Paalidelighed kunne vi ikke anføre. Raugvald og Raud omtales ikke andre Steder. Thoralf Skialg var Fader til den Erling, der blev gift med Kong Olufs Søster, og een af Norges mægtigste Mænd. Torfaus fortæller Tildragelsen udførlig i sin norske Historie 2 D. S. 385—388.

Chattr af Thorvald Tassald Steingrimsen.

Nogen Tid efter at Oluf Tryggvesen var bleven Konge, landede Islænderen Thorvald Ta-

fald, en Søstersøn af Viga Glum, ved Midaros. Han gik til Kongen, lod sig døbe, og blev antaget blandt Hoffinderne. Hans Sidemænd hedte Sigurd og Helge, den første var god og venuesæl, den sidste underfundig og forhadet. Helge kunde ei lide Thorvald, og bagtalte ham hos Kongen, som vel ikke agtede meget derpaa, men dog blev kold imod denne. En Gang spurgte Thorvald Kongen, hvorfor han var saa alvorlig, om nogen havde forrøbet ham. Oluf svarede, at der boede en rig Mand i Oplandet, som hed Bard den Lykke, der ei vilde komme til ham, ei heller lade sig døbe, to Gange havde han sendt tolv Mænd derhen, men ingen var kommet tilbage. Nu tilkom det Thorvald, at jevne denne Sag, siden han havde villet udfritte den. Thorvald var ogsaa villig, men udbad sig blot, at Sigurd maatte følge med. Kongen anbefalede dem til en Bonde, der hedte Bjorn, Bards Naboe. Som de overnattede der, drømte Thorvald, at Kong Oluf gav ham et Klæde med et Brev i, hvorpaa Guds Navn var skrevet; dette skulde han binde om sit Bryst. Om Morgeneu fandt han ogsaa rigtigheden Klædet, og bandt det om sig.

Da de Reisende kom til Bards Gaard, saae de indenfor Indhegningen en stor Hal, hvor Bard

fad i Høisædet i Skarlagens Kiortel og med Hior-
 testinds Handsker paa. Thorbald fremførte sit
 Erinde, og tilføiede, at de udenfor Døren vare
 saa mandsterke, at de kunde nøde ham til at drage
 med sig. Bard sønderled Handskerne og quod et
 Vers om, hvor haardhændet han var. Lad os
 prøve det, sagde Thorbald. De begyndte nu at
 brydes, Thorbald mærkte snart, hvor stærk Mod-
 standeren var, og bad Gud hjælpe sig. Nu var
 det ligesom en Mand snappede Fodderne fra Bard,
 saa han faldt over Dørtærskelen, begge vare saare
 mædige. - Hielp mig nu, Thore! sagde Bard.
 Jeg kan ei, Fader! svarede hun, thi jeg brydes
 med Sigurd, og vi ere lige stærke. Da raabte
 Bard paa dem under Bænkene. 60 Karle sprang
 nu frem, som bandt Thorbald og Sigurd. Disse
 bleve dog godt behandlede, fik overflødig Mad,
 som de lode sig godt smage, og bleve om Morge-
 nen derpaa ledsagede ud af Gaarden. De vendte
 alligevel strax tilbage igien, og spurgte Bard, om
 han ei godvilligen vilde følges med dem. Bard
 undrede sig over deres Mod, og fortalte dem, han
 troede hverken paa Gudebillederne eller paa Fan-
 den. Han havde reist meget, modt baade Riser
 og Flaamænd, ingen havde saaet Bugt med ham,
 han troede derfor paa sin egen Kraft. Men hans

Ero var bleven vaklende ved Kampen med Thorvald, der maatte have noget paa Brystet, som forlenede ham Styrke. Du har Ret, svarede Thorvald, det er Ravnet paa de Kristnes Gud. Bard sagde, gior Ravnet dette, maae han vel mægte mere end alle, naar han kommer selv; paa den Gud vil jeg troe, naar jeg skal troe paa nogen. Han førte nu Kongens 24 Mænd frem, som han blot havde holdt i Forvaring, og reiste med dem til Oluf, der prædede Kristendommen for ham; han blev døbt og døde kort efter. Bard vilde have givet sin Datter til Thorvald, men da denne var gift i Island, fik Sigurd hende. Den slemme Helge blev forviist fra Kongsgaarden, og Thorvald levede der en Tid i megen Hæder.

Thorvald Tassald nævnes oftere i Sagaen om hans Morbroder Viga Glum, hvem han ydede tapper Bistand; men da han der blot omtales i Anledning af Glums Stridigheder, var der ikke Leilighed til at nævne Reisen til Norge. Paalideligheden, af hvad der berettes om denne Reise, berøer blot paa ovenansførte Fortælling, der med flere lignende er optaget i Flatsbogens Bearbejdelse af Oluf Tryggvesens Saga 2 D. S. 36, 41. isl.

Udg. Hvad der gjør Fortællingen mistænkelig er, foruden Drømmebrevet, som kunde være en senere Udpyntning, den Omstændighed, at Bards Datter brødes med Sigurd; thi dette passede ingen Lunde paa en norsk Høvdings Datter til Kong Olufs Tider, men blot paa Jettepiger, der levede i Huler. Den øvrige Deel af Fortællingen er ganske overeenstemmende med de gamle Sæder. En Oversættelse deraf, forfattet af Hr. Kepp, findes i Minerva for Nov. 1818, S. 385, 398.

Chatte af Augmund Ditt og Gunnar Helming.

En formuende Islænder ved Navn Augmund, der paa Fædrene Side nedstammede fra en Frigibven, paa Modrene Side var beslægtet med Høvdingen Viga Blum, fik en Sommer Lyst til at seile til Norge paa Kjøbmandskab. Som han om Natten landede ved Nidelven, kom han til at overseile et Skib, der tilhørte Halvard, en af Hakon Karls Yndlinger. Denne klagede, og erholdt strax Tilfaldelse at tugte disse Fremmede; men Vigfus,

Vigaglums Søn, lagde sig derimellem, og fik det
 Hverv at mægle Eagen. Han drog til Skibet,
 og opfordrede sin Frende at lade Jarlen domme.
 Hugmund svarede, han havde hørt saa meget om
 denne Jarl, at han ikke ønskede, ganske at give sig
 i hans Vold, men han vilde gierne betare rimelige
 Bøder. Dette Svar blev Jarlen forebragt, og
 standsede Vigfuses Mægling. Halvard skulde selv
 tage sig til Rette. Imedens Vigfus, der truede
 med at ville hevne Hugmund, blev bevogtet af Jar-
 lens Folk, roer Halvard hen til det islandske Skib,
 og giver Hugmund et saadant Hug med sin Øxe,
 at han besvimeede, og laae længe syg. Jarlen
 sagde, at Halvard havde været meget lemfældig.
 Da Hugmund omsider kom sig, gjorde alle Nar af
 ham, og gav ham Tilnavnet Ditt. Han lod sig
 ikke anfegte. Vigfus opfordrede ham til at hevne
 sin Skam, og lovede ham Bistand. Hugmund
 svarede, at det kunde omtrent gaae lige op mellem
 ham og Halvard, men at det var slet at lønne sin
 Velgjører Vigaglum, hvis han hævnedes sig paa
 Halvard saaledes, at Vigfus derved kom i Fare.
 Vigfus frabad sig denne Omhu for sit Vel, sagde,
 at han ikke fornægtede sin Trælleherkomst, og blev
 saare forbittret.

Augmund reiste nu til Island, hvor den gamle Vigaglum gjorde ham nye Bebreidelser; forsikkrede, han havde hellere seet ham og Vigfus dræbte, end sligt uhævnet, og vilde ikke mere see ham. Efter to Aars Forløb seilede Augmund igien til Norge, og landede ved Throndhiems Fiord; han lod Folkene blive i Skibet, og roede selv i Land. Paa Bryggen mødte han en Mand, der hed Gunnar, med Tilnavn Helming. Af ham erfarede han, at Hakon Jarl var dræbt, at Halvard opholdt sig i Byen og var i Anseelse hos Oluf Tryggvesen. Augmund forærer Gunnar sin kostbare Pelts, og erholder igien hans Kappe, der havde en udmærket Farve. Lidt efter siner Augmund Halvard siddende i et Huus; han lader ham bede at komme ud. Folkene, der ifølge Kappen troede det var Gunnar, sigte dette til Halvard, som gaaer ene ud, og strax faaer Banesaar. Augmund springer ned til Bryggen og i sin Baad, Kappen sænker han i Fiorden, naaer Skibet, og, da Vinden var god, lader staae til Island, hvor han beretter Vigaglum, hvad der var skeet. Denne blev tilfreds derover, og levede siden i god Forstaaelse med Augmund.

Da Halwards Lig blev fundet, hedte det strax, Gunnar havde dræbt ham. Hans Broder

Sigurd opsøgte ham, og spurgte, om han havde begaaet Mordet. Gunnar forsikrede, det var langt fra. Sigurd spurgte da, om han kunde angive Sierningsmanden, og da Broderen svarede, han hverken vilde sige det til ham eller nogen anden, raadede Sigurd ham at tage Flugten. Gunnar flygtede til Everrig, hvor man den Gang ofrede meget, især til Freyr. Fanden taledes gennem Afgudsbilledet; Folket troede, at Freyr var levende, og skaffede ham den skønneste Pige til Kone; hun forestod Gudehuset med alt dets Tilbehør. Til hende tog Gunnar sin Tilflugt, hun syntes om Karlen, men bemærkede, at Freir såe kiest til ham; hun tillod ham først at blive tre Nætter, disse bleve til fiorten Dage, og jo længere Gunnar blev, jo bedre leed man ham. Endelig tillod hun ham, at opholde sig der om Vinteren, og drage med Freir paa Siesterie; thi han blev ført omkring for at skaffe godt Nar. Freir og hans Kone sadde i Vognen, deres Tjenestefolk gik ved Siden. Som de skulde over en lang Fjeldsvei, blev det et haardt Veir; Gunnar fulgte Vognen, de andre Folk adspredtes. Da han en Tid havde lebet Dyrene, blev han træt, satte sig ind i Vognen, og lod Dyrene gaae af sig selv. Lidt efter sagde Konen til ham: gjør din Dont, eller

Freir farer paa dig. Han gjorde det; men da han atter blev træt, sagde han, at han skulde nok tage imod Freir, hvis denne foer paa ham. Da stod Freir af Vognen, og de begyndte at brydes. Gunnar mærkede snart, han maatte bukke under, og gjorde det Løfte, at han vilde vende tilbage til den rette Tro, og søge Forlig med Kong Oluf, hvis han kunde overvinde denne Diævel. Strax begynder Freir at vakle, Fanden farer ud af Bilsedet, og det tomme Skabelon bliver tilbage, som Gunnar slaaer i Stykker. Han forelægger derpaa Konen tvende Vilkaar: at han enten vilde lade hende sidde, eller hun skulde udgive ham for Freir. Hun valgte det Sidste. Gunnar ifører sig Freirs Dragt, og saaledes komme de til Boigden. Folkene ansaae det for et stort Beviiis paa Freirs Magt, at han var kommet over Fjeldet i slikt et Veir, og at han kunde gaae og drikke. Hele Vinteren talte Freir kun lidet undtagen med sin Kone, han vilde ei lade Offerdyrene svinge for sig, og ikke modtage andet Offer, end Guld og Sølv, gode Klæder og andre Kostbarheder. Snart erfarede man, at Freirs Kone var frugtfuld, og syntes saare godt om denne Gud; da tillige Vinteren var god, og alt tegnede paa det Bedste.

Kygtet om Freirs Magt naaede til Oluf Tryggvesen, som grundede meget paa, hvad der kunde være under. En Dag lod han Gunnars Broder Sigurd hente, fortalte ham, at han havde Mistanke om, at Gunnar spille Freirs Rolle, han skulde reise til ham, og overtale ham at vende tilbage; han kunde sikkert komme, da det var vist at Augmund havde været Halvards Morder. Sigurd udforte Kongens Erinde. Gunnar flygtede strax med sin Kone og sine Penge. De Svenske satte efter dem, men Forsølgerne fore vild, og Gunnar med Følge ankom til Kong Oluf, hvor han og hans Kone lode sig døbe.

Denne Fortælling findes blot i Flatsbogen, og er trykt i den islandske Udgave af Oluf Tryggvesens Saga 2 D. K. 29. S. 115, 125. Vigfus og hans Et omtales i flere Sagaer (Sagabibl. 1 D. S. 77), de øvrige her forekommende Navne ere ellers ubekjendte. Fortællingens Troværdighed beroer altsaa blot paa indvortes Grunde. Augmunds Bedrift er en for Datiden sædvanlig Begivenhed, som man ingen Grund har til at drage i Tvivl. Hvis Augmund, blot for ikke at udsætte sin Belgiorers Søn for Fare, handlede mod Trens

Love, var det vist nok en stelden Edelmødighed. Men da han, efter at have fuldført Hevnen, saa ængstelig søger at skjule sig, ja endog at velte Mistanken paa en Uskyldig, synes det snarere, som Vigfus's Bebreidelse, at han havde et Trællesind, ikke var ugrundet, og at den Ringeagt, hvori han levede efter sin første Tilbagekomst til Island, drev ham til at fuldføre Gierningen.

Mærkeligere, men tillige mere tvivlsom er den Deel af Fortællingen, som angaaer Gunnar og hans svenske Reise. Paa den ene Side kunde man vel falde paa i Norge, at digte sligt; for at gjøre de Svenskes Hedenkab latterligt; men paa den anden Side indeholder det Væsentlige af Fortællingen intet Usandsynligt. Diævelskabet i Træbilledet gjør ingen Vanskelighed; thi hele Efterretningen om Gunnars Færd blandt de Svenske kunde jo allene hidrøre fra hans egen Fortælling. Han har vel ikke glemt at udsmykke sin Bedrift, har maaskee vel heller ikke selv uden Skrak for Diævelskab grebet fat paa Træbilledet, da han i Stormen kastede den store Klods ud af Vognen. Det er bekiendt, at Freirs eller Frø's Dyrkelse blomstrede i Sverrig ⁸³⁾, og at man især offrede til

⁸³⁾ Saxo lib. I. p. 16. lib. 3. p. 42. lib. 8. p. 144.
Adam. Brem. de situ Daniæ.

denne Gud, for at erholde et godt Aar ⁸⁴). Ikke blot Mænd, men ogsaa Qvinder forestode Tempeltjenesten ⁸⁵), især nævnes Freirs Offerpræstinder ⁸⁶). Det var ikke usædvanligt i det gamle Norden at høre om Afgudsbilleder, der ved Armbevægelser ⁸⁷) eller paa andre endnu tydeligere Maader gave Orakelsvar ⁸⁸). Man pleiede og stundom at føre Billederne omkring i Processioner ⁸⁹). Samler man alt dette, bliver det ikke urimeligt, at man i nogle Fjeldbælgder dybt inde i Sverrig kan saaledes være bleven bedraget, som denne Fortælling beretter. Der er saa meget min-

⁸⁴) Heimskringla Hakon G. Saga R. 16. Gisle Gursens G. R. 15. G. 196. Hervararsaga R. 14. G. 124.

⁸⁵) Islænderinden Fridgerda var hofgydia, og offrede medens Biskop Thangbrand forkyndte Kristendommen, Kristnisaga G. 14-16. Ved et Hovedtempel i Egnen ved Vapnesfjorden i Island var en Steinvara Tempelforstanderske (Sagabiblioth. I D. G. 99). I de fabelagtige Sagaer f. Ex. Gøthreks og Hrolfs, Herrauds og Bofesaga o. s. v. findes flere Exempler.

⁸⁶) Thuride hofgydia var Søster til Thord Freirs gode, Landnama G. 308 4 Afd. R. 10.

⁸⁷) Sigmunds Brestefens Saga R. 113 G. 127.

⁸⁸) Hørdes Saga R. 18. G. 95.

⁸⁹) Heimskringla Oluf Hell. G. Kap. 118-119.

dre Grund til med Biskner (i Fortalen til Kæmpeater S. 21) her at antage noget forsættigen opdigtet til de Svenskes Forkleinselse, da man i Rands Thattr læser et lignende Sagn fra en af de norske Der om Fanden, der havde besat Thors Billede, og trak Krog med Oluf Tryggvesen.

Fortællingen, som har udgiort et for sig bestaaende Heelt, har rimeligviis i det trettende Aarhundrede erholdt sin Form, og er i det fiortende Aarhundrede bleven indlemmet i Oluf Tryggvesens Historie. Gunnars Færd i Sverrig har Bartholin optaget i sine Antiquitates lib. 2. cap. 5. p. 335-340. Torfaus meddeler et Udtog af Fortællingen hist. norv. P. 2. lib. 16. cap. 4. Den findes oversat i Gråters Bragar 2 B. S. 143, 154.

Thattr af Halfred Banraadskald.

Paa en De ved den nordlige Deel af Halogaland boede mod Enden af Hagen Adelsteens Regering en formuende Mand, der hed Thorvald Skiliande. Hans Søn Ottar blev opfostreret hos en Nabobonde tilligemed dennes egen Søn Uvald. En Nat kom Vikingen Soke, en Ven af Gunhils

des Sanner, og opbrændte begge Rabbernes Gaarde med deres fleste Beboere. De to Drenge slap ud ad en Bagdor gennem Røgen; toge Tjeneste som Skibsdrenge, og kom saaledes til Sogn til Ottars Morbroder, hvor de opholdte sig i syv eller otte Vintre. Da Gunhildes Sønner fik Riget; sendte Morbroderen dem Vesten paa i Kiøbfærd, hvor de gjorde god Handel, og besluttede derpaa at tage til Island, men først vilde de hevne Faderens Død. De fandt Sote et Sted, hvor Vifinger havde Tilhold; han sov i et Huus bebogtede af 30 Mand, men Fostbrodrene grove sig ind under Jorden til ham, og dræbte baade ham og Broderen Sote, uden at Gunhilde kunde erfare, hvo der havde voldet dette.

Baade Ottar og Awald bosatte sig i Vatnsdalen i Island. Sidstnævnte havde en Datter, der hed Kolsinna; den første blandt flere Børn en Søn ved Navn Halfred, som tidligen blev stor og stærk, god Skald, men ikke vennesæl. Ottar maatte forlade Vatnsdalen formedelsk Strid med Herredshovdingen Thorstein, Ingemunds Søn, i Anledning af dennes Sønns Kierlighedshandeler med hans Datter. Han bosatte sig sander paa Halfred, den Gang tyve Aar, holdt meget af Awalds Datter. Faderen havde gierne seet denne

Forbindelse, men da Halfred ei talte om Giftermaal, fik han ved en Wens Hielp opsøgt en Weiler. Det var en rig og vennesæl Mand, der hed Gris, hvilken i Miklegaard havde erhvervet sig megen Hæder. Som denne med et Følge af otte Mand var kommen til Ottars Gaard for at anholde om Datteren, mødte ogsaa Halfred; han mærkede snart den Andens Erinde, sætter sig ud i Qvindernes Forstue (Dyngiu) med Kolsinna paa Skjodet, og kysser hende ret hierteligen, som Gris efter vel udrettet Sag gaaer forbi. Denne, der var nærsynet, spørger Faderen, hvad det var for Folk, der lode saa kierlige. Det er Halfred og Kolsinna, svarede Awald. Er det Sædvane, vedblev Gris. Det skeer ofte, sagde Awald, men nu er det Din Sag at hindre det, da hun er din Kæstemø. Gris sagde, jeg seer nok, at Halfred søger Klammerie. Awald erklærede ham vel, at han kunde om han vilde, ansee Sagen for ugiort; men Gris yttrede, at det nu engang var besluttet, og brød sig ikke om, at Halfred kom til og truede. Dog Halfred lod det ikke blive derved, han quod desuden et Par Viser, hvorover Gris blev saa forbittret, at han forfulgte ham paa hans Hiemreise og naaede ham omsider. Da Gris havde femten Mand og Halfred var selvanden,

blev den sidste snart fangen; men i det samme kom Ottar til med 30 Mand og fordrede, at han vilde dømme. Begge toge ham til Voldgiftsmand. Han bestemte at Gris skulde beholde Pigen, der skulde sidde 3 Aar som hans Fæstemø, og Halfred skulde reise udenlands, og erhverve sig mere Anseelse. Sønnen blev forbittret over denne Dom, og udfordrede Gris til Holmgang, men kort efter kom der Bud, at hans Fader var bleven syg, og vilde see ham, han reiste derhen, blev bundet, og ifkun løsladt paa Vilkaar, at han skulde holde sig rolig.

Halfred reiste nu til Norge til Hakon Jarl, om hvem han havde et Drape, og erholdt derfor en sølvbeslagen Dye og en god Klædning. Næste Aar vendte Halfred tilbage til Island og vedblev nogen Tid at drive Ridsmandskab, indtil han engang, som han laae ved Ugdenes, spurgte at Hakon Jarl var død, og Kong Oluf vilde lade alle kristne. Skibsfolket enedes strax om at gjøre Lofte til Guderne, for at erholde god Vind; de skulde give Penge og tre Ankere til Frey, hvis Vinden førte dem til Sverrig, til Thor eller Odin, hvis den bar til Island; men de laae længe for Modvind, og maatte omsider seile ind i Fiorden. Om Natten fik de en stærk Storm, og dreve for Anke

ret. Et af de nærliggende Langskibe satte et Fartoi ud med 30 Mand i, for at komme dem til Hielp. Som det nærmede sig Skibet; brast detes Ankertoug. Befalingsmanden paa Baaden kaster sig ud, griber det faldende Toug, bringer det op igjen paa Skibet, og hans Folk fik det bierget. Denne Mand var Oluf Tryggvesen, og saaledes kom Halfred til Nidaros.

En Dag møder Oluf nogle Folk paa Gaden; den Forreste hilser Kongen, som spørger om hans Navn, han svarer Halfred. Er du Skalden Halfred, spørger Kongen, og da han hører, det var saa, opfordrer han ham til at blive Kristen. Halfred samtykker under den Betingelse, Kongen selv vilde staae Gædder til ham. Deri indvilliger Kongen, og lader siden sine Morbrødre Jostein og Karlshoved lære ham Credo og Paternoster.

Som nu Halfred opholdt sig hos Kongen, traadte han en Dag for ham, og spurgte, om han vilde høre et Qvæde, han havde digtet om ham. Da Kongen ikke skjøttede derom, svarede Halfred: det staaer til Dig, Herre, men jeg forkaster alle de Fortællinger, du har ladet mig lære, dersom Du ikke vil høre mit Qvæde; thi alle disse Fortællinger ere ikke mere digteriske end dette. Du er en vanskelig Skald (Vanraadskald) at have at giøre

med, sagde Kongen, jeg vil høre dit Qvæde. Halfred fremførte det med Raffhed, det var et Drape. Da det var til Ende, sagde Kongen: "Det var et godt Qvæde, og vel fremsagt; vil Du nu blive min Mand, og være hos mig?" Halfred svarede: "Forhen var jeg Hakon Jarls Hirdmand, og jeg vil hverken give mig i din eller nogen anden Hovdings Tieneste, med mindre Du lover mig, at Du aldrig for nogen Sags Skyld vil jage mig bort." Kongen bemærkede, at det vel kunde hende, at han efter sin Tænkemaade kunde tillade sig adskilligt, der ingenlunde sømmede sig. Halfred svarede, at der var gode Raad for, Kongen kunde dræbe ham. Du er vist en Banraadskald, sagde Oluf, du skal vorde min Mand, og beholde Tilnavnet. Hvad faaer jeg i Navnefæste, spurgte Halfred. Kongen gav ham et prægtigt Sværd, men uden Skede, og bød ham giemme det tre Dage og tre Nætter, saa ingen derved kom til Skade.

Halfred kunde ei lide, at Andre nedrebe den gamle Tro; han meente, at omendskiøndt man ei vilde troe paa Guderne, behøvede man ikke at laste dem. Et Vers han quod i denne Anledning, blev hørt af Kongen som misbilligede det, og befalede til Bod at quæde et frommere Vers. Først efter nogle Forsøg lyk-

kedes det Halfred, at komme frem med et, der
 tilfredsstillende Kongen. Tvende af Olufs Hoffin-
 der Ottar og Kalf, begge fra Halogaland, hadede
 Halfred, og søgte at skade ham. En Aften havde
 Ottar drillet ham saa længe, at han sprang op, og
 hug ham Banesaar med Hakon Jarls Dre. Kalf
 lod ham strax sætte i Lænker, og fremstille Sagen
 saaledes for Kongen, at denne samtykte i at Hal-
 fred blev dræbt næste Dag. Da denne skulde føres
 ud til Ketterstedet, bad han meget om, at man
 vilde føre ham et Sted forbi, hvor Kongen kunde
 see ham. Nogle af hans Venner magede det og
 saaledes, og Halfred raabte nu til Kongen, at han
 dog maatte erindre baade sit Løfte, ei at jage ham
 fra sig, og at han var hans Gudfader. Biskop
 Sigurd understøttede hans Bøn, og Kongen betalte
 Bøderne for ham, men var efter den Tid koldere
 imod ham. En Dag Halfred stod for Kongen,
 faldt han for hans Fødder og græd. Kongen spurgte
 om Marsagen, han svarede, fordi han var faldet i
 Kongens Unaade. Du skal udrette et Verende for
 mig, sagde Kongen, men har du endnu mit Sværd
 uden Skede. Halfred forsikkrede det, og tillige at
 ingen havde havt Meen deraf. Saa quæd da en
 Vise, vedblev Kongen, hvor der findes Sværd i
 hver Linie. Halfred gjorde det, og nu var Kon-

gen ham atter gunstig. Kort efter blev han anklaget af Kalf, for at offre lønligen, og at have Thors Billede af Been i sin Pung. Halfred benægtede det, og lod Pungen randsage. Halfred sagde til Kalf, han var en Vreskiender, og skulde engang betale ham det.

Der boede en Mand i Opland ved Navn Thorleif Epake, der ei vilde lade sig døbe. Oluf sendte Halfred derhen med 24 Mand og Befaling, at dræbe eller blinde Thorleif. Halfred lader sit Følge blive i Skoven, og nærmer sig Gaarden forklædt som Tigger. Thorleif sad efter Oldtidens Skik paa en Høi ikke langt fra Gaarden, såaa Tiggeren slæbe sig frem, og gav sig i Snak med ham, indtil denne sprang ind paa ham, kastede ham til Jorden, og traadte hans ene Die ud. Jeg vil give mit Velte og min Kniv, to kostbare Stykker, sagde Thorleif, hvis du skienker mig Livet og det andet Die, kanskee jeg engang vil kunne komme dig til Hielp. Halfred svarede, at han ei for Skienk og Gaver turde bryde Kongens Bud, men at han dog af sig selv vilde skienke ham det andet Die. Paa Tilbageveien mødte han Kalf, stak ogsaa ham et Die ud, og bragte tvende Dine til Kongen. Denne kiendte strax Forskiellen, og sagde "kun eet af dem har hørt Thorleif til. Du haver vist

rygtet flere Erinder.” Halfred maatte nu fortælle Sammenhængen. Kongen sagde, han havde kun udrettet Erindet halvt, og skulde bringe ham Thorleifs andet Die. Halfred svarede, han ikke vilde skille Thorleif ved det Die, han havde skænket ham; men derimod vilde han nok reise til Kalf for at udstikke hans andet Die; han havde vel forskyldt det. Kongen sagde, hele Sagen kunde beroe, og Halfred var nu i megen Anseelse. Oluf Tryggves. E. isl. Udg. 2 D., Kap. 28, S. 109, 115.

En Foraarsdag bad Halfred Kongen om Tilladelse om Sommeren at gjøre en Kisebmandsreise sønden paa til Helsingør. Kongen tillod det, og forærede ham en Tollekniv ved Afskeden. Halfred seilede først til Danmark, hvor han bragte Sigvald Jarl et Qvæde, og fik derfor en Guldring paa en halv Mark. Derfra vilde han seile til Vigen, men leed Skibbrud og mistede alt sit Gods. I Kongehelle mødte han en Mand ved Navn Audgils, der bød ham ti Mark Sølv for at ledsage sig paa Reisen til Ost-Gothland. Paa Veien kom en Svensker til dem, der lovede at vise dem Wei; men det var en Røver, som en Aften saae Leilighed til at dræbe Audgils, og havde gjort det samme ved Halfred, hvis ei hans Dxe var tørnet paa Tollekniven, der var bundet om Halsen, og hang

278. Om Halfred Banraadskald.

ned af Ryggen. Halfred greb ham om Foden, og sagde, hielp nu du hvide Krist, hvis du er saa mægtig, som min Konge siger; det lykkedes ham og at fælde Røveren. Han drog derpaa videre, og kom til en Gaard, hvis Eier forekom ham saa mistænkelig, at han om Natten stod op og slog ham ihjel. Konen skreeg Folkene sammen, Halfred blev bundet og dømt til Døde paa Thinget, men da han fortalte, hvo han var, og hvorledes det var gaaet ham paa Reisen, blev han beskyttet af Audgilses Enke Ingeborg, som den, der havde hevnet hendes Mand's Død. Man undersøgte den dræbte Røvers Bolig, og fandt der mange Skatte, som tilfaldt Halfred, der fik Ingeborg til Ægte, skiondt hun ikke var døbt, og bosatte sig i Gothland. Han digtede ved denne Leilighed et Drape om Oluf Sveakonge, der blev godt belønnet. Efter to Vintres Løb troede han at see Kong Oluf i Drømme, der bebreidede ham, at han satte sin Kristendom til Side, han skulde komme til ham, og gjøre Bod. Drømmen bevægede ham til at reise med Kone og Barn til Throndhiem. Oluf lod ham skrifte hos Præsten, og Halfred gjorde alt hvad ham blev paalagt. Ingeborg og Barnet bleve døbte. Desuden befalede Kongen ham til Bod at digte et Opreisningsdrape, hvilket og skete, og blev et herligt

Qvad. Samme Vinter døde Ingeborg 2 D. Kap. 31 S. 126. 132. Fra denne Reise til Gothland var det at Halfred bragte Kong Oluf den første Efterretning om, at Rogwald Jarl agtede at beile til Kongens Søster Ingeborg, og fortalte meget godt om ham. 2 D. Kap. 55 S. 207.

Kongen Lid efter at Oluf Tryggvesen havde sendt Leif Erikssen til Grønland, bad Halfred om Orlov at reise til Island. Kongen tillod det, og søiede til, at da det var uvist om de saaes oftere, vilde han forære ham en Koerværks Kappe, en Hielm og en Ring af sex Dres Vægt, med disse Klenodier skulde han begravet. Halfred sendte sin ene Søn til Morbroderen i Sverrig, sin anden Søn satte han i Kost et godt Sted i Throndhien, og seilede derpaa selv til Island. En Deel af Skibets Mandskab lod han blive ved Ladningen. Med tolv Mand reed han over Land til sin Faders Gaard; dog lagde han Veien forbi Grises Sæterhytte, hvor han fandt Kolsinna og nogle Piger. Hun modtog ham vel, og vilde vise ham til sin Winterbolig, men han tilbragte Natten hos hende i Sæteren; og det fortælles, at alle hans Føls fandt i Rabosæterne samme Modtagelse. Halfred sang for Kolsinna adskillige Spotviser, han i hendes Navn havde qvædet om Gris, men hun satte

ham i Rette derfor, og forstikkrede hun levede godt med sin Mand. Halfred vilde forære hende Kongens Kappe, men hun tog ei imod den. Derpaa reed han bort. Imidlertid var Gris ved en Faarehyrde bleven underrettet om de Fremmedes Ankomst, og strax med sine Folk redet til Sæteren, hvor han fandt Kolfinna tungsindig. Hun fraraadte ham at forfølge Halfred. Gris satte dog efter ham, indtil de kom til Floden Blondu. Halfred var just midt i den. Gris skød sit Spyd imod ham. Halfred greb det i Luften, og kastede det igien tilbage, hvorved han fældede en Mand i Grises Følge. Han tilbød Gris at bie ham paa hin Side Floden, men denne vilde ei ride til. Mogle søgte at mægle, men Gris fordrede til Erstatning begge Ringene, Særen og Kongen havde skænket ham, hvilke Halfred negtede at give. Kap. 69 S. 247-250.

Uenigheden mellem disse to varede ved en Tid lang. Thorkel Krafla, Hovding i Vatnsfjorden og Halfreds Frende skulde mægle, men da Halfred meente, han ikke ivrigen nok antog sig hans Sag, stævnedes han Gris til Holmgang. Matten før den skulde holdes, drømte Halfred, at Oluf Tryggvesen aabenbarede sig for ham, advarede ham for at flaaes, da hans Sag ikke var reen, og forkyndte ham, at han næste Dag skulde høre noget, som

han vilde ansee for mere magtpaaliggende. Næste Dag som Halfred gik ud paa Veien, mødte han Folk, der fortalte Kong Olufs Død. Halfred blev som han skulde synke i Jorden; han gik til Thinget, og fortalte Efterretningen; derpaa begav han sig hjem, og overlod sig til sin Sorg. Grisens Folk meente, at Halfred nu havde tabt Modet, men denne svarede: "Jeg blev langt mindre hædret af Miklegaards Kongen, end Halfred af Oluf, og dog gik det mig nær, da jeg hørte Stolkongens Død; kun den som mister sin Landsherre veed, hvor stor Kierligheden kan være. Jeg vil ikke stride mod Kongens Lykke, der pleiede at følge Halfred, Thorsfel maae afgjøre Sagen." Dette skete, og man forligtes.

Halfred sad paa sin Gaard, og sørgede; længe kunde han ei holde det ud i Island; han seilede til Norge, hvor han forespurgte sig om Slaget ved Svolder, og quod derpaa et Drape om Oluf. Da han ingensteds havde Ro, agtede han sig snart derfra til Danmark eller Everrig; men som han laae i en Udhavn, hørte han, at Erik Jarl var i Nærheden. Lysten opstod hos ham at dræbe denne, om han end selv skulde falde; men Oluf viste sig for ham om Natten, og sagde, at han hellere skulde bigte et Qvad om Jarlen. Næste Morgen gik Hal-

fred ene fra Skibet op til Jarlens Gaard. Som han traadte ind, blev han strax kiendt og bundet. Jarlen befalte han skulde dræbes, fordi han havde lemlæstet hans Ven Thorkel Spake. Da reiste en gammel Mand sig fra Bænken, gik hen og bad om Fred for Halfred; det var Thorkel selv, der mindedes, at Halfred havde mod Kongens Befaling ladet ham beholde sit ene Øie. Thorleif blev Mægler mellem Jarlen og Halfred; denne skulde vorde fri imod at digte et Qvæde til Jarlens Ære. Halfred gjorde det, og Jarlen lønnede ham derfor, men vilde dog ei for Kong Olufs Skyld beholde ham hos sig. Halfred blev ved at flakke fra Island til Norge og igien tilbage. Som han vilde reise til Sverrig, for at besøge sin Son, døde han paa Skibet i sit fem og tredixte Aar, eller, som det hedder i hans Saga, nær fyrgetyve. I Kisten lagdes de før omtalte Foræringer fra Kong Oluf. Kisten drev i Land paa Den Helge, en af Syderserne. Abbedens Tienestefolk fandt Kisten, stjal Godsset, og sænkte Liget i et Morads. Næste Nat drømte Abbeden, at Oluf viste sig for ham, fortørnet over at man slet havde behandlet hans Skald. Abbeden lod Folkene gribe, der strax gik til Bekiendelse. Der blev gjort en Kalk af Ringen, et Alterklæde af Kappen, og en Løsestage af

Hielmen. Halfreds Søn Halfred fik sin Faders Tilnavn, vendte tilbage til Island, og mange anseelige Mænd nedstamme fra ham.

Halfred blev anseet for en af det gamle Nordens klassiske Digtere. Hans Navn findes i For- tegnelserne over Hovedskaldene; i den yngre Edda anføres ofte Stropher af hans Sange som Hiem- mel for poetiske Talemaader. Til hans Qvæder tyede Snorre helst for at hente sikke Esterretninger om Oluf Tryggvesen (Ol. Tryg. S. Kap. 90); og flere Forfattere have bevaret Brudstykker af disse Sange. Det er da ikke at undre over, at en saa berømt Digters daadfulde Levnet, der stod i' saa nsie en Forbindelse med Hakon Jarl og Oluf Tryggvesen, og hvis Et var meget anseet i Is- land, kunde blive erindret, og omhyggeligen op- tegnet. Fra flere Kilder kunne vi hente Bekræf- telse paa hvad denne Saga fortæller.

Anledningen til at Halfreds Kader bosatte sig i Island var ikke usædvanlig. Medens Gunhildes Sønner levede i Landflygtighed, forbandt de sig med Vikinger; disse tilfredsstillede baade Kron- pretendenternes Attraae og deres egenKovgierrighed ved at plyndre Kysterne. At de indebrændte alle

Mennesker paa de Gaarde, de overfaldt, var for at fikkre sig for Blodhevneren. Det skeete her som oftere, at Enkelte undslap ad en Løndør, og undkom giennem Røgen og Tummelen. Det var en Vresfag for Børnene, hvis Forældre saaledes vare komne af Dage, at tilfredsstille Retfærdigheden ved at tage Hevn over Morderen. Men hvor snildeligen end Ottar og Uvald havde udført deres Daad, maatte de dog frygte for Gunhildes Mistanke, der nu var den mægtige i Norge, og dette maatte tilskynde dem, som kun havde lidet Haab under den Regiering at erholde deres fædrene Gods, at bosætte sig i Island. Landnama nævner dem Side 201.

Den Strid, Ottar i Anledning af sin Datter havde med Ingolf, en Søn af Herredshøvdingen Thorstein i Vatnsdalen, fortælles udførligen i Vatnsdælasaga S. 154, 158; ifkun med den Forskiel, at der hedder det, at Høvdingens Frender med Vold fik Sagen hævet; her siges det, at Høvdingen selv havde dømt i Sagen, og vel tildømt Ottar nogle Bøder som Erstatning, men derhos forviist ham fra Herredet. Efter begge Beretninger var denne Sag Marsag til, at Ottar forlob Egnen. En Codex af Landnama omtaler samme Begivenhed (Landnama S. 197).

Halfreds Bedrifter i Island dreie sig om hans Kierlighedshandeler med Kolfinna. Disse berøres forteligen i Vatnsdælasaga S. 192, hvor et Mord, der i denne Anledning blev begaaet paa Halfreds Broder, fortælles med de samme Omstændigheder, som i vor Saga, men tillægges en anden Person. Landnama bestyrker vor Sagas Beretning S. 201.

Mærkeligt ere Halfreds Forhold til Kong Oluf. Disse ere vel blevene udpyntede ved et Par Drømme, dog neppe i nogen seen Tidsalder; thi ellers vilde man ei heri have iagttaget saa meget Raadehold. Heller ikke vilde man da have anført den Forkierlighed, han som Skald beholdt tilbage for de hedenske Guder. Snorre fortæller hans Daab (Ol. Tr. S. Kap. 90), og hvorledes han forberedede Jarl Rognvalds Frierie til Prindsesse Ingeborg. Ogsaa Kristnisaga S. 80 og Laxdælasaga omtale, hvorledes Halfred blev døbt og fik Tilnavn. I Fagurfsinna berettes, at man fortalte, at Halfred var bleven syg af Sorg over Olufs Fald, og at denne Sygdom havde varet til hans Død (S. 161 Suhms Afst.) Et vigtigt Beviis for Sagaens Elde, er, at den allerede citeres i Vatnsdælasaga (S. 192) fra det tolvte Aarhundrede. I Bearbejdelsen af Oluf Tryggvæ-

sens Levnet i Flatsbogen, kan man tydeligen see, at Halfreds Thattr er bleven optaget som et for sig bestaaende Heelt, der for at forbindes med det Dvrige, blev deelt i adskillige Stykker, som indrykkedes uforandret. Ikkun Esterretningen om Halfreds Andeel i Rognvalds Formaling med Ingeborg, er maaskee hentet fra en anden Kilde, mueligen fra Snorre selv. Sandsynligvis er Forbindelsen mellem Halfreds Thattr og Olufs Saga tidligere, end Enden af det fiortende Aarhundrede, da Flatsbogen skreves; i det mindste antyder Bemærkningen om Halfreds Dødsaar, at den, der nedskrev dette, gjorde Forskiel mellem Halfreds egen Saga, og hvad der i det Foregaaende var bleven berettet om ham.

Mange Brudstykker af Halfreds Sange især af Olufsdraperne, findes adspredte i Skalda, i Oluf Tryggvesens Levnet, i Heimskringla, og i sammes tvende andre Bearbejdelser af Gunlaug Munk og Oddur Munk, ligeledes i det arnæmagnæanske Haandskrift Ættartal Noregs kouunga; ogsaa i Fortalen til Vilkinasaga er en Strophe af Halfred bleven opbevaret. Af hans Upreistar-drapa, der handlede om Kristi Opstandelse, havde efter Torfæi Vidnesbyrd (Hist. norv. 2, p. 419) Biskop Bryniulf Svendsen i sin Ungdom seet et

Om Halfred Banraadskald. 287

Exemplar i Kantøler Kristian Frises Bibliothek; nu er det uden Tvivl tabt.

Torfæus fortæller Halfreds Levnet i sin norske Historie 2 D. S. 466-483. Fortegnelse over Brudstykkerne af hans Sange findes i Gunlaug Ormstunges Saga, S. 122, Note 83.

Thattr om Oluf Geirstadaalf. *

Der var en Konge, som hedte Oluf med Tilnavn Digrbeen (Eykbeen), han regierede over to Fylker i Nigen. Thiodolf den Hvinverske har kvædet et Vers om ham. Denne Oluf havde en Gang en Drøm, hvorpaa han lod alt Folket stævne til Thinge. Der stod han frem, og opfordrede alle til at afgjøre deres Stridigheder; da dette var skeet, fortalte han dem, hvorlunde han havde drømt: at en stor sort Oxe kom fra Osten over hans Rige, og gik fra Gaard til Gaard, de fleste segnede ved dens Pust, tilsidst faldt hans Hirdmænd og han selv. Han udtolkede dette om en forestaaende Landfarsot, og bød derfor, at man skulde opkaste en Hvi paa Næsset ved Geirstad, enhver skulde bringe noget af Værdie derhen; hver Død,

som lagdes i Høien, skulde have en halv Mark Sølv med sig; saasnart han selv og hans Hirdmænd vare døde, vilde Sygdommen standse. Om Høien skulde sættes et Gierde, at Dvæget ei kunde gaae derover, men han fraraadede dem at gjøre, som undertiden skee, at man nemlig offrede for saadanne Døde, til hvem man levende havde havt Fortrøstning; thi disse kunde derved blive til Siengangere, der baade gjorde Ondt og Godt⁹⁰). Alt gif, som Kongen havde sagt, Kongen blev hølragt, og Sygen ophørte. Hans Høi stod længe efter, og ingen dristede sig til at bryde den op; man skal i fordum Tid have offret der, og givet Oluf Tilnavnet Geirstadaalf.

Længe efter hændte det sig, da Harald Grænse nyligen var død, at en Mand fra Rabolauget, der heed Hrane, og efter sin Moder var bleven kaldet Olufasen, men siden erholdt Tilnavnet Vidforle, en flogtig Mand, men ei fornem af Æt, laae en Nat ved Geirstad, og drømte, at en Mand aabnbarede sig for ham, der kaldte sig Oluf Geirstada

⁹⁰) sva kann ok verda, at af stundir eru their tryll-dir, er adr vorn blotader, ætla ek hinar somu illar vætter stundom synaz gagn gera i thvi, enn stundom mein. Flatabogen, col. 309, Suhms Afskrift S. 155.

alf, og bød ham at gaae hen til Jarlen Svend Hakonsen, der laae i Nærheden med sine Skibe, vilde forlade Landet, og trængte til Penge; han skulde han fortælle om Høien paa Geirstad, og faae ham med sig til at bryde den op. De skulde kun arbeide om Natten; naar de havde faaet Hul paa Høien, skulde Hrane ene laade sig hidse ned, men Jarlen selv som den kiefteste holde i Rebet. I Høien vilde han finde en Deel Penge; en Hob af disse skulde han først laade hidse op, derefter skulde han træde hen til den drabelige Mand, der sad paa en Stol i Høien, tage hans Guldring af Haanden, hans Kiliobelte fra Siden, og endeligen hans Sværd, hvormed han i et Hug skulde stille Hovedet fra Kroppen, men derpaa hurtigen laade sig hidse op. De trende Klenodier skulde Hrane holde tilbage, forlade Svend saa snart muligt, og ile til Dronning Aasta, Harald Grønkes Enke, der laae i Barnsnød, paa hende skulde han lægge Belætet til Lindring, derpaa begive sig til Kong Oluf Tryggvesen, for at laade sig døbe, og siden vende tilbage til den nyfødte Kyrsteson, der skulde kaldes Oluf, og hvem Hrane skulde opfostre. Alt dette gif efter Drømmen, Hrane opfostrede Oluf Haraldsen og blev længe hos ham.

Fortællingen findes i Flatabogen col. 308, 310, i Suhms Afskrift S. 152, 162, i en Membran i Arnæ Magnæi Samling No. 68 i Fol., i Suhms Afskrift 147 i Fol. S. 49, 60, og endnu lidt vidtloftigere i et Fragment af Oluf Helga Saga blandt de arnæmagnæanske Haandskrifter 75 Membran i Fol., blandt de Suhmske et Afskrift 554 i 4. Snorre fortæller i Ynglingasaga R. 54 om Kong Oluf paa Geirstad, at han var en mægtig og frigerik Konge, der døde af Godværk paa sin Gaard Geirstad, og blev der begravet; Verset han anfører af Thiodolfs Ynglingatal, som blev digtet til Ære for Olufs Søn Rognvald, siger det samme. Heraf synes at følge, at Sagnet om Olufs Drøm og den smitsomme Sygdom, hvoraf han døde, var en langt senere Opdigtelse. Imidlertid har dog ogsaa Snorre kiendt slige Sagn, thi han kalder denne Oluf i Fortalen til Heimskringla Geyrstadaalf eller Geyrstads Skjotsaand. Ogsaa følgende tvende Smaafortællinger i Oluf den Helliges Levnet i Flatabogen tyde derhen.

Da Oluf var otte Aar gammel, hendte det sig en Dag, at Asta lukte et af sine Stemmer op, hvor Drengen fik Die paa Oluf Geirstadaalfs Sværd Beising, og sagde, han vilde have det.

Moderen lod ham faae det, og den lille Oluf slæbte Sværdet efter sig paa Gulvet. Sigurd Svr bemærkede, at hans Kone gjorde, som Modrene pleiede, at de fødte Børnene alt for meget. Asa svarede: kan du faae Sværdet fra ham uden at han græder, maae du gierne; men græder han, maae du ei tage det. Sigurd Svr sagde nu en Dag til Drengen, at han vilde glemme Sværdet for ham, han gientog det et Par Gange, hvorpaa Drengen trak Sværdet af Eskeden, holdt Espidsen mod Stedfaderen, og sagde, jeg kan ikke hindre dig fra at tage det med Magt, men jeg giver dig det ikke paa anden Maade, end jeg beholder Hestet. Sigurd Svr taug, men holdt meget af Oluf²¹).

Da Oluf siden var bleven Konge sagde en af Hoffinderne til ham, som han en Dag red forbi. Oluf Geirstadaals Hvi. "Sig mig Herre, ont I her haver været hviilagt". "Aldrig, svarede Kongen, har min Mand havt to Regemer". "Men/ sagde Hirdmanden, "Folk have fortalt, at I skulle have sagt, da I forhen kom til dette Sted, her vare vi, her levede vi". Kongen svarede: "aldrig har jeg sagt det, og aldrig vil jeg sige det";

²¹) col. 311-312 i Suhms Afskrift S. 170-171.

han blev vred, gav Hesten af Sporene, og reed hurtigen bort ⁹²). Om end den første af disse Anecdoter, der i sig selv er sandsynlig, kunde være et senere Digt, synes den sidste at have indvortes Præg paa Egthed; thi et senere Sagn vilde neppe have ladet Oluf misbillige Folkets Mening. Det synes derfor at have været et gammelt Folkesagn, at den ældre Olufs Siel var fareet i den Yngre, hvilket vel stemmede overeens med en i det gamle Norden ikke saa sielden Mening om Siælevandring, og kan være bleven foranlediget, deels ved at Svend Jarl opbrød den ældre Olufs Gravhsi, paa samme Tid den yngre Oluf fødtes, deels ved at man en Tid havde anseet den ældre Oluf, som en velgørende Mand for Egnen.

Raudulfs Thattr. *

Da Oluf den Hellige engang drog giennem Dylandet, og var kommen til Østerdalen, flagede hans Foged Biørn over, at der om Efteraaret var begaaet stort Qvægthyveri i Egnen, og at man havde

⁹²) Flatabogen col. 378. Suhms Afkrift 503 = 504.

nogle Folk mistænkte, der boede paa en affides Gaard; Faderen hedte Raudulf, Sønerne Dag og Sigurd. Disse kom og selv til Gæstebudet, der var anrettet for Kongen, og indbode ham til deres Gaard efter trende Dages Frist. Kongen reiste med 200 Mand til Raudulfs Gaard; han saae der et høit og forsvarligt Gierde med en stærk Port, som hang i Jern-Hængsler. Der stod Bonden med et talrigt Følge, og modtog Kongen. Strax indenfor saae man en smuk Bygning, som Oluf tog for en Kirke, men var et Sovehuus med spaantækket Tag. Stuelængden var beklædt med Bord, og vel tiæret; der var endnu mange flere Huse indenfor Indbegningen, store og smaae, alle vel bygte. Kirke var der ei, thi ingen Biskop var kommen derhen. Kongen lod sætte sit Reisetelt op, og dee holde Aftenbøn; derpaa gik han ind i Stuen, Lys blev baaren foran ham. Han satte sig i Høisædet, der var bleven vel prydet; paa hans høire Haand sad Biskoppen, paa venstre Dronningen; derpaa Rigets Mænd til begge Sider. Næst Biskoppen sad Finn Arnesen, derefter Kalf Arnesen, Thorberg og Arnesønerne, Arnbjørn, Kolbein og Arne. Kongens Følge optog det øverste Rum i Stuen, nedefor sadde Husets Folk og andre Indbudne. Gæstebudet var præg-

tigt, der gaves mange Slags gode Drikkevarer. Raudulfs Sønner gif omkring, og sørgede for Gæsterne.

Kongen gav sig i Snak med Raudulf, og fandt i ham en forstandig og veltalende Mand. Imedens Glæden herskede ved Drikkebordet, spurgte Kongen ham om mange ubekjendte Ting, og Raudulf vidste Besked om alt; han sagde og, hvorledes adskillige Ting i Fremtiden vilde gaae. Er du Spaamand, spurgte Kongen. Nei, svarede han, men af Vindene, Sol, Maane og Stjerner slut- ter jeg mig til adskilligt, især af Drømme, og naar jeg ret vil forvisse mig om disse, tager jeg nye Klæder paa, og lægger mig i en ny Seng, der staar paa et nyt Sted.

Kongen spurgte og Sønnerne, om Faderen havde lært dem nogle af sine Færdigheder. Sigurd svarede, han havde kun lært een: at forstaae sig paa Himlens, Solens, Maanens og Stjernernes Gang, saa at han kunde kiende enhver Tid baade Dag og Nat. Den yngre Søn, Dag, forstod af Menneskenes Dine at slutte sig til deres Udfærd, han kunde, naar han saae paa dem, see deres Dyder og Lyder.

Kong Oluf blev nu munter, og spurgte Biskoppen, hvad for en Kunst han kunde. Denne

svarede: han vilde synge 12 Messer uden at behøve nogen Bog. Biskoppen spurgte nu Kongen, hvilken Færdighed han især besad. Denne svarede: naar jeg seer en Mand een Gang, og bemærker ham, skal jeg kiende ham igien. Dette er noget meget vigtigt. Men, vedblev han: Touren skal gaae rundt, hvad lægger Du Bind paa, Kalf Arnesen? I ikke at lade min Brede formindskes, svarede han, hvor længe jeg end bærer paa den. Finn Arnesen sagde, at han aldrig i nogen Fare vilde flygte fra sin Lehnsherre. Thorberg anførte, at han aldrig vilde bryde den Sed, han havde svoret sin Lehnsherre. Arnbjørn mente, den Bue skulde ei findes i Landet, som han ikke formaade at spænde. Kolbein havde trende Færdigheder: at skyde lige, løbe paa Skier og svømme. Arne sagde, at naar han stod ved Roret paa et lidet Skib, vilde han seile ligesaa raskest langs med Landet, som et Skib paa 20 Aarer. Biørn Stal-lar vilde helst anføre, at han saaledes rygtede sin Konges Erinde paa Thinget, at han ikke ændse, om hans Tale fandt nogen mægtig Mand's Mis-hag eller Velbehag. Saaledes anførte Enhver sin Færdighed, og var dette megen Moroe.

Da Kongen gik til Sengs, ledsagede Raudulf ham med brændende Lys til det nye Sove-

huus. Det var bygt i en Runddeel, med Svaler om. Indenfor disse var en skjoldbedækt Væg med fire Dørre paa, lige langt mellem hver. Langs med Væggene vare Sengene redte, og alt var vel betrukket. Inde i Huset vare 20 høie og tykke Søiler reiste i en Kreds; over disse var et hvælvet Loft, helt malet. Mellem Søilerne var Beflødning, og indenfor vare de Fornemmeres Senge; her kunde sove 20 Mand, og i Værelset udenfor 40. Midt i Huset var et ophøiet Sted. Der stod en stor Seng kunstigen udarbejdet. Alt Træet var beslaget med Kobber eller Jern, alt malet og noget indlagt med Guld, paa Hjørnestolperne vare store forgyldte Knapper af Kobber, ud fra dem gik Jernstænger med Lysarme, hver med trende Lys.

Raudulf sagde til Kongen, at hvis han vilde drømme betydningsfuldt, skulde han lægge sig i denne nye Seng. Kongen gjorde det. Paa venstre Haand laae Dronningen og hendes Kone, paa høire Bispen og Præsterne. Ved Hovedgiærdet laae Arnbjørn, Kolbein og deres Folk, ved Fødderne Finn og Thorberg. - Duf laae længe vaagen, som han pleiede, efterat have sunget sin Aftenbøn, og saae paa Loftet. Der var malet Gud selv og hans Engleskare, derpaa den øverste Himmel, nedenfor Stierne, saa Skyer og Vinde,

Fuglene og nederst Jorden med Urter og Træer. Paa Panelet udenfor Søilerne vare afbildede hendes Gæstgæster og Sagn om berømte Konger. Kongen stirrede saa længe derpaa, at det tilsidst syntes ham, som Seng og alt gik rundt med ham. Endelig faldt han i Søvn. Da han stod op, erindrede han sig sin Drøm, og bad Raudulf tolke den for sig efter Høimesse. Han prøvede derpaa Sønnernes Færdigheder. Det Veirligt, Sigurd havde spaaet, traf rigtig ind, og uagtet det var tykt i Luften, sagde han rigtigen, hvad Time det var. Oluf vilde, at Dag skulde af hans Ansigt sige ham hans Temperamentsfeil; efter nogen Beggring svarede denne, at han var kvindefiær, hvori Kongen gav ham Ret. Derpaa kom Faderen og udlagde Kongens Drøm. Kongen havde seet et Krucifix af besynderlig Dannelselse, Hovedet af Guld med Glorie omkring betegnede Kongen selv, den Hæder han skulde erholde (at blive canoniseret) og hans stakkede Levetid. Halsen af det haarde Kobber, hvoraf Klokker støbes, var et haardt stortlydende Regimente, der kun skulde vare kort (Svends Regimente). Brystet og de udstrakte Arme vare af Sølv, herligen prydede, og en Guldslok faldt ned derpaa fra Hovedet. Dette betegnede et lykkeligt vidt udstrakt Rige under Kongens Etmand.

(Magnus den Gode, der regierede over Danmark og Norge). Redenfor var et Bælte af poleret Jern, hvorpaa var afbildet med megen Kunst Sigurd Kofnesbanes Saga og Harald Hyldebrands, og noget af Harald Haarfagers Bedrifter, for at tilkiendegive en ved sin Snildhed berømt frigersk Hovding (Harald Haardraade). Redenfor Bæltet var Mønten af blegt Guld, hvorpaa alskens Dvæg og Blomster vare afbildede, hvilket tydede hen paa Kongens Navne, en god Regent, skiondt ikke hans Lige (Oluf Kyrre). Redenfor var Billedet som forsværet, og ligesom slige Penge kunde gielde i Landet selv, men ikke udenfor, sigtede det til en Hovding, der regierede med megen Berømmelse, men var heldigere hjemme end ude (Magnus Barfod, der dræbtes i Irland). Laarene, der vare af eens Farve, betegnede denne Konges Børn, der deelte Riget og regierede fredeligen med hinanden. Men at Læggene vare af Træ, sigtede til at det følgende Regimente var misligt, og Regenterne, skiondt Frender, uenige. De giennemstungne Fodder og Læerne boiede i hverandre spaaede Brodermord og Frenderes Had til hinanden (Harald Gille Tid og Borgerkrigene efter hans Død).

Kongen takkede Raudulf for sin Udtolkning, og søgte efter Dags Angivelse det stiaalne Dvæg

hos Fogeden selv; det fandtes der, og Biarn blev jaget bort.

Et Udtog af denne Fortælling findes hos Snorre i Oluf den Helliges Saga Kap. 173, 74. Snorre taler om Fogedens Beskyldninger og Straf, nævner Kongens Besøg hos Kaudulf, dennes Ret og hans Søners Færdigheder. Ved at læse Beretningen herom hos Snorre, synes man det Hele er saa lidet mærkeligt, at man ei veed, hvorfor han anførte det. Men ved at sammenligne nys anførte Thattr, kan man neppe andet end deri gienkiende Kilden til Snorres Beretning; han fandt denne lille Fortælling interessant, men da hans historiske Sands forbød ham at optage den heel i sin Historie, gjorde han et Udtog, hvori Drømmen og dens Udtydning ganske er gaaet forbi. Drømmens Udtydning leder til at fastsætte med temmelig Bestemthed, naar denne Fortælling er skreven; nemlig før Sverres, i det mindste vist før Hagen Hagensens Regiering, thi ellers var noget af det mystiske Billede bleven hentydet paa disse Konger. Venteligen har Sagnet om Olufs Besøg hos Kaudulf og dennes Færdighed i at fortolke Drømme givet Anledning til at man vilde opdigte

et Exempel herpaa, og tog nu det andet Kapitel hos Daniel til Mønster. Alle de øvrige Træk bære Sanddruheds Præg. Beskrivelsen over Bygnings Pragt behøver ikke at være overdreven, den har nogen Lighed med den Bygning, Oluf Paa ifølge Laxdælasaga lod opføre paa sin Gaard, Hiardarholt i Island, hvor det dog var langt vanskeligere at erholde Tømmeret, end i en af Norges skovrigeste Bygder. Fortællingen findes i Flatabogen col. 463, 468.

Thattr om Egil Sidu Halls Søn. *

Egil Siduhalls Søn drog med Kone og otte Mars Datter fra Island i Selskab med Love, den gothlandske Jarl Valgauts Søn, til Kong Oluf Haraldsen. Egill havde ei taget sin Kone med til Kongens Gaard, og begyndte derfor efter at have været der nogen Tid af Vinteren, at blive tungsindig. Da Kongen erfarede Marsagen, lod han ham hente sine Fruentimmer, og da Oluf saae Datteren, sagde han, hun vilde have Held med sig; hun er og bleven Moder til den hellige Biskop Jon. Da det blev Sommer, spurgte Jon, om Kongen vilde lade dem drage paa Riobmandskab;

Om Egil Sidu Halls Søn. 301

men Olaf svarede, han havde et Stevnemøde med Kong Knud i Limfjorden, og reiste did med ni gode Skibe. Da han kom did spurgte han, at Knud var i Engelland; troede derfor at denne vilde svige ham, og overfalde ham med en stor Hær; han begyndte derfor strax at hærge i Knuds Land. Nordmændene førte mange Fanger til Skibene fra femten Nar og derover, og holdt dem der bundne. Da Egill om Natten hørte Fangernes Klageskrig, havde han Medynk med dem, løste med Loves Samtykke deres Baand, og lod dem alle undløbe. Oluf blev saare vred, og sagde Egill skulde haardeligen straffes.

Som den norske Flode vilde lette Anker, kom en Mand løbende til Strandbredden; det hed siden det var en Fin, Kong Knud havde kjøbt dertil; og kastede noget paa et af Skibene, hvoraf der opkom en Smitte mellem Mandskabet, der og angreb Egil haardt. Han sendte flere Bud til Kongen om at hjælpe sig, som endeligen med Fin Arnesens Mægling, lod sig bevæge til at lægge sine Hænder paa hans Bryst, og det er bleven fortalt, at Smerten strax tog af, og Egil kom sig.

Men Oluf var endnu ikke forsonet, og forkyndte Egil og Love, at de aldrig skulde hans Undest, før de bragte Loves Fader Valgaut, en ivrig Af-

302 Om Egil Sidu Halls Søn.

gudsdyrker, i hans Vold. De reiste da begge til Jarlen i Gothland. Da Love forebragte sin Begieing, blev Jarlen først saa forbitret, at han lod dem fæste i Fængsel; men siden, da han havde hørt Egil, der forstod vel at belægge sine Ord, at fortælle meget om Kong Oluf, lod han sig bevæge til at følge med dem, og mente Kongen dog ei skulde tvinge ham. Da Oluf opfordrede ham til at lade sig døbe, veggrede han sig, og Oluf svarede "det synes at jeg havde Magt at nøde dig dertil, men jeg vil ikke gjøre det, thi det tækkes ikke Gud, at nøde Mennecker til at tiene ham". Jarlen reiste i Fred, men da han var kommet et lidet Stykke bort, blev han syg, sendte Bud til Oluf, lod sig døbe, og bestemte en Sum Penge til at en Kirke kunde opbygges der paa Stedet. Han døde kort efter. Love blev Jarl efter ham i Gothland. Egil kom atter i Kongens Vndest, vendte siden tilbage til Island, og var en anseet Mand.

Denne Tildragelse, som vel er bleven noget udsmykket for at forherlige den hellige Oluf, fortæller Snorre korteligen i denne Konges Historie K. 165, og synes just at have kiendt en særegen

Om Egil Sidu Halls Søn. 303

Saga herom, da han ved at berette Betingelsen, under hvilken de kunde gienerholde Kongens Nødest, føier til, "som det er bleven fortalt" (sva sem sagt er). At Fortællingen, her læses, er uafhængig af Snorre, kan sees af den urigtige Maa- de, hvorpaa Olufs Tog til Danmark bliver fremstilt. Snorre henfører Begivenheden til det Tog Oluf gjorde mod Danmark i Samfund med den svenske Konge Anund. At Snorre lader Love giøre Forslaget om at løse Fangerne, istedet for at Sagaen tilskriver det Egil, er en anden Uoverstemmelse, der styrker den lille Fortællings Uafhængighed af Snorre, og venteligen er opkommet ved at Sagnet har forplantet sig i Siduhals Familie. Olufs Tolerance er ikke utrolig. Laxdælasaga fortæller K. 35 noget lignende om Oluf Tryggvesen, da Kiartan nægtede at lade sig døbe. Det gjorde og Forskiel, om den der nægtede at lade sig døbe, var en Undersaat eller ei, og om han tillige blev anset for en Troldmand. Biskop Jon af Holum, som her kaldes den Hellige, blev canoniceret 1198. Fortællingen er altsaa venteligen nedskrevet i den første Halvdeel af trettende Aarhundrede. Fortællingen findes i Flatsbogen col. 382, 385.

Thattr om Endrids Giftermaal. *

Endrid, en Søn af Einar Lambeskælver var den kiefkæste Yngling i Norge. Engang han agtede at seile syd paa, landede han ved Den Kormt. Der fandt han en Pige, som bad om at seile med. Hun hed Sigrid, og var en Datter af den mægtige Erling Skjalgsfen paa Jedderen; hun havde fulgt sin Fosterfader til denne fraliggende De, og længtes nu efter sine Brender. Endrid, der havde travlt med at lade Skibet, gav ikke Ngt paa hende, men lod hende gaae ombord. Først da de vare under Seil, tænkte han efter, hvo hun var, og sagde: der er Fare ved at følge dig, men nu faaer det saa at være.

Efter at have seilet et Stykke fik de Modvind, dreves ud i Havet, og maatte lande ved en øde De, hvor der kun var een Fiskerhytte. "Hvem vil du skal ligge nærmest ved Dig i Nat" spurgte Endrid. Jeg vil ligge ved Væggen, og du skal ligge mig nærmest, sagde hun. Uveiret varede ved i trende Dage. Da de igien vare komne i Søen, maatte de løbe ind i Throndhlems Fiorden. Einar tog koldt imod dem, og sagde til Endrid. Nu gior du meget af Triller, siden du har taget Erlings Datter til din Frille. "Ikke ventede jeg

mig", svarede Endrid, "slige Ord af dig, Fa-
 der! fordi jeg vilde følge Pigen til sit Hiem; jeg
 volder ei, at Veiret hindrer os at reise den gien-
 neste Veit." "Det skader dig ikke Frende", sagde
 Einar, "at jeg ene siger dette, men hendes Fader
 og Slægtninge vilde lægge Vægt herpaa, og ikke
 skiotter jeg om hendes Ophold her." Endrid blev
 vred, lod strax en Skude sætte ud, og uagtet Ei-
 nars Advarsel, fulgte han hende selv til Erlings
 Gaard. Da de ingen fandt uden for, ginge de
 ind. Man sad ved Drikkebordet, de fik Mad, men
 ingen talte til dem. Erlings Sal var ikke be-
 hængt med Tapeter, men Ringebrynnen, Sværd
 og Hielm hang over hver Mand's Hoved. Da
 man skulde gaae til Hvile, blev Endrid fulgt til
 et velprydet Kammer, hvor han fandt Sigrid lig-
 gende i Sengen; men hun bad ham at skynde sig
 bort. Da han gik, kom Erling med et stort Følge
 ham imøde. "Hvorfor lægger du dig ikke i Sengen"
 spurgte Erling, "det er ikke mindre usømmeligt nu,
 end at ligge hos min Datter i Fiskerhytten." Erling
 svarte: "saaledes laae jeg der hos hende,
 at hverken hun eller hendes Frender havde Skam
 deraf?" Erling svarede, han skulde ei komme
 derfra med Snaf, men udholde Jernprøve. Der-

Sagabibliothek. 3die Bind. 11

til var Endrid villig, for at befrie Pigen og sig fra Banrygte, og qvad derom et Vers.

Endrid fastede nu, som Skif var, og bar Jern. Tre Dage derefter blev hans Hænder løste, og befandtes aldeles friske. Nu roste Erling ham, og bad ham blive længere hos sig. Endrid vilde ei, og gik vred bort. Skialg Erlingsen raadede nu Faderen til at formilde Endrid, da det ellers vilde blive mangen Wands Bane, og erholdt Guldmagt til, ikke blot at samtykke i Sigrides Egteskab med Endrid, men endog selv at tilbyde ham hende. Da Skialg kom til Endrid, og sagde Faderen gav sit Samtykke til at han ægtede Sigrid, svarede Endrid: at vel var hun den Pige, han helst vilde eie, dog vilde han denne Ginde ei beile til hende. Men da Skialg svarede til, at Faderen selv tilbød ham sin Datter; fandt Endrid det var Erstatning, vendte om igien, spurgte Erling selv om dette og var hans Mening, og da denne bekræftede det, tog han derimod med Glæde, og store Gilder bleve holdte. Endrid vilde nu hjem til Faderen, og møder ham uifderveis paa et Drageskib, ledsaget af 20 mindre Skibe. Einar spørger Endrid, hvorfor han var kronræget som en Klerk; da Sønnen svarer, at han har baaret Jern, siger Einar: "Efterdi du har baaret heds Jern,

og brændt dit Skind, vil jeg at andre af Jeddernes boerne, vore Fiender, skulle i deres Skind bære det kolde Jern. Du er ulig din Morfader Hakon (Earl), eller din Faders Frender, Ketil Hæng og Qveldulf." Endrid fortæller nu: at han var forligt med Erling, og siger først, at man havde givet ham Penge, det lader Einar haant om; siden at han skulde ægte Sigrid. Einar svarte, hun var kjøbt altfor dyrt, og at dette ikke var Erstatning, og ei skulde standse hans Reise; endelig siger Endrid, Erling havde budet sin Datter frem. Saa har Erling været bange, sagde Einar, og er denne Værelse ligesaa stor som din Skam; men lad os nu reise til dem med alle vore Folk, og vise dem vor Styrke. De bleve modtagne paa det prægtigste, og Endrid drak Fæstensøl med Sigrid.

Erling Skjalgsen, Einar Tambeskælver og hans Søn Endrid, ere noksom bekiendte af Oluf Tryggvesens, Oluf den Helliges og Harald Haardraades Historier. Hvad her fortælles, passer meget godt saavel paa disse diærve og mægtige Hovdingers Karakter, som paa den hele Tidbalders Sæder og Tænkemaade. Fortællingen synes i sig selv for simpel og for smuk, til at være et Digt.

308 Om Endrids Giftermaal.

Imidlertid have vi intet andet til Hiemmel for den, end at den findes i Flatabogen i Oluf den Helliges Levnet Col. 410, 411. Sigride forekommer ei blandt Erling Skialgsens Børn, hvilke blive opregnede i Ol. Hell. S. Kap. 21 og Appendix til Oluf Tryggvesens Saga isl. Udg. S. 34. Rigtig nok var Endrid gift med en Sigride, men som var en Datter af Ketil Kalf og Sunhilde, Kong Haralds Søster (Harald Haardraades S. Kap. 41). Sagnet maae altsaa have forvevlet Ketil Kalf med den for Islænderne mere bekiendte Høvding Erling Skialgsen. Torfaeus har i sin norske Historie aldeles forbigaaet denne Fortælling, uagtet han stundom anfører af Flatabogen, hvad der er langt mindre troværdigt.

Karl Besæls Thattr.

Paa den Tid Svend Alfiva Søn styrede Norge, havde Kong Jarisleif i Gardarige Ufred med Nordmændene, fordi han var bleven vred over, at de havde sveget deres Konge, den hellige Oluf. Da skete det, at to Brødre fra Halogaland, Karl og Bjørn, droge i Ridsmandsfærd. De vare af ringe

Herkomst, men havde ved Salthandel Tid efter anden erhvervet sig Formue, og vare blevne anseelige Riismænd. En Sommer gik de Syd paa til Saxland, siden til Danmark, og skulde derfra have begivet sig til Engelland; da Karl den ældste og raskeste af Brødrene tilkiendegav: at han havde i Sinde at seile til Gardarige, men han vidste det var farligt for Nordmænd at komme der, og overlod derfor til Mandskabet, om de vilde følge ham, eller gaae med andre Skibe; der vare baade danske, tydske og engelske. Mandskabet erklærede, at de vilde følge Karl, og de styrede øster paa. Neppe vare de landede ved Gardariges Kyst, før Beboerne anfaldt dem fiendtligt. Karl forestillede dem, at de dog først maatte oppebie Kongens Bestemmelse, før de røvede fremmede Riismænd, og erholdt, at han blev ført for Kongen. Denne taltalede ham haardt, og erklærede, at han, til Straf for sine Landsmænds flette Opførsel mod Kong Oluf, skulde dø. Karl forsikrede vel, at han var en Mand af ringe Herkomst, der havde været ude af Landet under Krigen, men blev alligevel lagt i Lænker. Dog blev han løsladt Dagen efter paa den unge Prinds Magnuses Begiæring, som bemærkede, at han aldrig kunde vente at komme tilbage til Norge, hvis han viste Fiendskab mod alle

dem, der vare fødte. Kongen tilbød endog Karl med sit Følge at blive hos sig om Vinteren, imod at han til Foraaret skulde røgte et farligt Erinde. Karl tog strax derimod.

Om Vinteren talede Kongen ofte med Karl, og overtlydedes om, hvor snild han var. Da Baaren kom overgav Jarisleif Karl en Deel Penge, hvormed han skulde vinde de norske Hovdinge for Prinds Magnus. Karl seilede derpaa til Danmark, hvor han forestilte sine Skibsfolk, at de ikke havde havt Tilladelse til at seile øster paa, det var altsaa rimeligt de vilde blive straffede af Kongen⁹³⁾; hans Raad var derfor, de skiltes ad, nogle drage til Engelland eller andensteds, og at komme hver for sig tilbage til Norge; han selv havde Erinde i Danmark hos en rig Frende. Ved denne List skilte Karl sig ved sine Skibsfolk, ifkun Broderen Bism, der ahnede Listen, tilbød sig at følge ham i Karen.

De kom til Bigen, udforskede Folks Tænkemaade, og fortsatte Reisen indtil Einar Tamborsteigers Gaard. Da de havde forebragt ham

⁹³⁾ Svend Alfve Son. Dette var uden Tvivl blot med Hensyn til de øieblikkelige Forhold mellem Gardarige og Norge. Ellers finder man intet Spor til at sliq en Tilladelse behøvedes.

deres Erinde, svarede han, at denne Pengeudde-
ling mellem Rigets Høvdinger var siden Knuds
Tid bleven ham forhadet; han vilde ei tage imod
Penge, men nok være Magnuses Ven, og agtede,
om han levede til Sommer, at besøge ham. Der-
paa reiste de videre indtil de kom til Kiøbstaden
(Trondhiem) hvor de kort før Palmesøndag toge
Herberge hos Grim den Graa. Imidlertid var
deres Erinde bleven røbet, og Dagen efter stev-
nede Svends Skatmester Folket til Thinge, hvor
han fortalte, hvilke Fremmede der vare tagne ind
hos Grim, og bød denne indestaae for dem med sit
Liv, indtil Kong Svend næste Dag kom til Byen.
Grim fortalte dette strax til sine Giester, og raadte
dem til at flygte. Karl vilde dog ei sætte sin Verts
Liv i Fare; men da det var magtpaaliggende at
Prinds Magnus blev underrettet om, hvor mange
der vare paa hans Side, skulde den ene af Brø-
drene reise til ham. Karl bestemte sig til at blive.
Biørn flygtede forklædt, og kom lykkelig til Gar-
darige.

Dagen efter Biørns Afreise ankom Kong
Svend. Han lod strax blæse til Thinge, og op-
fordrede Grim til at udlevere de Fremmede, der
vare i hans Huus, om hvis forræderske Erinde
han maaskee var uvidende. Da Grim nægtede, at

de vare i hans Huns, beklagede Kongen, at han selv førte sig i Ulykke, og befalede at man skulde pine Sandheden af ham. Da fremtraadte Karl, erklærede, at han var Manden, og at Grim var uvidende om hans Hensigter. Kong Svend, der kjendte Karl, lovede ham Tilgivelse, hvis han vilde aabenbare, hvo der havde taget mod Penge af ham. Karl svarede, at hvis det var Almuesmand, kunde det være Kongen ligegyldigt, var det derimod Hovdinge, kunde der flyde megen Ulykke af hans Angivelse, og han vilde ei være Skyld i saa mange Stormænds Død. Kongen truede ham med Pisker, lod ham lægge i Lænker, og bevogte af fire Mand. Da Aftenen kom, sagde Karl til sine Vogtere, han undrede sig over deres Konge ikke gav dem noget at drikke for, han i sin Forfatning kunde ei mere bruge Penge, han vilde derfor give dem noget til Mundgodt. Da de havde faaet dette, opfordrede han dem til at kiope Øl, og til sidst sømte han sin Pung for dem, for at skaffe Wiin. Da de alle vare blevne berusede, slæbte Karl sig hen til hvor der laae en Øxe, og filede dermed Lovet itu, der bandt hans Fødder. Siden fik han med stor Møie Fodlænkerne af, saa at et Stykke af Hælen gik med. Han aabner derpaa en Siæl i Gulvet, slipper der igiennem, og kaster

sig ud i Nidelsen. Men imidlertid vaagnede en Skildvagt og gjorde Allarm. Der blev søgt efter ham i Byen og paa Skibene, men Karl var sprunget i Vandet, og holdt sig i et Tob under et af Skibene, saa at blot Hovedet rakte frem af Vandet. Saaledes holdt han ud hele Natten, og fik for dette Natteleies Skyld siden Tilnavnet Besæl eller den Staffel. Da det blev Dag, og den meste Søgning efter ham var forbi, saae han ude paa Elven en Mand, der ene roede i en Baad, han svømmer under Vandet derhen; springer pludseligen op i Baaden, kaster Manden ud og bemærker sig hans Fartsøi.

Imidlertid holdt Kong Svend Thing, fortalte at Karl var undsluppen, og at han selv med Kalf Arnesen agtede sig til Danmark at besøge Kong Knud. Strax derpaa steg han ombord. Kalf Arnesen, der havde den Forrettighed at lægge sit Skib ved Siden af Kongens, blev lidt senere færdig. Som han kom i Søen saae han en Baad flyde paa Vandet, hvori der laae et Skind. Da Skibet nærmede sig, sprang en Mand op under Skindet, kastede sig i Søen, og svømmede til Lands. Kalf Arnesen kiendte Karl, steg i en Baad og satte efter ham. Karl vilde undflye, thi han troede ikke Kalf, som havde søeget Kong Oluf; men Kalf

raabte til ham, at han vilde beskytte ham, og Karl gik ombord til ham. Kong Svend fik snart Nyd herom, og lykønskede Kalf med at have fanget Karl. Da Kalf benægtede det, spurgde Kongen, om han nu ogsaa vilde bedrage ham, og om han kiendte den guldbeslagne Dxe, der laae paa Dækket, slige skulde han skaffe ham fra Engelland. Kalf blev nu forbittret, og sagde: Kongen skulde snart ikke mangle Dyer, om end ikke guldbeslagne; han bød sine Folk strax at roe bort, de havde længe nok beskyttet en slet Sag, nu vilde han benytte Karls Forbøn hos Prinds Magnus. De reiste derpaa til Gardarige, hvor Magnus tilgav Kalf Arnesen for Karls Skyld, og efter at denne havde svoret, at han ei havde lagt Haand paa Kong Oluf.

Denne Fortælling findes i *Norkinnskinna*, i *Hrygiarstykke*, i *Flatsbogen* Col. 755-760, i det *Suhmske* Afskrift S. 2553-2581, og i tvende *Membraner* fra det fiortende Aarhundrede No. 557 og 553 i 4to af den *arnemagnæanske Samling*. Efter de tvende *Membraner* er *Texten* bleven udgivet med *latinsk Oversættelse* og en *kritisk Indledning* som et akademisk *Program* den 28 Jan. 1815 af *Statsraad Thorslacius*. Sammenligner man

den udgionne Text med Flatsbogens, finder man det Væsentielle eens, men stor Forskiellighed i de enkelte Udtryk og i Smaaomstændigheder. Jeg har i det Foregaaende for det meste fulgt Flatsbogen, men dog et Par Gange taget Hensyn til den udgionne Text, hvor sammes Beretning syntes den rimeligere.

At forskiellige Recensioner af denne Fortælling ere blebne opbevarede i Membraner i fra det fiortende Aarhundrede, er allerede en Rimelighedsgrund til at antage Fortællingen selv for en Deel ældre. Der er intet i den, som bærer Præg af at være opdigtet. Det er ogsaa i sig selv rimeligt, at Prinds Magnus prøvede paa det samme Middel, Kong Knud med saa megen Held havde forsøgt, ved Bestikkelser at vinde Norges Høvdinger; ligesom det og bliver mere forklarligt, at Kalf Arnesen og Einar Tambeskiælver reiste til Gardarige, naat først Underhandlinger mellem dem og Magnus havde fundet Sted. Paa den anden Side er det en Indvending mod denne Fortælling, at Snorre enten ikke har kiendt den ⁹⁴), eller ikke fundet den troværdig; thi han anfører Kalf Arnesens Svar om Øerne i en anden Forbindelse, og lader Kalf

⁹⁴) Sagurfinna forbigaaer ogsaa Fortællingen.

og Einar uden videre Opfordring fra Magnus drage til Gardarige (Ol. H. S. Kap. 264). Mueligt er det, at man efter Magnuses Tilbagekomst ikke gierne talte om disse Bestikkelser, der banede ham Veien, saa at Høvdingerne ene fik Vren, imedens at den stakkels Karl stod Fare for at miste det berømmelige Eftermæle, han ved sine ædle Opoffrelser havde fortient. Torfaus har meddeelt et Udtog af Fortællingen i hist. norv. p. 3 S. 217, 218. En dansk af Professor Rahbek forfattet Oversættelse findes i Dansk Minerva for 1815.

Shattr om Margrete og Sigurd Kongsfrende. *

I Kong Magnus den Godes Dage boede østen i Vigen en mægtig Lehnsmænd ved Navn Ehrand, hans Datter Margrete var den klogeste og vænneste Ungms. I deres Nabolag boede Sigurd, som formedelst sit Slægtskab med Magnus hedte Kongsfrende, en rask, og i sine unge Dage en smuk Mand. En Dag Ehrand havde stort Gilde hos sig, saae man et herligt Langskib med forgyldte Ræer og skoldhængt at nærme sig Strandbredden.

Thrand, der pleiede om alting at raadsføre sig med Datteren, spurgte hende, hvo dette kunde være, hun svarede, det var Kong Magnus, og til Faderens Forundring søiede hun til, det var hende Eierere om han var bleven borte.

Kongen landede, og blev vel modtaget. Da han under Gildet fik Die paa Margrete, blev han saa forelsket i hende, at han yttrede for Faderen, han vilde, at hans Datter skulde til Natten dele Seng med ham. Faderen underrettede sin Datter derom, som svarede det havde ahnet hende, men at det faldt hende tungt at fatte Kierlighed til Kongen, som hun snart igien skulde miste. Thrand berettede dette til Magnus, som sagde, at man endnu ikke havde beskyldt ham for nogen uædel Udfærd, han skulde nok vise sig saaledes imod hende, at det ei skulde være hende til Meen.

Thrand lod Sovestammeret udpynte, og ledte sin Datter did. Det havde tvende Dørre. Som Margrete med forrigfuldt Sind ventede paa Kongen, bankede det tvende Gange paa den ene Dør, den sprang op, og en Mand traadte ind med en stid Hat paa, som spurgte hende, om hun nødigen modtog Kongen. Da hun forsikrede dette, lovede han at befrie hende for Kongen, dersom hun vilde lade ham raade for hendes Daand. Deri indvilli-

gede Margrete. Den Ubekjendte lagde Haanden paa hendes Bryst, hvorved en Gysen giennemfoer hende; han sagde, han vilde mærke hende, hun skulde nu kun sige til Kongen, at hun havde seet hans Frende Sigurd. Derpaa gif Manden bort. Lidet efter kom Magnus. Da Margrete gientog Ordene for ham, sprang han forbittret op, vakte Skrand, og befalede man strax skulde hente Sigurd. Denne kom, og da han blev adspurgt i hvad Forhold han stod til Margrete, svorede han roligen, at han havde seet Margrete ved Gildet, men kunde sværge paa, at han ei havde haat nogen usømmelig Umgang med hende. Nu blev Margrete hentet, som maatte fortælle, hvorledes alt var gaaet til. Man saae paa hendes Bryst ligesom Mærket af en Søloppenge, og Kong Magnus indsaae nu, det havde været Hellig Oluf, som misbilligede hans Forbindelse med Margrete. Han gav hende til Sigurd og var selv ved Gildet.

Fortællingen findes i Flatsbogen Col. 783, 784, Morkinskinna, Hroekinskinna og Drygiarstykket. Den er ikke usandsynlig. Endnu længe efter Kristendommens Indførelse var det sædvanligt, at de norske Konger havde Konkubiner, og da de uægte

Born ligesaavel havde Arveret som de ægte, var der mangen Hødding, som ikke ugierne saae sin Datter i dette Forhold til Kongen. Den floge Margrete og smukke Sigurd kunne gierne selv have faldet paa at aftale denne Intrigue mellem sig.

Chartr om Ehrand fra Opland. *

Engang Kong Magnus den Gode holdt Thing i Opland, reiste sig Bonden Ehrand, en vennesæl og rig Mand, Frende af Kalf Arnesen, forsikrede Kongen, at uagtet hans Frende havde været Kongen imod, havde dog han selv ingen Deel taget deri. For at vise sin gode Villie mod Kongen, udbad han sig om Tilladelse at maatte skifte Overklæder med Kongen. Denne tog imod Forslaget, og erholdt en skøn broget Kappe og en god Raabe derunder, desuden Ehrands Vaaben, der ei vare mindre udmærkede. Ehrand bad desuden Kongen til Gilde, og besørgtede ham paa det Prægtigste.

Da Kong Harald, med hvem Magnus havde deelt Riget, erfarede dette, blev han forbittet over at Ehrand havde viist Magnus mere Ære end ham, og sendte Svend Gyrdse (Græker) selvtolvte

hen til Thrands Gaard. De vare forklædte som Munke, men Thrand mærkede Uraad, da de havde begyndt at mishandle nogle af Arbeidsfolkene, for at faae at vide, hvor Husbonden var; han fik dem indspærrede og giengieldte dem Pryglene. Kong Magnus hovede dette ret godt, men frygtede dog for at det vilde gaae ud over Thrand, og begav sig til ham med en Skare Bevæbnede, for at prøve, hvor stor en Magt, Thrand kunde skaffe tilveie. Da Thrand fik Nyse om der vare Krigsfolk i Skoven, sendte han hurtigen Bud til Rabobsigderne, og fik strax en Hoben Folk samlet. Magnus rykkede nu frem, og gav sig tilkiende. Man modtog ham paa det Bedste. Han raadede Thrand for større Sikkerheds Skyld at forlade sin Gaard, og begive sig til hans Hof. Da ogsaa Harald der efterstræbte Thrand, raadede Magnus ham at begive sig til Grønland, og lod et Skib hemmeligen ndrusse til ham. Som Thrand seilede bort, mødte ham dog Kong Harald, der strax gjorde sig færdig til at angribe ham. Men Magnus, der havde frygtet for, at noget Sligt kunde skee, roede til med sine Skibe, og Thrand slap lykkeligen til Grønland, hvor han længe opholdte sig.

Fortællingen findes i Flatsbogen col. 783, 784, i Norkinnskinna S. 73, 81, i Suhms Afskrift og i Bryggjarstykke. Torfaeus nævner den i Hist. norvag. P. 3. p. 199, og har givet et Udtog deraf i sin Grönlandia S. 212, 217. Han anseer den for en Fabel, men blot ifølge de svage Grunde, at det havde været uværdigt for Kong Harald at efterstræbe en Bonde, og at der vare andre Steder i Verden, hvor Thrand kunde være i Sikkerhed, end netop i Grönland. Thrand var vel ikke Lehnsmand, men dog, som Fortællingen antyder, rig og mægtig i sin Egn. Naar man antager, at Kong Harald havde været i den Egn, og ikke erholdt slige Vresbevisninger, kunde han gjerne være bleven avindsyg over at see, man gjorde denne Forskiel mellem ham og Magnus. Om han ved sine Udsendinge har villet aflive Thrand, eller blot afpresse ham Penge, er uvist. Siden, da hans Folk vare blevne mishandlede, havde han Grund til at forfølge Thrand. Island og Grönland vare de Egne, hvortil de misfornøiede Nordmænd sædvanligen tyede, men selv did naaede undertiden de norske Kongers Forfølgelse; dog var Grönland det fiernere og sikkrere Tilflugtssted. Fortællingen er da ikke i sig selv usandsynlig; den bærer heller ikke Præg af senere Opdigtelse.

Saga om Rasn Rutfirding og en Nummedøler.

Rasn var en lidet formuende Bondes Søn fra Rutfirden i Island; hans Fader var bleven uretfærdigen dræbt af en mægtig Rabo, der ikke havde udsonet Drabet. Da denne lod i sin Overmod Rasn dette høre, blev han slaaet ihjel af ham. Rasn blev nu erklæret fredløs, og Moderen skjulte ham en Tidlang hos sig, indtil et norsk Skib landede ved Kysten. Dets Eier, Einar fra Nummedalen, en rig Mand og Ven af Kong Magnus den Gode, lod sig bevæge til at tage Rasn med sig, og sørgede for ham ved sin Ankomst til Norge, ved at bede sin Ven Ketil, Kongens Syssemand, at give ham Vinterophold. Rasn blev snart yndet af dennes Kone og Datter, desmindre af Huusbonden, der fattede saadant et Had til ham; at han fortalte nogle fremmede Ridsmænd, det var en slem Træl, han vilde sælge, og derpaa lokkede Rasn ned til deres Skib; men denne værgede sig saa tappert, at han undslap, efter at have dræbt Ketil. Han forklarede for Enken, hvorledes alt var tilgaaet, og hun lod ham gaa; men Kong Magnus erklærede ham fredløs over hele Norge.

Ravn skjulte sig i Skoven; men da Kong Magnus kort efter forvildede sig paa en Falkejagt, gik Ravn til ham, og i det han fordulgte sit Navn, lokkede han Kongen til at give sig en Guld Fingerring, hvilket Tegn paa Kongens Yndest forskaffede ham et bekvemt Vinterophold hos een af Kongens Mænd. Magnus blev saa forbittet over dette Puds, at han satte Pris paa hans Hoved, og Ravn maatte igien tye til Skovene. Han blev efter nogen Tids Forløb tied af denne Omflakken, gik ned til Strandbredden, hvor Kongens Flaade laae, og forlangte Sighvat i Tale, der havde været Oluf den Helliges Skald, og nu var hos Magnus i megen Anseelse. Denne, der var hans nære Frænde, opfordrede han til at hielpe sig. Sighvat talte med Einar fra Nummedalen og med Einar Lambestælver, men ingen af dem vovede at antage sig hans Sag. Da besluttede Ravn at gaae lige til Kongens Skib, og Sighvat fulgte ham derhen, efter at have paa kaldt Hellig Oluf. Da de betraadte Skibet, opvaagnede just Kongen, og befalede man skulde hidse Seilene, for at angribe de Danske. En staaende Vind bragte Flaaden snart til Danmark, hvor et Feldtslag holdtes ved Strandbredden. Ravn stred mandeligen foran Banneret. Da de igjen vare founne i Skibet,

324 Om Ragn Ruffirning.

spurgte Kongen efter Ragn, og sagde, at han ikke længere skulde skule sig. Ragn kom frem, og fortalte Kongen sin Historie. Magnus sagde, at den Morgen Ragn var kommen til Skibet, havde hans Fader viist sig for ham i Drømme, og bebreidet ham, at han mere bekymrede sig om at dræbe hans egen Skalds Frænde, end at erholde Seir over de Danske. Ifølge denne Drøm erholdt Ragn Kongens Tilgivelse, og siden Ketils Datter Helge til Ægte. Ragn reiste til Island, og blev frikiendt paa Althinget; siden kom han tilbage til Norge, og blev en anseet Mand.

Man ser, hvorledes Enden af denne Fortælling er bleven udsmykket, for at vise Bigtigheden af at paakalde den hellige Oluf. Det Dvrige af Fortællingen stemmer godt overeens med Tidens Sæder, og indeholder intet Utroligt. Men mere end denne negative Grund for den lille Fortællings Paalidelighed, kan der heller ikke anføres; da Fortællingens Helt ingen andre Steder omtales, og der heller ingen Genealogier anføres, der kunde sætte ham i Forbindelse med islandske Familier. Sagaen findes i Hroekinskinna og i Hrygiarstyffe, kan altsaa ikke være senere skrevet end i det fior-

tende Aarhundrede; dens Simpleshed synes at sætte den til Enden af det trettende Aarhundrede. En dansk Oversættelse ved Candidat Repp staaer i dansk Minerva for 1818 Juli.

Thattr om Freidar Tosse.

Blandt Magnus den Godes Hoffinder var der en Islænder, som hedte Thord Thorgrimsen, han havde en Broder hjemme ved Ravn Freidar, der var styg af Udseende, men rask til Fods, og kiæmpestærk, i øvrigt godmodig og anseet for en Tosse. Denne formaaede engang Broderen, som drev meget Ridsmandskab, til at tage ham med til Norge. De landede ved Throndhjem, hvor Kongerne Magnus og Harald den Gang opholdte sig ⁹⁵). Thord begav sig strax til Magnus, der just var paa Thinget, og efter given Tilladelse forrestilte ham Broderen. Denne knælede for Kongen, som han vilde bede om noget. Magnus, der havde hørt om hans Enfoldighed, bad ham om at fatte sig kort. Freidar ønskede blot at see Kongen

⁹⁵) Aar 1046.

ret. Magnus søiede ham i at reise sig op, ja endog tage sin Kappe af. Da Hreidar havde besøgt Kongen nøie, gav han ham det Skudsmaal, at han var saare vel skabt, men bemærkede dog, paa Kongens gjentagne Opfordring, at hans ene Die var lidt større end det andet, hvilket Magnus sagde, at hans Frænde Harald ogsaa havde bemærket. Til Giengjæld vilde nu ogsaa Kongen ret besee Hreidar uden Overkiøle, og erklærede ham for det styggeste Menneske, han havde seet; hvori denne gav Kongen fuldkommen Ret, og glædede sig desuden nder, at Kongen fortalte ham, at han saae ud til at være nævenyttig og til at kunne blive vreed, hvor sagtnodig han end havde Ord for at være. Magnus yttrede for Hreidar, at han gierne vilde give ham Vinterophold, men han troede at Selskab ikke passede for ham; imidlertid tillod han ham dog paa hans indstændige Begjæring at tilbringe Vinteren i Kongsgaarden.

I Begyndelsen gif alting godt; Hoffinderne vilde rigtig nok have Hreidar til Bedste, dog mærkede de snart, han var deres Mester, saavel i at svare som i at flaaes, og lode ham gaae. Men nogen Tid efter skulde Magnus have et Møde med Harald. Hreidar havde den største Lyst til at see to Konger samlede, og plagede Kong Magnus om

at komme med, uagtet Kongen advarede ham for Haralds Hoffinder, der vare flemme at spøge med. Neppe vare Kongerne komne sammen, førend Hreidar gav sig i Kast med Haralds Hoffinder, der havde hørt tale om Hreidar Tosse, og strax begyndte at drille ham. Legen blev tilsidst grov, men Hreidar var saa stærk, at det gik meest ud over de Andre. Til sidst blev Hreidar kied deraf, og sagde det var bedst at holde op; de Andre, som imidlertid vare blevne forbittede, satte derimod heftigen ind paa ham, og raabte, han skulde ikke levende slippe derfra. Nu mærkede Hreidar, det var Alvor, og blev selv for første Gang vred; med sin stærke Arm greb han een og slængte ham i Beiret, saa han døde. De Dvrige løbe bort og angave Sagen for Kong Harald, der harmedes over, at de ikke strax havde slaaet Sierningsmanden ihjel, og forlangte Bøder for den Dræbte af Kong Magnus. Denne, der imedens havde sendt Hreidar bort til Lehnsmænd Eyvind i Oplandet, negtede at betale Bøder, fordi Haralds Folk havde yppet Striden. Da Sagen ikke blev afgjort, søgte Harald efter Hreidar, og da han havde erfaret hans Opholdssted, giestede han Eyvind med 60 Mand. Ved Drikkebordet opfordrede han Eyvind til frivillig at udlevere Hreidar. Eyvind

svarede, at han for Kong Magnus' Skyld et kunde gjøre det, og forlod Salen. Strax efter traadte Hreidar ind, hvem Eyvind forgiæves havde søgt at holde tilbage; bad Kong Harald være sig gunstig, og gav ham et Klenodie, der saae ud som en Galt af Sølv og Guld. Kongen syntes godt om Manden og Gaven, og sagde han vilde antage Forliget. Men da han saae næiere paa det Stykke Metal, Hreidar havde forarbejdet, bemærkede han, det var en forgyldt So⁹⁶), gjort for at spotte ham. Harald befalte strax sine Folk at gribe ham, men Hreidar gif spottende ud af Driffesalen, og i Gaarden stod Eyvind med en heel Skare Bevæbnede, som han af Forsigtighed havde samlet. Saaledes maatte Kong Harald drage bort med uforrettet Sag. Hreidar kom lykkelig til Kong Magnus, der meente han var snild nok for en Tosse at være, og lod ham blive hos sig. Noget Tid efter kom Hreidar frem med et Drape til Kongens Ære. Det var stivt og sært i Begyndelsen, men blev bedre mod Enden. Kongen sagde, Digtet var som Mandens Skiebne, og forærede ham en græsriig De ved Norges Kyst,

⁹⁶) Det sigtede ventelig til, at Haralds Fader Sigurd havde det Tilnavn Syr og en So.

men raadede ham derhos til at sælge den, og sætte sig i Sikkerhed for Kong Haralds Efterstræbelser, der ei pleiede at lade nogen Forhaanelse uhæbnet. Kongen købte selv Den tilbage af Hreidar, der reiste til Island, bosatte sig i Svarfdalen paa Hreidarstad, og blev en holden Mand.

Uagtet Hreidars Navn ikke forekommer andre Steder, bærer denne meget naive Fortælling saa stærkt et Præg af Ægthed, stemmer saa nøie overens med Tidsaanden, og de tvende Kongers Karakterer; at den med Føie kan antages for ægte. Den findes i den haandskrevne Samling af Emaas fortællinger, der kaldes Drygtarstykket, og desuden i det arnæmagnæanske Membran No. 66 i Folio fra det fiortende Aarhundrede, der viser Spor af selv at være udfirevet af et ældre Haandskrift, og altsaa er et vigtigt Bevis for de deri indeholdte Fortællingers Ælde. Af denne Thatt er tvende danske Oversættelser udfomne kort Tid efter hinanden, en af mig med nogle Anmærkninger i det skandinaviske Literaturselskabs Skrifter 1816 S. 208, 233 og en anden af Cand. Philos. Nepp i dansk Minerva for 1818 Juni S. 524, 543.

Om Haldor Snorresen.

Der var en islandsk Mand ved Navn Haldor, en Søn af den Snorre Gode der ofte forekommer i Sagaerne. Denne Haldor var stor og stærk, smuk af Ansigt, men haard og stivsinnet, talede lidt og sagde reent ud hvad han mente. Held og Uheld gjorde ham hverken mere eller mindre glad, han sov desaaarsag ikke mindre, nød ikke mere ⁹⁷). I sin Ungdom reiste han til Gardarige, og fulgte med den unge Harald Sigurdsen til Miklegaard ⁹⁸). Der deelte han Haralds Skiebne, han var med at indtage Byerne i Sicilien, og maatte tillige med en anden Islænder, Ulf Osþakssen, vandre i Fængsel med Harald, som havde paadraget sig Dronning Toes Had ⁹⁹). Efter Rogles Sigende hjalp han ham endog til, der at dræbe en gruelig Slange ¹⁰⁰). Da Harald ¹) var bleven Gene-

⁹⁷) Heimskringla Harald Haardraades Saga R. 37.

⁹⁸) At Haldor kom med Harald til Miklegaard, antydes i Flatabogen col. 773, hvor det fortælles, at Bæringernes Øverste Islænderen, Mar Hundrauds Søn, vilde udforske af sin Landsmand, det var i Haralds Følge, hvo denne Harald egentligen var.

⁹⁹) Harald Haardr. Saga R. 9, 14.

¹⁰⁰) Flatabogen col. 779.

¹) Her begynder først den Fortælling om Haldor

Konge i Norge, kom Haldor i megen Anseelse. Mod Foraaret, da mange gjorde deres Skibe færdige, efterdi der formedelt Krigen med Danmark havde en Tid lang kun været liden Seilads fra Norge, blev Haldor tungsindig. Kongen spurgte om Marsagen, Haldor svarede: han længtes efter Island, men havde ingen Reisepenge, eiede intet uden sine Gangflæder. Det er kun lidet, sagde Kongen for din lange Tjeneste, for de mange udfærdigede Karer, og skienkede ham et Skib med Ladning. Endnu var Haldor i Forlegenhed for Mandskab, thi alle Sofolk vare allerede hyrede. For at hjælpe ham, lod Kongen blæse til Thinge, og fortalte der med en alvorlig Mine, at Rytet gif, Kong Svend var landet i Viggen med en stor Hær, han lagde derfor Beslag paa alle Skibe undtagen Haldor Snorresens. Haldor fik nu Folk nok, thi man var færdig at storme Huset ind for at komme med ham. Næste Dag lod Kongen atter blæse til Thinge, og fortalte med muntert Ansyn, at Rytet havde været usandt, og at enhver kunde reise hvorhen han vilde.

Mod Sommerens Ende kom Haldor igien, men fulgte ikke Kongen saa flittigen som før, og

Snorresen, der i Hraekinskinna udgjør en sær egen Episode.

332 Om Haldor Snorresen.

blev undertiden tilbage for at tømme Drikkehorn, naar Kongen gif hen at sove. Denne blev for-
tørnet, og lod bittere Udtryk falde, hvoraf dog
Haldor ikke lod sig anfegte, men det var foldt
mellem ham og Kongen. I Julen bleve efter
Sædvane Drikkebøder paalagte. En Dag Ker-
tesvendene havde bestuffet Klokkerne, at de
skulde ringe tidligere end sædvanligt, kom mange
i Bøder, deriblandt Haldor. Han negtede at
tømme Bødehornet, dog maatte han bekvemme sig
dertil, da Kongen selv bragte ham det; men han
kunde ei bare sig for at sige: at Sigurd Svr ikke
havde tvunget Snorre Gode til at giøre slikt mod
sin Villie²⁾. Da Kongens Mænd ottende Dagen
efter fik deres Sold, men Pengene vare slette, mere
Kobber end Sølv, fastede Haldor sine ned i Hal-
men, og da Kongen fort efter lod Skibene udruste,
vilde Haldor ei følges med. Imidlertid lod han
sig dog bevæge dertil ved sin Ven Bard, der jevn-
ligen meglede mellem ham og Kongen. Haldors
Plads var i Stavnen paa Kongens Skib. En
Nat sagde Haldor til Styrmanden: drei af.

²⁾ Ventelig sigter Haldor til, at Snorre Gode hav-
de været ligesaa mægtig en Mand, som Sigurd
Svr.

Kongen bød ham styre lige frem; Haldor sagde anden Gang: hold af. Kongen gientog sin Befaling. I styre lige paa Klippen, sagde Haldor; i det samme stødte Skibet an saa haardt, at hele Underdelen gif løb, og Folkene maatte paa andre Skibe redde sig til Lands. Haldor, som endnu ikke havde glemt den flette Mønt, ansaae det for en ny Fornærmelse, og vilde strax gaae til Island. Bard bragte det ved sine Forestillinger hos Kongen derhen, at denne lod Haldor udbetale 12 Dre brændt Sølv; og da denne ønskede sit eget Skib, gjorde Kongen Lehnsmanden Steen fra Lyr-gia til sin Stavnbo, imod at denne affod sit Skib til Haldor. Svend blev harmfuld derover, og lod Skibet fort efter tage bort ved sine Folk, men Haldor satte efter ham med 6 Skibe, hvilke Kongen lod ham faae, og vandt sit Skib tilbage. For at forlige Sagen købte Kongen Skibet af Haldor for en Sum, som strax blev betalt paa en halv Mark Guld nær. Mod Foraaret krævede Haldor denne, Kongen gjorde Vanskeligheder. Haldor satte et Skib i Stand for at reise til Island, og da alt var færdigt og Vinden god, gif han en Aften bevæbnet til det Herberg, hvor Kongen og Dronningen laae. Med Sværdet i sin Haand krævede han sit Tilgodehavende. Kongen sagde

334 Om Haldor Snorresen.

det var ingen Tid at kræve Penge paa, og bad ham bie til næste Dag, men Haldor svarede, han kiendte hans Trækker, og forlangte Dronningens Guldring; hun frygtede den vrede Mand, og bad ham modtage den. Haldor gik nu hurtig bort og besteg sit Skib. Imedens hørtes Lurernes Lyd over hele Byen, tre Langskibe stak i Vandet for at forfølge ham; men Vinden var god, og Haldor slap lykkeligen til Island, hvor han boede paa Hiardarholt i Lardalen. Nogle Aar efter indbød Kong Harald ham til sig med svære Ord. Jeg kiender ham, sagde Haldor, han vilde hænge mig i den høieste Galge.

Fortællingen staaer i *Morkinskinna* S. 146, 160 i *Hroekinskinna* S. 292, 311 efter den Suhmske Afsskrift. Torfæus har et Udtog deraf i *Hist. Norvag.* vol. 3 p. 325-328. En Oversættelse, forfattet af Candidat Nepp efter et Papirshaandskrift, som har nogle Varianter og et Par Tillæg, hentede fra *Heimskringla*, findes i dansk *Minerva* for 1818 S. 543-558.

En anden Fortælling om Forholdene mellem Haldor Snorresen og Kong Harald Haardraade findes i *Flatabogen* col. 836, 838 i *Suhms* Af-

skrift S. 3011 f., trykt i den islandske Udgave af Oluf Tryggvesens Saga 2 D. S. 315, 321 f. 105 oversat af Cand. Repp i dansk Minerva 1818 S. 323, 333. Dens Indhold er følgende: En Islænder bad engang Haldor Snorresen at tale et godt Ord for sig hos Kongen; Haldor gjorde det men uden Nytte. Derover blev han fortrydelig og reiste fra Kongen til Einar Lambeskælber, som modtog ham hæderligen. Hans Kone Bergliot morede sig ved at høre Haldor fortælle Kong Haralds Reiseæventyr³). En Mand ved Navn Kalf, der var i Einars Tjeneste og noget i Slægt med ham, blev misundelig over den Yndest Haldor nød, og sang Nidviser om ham i Folkenes Paaher. Forgjæves advarede Bergliot ham. Haldor fik det at høre, slog ham strax ihjel, og bad Bergliot om Beskyttelse. Denne vidste intet bedre Raad, end at han strax, før Einar fik Sagen at vide, gif hen til ham, og overgav sit Liv i hans Vold. Haldor gjorde det. Einar blev høiligen bevæget over sin Freneds Drab, men sagde dog, han vilde følge sin Fostersøns Kong Magnuses Raad, og tæmme sin Vrede. Haldor skulde imidlertid overgive ham sit Sværd, og underkaste sig

³) utfarar sauguna Haralds konongs.

336 Om Haldor Snorresen.

hans Dom. Næste Dag lod han Folket stævne til Thinget, og fortalte, hvorledes han efter Svolder slagets Ende var sprunget over Bord fra Drømmen hin Lange, og bleven tilligemed Kolbein Staller og Flesmun Biorn fanget af de Danske, der havde ført ham i Lænker til Jylland, hvor deres Bogtere vilde sælge dem som Slaver. En fornummet Munk havde købt ham med tvende Staldbrødre fri, og forudsagt Dem deres Skiebne, men tillige paalagt Einar at tilgive den, som havde gjort ham meest imod, naar han havde hans Liv i sin Magt. Munken havde derpaa ladet dem see sit Ansigt, de havde kiendt Oluf Tryggvesen, men han var strax forsvunden for dem. Einar opfyldte nu Kong Olufs Bud ved at tilgive Haldor. Denne blev siden igien forligt med Kong Harald, og blev længe hos ham.

Denne Fortælling er neppe andet end senere Eiders Digt. Hvad der lægges Einar Sambestælver i Munden er baade i sig selv urimeligt, og strider imod hvad Snorre fortæller om Kolbein Staller (Ol. Tryg. S. K. 130), mod det Gunlaug Munk beretter om Drømmen Langes Rydning, og mod Einars eget Vidnesbyrd om hvad han vidste om Oluf (2 D. K. 95, 96 S. 300, 302). At Haldor skulde have opholdt sig en Tid hos Einar, derefter forligt sig med Kong Harald,

og længe levet ved hans Hof, strider desuden baade imod den første Fortælling, og mod det Snorre siger (Kap. 37): at Haldor kun blev kort Tid hos Harald, efter at denne var bleven Enevoldskonge, fordi hans Stidsind og Oprigtighed mishagede Kongen, der saae sig omringet af andre gierve Mænd, som vare beteligere. Denne Utring stemmer derimod godt med det først Anførte, der ogsaa bærer indvortes Præg paa Troværdighed; med mindre man vilde sige, at Familiefagnet havde maaskee overdrevet den ellers saa stidsindede Konges Eftergivenhed mod deres Slægtning. Haldor var ifølge Eyrbyggiasaga S. 336 den kielkæste af Snorre Godes Sønner; fra ham nedstamme Sturlungerne. Han er mærkelig som historisk Vidne, da han flere Gange anføres som Hiemmel for Esterretningerne om Harald Haardraades Reiser. (Harald Haardr. S. K. 92. Sagabibl. 1 D. S. 348. Stufs Thatt.).

Snegle Halls Thatt.

Konge Harald Sigurdson var en god Skald, han fandt Fornøielse i Kunsten, og yndede dem,

der kunde quæde. Ofte brugte han bidende Udtryk, snart mod en snart mod en anden, som det falde ham ind, og naar han var i godt Lune, taalte han og selv Stikpiller. Paa den Tid Thora, Datter af Thorberg Arnesen, var hos ham, yndede han meget Thiodolf, en Islænder fra Svarfdalen, en høvisk Mand og god Skald. Kongen kaldte ham sin første Skald, og denne, der var af ringe Herkomst, blev avindsyg paa de Fremmede der kom til Hove. Kongen yndede Islænderne, og skienkede meget til deres Land, blandt andet en god Klokke til Thingvalle. Da der var Dyrtid, sendte han fire Knorrer did, ladede med Meel, een til hver af Landets Fierdinger, og lod mange Fattige føre fra Landet.

Med een af denne Konges Hoffinder ved Navn Bard, seilede Snegle Hall fra Island til Norge. Da de kom til Throndhiem, og seilede ind af Fiorden ved Agdenes, mødte de tre Langskibe. En anseelig Mand i en rød Skarlagens Kiortel med Guldbaand om Panden, traadte frem i Forstavnen paa et af disse, og overvældede dem paa Kiobmandsskibet med Spørgsmaal. Hall, der mærkede det var Kongen, svarede raske for sig. Siden bad Bard Kongen om Vinterophold for sin Reisefælle. Da Kongen hørte, det var den Is-

lænder, med hvem han havde talt paa Fiorden; sagde han, at han kunde faae Mad paa Kongsgaarden, men Hall svarede: at han enten vilde optages blandt Hoffinderne, eller søge sit Ophold andensteds. Kongen sagde, "Det vil tilregnes mig, hvis vort Venfkab ei endes godt, hvilket jeg dog ikke vil troe. I Islændere ere saa egenfindige og uomgiængelige. Det kan blive efter dit Ønske, men stot dig selv." Hall takkede, blev ved Hoffet, og var lidt.

Det var Kong Haralds Skif at spise for sig selv. Maden blev naturligviis først baaren ind for ham, og naar han havde spist, slog han med Knivskaftet paa Bordet, hvorpaa Maden strax blev taget bort, ofte førend de Andre vare blevne mætte. Saaledes var det en Dag gaaet til, da Kongen efter Maaltidet gik ud paa Gaden med sit Følge. De hørte et Klammerie i et Huus mellem en Skomager og en Smed, som efter at have brugt Skieldsord fløi paa hinanden. Kongen saae til en Tid lang, derpaa sagde han, lad os gaae bort, jeg vil ei have dermed at bestille, men bød Thiodolf digte en Vise om dette Syn. Denne undskyldte sig med, at sligt ikke passede for ham som Kongens første Skald. Harald svarede, det var vanskeligers end han troede, han skulde lade den ene blive St.

gurd Fosnersbane, og den anden Fosner, dog saa at enhver beholdt noget Eiendommeligt. Thiodolf quod nu en Strophe. Kongen roste den, men vilde han skulde saie en Strophe til, hvori den ene blev Thor, den anden Jetten Geirrod. Thiodolf gjorde det, og fik almindeligt Bifald. Om Aftenen ved Drikkebordet fortalte man dette til Hall, og meente, at han ei havde været i Stand til slikt; saa god en Skald han endog var. Hall tilstod at han var slettere Skald end Thiodolf, men meente, at han dog ogsaa var i Stand til at besynge hvad det skulde være. Dette blev saaledes forebragt Kongen, som om Hall havde sat sig selv ved Siden af Thiodolf. Kongen sagde, han skulde nok prøve ham.

Noogle Dage efter, som man sad ved Bordet, kom Kongens fuffte Dverg Luta gaaende ind i Hallen; han havde været længe hos Harald, var dog ikke større end et tre Aars Barn, dertil meget tyk; han havde faaet en Hielm paa samt Kongens Brynie, der heed Emma. Den var kommen fra Myklegaard, og saa sid, at den naaede selv Harald til Fødderne. Da alle saae paa denne underlige Sigur, lagde Kongen en Kniv med Belte paa Bordet, og sagde, at dette skulde være Belønning for den, der om Dvergen quod en Vise, som kunde finde

hans Bifald. Strax hævede sig en Stemme fra Bænken, det var Halls, der qvad en Strophe, hvorpaa Kongen bad ham tage Beltet.

En Dag, Kongen efter Sædvane hævede Taflet tidligen, og Hall ikke var bleven mæt; snappede han et Stykke til sig af Fadet, og gjorde et Vers derover. Næste Dagen lod han Kongen høre i et andet Vers, hvorledes han sultede sine Mænd. Kongen lod som han ikke mærkede det. Da han siden fulgte Kongen ud i Byen, lod han sig forlyde med, at han vilde hen at spise Grød, og løb ind i en Gaard. Kongen lod Thiodolf med to andre opsøge ham. Han selv fulgte efter, og fandt snart Hall siddende at spise Grød af en Steenkiedel. Forbittret sagde Kongen: "Er du kommen fra Island for at giøre Nar af mig"? Hall svarede: "Ikke just det Herre, men du pleier ikke at lade de gode Ketter komme frem." Hall stod op, og fastede Kiedelen til Jorden saa den skingrede. Thiodolf gjorde et Vers derover, men Kongen gik vred bort. Om Aftenen ved Bordet fik Hall ikke Mad med de andre, men to Karle bare et stort Trug ind, fuldt med Grød, og satte for ham. Denne spiste en Tid lang deraf, og holdt derpaa op. Kongen sagde, han skulde spise mere deraf. Hall forsikrede han kunde ikke mere for denne Gang. Kongen drog

derpaa sit Sværd, og befalede ham at æde til han sprak. Hall sagde, han vilde ikke æde sig ihjel, Kongen kunde tage hans Liv, hvis han lystede. Kongen satte sig ned igien, og stak Sværdet i Skeden. Nogle Dage efter tog han en stegt Gris fra sit Bord, lod Dvergen Luta bringe den til Hall, men bød ham tillige, naar han var kommen midt paa Gulvet, at sige: det var Kongens Villie Hall skulde synge et Vers derom, og ende det førend Luta kom hen til ham, hvis han vilde beholde Livet. Hall reiste sig strax op, udstrakte sin Haand imod Dvergen, og sang et Vers, der behagede Kongen saa godt, at hans Brede ophørte.

En Dag Kongen var i godt Lune, bad Hall om han maatte fremføre den Hæderssang (Drape), han havde forfattet om ham. Kongen spurgte ham, om han før havde digtet Sange. Nei, svarede Hall. "Da har du paataget dig noget meget" sagde Kongen; "thi store Skalde have allerede digtet Sange om mine Bedrifter, eller hvad mener du dertil Thiodolf"? Denne svarede, at han vilde give Hall det gode Raad, ikke at lyve for Kongen; han havde nemlig i Island digtet, hvad de kaldte Kuller-pisen, om de fullede Ræer han vogtede. Kongen sagde, lad os høre den først. Hall bemærkede: at Kongen kunde faae end mere Moerskab, naar han

tillige lod Thiodolf synge sin Fetiesskarnsvise. "Hvorom handler den", spurgte Kongen, "der havde sin Moro af at egge dem sammen." Om at han var Afke med sine Sødskende", sagde Hall, og man maatte passe paa, der ikke var Ild imellem, thi den Gang havde han ikke meget Vid tilovers." Kongen befalede nu hver af dem at fremføre sin Vise; og da Kongen havde hørt begge, sagde han: Viserne ere ubetydelige, som deres Emner; men Thiodolfs er dog den flettere. "Det er sandt", svarede denne, "men mig synes, at det var bedre, at denne Hall, der er saa hoas i sin Mund, hevne sin Faders Død, end at han giver mig her Stikpiller." "Hvorledes kunde du Hall", spurgte Kongen, "forlade Island, for at drage til Høddinger, uden at have hevnet din Fader." "Jeg var et Barn", sagde Hall, "da min Fader blev dræbt, mine Frender forligte Sagen paa mine Begne, og det er hos os slemt at hedde Fredsforstyrrer." Deri har du Ret, svarede Kongen, man maae ei bryde indgaaet Forlig. Men sagde Hall: Thiodolf har godt ved at tale stort om sligt, ingen har drabeligere hævnet sin Faders Død end han, thi han har ædt Morderen. Alle udbrød i Forundringsraab. Hall vedblev: Thiodolfs Fader levede af Almisse, en Bonde var saa høimodig at skienke

ham en aargammel Kalv; som han vilde kaste denne over et meget høit Bierde, der havde en Grøft paa den anden Side, viklede Louget sig om hans Hals, og han kvaltes. Man fandt omfiden baade Kalven og Manden døde; men Børnene aade Kalben." Thiodolf blev rasende, og vilde hugge ind paa Hall, men de Omkringstaaende holdt ham. Siden fremførte Hall sit Drape og fik en god Sum derfor.

Der var en af Kongens Lehnsmand, som heed Einar Fluge, en Son af Harek af Thidra, han havde sit Sysfel i Halogeland, og forestod Handelen med Finnerne. Det var en trættekier Mand, der dræbte dem, som gjorde ham imod, uden at betale Bøder; men han stod i megen Yndest hos Kongen. Da Halls Sidemand Sigurd fortalte om denne Einar, der pleiede at tilbringe Julen i Kongsgaarden, og hvor bange Hirdmændene vare for ham; skammede Hall dem alle ud, og forsikrede, han skulde nok faae ham til at betale sig Bøder, og veddede sit Hoved derpaa imod Sigurds Guldring. Kort efter skulde Einar fortælle noget nyt fra Finmarken, og berettede nu, at han havde mødt en Islandsfarer, som han mistænkte for Finnehandel, han havde forlangt at randsage Skibet, og da de undslog sig, havde han angrebet dem med Langskibe, og dræbt alt Mandskabet, blandt

andre en vis Einar, der især tapperligen havde forsvaret sig. Kongen bemærkede, at det ikke var ret saaledes at dræbe Uskyldige, fordi de ei strax gjorde hvad han vilde. Einar svarede, at det hedde Kongen heller ikke i alle fulgte, hvad der var rigtigst for Gud; man havde desuden fundet meget Finnegods i Skibet. Hall var imidlertid bleven høiligen bevæget, thi denne Einar, sagde han, var hans Broder. Imod Sigurds Raad springer han frem, og fordrer Bøder. Ved du ei, svarede Einar, at jeg ingen Bøder pleier at betale. Jeg troede ei, du var saa slet en Karl, sagde Hall. Gaae din Vej, sagde Einar, ellers bliver det værre. Hall gif tilbage til sit Sæde, Sigurd raadede ham fra at drive Sagen videre, og vilde løse ham fra Beddemaalet. Hall takkede ham, men forsikkrede, han vilde drive Sagen videre. Næste Dagen gientager han sin Opfordring til Einar, denne svarer, at holdt han sig ei rolig, vilde det gaae ham som Broderen eller værre. Kongen sagde vel til Einar, at han ei burde svare saaledes, men advarede derhos Hall ikke at komme oftere. Hall gif bort, fortalte alting til Sigurd, som tilbød ham sin Guldring, hvis han vilde holde sig rolig, men Hall vilde endnu gjøre et tredje Forsøg. En Morgen Kongen og Einar vaskede sig, træder Hall

346 Snegle Halls Thattr.

til, og da Kongen spurgte om hans Erinde, forer han, at han vilde fortælle Kongen sin Drom. Han havde nemlig drømt, at han var Thorleif Jarlaskald, og at Einar Kluge var Hakon Jarl, og at han havde digtet en Riddise om ham, hvoraft han endnu, som han vaagnede, kunde erindre noget. Derpaa forlod han Stuen, i det han mumlede noget mellem Tænderne. Drommen vil ikke sige andet, sagde Kongen, end at han mener, det vil gaae med Eder to, som med Hakon Jarl og Thorleif Skald, og han er Mand for at udføre det. Ridsfange have skadet mægtigere Folk end du er Einar. Ridsvisen om Hakon Jarl vil mindes, saalænge Mennesker boe i Nord. See til du kan fiske ham fra dig. Som du vil Herre, sagde Einar, lad ham vide, at han kan faae de tre Mark Sølv hos min Kasserer, som jeg sidst leverede ham i en Pung. Hall gif derhen, men da han mærkede der var mere end tre Mark i Pungen, var han saa forsigtig kun at tage, hvad der tilkom ham, og undgif derved en Snare, Einar havde lagt for ham. Sigurd vilde nu give Hal Ringen, men denne bad ham selv beholde den, og betroede ham, at han slet ikke var beslægtet med Manden, Einar havde dræbt, han vilde kun prøve, om han kunde afsvinge ham Penge.

Mod Sommeren bad Hall Kongen om Orlov til at reise i Handelsanliggende til Danmark, og da Kongen havde samtykket; fulgte han med andre Ridsmænd til Jylland. Der opholdt han sig hos en Syssemand ved Ravn Raud, som flagede sig for ham, over at der var saadan en Skrigen og Larmen paa Thinget den ene Dag efter den anden, at man ei kunde faae Sager afgjorte. Hall veddede sit Liv mod Rauds Guldring, at han skulde faae alle paa Thinget til at tie stille. Dagen efter midt under al Larmen paa Thinget, springer Hall op, og giver sig til at raabe høit. Nogle troede, at Manden var gal, andre at han havde Brevde fra Kongen at frembringe; alle taug. Hall siger derpaa noget Narrerie, og løber sin Vej. Folket blev forbittret, Raud endnu mere, men Hall var borte, og styrede Koursen til Engelland. Der drog han strax til Kong Harald Godvinsen, og bad om at maatte fremføre et Drape, han havde digtet til Kongens Ære. Kongen tillod det, og spurgte, da det var endt, Skalden, han havde hos sig, hvorledes det var. Da denne sagde, Digtet var godt, indbad Kongen Hall at blive hos sig, men denne undskyldte sig med at han skod færdig at reise til Norge. "Saa bliver Lønne", sagde Kongen, "som Nyttten jeg har af Dvædet; hvad ingen kan huse,

348 Snegle Halls Thattr.

tiener ikke til min Roes. Gæt dig ned paa Gulvet, og jeg vil lade helde Sølvpenge over dit Hoved, hvad der bliver hængende i Haaret er dit." Hall bad om først at maatte forrette et nødsøstigt Erinde; han løb ned til Skibsbrøen, og fik sit Hoved tiæret. Kongen priste hans Snildhed, og lod Sølvet helde over ham, hvoraf meget blev hængende. Hall skyndte sig derpaa at komme bort, thi han skjøttede ei om at hans Qvad blev bekiendt.

Der var kun eet Skib tilbage, der agtede sig til Norge, men dette var fuldt af Tydskere. Skibperen sagde, han vilde gierne tage ham ombord, naar han kunde faae Tydskerne til at forlade Skibet. Hall, der sov i Herberge med dem, anstillede sig en Nat, som han var plaget med fæle Drømme, og fortalte derpaa et ondt varsiende Syn, han skulde have havt. Tydskerne bleve derover bange for at gaae ombord, men Hall fortalte Skibsfolkene sin List, og seilede til Norge, hvor Kong Harald Sigurdsen tog vel imod ham, og morede sig over hans Indfald. Dronning Thora kunde derimod ikke lide ham, og bebreidede engang Kongen, som havde skænket Hall en prægtig Dre, at han bedre lonnede dennes Tvetydigheder end Andres troe Tienester. Kongen opfordrede Hall til at digte noget Tvetydigt om Dronningen selv; han gjorde

det strax, og da Dronningen vilde have ham straf-
fet, tog Kongen ham i Forsvar, og gjorde ham
endog til en af sine Hoffinder. Efter at Hall havde
levet en Tid ved Haralds Hof, længtes han efter
Hjemmet. Han bosatte sig i Island, satte snart
sine Penge til, ernærede sig derpaa ved Fiskerie, og
døde en Aften, som han sad ved Grødfadet, efter
at have arbeidet strengt om Dagen.

Brudstykker af Halls Vers findes i den anden
Deel af den yngre Edda. Snorre har ogsaa an-
ført en Strophe af ham i Harald Haardraades
Saga Kap. 73, hvor han kalder ham Hall Stride,
der betegner det samme som Sneglu Hall, nemlig
den urolige eller stridbare Hall. Han forekommer
ikke i andre Sagaer. Den yngre Thiodolf var en
berømt Skald, af hvis Vers flere Brudstykker ere
tilbage baade i Skalda og i Heimskringla. Sinar
Fluge nævnes i Fortællingerne om Egill den Onde
og Odd Dfeigsen paa en Maade, der stemmer over-
eens med vor Saga. Harald Haardraades Brev
til Islænderne har ogsaa Snorre omtalt (Harald
Haardraades Saga Kap. 36). Thorleif Jarla-
skalds Ridvise om Hakon Jarl og sammes Anled-
ning er bekiendt af dennes Thattr.

350 Snegle Halls Thattr.

Vi kunne ei med Sikkerhed bestemme, om Sagen er bleven noget udsmykket enten i det tretende eller fiortende Aarhundrede, og maaskee et eller andet Vers lagt Hall i Munden. Imidlertid vidner dog snarere den største Deel af Indholdet for Vagtheden af Fortællingen. Skildringen af Begivenhederne i Norge er karakteristisk og passer godt paa Haralds Karakter og Tonen ved hans Hof. Mindre paalideligt er, hvad der fortælles om hans Ophold i Danmark, og meest usandsynligt hans Modtagelse i Engeland af Kong Harald Godvinsen, som desuden først blev Konge i Begyndelsen af Aaret 1066. I September Maaned samme Aar holdtes Slaget, hvor Kong Harald Haardraade faldt, men ifølge Fortællingen skulde Hall have efter sin Tilbagekomst fra Engeland levet en Tidlang i Anseelse ved Harald Haardraades Hof, hvilket efter Tidsregningen ei kan have fundet Sted. Sagnet om Snegle Hall findes baade i Flatsbogen, Morkinskinna og Hroekkinskinna, hvilket allerede er en Grund til at antage det ældre end Midten af det fiortende Aarhundrede. Torfæus anfører nogle Træk om Hall i Hist. Norv. Vol. 3 p. 333-36. En dansk Oversættelse af denne Thattr ved Professor Finn Magnussen, fin-

des i det Skandinaviske Litteratur Selskabs Skrifter 16de Bind.

Thattr om Odd Dfeigsen. *

En Sommer i Harald Sigurdsens Regieringstid, seilede Odd Dfeigsen fra Island, og kom til Finmarken, hvor han tilbragte Winteren. Da han mod Vaaren skulde seile Nord fra, advarede Odd Skibsfolkene om Reisens Fare, hvis de, uden at betale Penge til Kongen eller Sysselmændene, havde indladt sig paa Handel med Finnerne; den der skulde udkræve Finneskatten, Einar Kluge, var en streng og haard Mand. Kort efter, som de med liden Vind seilede langs Kysten, sinede de Einar Kluges Langskib, og nu tilstode de bange Skibsfolk, at de havde drevet den forbudne Handel. Odd skulde alle disse Vare, der udgjorde en betydelig Sum, i en Krog i Skibet. Neppe var dette skeet, før Einar praiede dem, og da han kiendte Odd, opfordrede han ham til at angive, om noget af hans Folk maatte have overtraadt Kongens Befaling og drevet Finnehandel. Odd svarede, han maatte gierne undersøge Skibet. Einar kom op

derpaa, Matroserne lukte deres Kister op, men der blev intet fundet. Einar havde endnu Mistanke, men han var tvivlsraadig, om han kunde faae Tid til at dryde Lasten, da der kom et Veir paa, og Vinden bar til Lands. En Mand, der sad ovenpaa Lasten, spurgte, om Einar vilde see hans Sæk, og da Einar befalte ham at aabne den, begyndte Manden meget omstændeligen at løse de mange Snorer hvormed den var lukket. Den utaalmodige Einar, som her troede at finde den hemmelige Skat, drev paa ham. Endeligen var Manden færdig, og trak en anden Sæk op der var bundet ligesaa fast som den første, og deri var en tredje Sæk, tilsidst kom man til nogle Smaating der saaledes vare forvarede. Einar blev saa forbitret, at han hug efter Manden med sin Øxe, men denne undløb, og da Uveiret nærmede sig, maatte Einar forlade Hovmandskibet, og søge Land; men sendte strax et Tilbud til Kong Harald, for at underrette ham, at et saadant mistænkeligt Skib var i Farvandet. Neppe var derfor Odd landet et Sted Syd paa, der hedte Miol, hvor just Kongen den Gang var, før denne strax kom til Skibet, og med Brede bebrejdede ham: at han der flere Gange hæderligt var bleven modtaget i Kongens Gaard, dog havde drevet den forbudte Finnehandel. Odd

forfikkrede, det havde været meget mod deres Vil-
 lie, at de vare blevne fordreede til Finnmarken,
 men at han havde vogtet sig for at drive Finne-
 handel. Kongen svarede, at han var overtydet
 om, der var Grund nok til at lade dem alle hænge
 i det høieste Træ, og befalede man skulde gjennem-
 søge Skibet. Det skete og intet blev fundet. En
 ung Mand i Kongens Følge, der hedte Thorstein,
 en Vende af Thorer Hund, var Odds Ven. Han
 holdt sig tilbage, da Kongen forlod Skibet, ad-
 varede Odd om, at Kongen vist vilde komme igien,
 og da denne sagde ham, at de rigtig nok havde for-
 budne Vare, der var skjulte i en Køie (hudfat);
 raadede han ham til at lægge dem under det op-
 høiede Sæde, der gjordes til Rette for Kongen.
 Thorstein gik derpaa sin Vej. Odd fulgte hans
 Raad. Kort efter kom Harald igien, satte sig
 ned, lod sine Folk ransage hver en Braa i
 Skibet, og kunde ei begribe at der intet fandtes.
 Thorstein holdt sig atter tilbage, da Harald gik, og
 sagde til Odd, at Kongen snart vilde mærke Uråd
 og komme igien, han maatte skjule Varene i Sædet.
 Derpaa begav han sig til Kongen, som spurgte, hvor-
 for han var bleven tilbage, han undskyldte sig
 med, at noget paa hans Beenflæder havde været
 itu. Kongen blev taus, vendte kort efter igien

til Skibet og sagde: muligt har man lagt Finnevarene under mit Sæde, men da skulle I des haardere undgielde det. Der blev heller ikke denne Gang noget fundet, og Kongen gif hoist forbitret bort. Thorstein blev endnu denne Gang tilbage paa Skibet, og sagde til Odd: Nu maae I strax bringe Finnevarene i Land paa et affides Sted, og giøre Skibet seilklart i Nat. Han gif derpaa en anden Wei end Kongen, at denne ei skulde mærke han var bleven tilbage. Odds Folk arbeidede hele Natten. Næste Morgen kom Kongen igien og lod søge i Seilet, da han intet fandt, og Odd forestilte ham, hvorledes han nu havde giennemsogt alt og intet fundet, svarede Harald: ingen havde for saaledes behandlet ham. Han var saa harmfuld, at ingen vovede at tale et Ord. Natten efter bleve Varene bragte til Skibet, og mod Morgenstunden gif Odd til Søes. Som Kongen vaagnede om Morgenens faldt det ham ind, hvordan det maatte være tilgaaet; han vilde endnu engang til Skibet, men da Folkene kom ud af deres Telte, saae de Odd seile langt borte. Kongen lod Thorstein høre, at han gjorde mere af Odds end af hans Venskab.

Odd kom lykkeligen hjem. Noget Tid efter landede en Frende af Thorstein, i hans Egn; det

var en haard Winter. Odd indbød ham og hans Skibsfolk til sin Gaard, og bad ham ved Afreisen tage med sig en rød Hingst med hvid Manke, som Vennegave til Thorstein. Denne, som endnu opholdt sig hos Kong Harald, blev ilde tilmode over denne Gave, der vilde røbe deres Forstaaelse. Han bringer derfor Hingsten for Kongen, og siger, Odd sendte ham den til Foræring. "Ikke har jeg fortient nogen Gave af Odd, sagde Harald, dig var den sendt". Han befalede derpaa sine Mænd at dræbe Thorstein som den, der havde sveget sin Konge; men da Thorstein var meget værresæl, vare alle langsomme til at udføre Kongens Befaling. Thorstein slap bort fra Kongsgaarden, men kom aldrig siden i Kongens Yndest.

Odd Sveigsen nævnes ogsaa i Hemings Chattr. Einar Flugu forekommer i Fortællingerne om Enegle Hall og Egil Wendelboer. Udelukkende Handel med Finnerne havde de norske Konger fra Arilds Tid tilegnet sig, og den blev anseet for meget inbringende⁴⁾. Odds Tog og dets Følger

⁴⁾ Sevnfør Sagabibl. I D. S. 102, 109, desuden Heimskringla Duf den Helliges Saga R. 143, 204. Saga om Sigurd og Gistein R. 21, 3 D. S. 256.

passer baade paa Tidssalderen og de handlende Personers Karakter. At Kongen tre Gange kom til Ekibet og det tre Gange lykkedes Odd at skule Skatten paa forskellige Steder, synes en senere Udpyntning. Dette Træk har en paafaldende Lighed med hvad der fortælles om Thrain og Hakon Jarl i Nialls saga K. 89. Kong Haralds Stræng-
hed imod Thorsein, var ham ikke ulig, kan og, som Torfaeus bemærker, være bleven forøget ved at han hørte til en Kongen forhadte Slægt, nemlig Thorer Hundes. Fortællingen findes i Flatsbo-
nen col. 813, 815 i Suhms Udskrift S. 2889, 2901 Torfaeus har et kort Udtog deraf col. 3, S. 334.

Gemings Thattr. *

Kong Harald, Sigurd Gyses Søn, havde i Holmgaard ægtet Silkesif Hakons Datter ⁵⁾, og ved sin Bortreise efterladt hende et Bukkeskind, fyldt med rent Sølv, som hun maatte beholde,

⁵⁾ Sagnskriveren mener Garsleifs Datter Ellisif eller Elisabeth.

hvis han ei inden femten Mars Forløb kom tilbage. De havde en Datter sammen ved Navn Maria, der var den vænneste. Ms. Da Harald var kommen til Norge, giftede han sig anden Gang med Thora, Datter af Thorberg og Ragnhilde; hendes Broder, Niels Thorbergsen, var i stor Ansæelse hos Kongen, tillige vare følgende Islændere meget agtede af ham, Haldor Snorresen, Bodvar Eldjarnsen, Odd Oseigsen, Hiort Olaffen og Thorarin Nessulsen. Det hendte sig engang, at Kongen med disse i Følge drog paa Giesteri i Nordlandene. Han sendte Bud til Aslaf, en rig Bonde paa Den Torg i Halogaland, og lod ham vide, at han med 100 Mand vilde opholde sig hos ham i tre Nætter. Aslaf kom til Kongen, undskyldte sig med, at hans Huus ikke var indrettet til at tage imod ham, men at han hellere vilde erlægge en Sum Penge. Harald paastod alligevel, han vilde giæste ham, og det den følgende Dag. Da Kongen kom, fandt han Driftesalen paa det Sirligste behængt med Skjolde, og Beværtningen udsøgt. Næste Dag spurgte Kongen Aslaf, om han ikke som lofkyndig Mand kiendte den Lov af Oluf den Hellige, at hvo som lod sine Børn hemmeligen opdrage, skulde være fredløs; da Kongen ei kunde tage den med sig i Leding, som

han ikke kiendte. Aslak mente, dette angik ham ikke, men Harald beraabte sig paa sin Svoger, som erindrede sig at have leget paa Asla's Gaard med en yngre Søn af ham, der hedte Heming, og siden var forsvundet. Aslak fortalte da, at denne Søn var bleven vanpittig, og derfor sendt langt bort; hvorpaa Kongen svarede, at naar han næste Aar kom igien ved samme Tid, vilde han see Sønnen, hvordan han saa var.

Næret gif, Kong Harald besøgte Aslak igien, og spurgte om Heming, men Faderen svarede: at det var gaaet ham af Minde, hvad Kongen havde befalt. Harald blev forbittet, og truede Aslak med det værste, hvis han ei fandt Heming i hans Huus, naar han kom igien efter to Maanedes. Da Tiden var omme, gientog Aslak den samme Undskyldning, at han havde glemt Kongens Bud, men Harald forsikkrede, at han ei vilde forlade hans Gaard, indtil Heming infandt sig. Aslak fremkaldte derpaa 12 af sine Folk, bød dem tage en Skude, og seile Nord paa til Framnes, der skulde fem af dem stige i Land, og efter fire Dages Vandring komme til den Fjelddal, hvor Heming opfostredes hos et Par gamle Folk, de skulde bede ham følge med for at redde sin Faders og Broders Liv. Folkene røgtede Erindet vel, og fandt Her

ming villig til at adlyde Faderen; han bad dem blot om strax at begive sig paa Hiembeien, han skulde nok finde dem ved Skibet. Som de efter fire Dages uafbrudte Vandring vare igien komne til Kysten, og gjorde Skibet klart, saae de Heming løbende ned til dem paa Skier. Han havde den Morgenstund forladt sine Opfostere. Saasnart de vare landede ved Aslaks Gaard, traadte Heming frem for Kongen, og overgav sig hans i Bold. Kongen spurgte, om han besad nogle Færdigheder. Heming svarede, at de gamle Folk, der havde opdraget ham, troede det; han havde ikke maalet sig med andre, men i Skieløben troede han dog ingen let overgik ham. Kongen sagde: han vilde prøve ham. Aslak traadte til, og fortalte, at Kongens Skib var seilfærdigt; men Kongen lod ham vide, at han vilde blive den Dag over, og gik ind i Skoven, for at forsøge sig med Heming i at skyde. Men hvor god en Bueskytte end Harald var, skød Heming dog endnu bedre, hvorover Harald blev saa forbittet, at han befalte ham under Livsstraf at skyde en Hasselnød bort fra sin Broders Biorns Hoved. Heming veggrede sig, dog da Broderen opfordrede ham, bad han Kongen stille sig hen ved Broderens Side, for ret at see Skuddet; men Kongen satte Odd Oseigsen der, og stillede sig selv

hos Heming, der efter at have signet sig og anraabt Gud til Vidne, at det maatte hvile paa Kongen, hvis han tilfolede sin Broder Meen, skid saaledes, at Pilen løstede Rodden op fra Hovedet uden at saare. Kongen gik derpaa til Sengs. Næste Morgen lod Uslaf Kongen atter vide; at hans Skib laae færdigt, men fik igjen det Svar; at Kongen vilde blive Dagen over. Efter at have druffet; gik Kongen ned til Stranden, og opfordrede først Haldor Snorresen, siden Baudvar Ellbjarnsen til at svømme omkaps med Heming. Da disse undskyldte sig, formaaede han sin Frende Niklas Thorbergfen dertil. De svømmede begge langt; men Niklas Thorbergfen blev tiifidst saaret, at han maatte af Heming lade sig bringe i Land. Da ingen anden vilde mere maale sig med Heming, fastede Harald selv i sin Harmes Klæderne, og sprang ud. Uslaf raadede sin Søn til at flygte i Skoven; men denne svarede i et Ordsprog, at det var Neb mod Neb at Orne sloges, og sprang i Vandet. Harald greb ham, og duffede ham under, Bølgerne gik høit over dem, det blev mørkt uden at man saae nogen af dem mere. Omfider kom Kongen ene i Land, og lod sig gibe tørre Klæder. Alle troede at Heming var druknet, der herskede Laushed over Drikkebordet; men da

man havde tændt Lys, og Kongen var kommen i sit Høisæde, traadte Heming ind, og bragte Kongen en Kniv, der havde været i hans Belte, hvilken man derfor sluttede sig til, han paa Egen havde frataget Kongen. Da Uslak næste Morgen spurgte om Kongen vilde reise, svarede denne ja, men Heming skulde følge med til Fastlandet. De landede ved et skilt Fjeld, en smal Sti snoede sig op ad Siden, et Stykke nede paa Bierget var der en fremspringende Brink, omtrent saa en Hest kunde staæ der. Paa dette Fjeld befalte Kongen Heming at løbe paa Skier; forgiæves indvændte Heming, at Jorden var haard og bar for Sne; han skulde løbe; han gjorde det og frem og tilbage ad Stien til Alles Studsen. Heming bad derpaa Kongen om at maatte høre op; Harald svarede, han skulde blot gjøre et Løb endnu, nemlig fra Klippespidsen ned paa Brinken. Heming sagde, at Kongen ligesaa godt kunde dræbe ham; Harald svarede, det skulde og skee, dersom han ei adlød. Uslak bød sin hele Formue for Hemings Liv. Harald sagde, han skjøttede ikke om hans Gods. Heming frabad sig derpaa Fleres Forbønner, og gik et Dieblif affides; der fandt Odd Oseigsen ham, og gav ham den hellige Stephens's Linklæde, om hvilket det hedte sig, at det fralste alt Le-

vende, som bar Set, for al Livsfare. Imidlertid gik Kongen med sit Følge op paa Brinken. Kongen havde sin røde Raabe løs om sig, stak Spydet i Jorden, og blev holdt i Ryggen af sin Frende Thorbergfen, der igien holdtes af en anden, og saaledes ned ad. Heming tog nu Skierne paa, og begyndte at løbe ned fra Fjeldtinden, saa alle forbausedes; under de største Spring tabte han dog ikke Skierne. Da han nærmede sig Brinken, gjorde han et Spring, lod Skierne falde, og kom paa Spidsen af Brinken, hvor Kongen stod og greb ham i Kappen. Kongen slap Kappen, saa Heming styrtede ned ad Fjeldet. Her saaes Forskiellen, sagde Harald, paa den, der skulde leve, og den, der skulde døe. Nei, svarede Odd, vare I end begge omkomne, havde I dog ikke begge gaaet een Bei. Hvorhen troer du da, spurgte Kongen, at vi vare komne. Jeg vilde selv gierne, svarede Odd, modtages i det Herberg, som er Heming beredt; men jeg troer, at Krist vilde ikke, at Fanden skulde i Aften have den Glæde at annamme dig. Jeg skal strax, sagde Kongen, skaffe dig Hemings Herberg; og befalede sine Folk at styrte Odd ned af Klippen. Men Haldor Snorresen traadte frem, og forsikkrede, at enten skulde alle Isbønderne dræbes, eller ingen af dem. For

din Ekylb, sagde Kongen, kan Odd gaae bort og
 være i Fred i Winter, men fra næste Sommer gjør
 jeg ham fredløs i Norge. Imidlertid var Heming
 fyrtet ud over Brinken. Vinden tog i hans Klæ-
 der, og derved blev den hellige Stephens's Lin-
 klæde hængende ved Klippespidsen, og holdt ham i
 Veiret. Som Heming saaledes svævede, gjorde
 han det Løfte, at han vilde dele alt sit Gods i tre
 Dele, give den ene Deel til den hellige Oluf, den
 anden til den hellige Stephen, og anvende den
 tredie Deel til Pillegrimsreiser og Fattige; han
 vilde tillige selv gjøre en Balsfart, naar han kunde
 reddes, og staae ligesaa nær et Vidne til Kong Ha-
 ralds Død, som denne troede at have været det til
 hans. Det blev ganske mørkt, men derpaa saae
 Heming et stort Lys nærme sig, det var Kong
 Oluf, der traf Heming til sig, og sagde, han
 vilde ei, at Kong Harald skulde have at svare for
 hans Død. Han skulde gjøre en Pillegrimsreise,
 og saalænge Harald levede, kaldes Leif. Han
 skulde blive Vidne til Haralds Død, men vilde
 slet lønne sin Belgjører, dersom han der viste sig
 virksom. Hellig Oluf steg derpaa til Himmels,
 og Heming roede ud til sin De, hvor han fandt
 sin Fader og Broder bedende for sig i Kirken ⁶⁾.

6) Her afbrydes Fortællingen i Flatsbogen col. 826.

Efter at Heming havde skiftet sin Eiendom, som han haade lovet, reiste han til England, hvor han nedlagde den til den hellige Stephen bestemte Trediedeel, medens han selv gjorde en Valfart til Rom. Han vendte derfra, under Navn af Leif, tilbage til Engelland, hvor han blev vel modtaget af Kong Jatvard (Edvard). Da han der levede i Anseelse, lod han hemmeligen Odd Oseigsen indbyde til sig, og overgav ham to Klokker, han havde ladet støbe, samt Penge til derfor at bygge en Kirke for den hellige Stephen. Det traf sig, at Odd under sit Ophold der paa Thinge mødte en Mand, som bar hans tabte Broders Belte. Denne paa- stod, at have kjøbt det, men da Leif traadte til, og forsikkrede at Kong Jatvard vilde prøve Sværdet Skirtein paa ham, hvilket havde den Egenkab, at det ei skadede den Sanddru, men afbug Bedragerens Hoved; tilstod Manden, at han paa Vifingstog havde dræbt Broderen. Han blev stævnet for Kongen, og maatte betale 100 Mark brændt Guld i Mandebod. Med disse Penge seilede Odd

Uffskriveren har ventet at kunne tilføie Enden, da han har ladet halvanden Kolumne staae ledig. Fortsættelsen er taget af det Arnemagnæanske Haandskrift S. 65, Fol., og blandt de Suhmske Uffskrifter 148 i Fol.

til Norge, men som han mod Aften løb ned i Havnen ved Skunds Sund, laae Kong Harald der med fem Skibe, som strax lod Udløbet spærre. Odd blev dog ikke forsagt, gjorde det Løfte, at ville opbygge en Kirke paa Mel i Island, opfordrede Skibsfolkene til ligeledes at gjøre Løfter, og seilede derpaa lykkeligen giennem Haralds Skibe lige til Midfjorden i Island. Han lod derpaa bygge en Kirke paa Mel, hvor endnu den Dag i Dag Linflødet glemmes, som Heming havde baaret.

Den mægtige Godvin Jarl i Engelland havde med sin Hustru Ingeride, en Datter af Jarl Thorgils Sprakaleg, Broder til Ulf Jarl, Kong Svends Fader, mange Børn, deriblandt Harald og Toste, samt en Datter, der hedte Valgerde, gift med Ake den Store paa Skardeborg. Ham besøgte en Gang Kong Edvard. Harald og Toste fik begge Lyst til et smukt Spyd, Kongen havde, men Toste skærer hurtigen Jernet af sit, og viser Kongen det var i Stykker, og at han kun havde Træstumpen tilbage. Kongen mærkede hans Hensigt, gav ham sit Spyd tilligemed Tilnavnet Træspyd, og lagde til: at han nok oftere vilde lystes efter Andres Eiendom. Broderen Harald, 13 Aar gammel, tog Kongen med sig til Hoffet, og bad Leif lære ham allehaande Legemsøvelser. Efter fem

Nars Forløb var Harald deri en Mester, og dræger nu paa Vikingstog i Selskab med Hertug Wilhelm af Normandiet. Efter nogen Tids Forløb gjorde Henrik Jarl af Glocester Oprør imod Kongen, og slog tvende af hans Hærførere Jon og Otte. Kongen kaldte Harald til Hielp, som efter at have trolovet Hertug Wilhelms Datter, kom med en Flaade, og bidrog det meste til at Oprørerne bleve overvundne 7).

Rygtet gik, at Leif var tilstede i Slaget ved Stamford, hvor Kong Harald Haardraade blev dræbt; at Harald Godvindsen forgieves havde formaaet ham til at angribe Kongen, fordi Leif erindrede Løftet, han havde givet Hellig Oluf; dog havde han gjort Kong Harald fiendelig, i det han ved et Pileskud blottede hans Snebelsbart, hvor paa en anden havde skudt Kongen.

Allerede Torfæus har bemærket, at Hemings Historie er fra Begyndelsen til Enden høist usand-

7) Haandskriftet tilføier endnu en Fortælling om een der blev taget til Fange i dette Slag, og for hvem Leif gjorde Forbøn, men bryder af midt i Fortællingen. Torfæi Haandskrifter gik heller ikke videre, men han har tilføiet det Følgende efter Sagn, som endnu til hans Tid vare i Omløb.

synlig (hist. norvag. P. 3. p. 371). Man fiender ikke til den Lov af Oluf den Hellige, ifølge hvilken det var Forældrene forbudt at lade deres Børn hemmelig opdrage. Var der et saadant Forbud, kan det allene have sigtet til at forebygge, at Børnene ei fik en hedenst Opdragelse. De af, siden, høit oppe mod Nord boende Folk, hos hvilke Heming blev opdraget, skulle venteligen have været Finner, der havde Ord for at forstaae hemmelige Kunster; men siden Erik Blodsøes Dronning Gunhilde, haves intet Spor til, at Høvdinger have sat deres Børn i Kost hos disse. Faderens Uvillie til at lade Sønnen hente, har lige saa liden Grund, som Kongens paafølgende Grusomhed. Odd Oseigsen, som her forestilles at være i Kongens Følge, maatte efter en troværdigere Beretning⁸⁾ den Gang allerede have været Landsforviist. Heming selv nævnes intet andet Sted. Fortællingen synes derfor at være et Kolke-æventyr. Veddefampen mellem Heming og Kongen er en Esterligning af Sagnet om Endrid Ilbred og Oluf Tryggvesen⁹⁾, der blev forandret med Hensyn til Haralds Karakter, og erholdt

8) See ovenfor S. 354.

9) See ovenfor S. 227. f.

et legendeagtig Sving, for at tiene til Hellig Olufs Forherligelse. Sandsynligviis har en virkelig Tildragelse givet det første Stof, men af hvad Beskaffenhed kunne vi nu ei bestemme. Torfæus bemærker, at man til hans Tid havde i Norge en Folkesang, hvis Omkæde var "Kunde I saa vel paa Jysken Hest ud ride" hvori Hemings Væddes Kamp med Kongen var besungen. En anden Folkesang med Omkæde "Heming den Unge han kunde paa Skierne rende" lod Heming ved List befri en skion Jomfru fra en Jettindes Vold. Ogsaa Færøboerne quæde om ham under Navn af Gjeide Nslak. Sagnet er altsaa siedse gaaet videre i at ndmale Helkens Bedrifter. Da det allerede i det fiortende Aarhundrede havde den Omfang, hvori vi finde det i Flatabogen; maae Stoffet dertil rimeligviis være en Deel ældre, og tiener altid til at vise, hvilke Begreber, der vare i Omløb om Haralds Karakter.

Chartr om Thorvard Krakunef.*

Thorvard Krakunef fra Vestfiorden i Island var en formuende Mand og en raff Karl; han drev Kjobmandskab, og var agtet hvor han kom.

En Sommer landede han ved Midaros, da Kong Harald og hans Svoger Eistein Orre, vare der. Saasnart Thorvard havde alting i Orden paa sit Skib, gif han til Kongen, og bad ham modtage et Seil, han havde med. Kongen, som den Dag var i ondt Lune, sagde, at han kunde have Tak ved det Seil; Islænderne fore jævnlig med Lant, han kunde selv beholde sit Seil. Eistein bad Kongen dog at see paa Seilet, det var maaskee meget værd, det var en brav Mand der tilbød det. Kongen svarede, han kunde nok raade sig selv, og gif. Thorvard sagde derpaa til Eistein, at han vilde være ham Tak skyldig, hvis han modtog Seilet, om det behagede ham. Eistein fulgte med ham, fandt Seilet det kosteligste, han havde seet; tog derimod, og indbød Thorvard at tilbringe Vinteren paa sin Gaard, som laae nord paa i Giska paa More.

Thorvard blev i Throndhjem om Vinteren; mod Foraaret gjorde han Skibet klart, og styrede nord paa; der mødte han Eistein, som bebreidede ham, at han kom saa sildig, og indbød ham samt ligesaa mange Folk, han vilde tage med, til sin Gaard; thi det var ikke Seilsveir. Thorvard blev beværtet paa det bedste. Næste Dagen var Stormen endnu imod. Efter Maaltidet forærede Eistein

til Thorvard en Kiortel af nyt Skarlaget med Bremmer rundt om. "Det er ikke Giengield for Seilet" sagde Eistein, "men bie hos mig i Dag, du kan dog ikke seile." Næste Dag blev Veiret ved. Beværtningen var endnu prægtigere. Eistein lod en Kappe bære ind, besat med Peltsværk og meget sirlig, under den var en Skarlagens Kaabe. "Denne Kappe" sagde Eistein, "skal du modtage, det er til Tak for Seilet; thi denne Kappe tager sig saaledes ud ved Siden af andre Kapper, som dit Seil mellem andre Seil." Næste Dag var Veiret godt. "Jeg vil ikke dolge for dig" sagde Eistein "at du nu kan seile. Det var ikke Skieb- nens Villie, at Kongen fik Seilet, jeg troer om- trent at have giengieldet dig det, som han havde villet; men du havde havt den Ære at erholde disse Gaver af en Konge. For at hielpe paa denne Forskiel i Rang, vil jeg endnu skænke dig denne Guldring." Thorvard takkede mangfoldigen for de skønne Gaver, seilede bort, og kom lykkelig til Island.

Da Eistein kort efter gjorde en Sxtour med Kongen, beundrede denne hans skønne Seil, og da han havde erfaret, hvorfra det kom, beklagede han, at have forsmaget saa skøn en Gave. Eistein forærede ham strax Seilet. Siden brugte

Kongen det stedse. Det var for stort, naar man vilde seile omkaps, for Næsten ypperligt.

Eisfein Orre er berømt af sin Tapperhed i Slaget, hvor Kong Harald faldt (Harald H. Saga Kap. 97). Thorvard nævnes blot her. Der er ingen Grund til at antage denne i sig selv rimelige og simple Fortælling for at være opdigtet. Den findes i Flatabogen Col. 802, i Suhms Afskrift Side 2825, 2830.

Thatte om Brand den Gavnilde.

En Sommer kom fra Island til Norge en Søn af Vermund i Vatnsfjorden, der heed Brand, og havde faaet Tilnavnet den Gavnilde med megen Føie. Brand lagde ind til Nidaros. Skalden Thiodolf var hans Ven, og havde fortalt Kong Harald meget om hans Kundhed og Hæimodighed. Saasnart Brand var kommen, sagde Thiodolf det til Kongen, og udbredte sig atter over hans Vennesalighed og Kundhed. Kongen svarede: vi skal

372 Om Brand den Gavmilde.

snart prøve om han er saa gavmild som du siger. Gaae til ham, og beed ham give mig sin Kappe.

Thiodolf gik, og kom ind i et Værelse, hvor Brand stod og maalte Lærred. Han var iført en Skarlagenskiortel, havde deroven paa en Skarlagens Kappe, som han havde bundet op om Hovedet, imedens han maalte Lærredet. En guldbeslagen Øxe holdt han inde i Haanden. Thiodolf sagde: Kongen vil have Kappen. Brand blev ved sin Dont, svarede ei, men lod Kappen glide bag af Skuldrene. Thiodolf tog den op, og bragte den til Kongen. Kongen spurgte, hvorledes det var gaaet med ham. Thiodolf fortalte ham, hvad Brand havde syleslet med, hans Klædning og hans Taushed.

"Denne Mand er vist nok forfindet" sagde Kongen, "han maae være en Mand af Betydning, siden han ei engang fandt det fornødent, at bruge Ord. Gaae hen til ham igien og sig, jeg ønskede hans guldbeslagne Øxe." Thiodolf svarede: at han ikke gierne gientog dette Ord, han kunde ikke vide, hvorledes Brand vilde optage det, naar han forlangte hans Vaaben af ham. "Du er selv Skyld heri" sagde Kongen, "du har baade forhen og nu fortalt saa meget om hans Gavmildhed, derfor

skal du nu gaae, jeg anseer ikke Manden for gavnild, hvis han ei giver mig Øren."

Thiodolf gik, og sagde til Brand, at Kongen ønskede hans Øre. Brand rakte strax Øren frem og sagde intet. Dette fortalte Thiodolf, da han bragte Øren. Kongen sagde: denne Mand synes rigtig nok gavnildere end de fleste andre, og næsten en Nar i Pengesager. Gaae nok engang til ham, og sig, jeg vilde have Kiortelen han stod i. Thiodolf bad, Kongen ei vilde sende ham oftere derhen; Brand kunde troe han vilde have ham til Bedste. Men Kongen befalede, at Thiodolf skulde gaae. Han gik, og sagde Brand, at Kongen vilde have hans Kiortel. Brand holdt op med det han havde at bestille, afførte sig Kiortelen uden at sige noget, sprettede det ene Ærme af, som han beholdt, og fastede Kiortelen til Thiodolf, som bragte Kongen den. Harald saae derpaa, og sagde, "denne Mand er baade fløgtig og hvimodig. Jeg seer tydeligen, at han derfor affsprettede Ærmet, fordi han syntes, jeg havde kun een Haand, nemlig til stedsse at modtage, og ingen til at give. Men gaae strax efter ham." Det skete. Brand kom, blev vel modtaget, og erholdt af Kongen megen Hæder samt gode Foræringer.

374 Om Brand den Gæmilde.

Brand, hvis Nedstammelse fra Ketil Gladrnæse udvikles i Begyndelsen af Laxdælasaga, var en Søn af Herredshøvdingen Vermund Miove i Vatnsfjorden og den af Bretters Historie bekiendte høimodige Thorborge (Sagabibl. 1 D. S. 255), Oluf Pæs Datter. Som meget ung nævnes han blandt de fornemme Islændere, hvem Oluf Tryggvesen 999 i Throndhjem bragte til at blive Kristne (Snorre Oluf Tryggves. S. Kap. 87). Da han siden besøgte Oluf den Hellige, var han allerede bekiendt for sin Gæmildhed, hvorpaa han gav en ny Prøve ved at skienke den Jsleif, der siden blev Biskop, men den Gang var en fattig Klerk, den smukke Kappe, Kongen havde foræret ham (Ehattr af Jsleif i Kristnisaga S. 130). Han var gift med Sigride, en Datter af Snorre Gode (Eyrbyggiasaga S. 334). Finboge den Stærkes Uforsigtighed foranledigede Stridigheder mellem ham og Brand, hvori begge viste sig fra en ædel Side (Finboge Saga S. 345 ff.). Anecdoten passer altsaa til Brands Karakter, og ligesaa til Kongens, der morede sig ved slige Drillerier, og satte Pris paa sindrige Svar. Tidsregningen gjør nogen Vanskelighed, efterdi dette ikke kan have tildraget sig før 1048, da allerede Brand maae i det mindste have været 65 Aar. Imidlertid har man

Exempler paa at Islænderne have paa deres gamle Dage gjort Særeiser til Norge.

Fortællingen findes i Norkinnsinna og Hroekinsinna, samt i adskillige Papirhaandskrifter; den er bleven udgivet med latinsk Oversættelse og kritisk Fortale af Statsraad Thorlacius, som Program ved Kongens Fødselsdag 1819.

Hakon Iversens Saga. *

Hakon, en Søn af Ivar Hvide paa Oplandet, en Dattersøn af Hakon Jarl den Mægtige, var næst Hakon Adelssteen og Oluf Tryggvesen den Nordmand, der ved sine Færdigheder var meest udmærket ¹⁰⁾. Faderen gav ham to Skibe, med hvilke han drog paa Vikingstog i Vesterhavet. Om Vinteren opholdt han sig i Engelland hos Kong Jarvard den Gode, hvor han fandt sin Frende Finn Arnesen. Efter tre Aars feierrige Streiftog vendte han tilbage til Norge. Da skete det, at Einar Lambestælver tilligemed Sønnen Endrid dræbtes

¹⁰⁾ best mennir öllum Norvegi. Efter ham nævnes en vis Asmund Grimtelsesen som den Fjerde.

af Harald Haardraade. Efter Tidsalderens Begreber paalaae det Hakon Jversen, som den nærmeste Brende, at søge Erstatning for det begangne Mord. Den kloge Harald, der frygtede for Einars mange Tilhængere, stræbte derfor især at vinde Hakon, ved at tilbyde ham Ragnhild, Kong Magni Datter, til Ægte. Hakon lod sig derved formilde; men Ragnhild negtede at ville ægte nogen, der ikke i det mindste var Jarl. Kongen vilde ei have mere end een Jarl i Landet, og Orm Jarl levede endnu. Derved blev Forbindelsen hævet, og Hakon begav sig til Kong Svend Estrithsen i Danmark, hvor han blev vel modtaget. Siden opkom der Misforstaaelser imellem dem, og da Orm Jarl imidlertid var død, reiste Hakon tilbage til Norge, erholdte Jarlsnavnet og Ragnhild. Han ledsagede derpaa Kong Harald paa hans Tog imod Danmark. Vel afholdt han sig fra at hærge paa Kysterne, men var derimod den Første til at begynde Slaget ved Nisaa. Nogle Skalde, der vare ombord paa hans Skib, spurgte: om de skulde digte nogle Sange. Han svarede, at han ei skjøttede derom, det var bedre, de passede paa at slaaes end at synge. Hakon bidrog ved sin Tapperhed til at Harald vandt Slaget, men reddede derhos Kong

Svend fra at blive fangen. Dette sidste paandrog ham Haralds Had.

Her ender Pergamentshaandskriftet, der ogsaa i det Foregaaende havde adskillige Huller. Fortællingen stemmer noie overeens med hvad Snorre beretter i Harald Haardraades Saga Kap. 40 ff., men er vidtløftigere, og har uden Tvivl været Snorres Kilde, som just i denne Deel af Haralds Historie i adskilligt afviger fra de øvrige Bearbejdelser af Kongesagaerne, og synes at have haft et særegt Stykke om Hakon Tversens Historie for sig.

Denne Saga, der bærer alle Præg af Troværdighed, maae altsaa være forfattet i det tolvte Aarhundrede. Pergamentsfragmenterne af den findes i den arnæmagnæanske Samling No. 570 i 4.

Thattr om Stuf Skald.

Skalden Stuf, en Sønnesøn af den berømte Skald Blum Geiresen, seilede til Norge under Harald Sigurdsens Regjering. Det hendte sig en Dag, at Kongen usformodentligen besøgte den

Bonde, hos hvem Stuf havde Herberge. Harald, der gierne indlod sig med Islændere, spogte først med ham om hans Faders Navn, der hedte Thord Kat, og da han fandt i ham en forstandig Mand, spurgte han, om han kunde synge Qvæder. Stuf begyndte derpaa at synge et Qvad efter et andet af de mindre saakaldte Flokker, og da Kongen, efter at have hørt paa 60 saadanne, til langt ud paa Natten, spurgte, om han kunde endnu flere; svarede Stuf, at han kunde en halv Gang saa mange Draper. Dagen efter takkede Kongen Stuf for den Moro, han havde givet ham. Stuf udbad sig derpaa Tilladelse at maatte qvæde et Drape til Kongens Vere. Harald tillod det, da han hørte Stuf nedstammede fra Glum Geiresen. Dernæst bad Stuf om, at maatte blive Kongens Hirdmand, og erholde hans Ubefaling til at faae sin Arv i Halogaland. Det sidste lovede Kongen ham, om det første, sagde Kongen, maatte han indhente de andre Hirdmænds Samtykke. Derpaa adskiltes de. Kongen drog sin Vej, og Stuf reiste i sit Erinde.

Saa vidt gaaer den lille Fortælling, der bærer alle indvortes Præg paa Ægthed, og er mærkelig som et Exempel paa Skaldenes Dufommelse og

Mængden af de Sange, der saaledes bevarede. Den findes saavel i Flatsbogen Col. 812, 813 som i adskillige Membraner i den arnæwagnæanske Samling. Stufs Slægtregister staaer i den islandske Udgave af Oluf Tryggvesens Saga 2 D. Kap. 22 S. 89. Oluf Geiresen, Erik Blodøres og Harald Graafelds Skald, havde en Son ved Navn Thord, som efter sin Moder erholdt Tilnavnet Ingunesen. Denne ægtede Gudrune Osvifs Datter, hvis Historie er bekiendt af Laxdælasaga, deres Son Thord, med Tilnavn Kat, var Stufs Fader. At Stuf naaede sit Dnske, og blev Haralds Hirdmand, kan sees af en Strophe af ham, Snorre anfører i Oluf Kyrres Saga Kap. 3, hvor Skalden beskriver, hvorlunde Kong Harald havde raft ham Midhornet over Ilden. Snorre bemærker desuden, ved at anføre et af hans Vers ¹¹⁾, at han spad, hvad han havde hørt Kongen selv fortælle om sin Færd i Isdeland. Flatsbogen har ogsaa føiet til Fortællingen, at Stuf kom tilbage til Kong Harald, blev hans Hirdmand, og at hans Mindevers (æfidrapa) over Kongen, der blev kaldet Stufa, ansaaes for et ypperligt Qvæde. Stuf har uden Tvivl opnaaet en høi Alder; han

¹¹⁾ Harald Haarbrendes Saga Kap. 12.

besang ogsaa Oluf Kyrræs Mildhed (Oluf Kyrræs Saga Kap. 9), og Tilnavnet han fik af den Blinde, viser, at han tilsidst maae have mistet sit Syn. Torfæus har benyttet Fortællingen i hist. Norveg. P. 3 p. 333. En af mig efter en Afskrift af det arnamagnæanske Membran No. 589 i 4to forfattet Oversættelse med Indledning og nogle Anmærkninger, findes i Maanedskriftet Athene 2det Bind Side 93. 102.

Den hellige Edwards Saga. *

Da Kong Ethelreds Søn, Edvard, blev født, hørte den hellige Dunstan Englesang i Luften. Fra sin tidligste Ungdom yndede Edvard Kirkegang, holdt sig stedse til de frommeste Munk, og bad jevnlig til Gud og de Hellige. Treende Gange var han gift, men sandfærdige Mænd fortælle, at han overtalte sine Gemalinder til at føre et jomfrueligt Levet hos sig. Det engelske Folk blev meget glad, ved at faae ham til Konge efter Knytlingerne. Fred og gode Aar kom under hans Regiering. Meget have sandfærdige Mænd ladet

nedskrive om hans Terteign og Spaadomme, men vi vide kun lidt deraf. Dog ville vi fortælle det mærkeligste. En Søndag Edbard stod i Peterskirken i Westminster og hørte paa Messen, paakom ham en stor Latter, da Herrens Legeme blev opløstet. Alle undredes; men Edbard svarede: "Jeg saae Dannerkongen rede med en tallos Flaade at hærje vort Land, men som han vilde staae op i Skibet, faldt han baglænds og druknede." Strax sendte man Folk til Danmark, og erfarede nu, at dette var sandt. Den danske Konges Navn nævnes ei; lærde Folk i Norge vide ei, hvo det kan have været; maaskee er den kloge Lavmand Gissur Hallsens Formodning rigtig, at det var Svend, en Søn af Knud og Alfifa.

En Dag Kongen i Kroningsdragt gik i et Optog paa Evangelistens Johannes's Fest; saae han en Pillegrim staae ved sin Side, der bad om noget for Dagens Skyld. Kongen gav ham Kroningsringen. Næste Nat aabenbaredes Apostelen Johannes for en Engellænder, der var taget til Fange af Saracenerne, og bød ham at fortælle Kong Edbard, at det var Apostelen selv, der havde besøgt ham, gav ham til Tegn Guldringen, og førte ham i en Time tilbage til Engelland.

En Paaske dag loe Edvard midt over Bordet, som han sad efter Sædvane i dybe Tanker. Han fortalte, at Spysoverne i Fjeldet Chelto, der i 300 Aar havde lagt paa høire Side, nu havde vendt sig til venstre. Gesandterne bleve strax afsendte over Myklegaard til Ephesus, hvor Folk fortalte, at det hedte, Spysoverne laae paa den høire Side; men da man efterfaar det, see, da hvilede de paa den venstre Side.

Godvin Jarl, Fader til Edwards tredje Kone, søgte at bringe Riget i sin Søn Haralds Hænder, og ryddede derfor Edwards Broder af Veien. En Dag, som Edvard over Maaltidet nævnede sin Broder, sagde Godvin: saa lade Gud denne Bid bekomme mig, som jeg har gjort imod din Broder. Kongen greb ham om Haanden, og lod Biskoppen, der sad ved den anden Side, signe Maden. Da Godvin vilde til at synke Stykket, blev det fiddende i Halsen, og han kvaltes. Kong Edvard lod derpaa alle Hovdinge sværge, at ville tage Vilhelms Bastard til Konge efter ham. Denne Vilhelm, Edwards Sødskendebarn, var, endskiønt ægtefødt, kaldet Bastard, fordi hans Førfædre, Hertugerne i Normandiet, havde været Frillebørn. Da han beilede til Mathilde, en Datter af Grev Balduin den Milde af Flandern, og hun for dette Tilnavns

Skuld gav ham Afslag; blev han saa forbittret over den uretfærdige Beskyldning, at han slog hende til Jorden, traadte paa hende, og reed derpaa sin Vei. Men Jomfruen gif i sig selv, sendte Bud efter Wilhelm, og lod sig vie til ham. Wilhelm skal efter Adskilliges Sigende have trolovet sin Datter til Harald Godvinsen, og ladet ham sværge, ikke at stride imod sig. Alligevel blev denne Harald Konge i Engelland efter Edwards Død, og overvandt den norske Konge Harald Sigurdson og Lofte Jarl ved Stavnfordbrygge, som fortælles i den norske Kongekronike; men da Wilhelm Bastard kom imod ham med sin Hær, leed han et stort Nederlag. Nogle fortælle, at han var bleven fundet haardt saaret paa Balpladsen af sine Venner, og helbredet; men at han siden havde forsaget Verden, og var gaaet i Kloster.

Wilhelms Regiering blev saare forhadet; thi opfordrede de engelske Høvdinger Svend Alfson i Danmark at stride imod Wilhelm; men denne fik Nys derom, og sendte Godvin den Unge, Jarl Balduins Søn samt en Biskop til Danmark med store Gaver, for at afholde Dannerkongen fra at hærje paa Engelland. Denne indvilligede, og saaledes gif det nogle Aar, at Wilhelm ved aarlige Gaver sikrede sit Rige. Derfor sige de Danske,

384 Den hellige Edvard.

at Svend Alfson havde regieret over Engelland, efter Edvard den Hellige.

Da de engelske Hærdinger mærkede, at de ingen Hielp erholdte fra Dannerkongen, folgte de deres Eiendomme, og forlode Engelland med 350 Skibe, anførte af tre Jarler, og otte Baroner, deres Formand var Sigurd Jarl af Glocester. De seilede ind ad Niorvasund, og indtog Borgen Septem, hvor de finge meget Bytte; siden erobrede de baade Majorca og Minorca, og styrede derpaa til Sicilien, hvor de horte, at en stor Hær beleirede Myklegaard til Lands og Vand. De besluttede strax at drage did, da de vidste, at nordiske Mænd der, som Leietropper, havde været meget ærede; og angrebe om Natten Beleirernes Flaade med saadan Kraft, at de ryddede alle Skibene et efter andet. Skrækken udbredte sig til Leiren, og alle toge Flugten. Keiseren i Myklegaard, Kyrialax, tog vel imod dem, og tilbød dem at blive i sin Tieneste; men de ønskede selv at have et Rige. Kyrialax andiste dem et Kystland nordpaa, som forhen havde hort Myklegaards Keiseren til, men nu var beboet af Hedninger. Der reiste de hen, forjog efter mange Trefninger Folkene af Landet, og kaldte det Engelland; men Borgene gave de Navn af London, York og andre store Stæder i deres gamle

Hiem. Paulsbogen som var i Brug i Konstantinopel, vilde de ei have, men søgte Biskopper og Præster fra Ungarn. Landet er godt, og ligger syv Dages Seilads nordost for Nyklegaard. Disse Folk og deres Børn have siden boet der.

Denne Fortælling indeholder en Blanding af Legender, ubiennede Sagn og historiske Minder. Om Edwards Hellighed vidste man tidligen at fortælle vidunderlige Ting. Godvin Jarls Død med Biddet i Munden ved Edwards Giestebud, beretter allerede Ingulphus (script. rer. Angl. vol. 1 p. 66). Wilhelm Erobreren sendte Gesandtere til Danmark med prægtige Gaver, for at formaae Svend Estrithsen til at holde Fred (Suhms danske Historie 4de Deel S. 376). Ordericus Vitalis skriver: at ved Aar 1067 en Deel misfornsiede Engellændere havde anraabt Svend Estrithsen om Hielp. En anden Hob havde forladt Landet, og var gaaet i Tieneste hos Keiser Alexius, som frigede med Robert Guiscard; de havde først besat Borgen Chevetot, siden, da Normannerne der stedse ængstigede dem, erholdt Bolig i Jonien, hvor deres Efterkommere endnu til Forfatterens

Eid boede¹²⁾. Da den lærde Gissur Hallfen, der døde 1206, her citeres som samtidig, synes denne Saga at maatte være samlet i det trettende Aarhundrede. Den findes i Flatøbogen Col. 852 856.

Fortælling om Gisle Illugesen *

I Kong Magnus (Barfods) Dage kom en Islænder til Norge, der heed Gisle; han var en Søn af Illuge, Sønneson af Thorvald, hvis Fader Lind var Broder til Illuge den Sorte. Gisle var sytten Aar da han reiste ud. Vinteren over opholdt han sig hos en rig Mand, der hedte Hagen paa Forbord; han var meget taus og aldrig glad. Hagen sagde engang til ham: "Jeg haver givet Agt paa dig. Du synes jævnlig at falde i dybe Tanker. Du har vist et stort Anslag for, eller noget vigtigt er i Giære for dig. Siig mig hvad du har i Sindé, er det et stort Jdræt, skal jeg dølge det; men dersom du ikke vil siige det, og gaaer herfra for at udføre en Bedrift, bliver jeg fortørnet."

¹²⁾ Stedet findes i udtog hos Torfæus hist. norvag. P. 3 p 386-87.

Gisle svarede: "Du sluttede rigtigt, og jeg skal fortælle dig Sandheden. Der er en Mand ved Navn Giasald, som skal være Hirdmand hos Kong Magnus. Denne Giasald var tillgemed sin Frende, Thormod Kollesen, tilstede ved min Faders Drab hjemme i Island, og gav ham hans Banesaar i mit Paasyn. Nu er jeg kommen her til Landet, for at hevne min Fader, eller selv lade mit Liv." Hagen sagde: "det er en vanskelig Sag, thi Giasald er meget yndet af Kong Magnus, og det vil ikke blive let for fremmed Mand at faae fat paa ham, men jeg skal ingen Hindring lægge dig i Veien."

Magnus opholdt sig den Vinter i Nidaros; Giasald var hos ham, og i Anseelse. Gisle tog til Byen, efter sin Bens Raad lod han hælde hedt Vox paa sit Ansigt, som han lod styrke, hvorved han fik et fælt Udseende. Han passede nu Giasald op, men kunde en Tidlang ingen beqvem Leilighed finde. En Løverdag, som Gisle staaer paa Gaden tidlig om Morgen, hører han en stor Allarm og seer Kong Magnus komme med et stort Følge, hvoriblandt Giasald. En Kone traadte ud af et Huus med et Barn paa Armen. Det var Helge Thormodsdatter, Giasalds Kone. Hun kaldte paa ham, han kom hen til hende, imedens Kongen

med sit Følge drog forbi. Derpaa gif Giasfald selv anden ned af Gaden. Da springer Gisle imod ham, og hugger til. Hugget kom i Axelen, saa Armen sank; han huggede igien, og ramte den anden Axel, da segnede Giasfald.

Gisle løb ned til Bryggen, hvor der laae en Baad, ladet med Brænde, dens Eier var Islænderen Thorstein, en lille Mand. Gisle løb ud i Baaden, fastede Brændet over Bord, og roede ud; da han kom midtvejs i Floden, stod han op og raabte imod Bryggen: Saaret, som Giasfald Kong Magnuses Hirdmand fik, hvis han ikkun blev saaret, og Drabet, der blev begaaet paa ham, hvis det vorder hans Bane, vedkiender jeg mig, der i Morges hed Wigfus, og i Aften haaber at hedde Ufeig ¹³) (Frimand). Derpaa satte de over, og Gisle sprang i Land.

¹³) Det var efter Tidens Retsbegreber, at Blodhævereren søgte sin Mand, men han maatte ei dølge det, naar han havde udført Hevnen (see Sagabibl. I D. S. 171). For at følge denne Bedtægt, uden at sætte sig selv i alt for stor Fare, var det, at Gisle først havde søgt ved Boret at giøre sit Ansigt ukjendeligt; dernæst gav han sig Navnene Wigfus og Ufeig, almindelige Mandes Navne, men som forstaaede adjektivisk, med Sandhed kunde siges om ham; at han nemlig om Morgenens havde væ-

I Byen blev der blæst Alarm, man løb ud at søge Gierningsmanden baade paa Skibene og i Land; fandt ham i nogle Buske, og førte ham til Byen. Kongens Folk kiendte Thorstein, at han havde sat Gisle over Floden, og sagde, han ogsaa havde fortient at dø. "Giver ham dog ingen Skyld" sagde Gisle, "for hvad han ikke haver voldet", tog i det samme fat paa Thorstein, i det han gik ved hans Side, og neppe naaede ham op under Armene. Han kastede ham med een Haand op i Veiret. "Seer I nu" sagde han, "hvorledes kunde vel den Staffel have drevet mig fra Baaden, naar jeg vilde deri, jeg kan jo slænge ham som et Barn, lader ham fare med Fred, han er uskyldig." Dette gjorde de, og sagde, at Gisle havde talt vel og kiøkt. Gisle blev bragt til det Fængsel, Kong Harald Sigurdsen havde ladet bygge, hvoraf ingen var undsluppet. Han blev sat ned i Kielderens. Et Fruentimmer var Slutterske.

Den Gang vare der mange Folk i Byen, ogsaa tre islandske Skibe. Leit, Biskop Gissurs Søn, førte et af dem. Præsten Jon Ogmundsen, der siden blev Biskop, var der ogsaa, og Tallet

ret drablysten, og haabede inden Aften at skulle være i Sikkerhed eller hedde Frimand.

paa alle Islænderne i Byen, var ikke mindre end tre hundrede. Kongen sad i Forsamlingen, og var overmaade vred. Byens Biskop var hos ham, desuden Præsten Jon, en Ven af Biskoppen. Kongen befalte, man skulde dræbe Gisle. I det samme lød Aftenklokken. Er det nu alt tre, spurgte Kongen; seer til Solen; man saae, og fandt det var henimod tre. Da sagde Biskoppen: Herre! Manden maae dog nyde godt af Gudsfreden, omend skiondt han er en svar Forbryder." Kongen svarede: dette er nu Eders Paafund, I lægge Raad imod mig. Det være langt fra, sagde Biskoppen, skionner selv hvad der er sømmeligt.

Derpaa samlede Islænderne, hvoriblandt mange af Gisles Venner og Venner, og raadsløge, hvorledes de skulde tage sig af Sagen. De vare i megen Vaande, og kunde ei blive enige. Nu kom Søndagen. Man lod Kongen vide, at Giasfald ønskede at tale med ham. Kongen gif til ham. Giasfald sagde, han vilde beskikke sit Huus, da han ei vidste, hvor langt han havde tilbage, men han bad, Kongen vilde give Gisle Fred, som den der kiest havde hevet sin Fader. Det skeer neppe svarede Kongen. "Du veed Konge" sagde Giasfald, "at jeg har tient dig længe, stundom sat mit Liv i Døve for dit, og været redbon til at

udføre, hvad du har paalagt mig, enten godt eller ondt. Dette er mueligen vort sidste Møde. Jeg haver talt med Præsterne, aabnet mit Hierte for dem, og modtaget deres Hielp. De have sagt mig, at jeg kunde frelles, hvis jeg tilgav, hvad man havde forbrudt imod mig. Nu venter jeg Herre, at du ei tilspærrer mig Himmerige, i det hin Mand bliver Dødsens." Kongen svarede: Det gaar dig vel, og forlod ham.

Narle den anden Dag i Ugen holdte Islænderne et Møde. Der talte Leit saaledes: "Vi have ingen Ære af det, hvis vor Landsmand og kielke Fostbroder bliver dræbt. Men vi indsee alle, hvor vanskeligt det er, at tage fat paa denne Sag, og at vi sætte Liv og Gods i Bove. Mit Raad er, at vi gaar til Thinge, og hvis Manden paa ingen Maade kan beholde Livet, at vi da alle lade os dræbe, eller drive vor Sag igiennem under en Formands Anførsel. De svarede alle, at de vilde have ham til Formand, og følge hans Raad. Han fordrede derpaa, at alle skulde sværge, at de hverken vilde spare Liv eller Gods, for at drive Sagen igiennem.

Derefter gik de i Bad. I det samme blæstes til Thinge. Leit løb strax ud af Huset i Skiorte og linnede Beenfløder, med Guldbaand om Pan-

den, han havde kastet om sig en Skarlagens Kior-
tel, halv rød og halv brun, foret med Graaskind,
og ilte afsted. Alle Islænderne vare samlede i det
Dieblif der blæstes. Lader os strax gaae til Fængs-
let, sagde Teit, hvor Gisle sidder, og forekomme
Kongens Folk. De løbe hurtigen ned ad Strædet
med megen Stoi.

Konen, som havde laaset Fængslet, løb ud,
og sagde til Gisle, at han voldte megen Ulykke,
da Kongens Folk nu kom derned. Lad det ikke for-
tryde dig Moder, sagde Gisle, og sang et Vers.

Derpaa hug de Døren ind, saa det dundrede;
man saa Gisle blev hentet ud; Teit sønderhug
Lænkerne, og tog ham med i sit Følge, hvorpaa
de begave sig til Forsamlingen. Paa den anden
Side gif ogsaa Sote, Høvdingen over Kongens
Huuskarle derhen, og vilde have fat paa Manden.
"I Islændere gaae ikke tomhændede" sagde han,
"jeg formoder, I ville sætte Eder selv, og ikke
Kongen til at dømmе. Det var bedre I tænkte paa
hvad I have gjort i denne Morgenstund. Kong
Magnus er før bleven vred over mindre end nu,
hans Hirdmand er bleven dræbt af denne Mis-
dæder

Da Thinget var sat, opstod Sigurd Alfstreng,
og talte saaledes: "Jeg tænker, at de fleste Til-

stædevarende vide, at vor Staldbroder Giasald er bleven dræbt. Der kom en Mand fra Island, som ansaae sig for at have Sag imod ham, han anfaldt ham saaledes, at han strax gav ham Banesaar; men tilbød ingen Boder, som andre Folk pleie. Nu synes os Kongens Mænd, at det vil blive holdt for en ringe Ting at antaste Kongens Hof, hvis denne Mand skal have Lov til at begaae Mord paa Hoffets Folk. Man vil snart gaae videre, og hverken spare Kongen eller Andre. Dette er noget Uørt, og fortjener høiligen at revses. Det skadede ei, om der bleve dræbte ti Islandere for een af vore Folk, og man saaledes straffede deres Uforskammenhed i at rive en Mand udaf Kongens Vold." Derpaa taug han.

Da fremstod Zeit, Biskoppens Søn, og sagde: Vil Kongen tillade mig at foredrage Sagen. Kongen spurgte een, som stod hos ham, hvø denne Mand var. Der blev svaret, det var Zeit, Biskoppens Søn. Kongen sagde til ham: Paa ingen Maade tilstæder jeg dig at tale, thi alt det du kunde sige, gjorde Sagen værre. Det var bedre Tungen var skaaren af dig.

Da reiste sig Præsten Jon Ogmundsen, og sagde: vil Kongen tillade mig at tale nogle Ord. Kongen spurgte, hvø det var, og da han havde

hort, det var den islandske Præst, svarede han: jeg tillader Dig at tale. Jon begyndte saaledes: "Gud være lovet, at disse Lande, Norge og Island, ere blevne kristnede. Thi forhen vandrede Diævelen og Menneskene sammen. Nu kommer Diævelen ikke selv saa dristigen frem, men faaer Mennesker til at røgte sit Verende, som vi nys horte Diævelen giennem hans Mund, der talede om, at en Mand var bleven dræbt, og opmuntrede til at dræbe ti andre. Saadanne Folk, mener jeg, bevirke ved deres Ifind og slemme Snak, at Hovdingernes Retfærd, Retskundhed og Retsfindighed hindres; de opmuntre dem til Grumhed og Udaad, og glæde saaledes Diævelen ved kristne Mænds Drab. Vi Herre Konge, ere ligesaa vel Eders Tegner, som de der boe her i Landet. Betænk I, som ere satte til Hovdinger og Dommere her i Verden, at I bære den Dommers Billede, der vil komme paa den yderste Dag at dømme den ganske Verden. Nu maae det være Eder Herre meget magtpaaliggende, at I dømme retteligen, og ikke vrangt; thi til ethvert Thing, ethvert Møde, kommer den almægtige Gud og hans Hellige, at see til de gudelige Mennesker og de retvise Domme. Did kommer ogsaa Diævelen og hans Sendebud, at see til de onde Menneskers Sierninger, og de

uretfærdige Domme. Tilfaldt kommer, som I jo vide, han, der retteligen forstaaer at domme alle Sager. Betænk Herre Konge, om ikke Ilden bliver stærkere og varigere, naar den brænder i Egeknuder, end i tørre Grene. Hvis du Konge dommer vrangt, kommer Du i den Ild der brænder i Knuderne, men hvis du fælder Dommen viseligen, er det rimeligt, at Du renses i Skiersilden, som er tændt i de tørre Qviste." Saaledes endte Præsten Jon sin Tale.

Kongen sagde: Præst, du bruger skarpe Ord. Dog mærkede man ei, at han var bleven meget vred. Derpaa fremstod Gisle og sagde, "Vil Du Konge tillade mig at fremsøre nogle Ord." Kongen spurgte, hvem Manden var, og da han hørte, det var Gisle; sagde han, at han ei vilde formene ham det. Gisle tog saa til Orde. "Jeg begynder min Tale fra min Faders Drab, hvilket Giasfald og Thormod udøvede, da jeg var 6 Aar gammel, og min Broder Thormod 9 Aar. Vi stode hos, da Fader blev slaaet ihjel; Giasfald sagde, at vi Brødre skulde begge drædes, og det er næsten en Skam at fortælle Herre, at Graaden qvælted i mig." Da har du, sagde Kongen, diærvseligen skaffet dig Luft. "Jeg negter ikke," svarede Gisle, "at jeg længe med fiendsk Hu har luret paa Gias

fald, tvende Gange var Leiligheden mig gunstig, den ene Gang holdt jeg Kirken i Vre, den anden Gang standsede jeg formedelst Aftenklokken, derfor mener jeg, at den nu vil skænke mig Livet. Men et Qvæde har jeg digtet om dig Konge, som jeg ønskede maatte blive hørt. Kongen svarede: qvæd om du har Lyst. Han fremførte Qvædet raft, skiont der ikke var meget digteriskt deri.

Derpaa sagde Gisle til Teit: "J have udviist megen Kiekhed imod mig, men nu vil jeg ikke længere udsætte Eder for Fare; jeg overgiver mig nu i Kongens Vold, og bringer ham mit Hoved." Gior, som du vil, sagde Teit. Gisle afførte sig sine Baaben, gif over Thingpælene, lagde sit Hoved i Kongens Skiod, og sagde: Gior hvad Eder tykkes med mit Hoved. Jeg vil takke Eder, hvis J tilgive, og giøre mig til den Mand, J finde passende."

Kongen svarede: behold dit Hoved, og gaae til Bordet i Giasfalds Sted, modtag der Kost og Tæring, og forvalt hans Tieneste ligesom han. Jeg giør dette meest efter min Ven Giasfalds Begiæring. Men otte Islændere skulle fremtræde som Borgen. Jeg ansætter Giasfalds Drab til 16 Mark Guld, Halvdelen estergiver jeg formedelst Sagens Anledning, men hver af de otte Mænd erlægge een

Mark Guld. De takkede Kongen, og bleve saaledes forligte.

Kongen sagde til Præsten Jon: Din Forbøn hovede mig godt, du talte med Guds Bistand; jeg ønskede at være indsluttet i dine Bønner, thi de monne formaae meget hos Gud, da din Villie stemmer overeens med Guds. Præsten lovede Kongen det.

En Dag Præsten gik ned ad Gaden, kom en Mand til ham, og bad, han vilde gaae med i et Huus; Sigurd Alfstreg vilde tale med ham. Jon gik derind. Sigurd sagde til ham: "Jeg veed ikke Præst, om det er dine Ord som ramme mig, men jeg er syg, jeg vilde at du sang over mig. Jon gjorde det og signede ham. Sigurd sagde: baade dine haarde og dine blide Ord formaae meget, thi nu befinder jeg mig vel. Sigurd gav Jon gode Foræringer, og de skiltes som Venner. Denne Sigurd var den første, der oprettede et Kloster i Midholmen, og skænkede store Eiendomme dertil. Leit Biskops søn og Præsten Jon droge siden til Island, hvor Leit blev en anseet Mand. Jon blev Biskop i Holum, og er nu en virkelig Helgen.

Denne lille Fortælling er her bleven ordret meddeelt, fordi de enkelte Taler ere ret mærkelige, og efter al Næmhelighed ægte. Begivenheden fortælles og men deels kortere, deels udsmykket med fabelagtige Omstændigheder, i Jon Ogmundsens Levnet (Sagabibl, 1 D. S. 323-324). Da dette ei kan være skrevet senere end den første Halvdeel af fiortende Aarhundrede, maae Fortællingen om Gisle, som den mere sanddru Fremstilling af samme Begivenhed i det mindste være fra det trettende Aarhundrede. Hertil kommer endnu, at Fortællingen findes i det gamle Haandskrift Norkinskinna. Gisle var en berømt Skald. Vel citeres han ikke af Snorre, men baade Norkinskinna og Hroekinskinna anføre hans Vers jævnlig i Magnus Barfods Saga. Leit Gissurs Søn nævnes i Landnamabog 5te Deel, Kap. 10, Side 362. Torfæus fortæller Gissles Skiebne i Hist. Norv. P. 3 p. 432-436.

Snorre Sturlesens Heimskringla.

Snorre Sturlesen horer til de i Litteraturens Aarbøger af Skiebnen begunstigede Forfattere, hvis

Minde er bleven forherliget, ikke allene formedelst deres Værkers eget Værd, men fordi Frugterne af en heel Tidsalders Stræben blev ved dem Efterkommerne bevaret.

I Almindelighed forestiller man sig Snorre, som den, der selv havde samlet de gamle Skaldesange og andre historiske Minder, og ved at forbinde disse med Ares Frodes maaskee og Sæmund Frodes første ufuldkomne Forsøg i den norske Kongehistorie, blev derved istand til at frembringe et Værk, hvilket vi baade i Henseende til Form og Indhold have Grund til at beundre. Betænke vi derimod at der foruden andre skrevne Sagaer, gaves Kongesagaer, ældre end Snorre og forskiellige fra Ares og Sæmunds Arbejder ¹⁴⁾; benytte vi derhos de Vink, Snorre selv giver, og sammenligne vi især de i Haandskrifterne endnu henliggende Bearbejdelser af den norske Kongehistorie med hans Værk; erholde vi følgende Resultat ¹⁵⁾.

¹⁴⁾ Oluf Tryggvesens Saga Skalhølters Udg. I D. S. 136, 213. Hagen Hagensens Saga Kap. 329, S. 577, Note D.

¹⁵⁾ Den udførlige Sammenligning findes i min Afhandling om Snorres Kilder og deres Troværdighed, indrykket i 6te Bind af den københavnske Udgave af Heimskringla.

De tretten første Kapitler af Ynglingesaga, der indeholde en Hypothese om Afernes Indvandring i Norden tilligemed en historisk Udtolkning af de eddaiske Myther, ere rimeligviis skrevne af Snorre selv; derimod maae den egentlige Ynglingesaga, maaskee paa enkelte Tillæg nær, ifølge Snorres egen Yttring i Fortalen, være en andens Arbeide som her er bleven affkrevet ¹⁶⁾. Om Haldan Svarte og Harald Haarfager findes ældre Efterretninger i Fagurfskinna, desuden i Thattr Haldanar Svarta og uphafrikis Harralds Harfagra begge i Flatabogen, disse stemme dog flere Steder ordret med Heimskringla. Landnamabog ¹⁷⁾ anfører en skreven Saga om Kong Harald, der maae i det mindste være samtidig med Snorres Bærk, om ikke ældre end dette.

Egils saga citerer en Saga om Hagen Adelfsen ¹⁸⁾, der indeholder noget, Snorre ei omtaler. Fagurfskinnas Beretning om denne Konge er og uafhængig af Snorres.

¹⁶⁾ Vol. I Pag. 2. Efter Thiodolfs Sagn blev Ynglingesaga først skrevet og siden forøget med lærde Mænds Fortællinger.

¹⁷⁾ Side 21.

¹⁸⁾ Side 589.

Harald Graafelds og Hakon Jarls Historier bleve foredragne i Forbindelse med Oluf Tryggvesens. Her var Jomsvikingesaga en vigtig Kilde, desuden havde Snorre foruden andre historiske Skrifter om den Periode ¹⁹⁾ Gunlaugs og Oddurs udførlige Bearbejdelser af denne Konges Levnet for sig.

Snorres Fremstilling af Oluf den Helliges Levnet er uden Tvivl et Udtog af den Oluf Haraldsens Saga, der findes i Flatsbogen, forset med hele Stykker af Orkneyingasaga og Færeyingasaga, og berigtiget efter Are Frodes chronologiske Bestemmelser.

Samme Forhold synes at finde Sted mellem Magnus den Godes og Harald Haardraades Sagaer hos Snorre, og den Bearbejdelse af disse Kongers Levnet der findes i Flatsbogen og Morfinstianna. Ikkun har Snorre berigtiget Kongesagaerne, i hvad der angik Harald Haardraades Forhold til Hakon Jversen, ved at benytte den særskilte Saga om denne Mand. I øvrigt maae

¹⁹⁾ Gunlaug citerer i Oluf Tryggvesens Saga i D. Jo. 1151017 Kap. 121, 122 de norske Kongers Bog og det nogle vise Mand have skrevet.

Snorre mange Steder ordret have udfrevet sine Kilder ²⁰).

Ligesom der til Snorres Tid gaves, foruden Ase Frodes og Sæmund Frodes uden Tvivl ikke udførlige og meest kronologiske Arbejder, en i det Hele kortere og i det Enkelte sig selv ulig Bearbejdelse af den norske Kongehistorie, der omfattede hele Tidrummet fra Halfdan Svarte til Sverre, og som vi i Fagurskinna have tilbage; var der en anden udførligere Fremstilling af Rigets Historie, fra Magnus den Gode indtil imod Enden af Harald Gille's Sønners Regimente, som endnu er tilovers i Morkinskinna, og hvoraf igien den Saga om Magnus den Gode og Harald Haardraade i Flatobogen kan ansees for en vidløftigere Bearbejdelse. Af den Kilde har Snorre venteligen hentet det meste af det han fortæller om de norske Konger fra Oluf Kyrrre indtil Harald Gille. Men om

²⁰) Et paafaldende Exempel herpaa findes i Harald Haardraades Saga Kap. 24, hvor Snorre anfører som Hiemmel for en Efterretning, at Thorgils Snorresen fortæller det (segir sva). Men denne Thorgils kan ei have levet senere end Midten af tolvte Aarhundrede, og er rimeligvis ældre, dog anføres han som en Samtidig. Dette er altsaa den ældre Forfatters Uttring, ordret affrevet.

Harald Gille og dennes Sønerss Regiering beraaber Snorre sig selv paa Erik Oddsens Beretninger ²¹⁾, hvilke han ordret benyttede. Det er uvist, om Erik Oddsens Historie gik til Sverres Tid, eller om Snorre fortsatte Værket til det Punkt, hvor Carl Abbeds Historie begyndte.

Ifølge det Anførte kan Snorres Fortieneste af den norske Historie ikke bestaae i, at han misommeligen samlede Materialierne; dette var allerede skeet før hans Tid; heller ikke i at han Chronologisk ordnede Begivenhederne; dette havde Are Krode gjort, paa hvis Tidsbestemmelser Snorre beraabte sig; heller ikke i at han pragmatisk havde forbundet det historiske Stof, eller deraf givet nye Anskuelser, eller fortalt det i et skönt Foredrag. Han fortæller jo Begivenhederne i det Hele, som de før hans Tid bleve fortalte, uden at indblande egne Betragtninger; hans Stil er ikke forskjellig fra hans Samtidiges, og han tager ligesaa lidt som de i Betænkning ordret at udskrive andre. Ikke desto mindre ere Snorres Fortienester saare store. Sammentigningen mellem hans Værk og dets Kilder lærer os, hvorledes han med Kritik, Smag og

²¹⁾ Heimskringla 3 D. Saga om Sigurd og Inge,
Kap. 4, 7, 10, 11, 12.

Fordomsfrihed har øst af disse. Han anfører intet, uden det, hvorfor han har antagelig Hiemmel; han forkaster, hvad der ikke passede med Historiens Værdighed, hvad der var alt for smaaligt, tilligemed de allerfleste Legender, hvoraf adskillige af Afskriverne ere siden blevene indskudte i hans Værk. Derimod forbigaaer han ei de karakteristiske Træk, og har troligen bevaret den gamle Sagas livelige Fremstilling.

Uden Tvivl har Snorres Maade at behandle Historien paa været denne. Han tog de allerede skrevne Sagaer for sig, udfrog hvad der mishagede, gjorde Udtog af hvad der var for vidtløftigt, tilføiede en enkelt Berigtigelse, og hist og her nogle flere Stropher af de gamle Skalde. Det saaledes giennemgaaede Haandskrift overgav han til sine Afskrivere. Har han da end ikke derved synderliggen forsøget det historiske Stof, har han dog paa trykt det forhaandenværende Smagens og Kritikens Præg, og derved overantvordet det til Efterkommerne som en uforgiængelig Skat.

Denne Anskuelse af Snorres litteraire Virksomhed passer bedst til hans borgerlige Stilling og hele Liv, som vi af Sturlungasaga noie kiende. Vel havde han nydt en videnskabelig Opdragelse i John Loptsens Huus; men han var ikke bestemt

til at blive Geistlig. Han hørte til en af Dens fornemste Slægter, havde ved Giftermaal erhvervet sig anseelig Formue, tog virksom Deel i de mange indvortes Stridigheder, der forefaldt paa Den, blev en af dens anseeligste Mænd, og trende Gange Lovmand. En Tidlang tilbragte han ved Hertug Skules Hof med politiske Underhandlinger. Han havde båret sig Udgang til samme ved sine Vers, og Digtekunsten sysselsatte ham giennem hele Livet. Til en sliq Virksomhed passer ikke omhyggelige historiske Undersøgelser; men derimod kunde man af den erfarne Verdensmand, den heldige Digter, vente et rigtigt Greb paa hvad der især fortiente at udhøves og bevares af de gamle Skrifter.

Dette bestyrkes end mere ved Snorres egne Ytringer. Snorre begynder sin Fortale med disse Ord: "I denne Bog har jeg ladet skrive gamle Frasagn om Høvdinger." I Oluf Tryggvesens Saga Kap. 87 siger Snorre, "at han forbigaaer, hvad der fortaltes om Kong Olufs Færd med Eroldene i Halogaland; han vilde hellere fortælle, hvorledes han kristnede Norge og andre Lande", og føier derpaa til "hvad jeg nu først vil lade nedskrive, er noget om islandske Mænd." Maa ske laae heri Aarsagen til, at Snorre ikke som Ase,

Sæmund, Kollegg, Styrmer, Sturle Thordsen og flere erholdt Tilnavnet Frode eller den Lærde; fordi han ikke egentligen var Historieforsker, uagtet hans Værker havde større Omfang end de Andre. Heller ikke citeres Snorre saa ofte, som man kunde vente. Bearbejdelsen af Gunlaugs Saga om Oluf Tryggvesen ²²⁾, der findes i Flatsbogen, og Orkneyingasaga ²³⁾, ere de eneste Skrifter, hvor Snorres Vidnesbyrd om noget bliver anført.

Imidlertid skionede dog hans Landsmænd paa hans Arbeides Værd. Om hans Brodersøn Sturle Sighvatsen, der jævnlig laae i Strid med ham, hedder det i Sturlungasaga, at han gjorde sig megen Umage med at lade historiske Bøger affkrive efter dem, Snorre havde sammensat ²⁴⁾. I Anledning af hans Død omtale nogle islandske Annaler hans Lærdom og historiske Skrifter ²⁵⁾.

²²⁾ I Anledning af Svolderlaget 2 D. S. 286, 288, 298.

²³⁾ Side 116.

²⁴⁾ Sturlungasaga 6 Th. Sturla lagde mikin hug á at láta rita saugubækur eftir theim er Snorre sette saman.

²⁵⁾ Anno 1241 Andlat Snorre Sturlusonar i Reikholti. Hann var madr vitr og marg frodr, höfdingi mikill ok slægvittr. Hann kom fyrstr manna eignum undir Kong her a landi, som var Bessa-

De ikke faae Haandskrifter af Heimskringla, vi endnu have tilbage, vidne desuden om, at Efterkommerne fandt Behag i Maaden, hvorpaa Snorre havde behandlet de gamle Sagn.

Snorres Værk blev danske Læsere først bekendt ved Pastor Jens Mortensens Udtog, der udkom 1594 i Duodes, under Titel: Norske Kongers Krønike og Bedrift indtil unge Kong Hagens Tid som døde 1263, udset af gamle Norske paa Danske. Prentet i Kjøbenhavn af H. Stokeman, 166 Bl. Det er imidlertid ikke aldeles vist, om man her læser et Udtog af Heimskringla eller en anden norsk Kongekrønike. Oversætteren havde erholdt Bogen meddelt af den lærde Cantler Arild Hvidtfeldt, og er selv saa lidt bevandret i den islandske Litterairhistorie, at han mener, den er uddraget af Biskop Isleifs Skrift og andre norske Krøniker. Sammenlignes Skriftet med Heimskringla, finder man Snorres Fortælle udeladt, Ynglingasaga temmelig fuldstændig med Udeladelse af alle Vers, den følgende Historie lige til Sverresaga blot i Udtog, dog med nogle Tillæg: nemlig to Citationer af

stadir ok Eyvindarstadir. Hann samsetti Eddu ok margar adrar frædibækur ok islenskar sagnar hann var veginn i Reikholti af mönnum Gissurar Jarls.

Saxo Side 39 og S. 69, nogle Forskielligheder i Beretningen om Harald Haarfagers Børn S. 31, en kort Beretning om Oluf den Helliges Hofholdning S. 58, og om tvende Mænd, der vare Oluf Kyrres Raadgivere, hvoraf den ene hedte Skule, den anden Ketil Kraag S. 78. I Sverresaga bliver Udtoget fuldstændigere. Det afviger fra den trykte Saga i at lade Anledningen til, at Sverres Moder aabendarede Sønnen sin kongelige Herkomst, ikke være hendes Komerreise, men den Omstændighed, at Sønnen skulde vies til Præst. Fuldstændigst er Udtoget af Hagen Hagensens Saga, hvor med Bogen endes. Uagtet den Samling af Kongesagaer, Jens Mortensen benyttede, ikke kan have haft Heimstringlas Fortale, heller ikke nogen Overskrift, der vidnede om, at Snorre var Forfatter, hvilket heller ikke var sædvanligt ved islandske Haandskrifter; er det dog rimeligt, at det er et Udtag af Heimstringla her er bleven oversat, da Bogen stemmer mere overeens med Heimstringla, end med de andre Kongesagaer, vi have tilbage.

Langt fuldstændigere er den Oversættelse af Heimstringla, Peder Clausen, Sognepræst i Undal Præstegjeld, Cannik til Stavangers Domkirke og Provst over Lislehn, udarbejdede 1599 efter Statholder Axel Gyldenstiernes Begjæring, men

som først udkom i Trykken 1633, 880 S. i 4to ved Professor Ole Worms Forsorg. Dog ere ikke blot alle Versene udeladte, men ogsaa Fortællingen adskillige Steder forkortet f. Ex. S. 128, andre Steder forøget ved smaae Tillæg f. Ex. S. 129 ff. enten saa Oversætteren har tillige taget Hensyn til andre Kongesagaer, eller hans Haandskrifter have været afvigende fra vore. Sverresaga meddeler Clausen meget forkortet. Historien om Sverres tre nærmeste Efterfølgere er derimod fuldstændigere hos ham end i den islandske Text, vi have tilbage. Hagen Hagensens Saga er heel oversat, ikkun med Udeladelse af Versene og med nogle afvigende Læsemaader. Af denne Oversættelse foranstaltede Seier Schousbøl et nyt Dplag 1757; den forældede Stil fik her et nyere Tilfuit, en profaisk Fordansking af Versene blev søiet til, det Dvrige blev uforandret.

Et Sidesykke til Jens Mortensens Skrift ere de Konnungasagaer, Islænderen Johan Rugman udgav paa svensk i Grev Brahes Bogtrykkerie paa Wisingsborg 1670 i Folio. Efter en Indledning af Oversætteren, hvori Snorre bliver citeret, følger et Udtog paa 21 Sider af Kongesagaerne indtil Oluf Tryggvesens Død. I det Følgende bliver Fortællingen vidtløftigere. Magnus Erlingsens

Saga ender paa samme Sted som hos Snorre, men Sverresaga er noget forkortet bleven tilføiet. I Fortalen yttres Rugman den Mening, at Eynar Oddsen og Erik Oddsen havde skrevet denne Saga, hvilket han underligen nok sluttede af, at disse to udtrykkelige bleve citerede S. 399, 401, 402, hvilke Steder svare til Sigurds Inges og Eisteins Saga Kap. 4, 7, 11 i den Kiøbenhavnſke Udgave af Heimskringla, hvor Snorre beraaber sig paa Erik Oddsens Skrift, Hryggjarstyffe kaldet. Den Eynar Oddsen, Rugman omtaler, er blot frembragt ved en urigtig Læsemaade Kap. 7, hvor de bedre Haandskrifter have Erik Oddsen, ligesom de andre to Steder.

Heimskringlas Text blev første Gang udgivet af den bekiendte svenske Lærde Johan Peringskiold i Stockholm 1697 2 D. i Fol. med svensk og latinſk Oversættelse. Texten var bestemt efter tre nye og slet orthographerede Haandskrifter, og især i Versene ofte feilagtig. Den svenske Oversættelse, forfattet af Islænderen Gudmund Olafsson, er meget bedre, end den af Peringskiold udarbejdede latinſke ²⁶⁾.

²⁶⁾ See Fortalen til den Kiøbenhavnſke Udgave I D. S. XXI.

Langt fortrinligere baade i Henseende til Form og Materie, er den Folioudgave af Heimskringlas Text med dansk og latinisk Oversættelse, der paa Arveprinds Frederiks Bekostning, blev foranstaltet i Kiøbenhavn, hvoraf første Deel LH og 349 S. 2 Genealogiske Tabeller og 2 Landkort udkom 1777, anden Deel XII og 410 S. 2 Tabeller 1778, begge ved Norges Historieskriver Gerhard Schønning, tredie Deel XLIV og 494 S. samt tre Tabeller 1783 ved den af sine Programmer som nordisk Oldforsker bekiendte lærde Islænder Justitsraad og Rector ved Metropolitanskolen S. Th. Thorlacius. I denne Udgave ere alle overblevne Haandskrifter omhyggeligen blevne jevnførte. Den latiniske Oversættelse er smuk og nøiagtig. Den danske, ved Forfatteren af Prisskriftet om Nordens gamle Digtekunst, John Olaffen, er tro men stiv, da det var ham foreskrevet, at han skulde lægge Clausens forældede Oversættelse til Grund. I første Deel findes Snorres Levnet, i tredie Deel som Tillæg Einar Skulesens Levnet og hans Digt Geisli til Oluf den Helliges Ere. De tvende første Dele have ikkun faae Noter, men i den tredie Deel findes adskillige vigtige. Hvad som ved denne skønne Udgave endnu havde været at ønske, er: at man ikke blot havde taget Hensyn til Haandskrifterne af

Heimskringla, hvis fleste Varianten ere ubetydelige, men tillige til de andre haandskriftelige Bearbejdelser af Kongesagaerne, hvis mærkeligere Afvigelser kunde være blevne fæiede til, deels i Noter under Texten, deels som Tillæg bag efter hver Konges Saga. Bærket var rigtig nok derved bleven meget vidtløftigere, men tillige var det hele Apparat til Norges Historie paa den beqvemmeste Maade bleven samlet. Denne Udgave af Heimskringla er desuden bleven forøget med de følgende Kongesagaer i tvende Bind ²⁷). Et fiette Bind er under Pressen, der vil indeholde en af John Olavsen forfattet og af Professor Finn Magnussen gennemseet og forøget philologisk Commentar over Sangene, en af mig udarbejdet kritisk Undersøgelse over Snorres Kilder og deres Troværdighed, og et poetisk, et historisk, et geographisk og et antiquarisk Index over hele Bærket, ved Udgiverne Statsraad Thorlacius og Justitsraad Verlauff.

Imedens den københavnske Udgave fortsattes, begyndte man i Island paa Bogtrykkeriet ved Leiraagaarde 1804 et Aftryk af den islandske Text, men dette standtede med første Bind 365 S.

²⁷) See nedenfor Evertes Saga og Hagen Hagensens Saga.

i lille Octav, som ender med Oluf Tryggvesens Saga. Ogsaa i Stokholm blev et Aftryk foranstaltet af Heimskringlas Text med smukke Typer i stor Octav 1816, 1817, samt en særskilt udgivet svensk Oversættelse, men hvoraf, saavidt mig er bekendt, kun to Dele ere udkomne, der gaae til Enden af Oluf den Helliges Saga.

Hos os har Pastor N. F. S. Grundtvig udarbejdet en ny Oversættelse af Heimskringla, hvoraf hidtil tvende Bind ere udkomne. Den er forfattet med Aand og i den frie Behandling af Versene viser sig Oversætterens Digtersands; men ikke uden Tæie har man bebrejdet ham den alt for hyppige Brug af lave Almuesord.

Sverres Saga.

Ved den Tidspunkt Fagurskinna og Heimskringla ende, begynder Sagaen om Sverre, med hans Reise til sin formeentlige Søster, Cecilie i Bærmeland (Kap. 7), hvor han fandt en Flok af de adspredte Birkebener, der faarede ham til deres Hovding. Dette skedte Aar 1177, samme Aar

som disse Oprørere havde mistet deres forrige Anfører, Eistein Meyla, med hvis Nederlag og Død de nysanførte Kongesagaer slutte deres Fortælling. Rimeligviis afbryde disse just paa dette Sted, midt i Magnus Erlingsens Regjering, fordi det følgende af hans Historie stod i saa nøie Forbindelse med Sverres, at det ikke vel kunde adskilles fra denne.

De første Kapitler af Sverresfaga 1-6 handle om Sverres Fødsel og Ungdom. Hans Moder, et norsk Fruentimmer ved Navn Sunhild, ægtede en Færøboer, der hedte Unas, og fødte kort efter Brylluppet en Søn, som Unas vedkiendte sig, og kaldte Sverre. 24 Aar derefter fortalte Sønnen, at Moderen, nyligen efter at være hjemkommen fra en Reise til Rom, havde sagt ham: at hun havde skriftet der, hvorlunde han var en naturlig Søn af Kong Sigurd Mund; Skriftefaderen havde strax berettet dette til Paven, og denne havde paalagt hende at aabenbare Sønnen sin Herkomst. Paa denne Fortælling, ikke understøttet ved noget andet Vidne, og paa et Par Drømme, var det, at Sverre grundede sin Udkomst til Norges Trone. Prindsesse Cecille og hendes Mand Byrge Jarl hastede heller ingen Lid til hans Udsagn, men Birkebenernes Sag var saa forbyttet, at de vare glade ved at faae en Anfører.

Med 70 Mand begyndte Sverre sine Streiftog; en Deel andre Eventyrere og en Hob misfornøiede Telleboer sloge sig til ham. Ved adskillige lykkelige Fegtninger og hurtige Marscher lykkedes det ham, inden Aarets Ende at overrumple Throndhjem, og blive faaret til Konge paa Drething. Vel var den største Deel af Landet paa Magnus Erlingsens Side, men Sverre var utrættelig; han erholdt Aar 1179 en vigtig Sejr ved Throndhjem, hvor Kong Magnuses tappre Fader Erling Skakke fandt sin Død. Endnu hængte næsten alle Sonden for Stat ²⁸⁾ ved Kong Magnus; men Sverre seirede dog i de fleste Slag, og 1184 druknede hans Modstander, efterat have tabt Slaget ved Hugastrand. Sverre blev nu Konge over hele Norge.

En af hans tappreste Hovdinge var Erik, der længe havde tient blandt Børingerne, og med Jernbyrd bevist, at han ogsaa var en Søn af Sigurd Mund; uden dog derved, som han utvørligen bemærkede, at ville godtgjøre, at han var Sverres Broder ²⁹⁾. Denne Erik forlangte nu en Deel af Riget. Sverre nægtede ham dette i Begyndelsen ³⁰⁾. Dog efter at Erik fra et lykkel-

²⁸⁾ Kap. 58 S. 104.

²⁹⁾ Kap. 59 S. 107.

³⁰⁾ Kap. 113 S. 199.

ligt Vikingetog var kommet tilbage med elleve Skibe, afstod han ham som Jarl en Deel deraf, men kort efter døde Erik pludseligen med Kone og Børn, som Rygtet gif af Gift, og Sverre tog igien hans Lande til sig ³¹). Imidlertid kom Sverre aldrig i rolig Besiddelse af Riget. Efterat Magnuses Tilhængere eller Heflungerne vare adspredte, opstode Kustunger, Warbelger og Destegger efter hinanden. Disse undertryktes vel, men nu reiste Baglerne sig under Bispestavens Beskyttelse. En Tidlang havde nemlig Sverre havt Stridigheder med den trondhiemske Erkebiskop Erik, og da denne ivrigen forsvarede Geistlighedens Immuniteter og Bispestolens Forrettigheder, nødte ham til, ved at inddrage hans Gods, at forlade Landet ³²). Erik reiste til Danmark, og anklagede Kongen for Paven, som truede ham med Ban, hvis han ikke igien indsatte Erkebispen i sine Rettigheder. Dette lod Erkebispen oplæse hver Søndag i en Kirke i Danmark; men Sverre forsikrede, det Hele var kun et Paafund af de Danske ³³), og formaade kort Tid efter nogle Biskopper til at krone sig trods Bansættelsen. Da imidlertid disse

³¹) Kap. 115 S. 223.

³²) Kap. 117 S. 203-206.

³³) Kap. 121 S. 216.

strax derpaa bleve af denne Karsag banlyste, holdte de det raadeligt, at sende Gesandtere til Rom, for at formaae Paven at kalde Bullen tilbage. Som disse vare paa Tilbageveien komne til Danmark, døde de pludseligen. Kort forhen var Biskop Niels af Opslo reist didhen. Sverre bekiendtgjorde derpaa, at Gesandterne vare i Danmark blevne forgiftede; men at nogle Danske, til hvem de havde pantsat deres Papirer, havde solgt ham disse, blandt hvilke han havde fundet den pavelige Bulle, der gav ham Ret mod Erkebispem ³⁴), og løste

³⁴) At Gesandterne, der dog ikke forud vidste, at de skulde faae Gift, kunde falde at pantsætte den Bulle, det var deres Grinde at bringe til Norge, er maent urimeligt. Hertil kommer, at den pavelige Bulle, Sverre foreviste, upaatvivlelig var falsk: hvilket sees af Pave Innocents den Tredies Skrivelse til de islandste og norske Biskopper af det følgende Aar, hvori han omtaler Sverre i de haardeste Udtryk, og erklærer, at han havde vovet at forfalste Pave Goelestins Bulle. Er det altsaa vist, at den Bulle, hine Gesandtere medbragte fra Rom, har været imod Sverre, falder Mistanken for deres Forgiftelse, hvis samme virkelig har fundet Sted, paa ingen anden end Sverre selv, som ene kunde have Fordeel af Mordet. Det er derfor urigtigt, naar Gebhardi i sin norske Historie 2 D. S. 179 beskylber de misfornøiede Bisper for denne Misgierning. (See Justitsraad West-

ham og Riget fra Ban. Paa fundet hialp dog et, Baglerne bleve snart faare mægtige, og faarede Inge, Magnus Erlingsens Søn, til deres Konge. Den største Deel af Folket heldede til Baglerne, men Sverre hialp sig ved sine frigsvante Hærførere, sin egen Tapperhed og Snildhed. Paa siette Aar hiemsøgte Landet af en rædsom Borgerkrig, hvis mange Fegtninger omstændeligen beskrives. Skiont ofte ulykkelig, begyndte Sverre dog at faae Overhaand, da han døde efter Lønsbergs Indtagelse 1202.

Sagaen om Sverre bærer et andet Præg end de ældre Kongesagaer. Vel er Stilen og Fortællingens Tone endnu den samme; men langt omstændeligere fortælles her alting: hvorledes Sverre paa sine mange Krydstog kom fra den ene Egn til den anden; hvilke Hovedsmænd der faldt i enhver lidet betydende Fegtning o. s. v. Ikkun Dienvidner kunde berette sligt, og Samtidige finde det mærkværdigt. Sagaens historiske Paalidelighed har

lauffs Fortale til Anecdoton historiam Sverreri regis Norvegiæ illustrans, hvor Sverres Forhold til Geistligheden er herligen bleven oplyst, især Side XLVII-LXI.)

bundet ved denne Udførlighed, men den har ei saa megen almeen Interesse som de ældre Kongesagaer; uagtet det i sig selv maae vække Opmærksomhed, hvorledes en ringe Klerk kan segte sig til at blive Konge, og man desuden her, foruden Sverres faare eiendommelige og upaatviøseligen ægte Taler, finder adskillige mærkelige Træk af Landsnærvarrelse og Tapperhed.

Til Sagaens Affattelsehistorie have vi gode Bidrag. I Fortalen, som findes foran flere Membraner fra det fiortende Aarhundrede, og som derfor i den trykte Udgave er optaget i Texten, hedder det: at Sagaens Begyndelse er forfattet efter den Bog, Abbed Karl Jonsen først skrev, med hvis Affattelse Kong Sverre selv havde Tilsyn, og bestemte hvad der skulde skrives; men dette Stykke gif ikke langt, det omtalte kun nogle af hans Tegninger, der lode vente hvad i det Følgende vilde skee. Dette Stykke gav man Navnet Gryla. Den følgende Deel af Bogen var skrevet efter Dienvidners Fortællinger, der selv havde fulgt Kong Sverre. Noget blev strax nedskrevet efter at det havde tilbraget sig." Til sidst beder Forfatteren de Kyndige undskylde, om endeel skulde være forbigaaet; det stod til dem endnu at lade det nedskrive.

Denne Carl Jonsen, der under Kong Sverres Dine skrev en Deel af denne Saga, var Aar 1169 bleven Abbed i Thingvare Kloster, havde Aar 1181 igien frasagt sig denne Værdighed, og gjorde 1185 med flere Landsmænd en Reise til Norge ³⁵). Efter to Aars Forløb tiltraadte han atter sit Abbedie 1187; kan altsaa ei have opholdt sig to fulde Aar i Norge. At Kong Sverre i denne korte Tid skulde have fattet saadan en Tillid til ham, at han af sig selv havde overdraget ham at være sin Historiekræver, og dertil meddeelt ham de fornødne Efterretninger, synes ikke saa rimeligt; som at Kongen kan have faaet at høre, at den islandske Klerk samlede, ligesom flere af sine Landsmænd, Bidrag til de norske Kongesagaer, og derfor affkrev de Beretninger, der vare i Omløb angaaende Sverres Opkomst. Kongen har da beredvilligen meddeelt ham Berigtigelser, for at Sagaen kunde blive affattet i de Udtryk, Kongen ønskede. Hvor langt Abbedens Arbeide gaaer, vide vi ei. Sagaens lærde Udgivere mene, at det naaer til Magnus Erlingsens Død 1184, og altsaa omfatter 100 Kapitler. Denne Mening bestrykes rigtig nok ved, at Enden af det 100de Kapitel tilbyder et beqvemt

³⁵) See Fortællingen til Sverresaga Side IV-IX.

Hvilsepunkt, og at Carl Abbed just kom til Norge Aaret efter Magni Død. Men paa den anden Side synes dette ikke at kunne forenes med Fortællingen, ifølge hvilken Carl Abbeds Skrift kun omtalte nogle af Sverres Fegtninger, der varblede om hans følgende Storhed; hvorimod de 100 første Kapitler omtale mange Fegtninger, og ende med at Sverre blev Enefonge. Hertil kommer, at hvad der læses Kap. 59 om den Mistanke, Erik Kongsbroder yttrede mod Sverres Fødsel, er af den Betskaffenhed, at Sverre hverken selv kan have fortalt det, eller samtykt i at det blev skrevet i hans Historie. Det synes derfor rimeligere, at Gryla eller Sagaens første Afdeling kun har omfattet 43 Kapitler, eller de to første Aars Historie indtil Sverre blev Mester over det Throndhjemiske. Den ovenanførte Fortælle nævner ei, hvo der har skrevet den følgende Deel af Sagaen; men da den blev forfattet efter Dienvidners Beretninger, maae det være skeet af en Mand, der levede i det trettende Aarhundredes første Halvdeel; den samme der skrev Fortællingen, og, som Islænderne pleiede, af Beskedenhed ikke nævnede sig, men ikkun anførte sin Hiemmel.

Mere Oplysning giver Fortællingen til den Recension af Sverres Saga, der findes i Flatsbogen.

Begyndelsen deraf lyder saaledes: "Her begynder Fortællingen om de Begivenheder, som have tildraget sig i de Nænds Minde, der først have forfattet denne Bog, og efter den Bog skrev Abbed Karl Jonsen med Kong Sverres fulde Vidende, som sagde ham baade, hvad han skulde skrive, og hvorledes han skulde fremsætte det; efter den Bog skrev Præsten Styrmer den lærde. Men efter hans Bog har Præsten Magnus Thorhalsen skrevet denne Sverresaga, der altsaa slet ikke er bleven mundtlig forplantet." Den øvrige Deel af denne Fortællelse indeholder blot en vidtløftigere Udførelse, af hvad der stod i den først anførte Fortællelse, med Tilfølg af Sverres Genealogie og den Bemærkning, at den sidste Deel af Sagaen kaldte man perfecta fortitudo.

Sammenligne vi begge Fortællelser er det siensynligt, at den sidst anførte er yngre end den først anførte. Præsten Magnus Thorhalsen er den ene af de to, som have sammenskrevet den vidtløftige Codex, der kaldes Flatabogen, mod Enden af det fiortende Aarhundrede. Men begge disse Arbejder derved har blot bestaaet i at affskrive; hvad de selv have tilføjet, er kun et Par Indledninger. Sammenligne vi desuden den Recension af Sverresaga, der findes i Flatabogen, med den, der findes i de

Membraner, som have den først anførte Fortale, finde vi, at de, paa nogle smaae Tillæg og Afvi- gelser nær, stemme nøie overeens. Heraf følger, at Magnus Thorhalsen blot har udfrevet Styr- mers Bog, og at denne netop har været den Sver- resaga, vi nu have. Styrmer kan derimod ikke have blot udfrevet Carl Abbeds Bog, thi denne var jo langt kortere end vor Sverresaga; han har altsaa blot skrevet efter den; det er, fulgt den i den første Deel af sit Arbeide. Heraf følger, at Styr- mer er efter Flatsbogens Vidnesbyrd Forfatter til den første Deel af den Sverresaga vi have tilbage, og dette stemmer meget vel overeens med den først anførte Fortale, der ene bliver af Styrmer, som døde 1265, og er bekiendt af flere historiske Vær- ker ³⁶).

Af dette see vi, at Sagaen er skrevet efter Birkebenernes egne Beretninger, og at vi altsaa maae vente at see deres Sag her fremstillet i det bedste Lys. Dog maae man lade Sagaskriveren vederfares den Ret, at han selv viser sig upartisk.

³⁶) Jeg har udviklet dette udførligere, da de lærde Udgivere af Sverresaga ere af den Mening, at Forfatteren til den sidste Deel af Sverresaga er uvis, og at Styrmer blot har udfrevet Carl Ab- beds Bog, Fortale S. VII.

Han forbigaaer vist nok en Deel, som Heklunger og Bagler vilde have ført i Pennen; paa den anden Side nedværdiger han ikke disse Modpartier, men fortæller ligefrem hvad der skete. Hans Karakteristik over Sverre (Kap. 181) indeholder ingen overdreven Roes. Han anfører stundom Fiendernes bittere Udladelser om Kongen, og fordølgeliger ikke adskillige Træk, der for den opmærksomme Læser maa kaste en stor Skygge paa Sverres Karakter. Den gamle Sagaskriver viser sig saaledes mere upartisk, end de fleste nyere Historieskrivere ³⁷⁾, som, blændede af Sverres Tapperhed og Lykke, og indtagne mod alt hvad der stod i Forbindelse med Hierarkiet, fremstillede ham som en ædel Mand, et Monster paa Konger, og hans Fiender som ondskabsfulde Rebellere.

Det foran meddeelte Udtog af Sverresaga vil derimod have viist, at der er stor Rimelighed for: at Sverre var en Bedrager, der tilløi sig kongelig Herkomst. Det er vist, han var en Usurpator, der fordrev en dygtig og elsket Konge, som var i retmæssig Besiddelse af Riget, og paaførte derved

³⁷⁾ Med Undtagelse af Justitsraad Berlauffs her ovenfor anførte Skrift: *Anecdota historiam Sverreri regis illustrans*, Havniæ 1815.

fit Fædreland mange Nars Borgerkrig. Det er vist, at Sverre har tilladt sig Bedragerie ved at forfalste Paven's Bulle, og der hviler stærk Misstanke paa ham, for at have været Narsag baade i Erik Kongebroders, dennes Families, og de fra Rom tilbagevendende Gesandteres Mord. Sverre var medens han levede afføyet af de fleste af sine Landsmænd ³⁸⁾, hans Minde og hans Æt blev længe hadet af Landets anseeligste Slægter ³⁹⁾. Hvor haardt man i Udlandet dømte om ham, vidne Saxo Grammaticus ⁴⁰⁾, Guillelmus Neubrigenfis ⁴¹⁾, og Roger de Hoveden ⁴²⁾.

Torfæus har i tredie og fjerde Deel af sin norske Historie omhyggeligen benyttet Sverresaga. Et dansk Udtog af Sagaen findes bag efter Clausens Oversættelse af Heimskringla, et svensk Udtog i de af Rugman udgivne Konnungasagaer ⁴³⁾.

³⁸⁾ Kap. 58, 99, 101, 117.

³⁹⁾ Hagen Hagensens Saga Kap. 85.

⁴⁰⁾ Hist. Dan. lib. XIV p. 1347-48 edit Stephanic.

⁴¹⁾ Hist. rer. Anglicarum ed. Hearne Vol. 1 Lib. 3 c. 6 p. 271-76.

⁴²⁾ Annalium P. posterior i Rer. Angl. Script. post. Bedam præcipui ed. Savile Francof. 1601 Fol. p. 599-600.

⁴³⁾ See ovenfor Side 410.

Udgiveren af den tredie Deel af Heimskringla, Justitsraad Thorslacius, bearbejdede Sverresaga paa samme Maade. J. Olavsen forfattede den danske Oversættelse. Dette blev trykt paa Arveprinds Frederiks Bekostning, men forskiellige sammenstødende Uheld hindrede Udgiveren fra at fortsætte Arbejdet i flere Aar. Da han imedens var bleven svag af Elde, blev Fortsættelsen overdraget hans Søn Etatsraad Thorslacius i Forening med Justitsraad Berlauff, hvilke tilføiede en indholdrig Fortale, der handler om Sagaens Aand, Troværdighed og Haandskrifter, desuden historiske Anmærkninger, indeholdende saamtidige Skribenters Vidnesbyrd, og Liste over hidhørende Diplomer. Dette blev tilligemed Sagaerne om de følgende Konger indtil Hagen Hagensen udgivet 1813 paa Kong Frederik den Siettes Bekostning, som Fortsættelse af de norske Kongesagaer. **XXXIX** og 438 Sider i Folio.

Saga om Hakon Sverresen, Guttorm Sigurdsen og Inge Bardsen.

Sverres Søn Hakon, der forligte sig med Bisperne, og vandt Folkets Kierlighed, døde 1204,

efter to Aars Regjering; strax begyndte Borgerkrigene igien. Birkebenerne kaarede et Barn, Gutsorm, Hakons Brodersøn, og efter hans strax paafølgende Død Inge, Prindsesse Cecilies, Sverres Halvsøsters Son med Thrønderen Bard Gutsormsen, til deres Konge. Baglerne hylkede først Erling Steenvæg, der sandsynligviis var en Bedrager, og efter ham Grev Philip. Endeligen mæglede Bisperne et Forlig 1208, hvorved Philip frasagde sig Kongetitlen, men erholdt Sverres Datter Kristine til Ægte, tilligemed en Trediedeel af Riget. Nye Uroligheder, der opstode i Thrønderlagen, bleve vel snart dæmpede; men Kong Inge døde saae Aar derefter 1217.

Disse 15 urolige Aars Begivenheder ere vel ikke behandlede med samme Omhyggelighed, som enten Sverres eller Hagen Hagensens Regjeringer; men de ere dog fortalte med Udførlighed og Upartiskhed; man veed ei om Sagafriveren ynder Birkebener eller Bagler meest. Der findes aldeles ingen Vers i disse Sagaer, de urolige Tider skrækkede Skaldene fra at forsøge deres Lykke ved de norske Kongehoffer. I det Hele er Fortællingen i de øvrige Kongesagaers Aand, sandfærdig, livelig, og rober Diensidners Beretning. Det eneste Træk, der kunde synes opdigtet, det om Odin, som

Fort førend Freden sluttedes mellem Philip og Inge, aabenbarede sig i en Nytters Skikkelse for en Smed, og forlangte Skoe til sin Hest, fortællende derhos, at han nu vilde forlade Landet, for at begive sig til Sverrig (hvor blodige Borgerkrige vare udbrudte), er en samtidig Allegorie paa Krigs-Iuens Forflyttelse fra Norge til Sverrig. Sagskriveren foier til: Smeden har samme Vinter fortalt det til Kong Philip, og een, som horte ders paa, fortalte os det igien.

Vi have to Recensioner tilbage af disse Sægaer, den ene grunder sig paa den Text, der findes i tvende Membraner i den arnæmagnæanske Samling, hvoraf det ene ophører noget før det andet, og begge have næsten intet om de syv sidste Aar af Inges Regiering. Den anden Recension, der gaaer til Inges Død, kiende vi ifkun af Clausens Oversættelse. Da nemlig denne i sin Fordanskning af de Norske Kongers Krønike vel tillader sig ofte Udeladelser men aldrig Tilføjninger; og man, ved at sammenligne hans Værk med den islandiske Text, finder meget fremstilt fuldstændigere, noget afvigende; er man beseiet til at antage, at Clausen har havt Haandskrifter for sig, som vare afvigende fra vore nærværende. Baade de ældre og senere Udgivere af Kongesagaerne have imidlertid gjort

sig forgiæves Umage for at opdage enten Clausens Haandskrifter, eller andre af samme Beskaffenhed.

Hvo der har skrevet disse Sagaer, er aldeles ubekjendt. Da de netop begynde, hvor Etyrmers Bearbejdelse af Sverresaga ender, er det rimeligt, at de ere skrevne efter denne, og at de just vare bestemte til en Fortsættelse af Kongesagaernes Række. Da de ende ved Hagen Hagensens Regterings Tiltrædelse, slutte vi, at deres Forfatter har levet under denne Konge, i Midten af det trettedende Aarhundrede, hvilket stemmer overeens med det nys anførte Bink om, at Fortællingen var nedskrevet efter Dienvidner. Som de øvrige Kongesagaer have ogsaa disse under Afskrivningen erholdt Tillæg og Forandringer, men disse kunde her blive flere, da Begivenhederne vare saa ny, og Bearbejdelsen ikke fuldstændig; det var altsaa let at gjøre Tillæg.

Disse Sagaer ere blevne udgivne af Etatsraad Thorlacius og Justitsraad Werlauff, som et Tillæg til Sverres Saga i den fjerde Deel af de norske Kongesagaer i Folio, Kjøbenhavn 1813. Udgiverne have i Fortalen meddeelt den fornødne Underretning om de Haandskrifters Beskaffenhed de have benyttet.

Hagen Hagensens Saga.

Ved denne Konges Historie ender Islands Frihed samt Kongesagaernes Række. Den er selv et værdigt Sidesykke til de ældre Sagaer. Dens Forfatter, Sturle Thordsen, fød 1214, hørte til de magtige Sturlungers Slægt, og tog virk som Deel i de Borgerkrige, der hiemsøgte Den i det trettende Aarhundrede. Til sidst blev han drevet i Landflygtighed Aar 1263, og ankom, blottet for alt, til Kong Magnus, Hagens Søn, som da opholdt sig i Bergen. Sturles Berømmelse som Digter hjalp ham ei; men en Ven anbefalede ham saaledes til Kongen, at han fik Tilladelse at følge med paa Skibet. Her tilbødte han sig Hoffindernes Opmærksomhed ved den gode Maade, paa hvilken han vidste at fortælle det gamle Eventyr om Troldkvinden Hulda. Dronningen selv blev nysgierrig derefter, og fik Kongen til at lade ham komme for sig. Han fortalte sit Eventyr til Herrens Tilfredshed, og erholdt Tilladelse at fremvisse et Qvad, han havde forfattet til Kongens Ære. Denne, der havde været indtaget imod Sturle, indlod sig nu med ham om hans Forhold i Island, og fattede derefter saa megen Godhed for ham, at han overdrog ham at skrive sin Faders Historie.

Hagen Hagensens Saga. 431

Den fuldførtes mellem Narene 1264 og 1271 rimeligvis i Island, men af Materialier, der vare samlede ved den norske Konges Hof. Vi kunne da ikke tvivle paa, at Sturle, der begyndte at skrive saa kort efter Begivenhederne, der havde den bedste Udgang baade til offentlige Documenter og Dienvidners Beretninger, der selv var en aandsrig, forstandig og erfaren Mand, jo var i Stand til at samle fuldstændig Kundskab om det Tidrum hvis Tildragelser han skildrede. Vel var han en Klient af den Konges Søn, hvis Levnet han fortalte, men ingensteds fremtræder for Læseren nogen Partiskhed; han hverken roser eller laster, men lader Begivenhederne selv tale.

Sagaen begynder 1203 med Hagen Hagensens Undfangelse, og fortæller en Deel af det, der staaer i Hakon Sverresens, Guttorm Sigurdsens og Inge Bardsens Sagaer, dog i det hele kort, og stedse med Hensyn paa den unge Prindses Skiebne. Kun i denne Deel af Historien beraaber Forfatteren sig paa skriftlige Kilder, nemlig Inge Bardsens Saga Kap. 10 S. 17, og Bøglingsaga, ifølge Læsemaaden i et Haandskrift (S. 1). Sagaen ender med Kongens Død 1274. Fortællingen følger en kronologisk Orden, saaledes at de til ethvert Regjeringsaar hørende Tildragelser blive

432 Hagen Hagensens Saga.

for sig afhandlede. Indholdet har ikke den poetiske Interesse, som de ældre Kongesagaer, dog er Forredraget liveligt og savner ikke ganske disse malende Smaatræk, der ere saa karakteristiske. Middelalderens Historiker faaer her en usiagtig Fremstilling af en i sig selv mærkelig og hæderværdig Konges Regiering, som, fordi en stor Deel af samme var fredelig, ikke er opfyldt som Sverresaga med trættende Beskrivelser over smaae Fegtninger, men indeholder meget til Oplysning af Landets indvortes og udvortes Forhold. Især er Beretningen om Forhandlingerne med Cardinal Wilhelm Sabina saare mærkelige.

Da saa mange Vers vare optagne i de ældre Kongesagaer, og Sturle havde forfattet tvende berømte Hædersqvad til Hagen Hagensen, Hakonarqvæde og Ragnsmål; indførte han disse stykkevis paa passende Steder i sit Værk. Desuden optog han en Deel Brudstykker af sin Broders Oluf Hvitaskalds Sange, samt nogle Stropher af Snorre Sturlesen og et Par andre Skalde. Naturligvis skulde disse de Samtidiges Vers ikke tiene til Hiemmel, men blot til Prydelse.

Sagaen er bleven udgiven 1818, 394 S. i Folio, paa Kong Frederik den Siettes Bekostning, som den femte Deel af de norske Kongesagaer, ved

Hagen Hagensens Saga. 433

Statsraad B. Thorslacius og Justitsraad E. C. Berlauff, hvilke have tilføiet en dobbelt med megen Omhyggelighed forfattet latinsk og dansk Oversættelse, nogle Noter, Sturles Levnet og en lærerig Fortale. En forkortet Oversættelse af denne Saga findes i Peder Claussens norske Kongers Krønike. Et Fragment deraf er bleven udgivet med engelsk Oversættelse under Titel Anecdotes of Olave the Black King of Man, to which are added XVIII eulogies on Haco King of Norway by Snorro Sturlson, published by the rev. S. Johnstone. Kopenh. 1780. 8. Sturles tvende Sange Hakonarqvæde og Rasnsmal ere særskilt bekendtgjorte med latinsk Oversættelse og Noter af den ældre Thorslacius i Antiquitatum borealium observationes Miscellanæ spec. 2.

Magnus Lagebæters Saga.

Fragment.

Sturle Thordsen havde foruden Hagen Hagensens Historie ogsaa beskrevet sin Belgisrers, Kong Magnus Lagebæters, hvem han overlevede. Men allerede Torfaeus beklagede, at dette vigtige Arbejde var tabt. Dog opdagede Biskop Hans

434 Magn. Lugebæters Saga.

Kinsen, da han som Student opholdt sig i Kiøbenhavn, to Pergamentsblade blandt de arnæmagnæanske Samlinger No. 325; de indeholdte to Brudstykker af tvende forskellige Haandskrifter af denne Saga, begge omtrent fra Midten af fiortende Aarhundrede. Han afskrev dem, og tilføiede latinisk Oversættelse samt en liden Fortale. . . . Fragmentet er bleven trykt 1783 eller 1784 med engelsk Oversættelse, men kun i en Snees Exemplarer, under Titel: Fragment of antient History efter den da i Kiøbenhavn værende engelske Legationspræstes J. Johnstons Foranstaltning. Siden er Fragmentet bleven optaget i femte Deel af Kongesagaerne, som et Anhang til Hagen Hagensens Historie. Af de tvende Pergamentsblade, vi have tilbage, er det ene af et Kapitel fort efter Historiens Begyndelse, det andet af et ikke langt fra Enden.

Fagurskinna.

Blandt de forskellige haandskriftlige Bearbejdelser af den norske Kongehistorie, hvilke Torfæus har benyttet, og som efter hans Sigende bevaredes paa det kongelige Bibliothek i Kiøbenhavn, er et, som erholdt Navn af Fagurskinna. Nu findes intet Haandskrift under dette Navn i Kata-

Idgerne over den kongelige Manuskriptsamling; men Torfæi Citationer stemme paa det nøieste overens med det arnamagnæanske Haandskrift No. 52 i Fol., hvilket findes i Afskrift og confereret med Arnæ No. 302 i 4, blandt de Suhmske Haandskrifter i Folio No. 54. Dette, som jeg desaaarsag troer at være Torfæi Fagurskinna, begynder med Halsdan Svarte og gaaer ligesaa langt som Snorres Historie, nemlig indtil Kong Sverre.

Torfæus har urigtigen anseet Fagurskinna blot for at være et Udtog af Snorres Værk. Dist nok er Haandskriftet i det Hele langt kortere, men i det Enkelte ofte vidtløftigere. Det fortæller oftest med andre Ord, har vigtige Tillæg og adskillige Afvigelser ⁴⁴⁾ fra Snorres Beretninger. I de

⁴⁴⁾ F. Ex. Fagurskinna tillægger den Rønne Ragnes S. 21 i det Suhmske Afskrift, hvad Snorre fortæller om Gyda (Harald Haarfagers Saga A. 3.4); afviger baade fra Snorre og Jomsvikingasaga ved at lade Harald Blaatand døe paa Gottleug S. 98; er enig med Flatsbogen i at fremstille Harald Haardraades første Møde med Magnus S. 268; gjør Dplændernes Opstand mod Harald Haardraade til en Folge af Uentigheden med Hakon Tversen S. 313; lader Magnus Barfod gifte sin Søn med Skottekongens, og ikke, som Snorre vil, med Sverrekongens Datter S. 370. Mere herom findes i min Afhandling om Snorres Atter.

ældre Kongers Historie ere Tillæggene flest. Blandt disse fortiene at nævnes: Thorbiørn Hornkloves Vers om Harald Haarfagers Hofholdning, Brudstykke af et herligt Skaldedigt over Erik Blodøxes Fald (S. 40), et Udtog af Bandadrapa til Erik Jarls Vre S. 165. Om Svend Knudsens Regering hedder det S. 214: "Svend selv var af et smukt Udortes og ikke ildefindet, men hans Moders Alfivæ Indflydelse fordærvede alt; hendes Regimente sammenlignede Bønderne med Gunhildes. Næsten hver Mand's Formue gik med til Bøder. Imidlertid var der Fred i Landet, der skete hverken Ran eller Manddrab; men man regnede ikke Alfivæ det til Gode." I Anledning af Harald Haardraades Tog til Engelland bemærkes: at Thingmændenes Hær bestod af udvalgte Folk fra mange Lande, men især af den danske Tunge S. 320. Efter Oluf Kyrres Saga ere Tillæggene ubetydelige.

Fra de øvrige haandskriftlige Bearbejdelser af den norske Kongekrønike adskiller Fagurskinna sig ved aldeles ingen Episoder at indeholde, istedet for at Fortællingens Gang hos de andre afbrydes ved Smaastykker eller Thattr. Alligevel er Fremstillingsmaaden sig selv meget ulig, snart vidtløftig, snart kortfattet. Smaatræk blive undertiden vidtløftigen fortalte og vigtige Ting berørte med faa Ord.

Denne Mangel paa Holdning synes at bære Præg af et tidligere Forsøg i Historieskrivning, og er i Forbindelse med de gamle Skaldevers, hvilke just findes i dette Haandskrift, og dets Forhold til Heimskringla, Grund til at betragte samme som den ældste norske Kongekronike, vi endnu have tilbage.

Flatøbogen.

Biskop Bryniolf Svendsen i Skalholt var af Kong Frederik den Tredie bleven kaldet til at være dansk Historiograph efter Stephanii Død 1650. Han undskyldte sig for at modtage den ham tiltænkte Hæderspost, da han ikke vilde forlade sit Stift og alle de Foretagender, han der havde begyndt; men tilbød sig at samle for Kongen gamle Mindesmærker. Dette Hverv blev ham ogsaa overdraget. Biskoppen opfordrede derfor alle i sit Stift, som eiede Haandskrifter, til at overlade dem til Kongen, enten som Gave eller for Betaling, enten i Original eller Afskrift. Meget blev samlet ved denne Leilighed, men det betydeligste Haandskrift var et vidtloftigt Membran i stor Folio, som Jonas Torfesen eiede, der boede paa Flatsen, et frugtbart Eiland i Bredesfjorden, hvor Biskop Klæng

af Skalholt havde 1172 stiftet et Kloster, hvilket af hans Eftermand var bleven 1184 forflyttet til Helgafell paa den islandske Kyst. Dette Membran vilde Eieren ikke overlade paa noget Vilkaar, indtil Biskoppen selv gjorde en Reise til ham, hvorved han erholdt det til Foræring og Biskoppen skienkede ham til Siengiæld Skattefrihed for en lille Landeiendom ⁴⁵). Af Besidderens Opholdssted er holdt Haandskriftet Navn af Flatsbogen. Sandsynligviis havde det en Tidlang været i den samme Families Bærg, thi den 1688 i Skalholt udfomne Oluf Tryggvesens Saga har et Tillæg, taget af et gammelt Skrift, altsaa et saadant, der i det mindste maatte være skrevet i det sextende og snarere i det femtende Aarhundrede. Deri siges til sidst, at Oluf var Konge, da Flatsbogen blev skrevet 1387, hvoraf vi altsaa maae slutte, at Haandskriftet allerede var bekiendt under dette Navn, før det kom i Biskop Bryniolf Svendsens Hænder. Derimod kan det ikke være skrevet i Flats Kloster, da dette længe førend Haandskriftet blev til, var bleven forflyttet, og havde faaet Navn af Helgafields Kloster.

Membranen selv giver tilstrækkelig Oplysning om, af hvem og til hvad Tid den er bleven skre-

⁴⁵) Finni Joh. hist. eccl. vol. 3. p. 639-640.

ven ⁴⁶). Paa det første Blad læses følgende:
 "Denne Bog eier Jon Hakonsen. Heri findes først
 Dvæder, derpaa hvorledes Norge blev beboet, saa
 om Erik Vidforle, dernæst om Kong Oluf Trygg-
 vesen med alle tilhørende Smaafortællinger, saa
 Kong Oluf den Helliges Haraldsens Saga med
 alle tilhørende Smaafortællinger, samt Sagaen
 om Orknoernes Jarler. Derpaa kommer Sver-
 res Saga og Hakon den Gamles Saga, tilligemed
 Sagaen om hans Søn Kong Magnus; saa en lille
 Fortælling om Einar Sockesen fra Grønland, og

⁴⁶) Þessa bok á Jonn Hakonarsun, er her fyrst á kvæde, tha hvorsu Noreghr bygdist, thá frá Eireki Vidförla. Tharnæst fra Olafi konongi Trygvasyni medr aullom sinum thattum; thvi næst er saga Olafz konungs hins Helga Haraldsonar med öllum sinum tháttum ok thar med sögur Orkneyia Jarla, tha er Sverrissaga, thar eftir Hakonar saga Gamla med sögu Magnusar konungs sonar hans, tha er thattr Einars Sockasonar af Grænlande, tharnæst fra Helga ok Ulfui hinum Illa. Tha hefr upp annal thegar heimrinn er skaptr, tekr hann allt til thess er nu er komit himsstöðunne. Hefr skrifat Jon prestur Thordersun fra Eyriki Vidförla ok Olafs söghurnar bádur, eun Magnus prestur Thorhallzsun hefr skrifat upp thadan, ok svo that er fyrr er skrifat. ok lyst alla. Gledi Gud allzvaldande tha er skrifudu, ok thann er fyrirsagde ok jumfru sancta Maria.

en om Helge og Ulf den Onde. Tilfødt Annalerne fra Verdens Skabelse indtil nærværende Tid. Præsten Jon Thordsen fra Derige har skrevet det om Eirik Vidforle og begge Olufsfagaerne, men Præsten Magnus Thorhalsen haver skrevet det følgende og ligeledes det Foregaaende og giennemset det Hese. Gud den almægtige og Jomfru Maria glæde baade den som skrev, og ham som dicterede.”

Da Forfatteren af denne Paategning siger, at de af Præsten Magnus Thorhalsen skrevne Annaler gif lige til den nærværende Tid, maae han have været samtidig med Afskriverne. Annalerne ende med Aar 1395 ⁴⁷⁾, og ligesom herved Tidspunktet nœiagtigen betegnedes, da Haandskriftet endtes, kunne vi ligeledes bestemme, naar det blev begyndt, af følgende Uttring i et af de første Stykker ⁴⁸⁾: ”Hafons Søn Oluf var Konge, da denne Bog blev skrevet, da vare 1387 Aar forløbne fra vor Herres Jesu Kristi Fødsel.”

⁴⁷⁾ En Samling af bispepelige Anordninger iblandt de arnamagnæanske Manuskripter No. 354 i Fol., der synes skrevet med de to ovennævnte Præsters Hænder, slutter med et Document fra 1396, jvf. Finni Johannæi hist. eccles. vol. I. p. 410.

⁴⁸⁾ Fundin Noreg. col. 10. Suhms Afskrift S. 28.

Haandskriftet, der for Bekvemmeligheds Skyld nu er indbundet i tvende Bind, udgiorde forhen kun eet. Den foranførte Paaregning underretter os forteligen om dets oprindelige Indhold. Men foruden det, som kan kiendes at være skrevet af de tvende Præster, findes endnu et stort Stykke midt inde i Haandskriftet fra col. 755 til col. 846 incl. skrevet med en anden og slettere Haand, der indeholder de udførlige Sagaer om Magnus den Gode og Harald Haardraade, samt adskillige mindre Fortællinger, og om alt dette findes, som det synes, intet ansørt i den forudskikkede Indholdsliste. Stykket begynder øverst oppe paa et Blad, og ender saaledes, at halvanden Side staae bare, uagtet ellers giennem hele Haandskriftet enhver Plads er omhyggeligen bleven benyttet. Heraf kunde man bringes til at formode, at dette Stykke er af en af dets Eiere bleven indbundet med det øvrige Haandskrift, fordi det var af ens Format og af et passende Indhold.

Men ligesom Haandskriftet paa den ene Side indeholder mere, end hvad den gamle Indholdsliste lover, savner man paa den anden Side et af de der opgivne Stykker, nemlig Sagaen om Kong Magnus Lagebæter Hagen Hagensens Søn. Savnet er des føleligere, da vi om denne Konges Re-

giering kun have et islandsk Brudstykke tilbage. Imidlertid har dog denne Saga aldrig udgiort nogen Deel af Flatschaandskriftet, thi paa den samme Side, hvor Hagen Hagensens Saga ender, begynder et Tillæg til Oluf den Helliges Saga col. 750. Altsaa maae Haandskriftets gamle Eier, der nedskrev Indholdslisten enten ikke have vidst ret, hvad Bindet indeholdt, eller han har blandet Kong Magnus Oluffen eller den Gode, med Kong Magnus Hagensen eller Lagebæter, hvilket saa meget des lettere kunde skee, da det syntes rimeligere, at Sønnens Historie fulgte efter Faderens, end at den ældre Konges Bedrifter læstes efter den Ungres. Haandskriftets Eier har da i den forte Indholdsangivelse ikke villet anføre Tillægget til Olufs Saga, som fulgte umiddelbar efter Hagen Hagensens, fordi han forhen havde nævnet den med al sit Tilbehør. Harald Haardraades Saga gaaer i eet med Magnuses, og hvor nogle tilhørende Smaafortællinger eude, begynder paa næste Blad den Saga om Einar Soffesen, Indholdslisten omtaler. Det synes altsaa rimeligst at antage alle Flatobogens Bestanddele for samtidige, især da Sagaen om Magnus og Harald Haardraade er skreven i samme Aand og paa samme Maade som begge Olafs sagaerne.

Haandskriftets Indhold er følgende:

- 1) Geisli, et Hædersdigt af Einar Skulesen over Oluf den Hellige col. 1, 3 trykt i den Kjøbenhavnſke Udgave af Heimſkringla 3 D. S. 461, 480.
- 2) Et Drape af ſamme Einar om Slaget ved Stikleſtað col. 3, 4.
- 3) Den eddiſke Sang Hyndlu Lið col. 4, 5 trykt i Sæmunds Edda 1 D. S. 311, 346 Kjøb. Udg.
- 4) Excerpter af Adam af Bremen col. 5, 6.
- 5) Thattr om Kong Sigurd Slefa col. 6, 7. See Sagabibl. 1 D. S. 273.
- 6) Fundin Noreg col. 8, 9. See Sagabibl. 2 D. S. 430, 448.
- 7) Haralds Haarfagers Stamtafler fra Haud paa Hadeland, fra Odin, fra Skiold og fra Adam col. 9, 10.
- 8) Norges Kongerække fra Harald Haarfager til Margrethe. (Alt det Anførte er ſkrevet med Magnus Thorhallſens Haand).
- 9) Erik Vidforles Saga col. 11, 15. See Sagabibl. 2 D. S. 659, 664. (Her begynder Jon Thordſens Haand).
- 10) Oluf Tryggveſens Saga col. 15, 280 trykt i Skalholt 1688 i 4 under Navn af Kristen.

doms Saga. Heri ere tillige følgende større og mindre særskilte Fortællinger optagne.

Jomsvikingasaga (Sagabibl. 3 D. S. 38-97).

Thattr om Keiser Otto. (Sagabibl. 3 D. S. 97-115).

Færeyingasaga. (Sagabibl. 1 D. S. 176-185).

Thattr om Thorleif Jarlaskald. (Sagabibl. 3 D. S. 211-217).

Fundin Noreg. (Sagabibl. 2 D. S. 430-448).

Thattr om Alban og Sunneve. (Sagabibl. 3 D. S. 217-222).

Thattr om Thorstein Drefod. (Sagabibl. 3 D. S. 232-237).

Thattr om Thorvald Tassald. (Sagabibl. 3 D. 257-261).

Thattr om Thorvald Vidforle. (Sagabibl. 1 D. S. 319).

Sorla Thattr eller Hedins og Hognes Saga. (Sagabibl. 2 D. S. 570-579).

Thattr om Raugnvald og Raud. (Sagabibl. 3 D. S. 252-257).

Thattr om Halsfred Vanraadskald. (Sagabibl. 3 D. S. 269-287).

Thattr om Riartan Oluffen. (Sagabibl. 1 D. S. 223).

Thattr om Rugmund Ditt og Gunnar Helsing. (Sagabibl. 3 D. 261, 269).

Mornagests Saga. (Sagabibl. 2 D. S. 108, 120).

Thattr om Helge Thorerssen. (Sagabibl. 3 D. 238, 240).

Thattr om Evend og Finn. (Sagabibl. 3 D. 222, 227).

Thattr om Hromund Halte. (See det Følgende)

Thattr om Erik Rode. Sagabibl. 1 D. S. 291, 294.

Thattr om Endrid Illbreid. (Sagabibl. 3 D. 227, 231).

11) Grænlendinga Thattr col. 281, 295 stemmer ordret med Snorre Oluf Tryggvesens Saga K. 106, 113.

12) Thattr om Halsdan den Svarte col. 295, 299. Er neppe hentet fra Snorres Efterretninger om denne Konge men fra en ældre Kilde, som Snorre med Kritik har benyttet. See min Afhandling om Snorres Kilder i den norske Kongekronike 6 D.

13) Upphaf rikis Harald Harfagra col. 298

307. En Saga om Harald Haarfager der synes ældre end Snorres Værk. (See ovenanførte Afhandling). Heri er tillige optaget Thattr om Hauk Habrok. (Sagabibl. 3 D. S. 153, 158.) Afskriveren bemærker, at han har udeladt adskilligt, fordi det allerede var anført i den foregaaende Saga om Oluf Tryggvesen.

14) Saga om Kong Oluf Haraldsen eller den Hellige, col. 307, 516 sandsynligviis ældre end Snorres Fortælling om denne Konges Bedrifter. (See ovenanførte Afhandling).

Deri ere følgende særskilte Fortællinger bleven optagne:

Thattr om Oluf Geirstada Alf. (Sagabibl. 3 D. 287, 292).

Thattr om Styrbiorn. (Sagabibl. 3 D. 140, 147).

Thattr om Hroe den Tosfede. (Sagabibl. 3 D. 147, 153).

Fostbrødre Saga. (Sagabibl. 1 D. S. 153, 159).

Eymunds Thattr. (Sagabibl. 3 D. S. 177, 186).

Thattr om Tofe Tokesen. (Sagabibl. 2 D. S. 116, 117).

- Thattr om Eigel Siduhals Søn. (Sagabibl. 3 D. 300, 303).
- Thattr om Endrid og Sigride. (Sagabibl. 3 D. 304, 308).
- Thattr om Raudulf. (Sagabibl. 3 D. S. 292, 300).
- Hellig Oluf's Jertegn.
- 15) Thattr om Leif Øsursen col. 516, 520. (Sagabibl. 1 D. S. 185).
- 16) Orkneyingasaga col. 521, 580. (Sagabibl. 1 D. S. 229, 234).
- 17) Lykønskningsvers til Jon Loptsen col. 581, 582. Særskilt udgivet ved Conferenceraad Erichsen Kjøb. 1787 i 4.
- 18) Om Biskop Adams Opbrændelse paa Katarner col. 582, 583. (See Torfæi Orcades p. 154, 155. Sagabibl. 1 D. S. 230).
- 19) Sverres Saga col. 583, 659. (Sagabibl. 3 D. S. 413, 426).
- 20) Hagen Hagensens Saga col. 659, 750. (Sagabibl. 3 D. S. 406, 433).
- 21) Tillæg til Oluf Helliges Saga, uddragne af den Saga, Præsten Styrmer havde frevet om denne Konges Levnet, col. 750, 754. Her ender Præsten Jon Thordsens Haand).
- 22) Magnus den Godes og Harald Haardraades

Saga, skrevet med en fra de to ovennævnte
Afskriveres forskellig Haand col. 755 + 846.

Denne Fremstilling af disse Kongers Levnet
er uafhængig af Snorre, da den fortæller
meget vidtløftigere og har adskillige Afvigelser.

Følgende særskilte Fortællinger ere bleven
optagne i Sagaen.

Thattr om Thrand fra Opland. (Sagabibl. 3 D. S. 316 + 319).

Thattr om Thorstein Siduhals Søn. (Sagabibl. 3 D.)

Thattr om Margrete og Sigurd Konges
frende. (Sagabibl. 3 D. S. 319 + 331).

Thattr om Thorvard Krakunef. (Sagabibl. 3 D. S. 368 + 371).

Thattr om Stuf Skald. (Sagabibliothek
3 D. S. 377 + 380).

Thattr om Odd Dfeigs Søn. (Sagabibl.
3 D. S. 351 + 356).

Hemings Thattr. (Sagabibl. 3 D. S. 356
368).

Thattr om Audun Vestfyrdka. (Sagabibl.
1 D. S. 345 + 346).

Sneglu Halls Thattr. (Sagabibl. 3 D.
337 + 351).

Thattr om Haldor Snorresen. (Sagabibl.
3 D. 330 + 337.)

Thattr om Thorstein Forvitni. (Sagabibl. 3 D. S. 477, 479.)

Blod Egills Thattr. (See Rnytlingsa saga).

Her ender den ubekiendte Affskriver's Haand, og efter et Mellemrum af halvanden Side begynder paa næste Blad Magnus Thorhallsens Haand, der gaaer til Haandskriftets Ende.

23) Grænendinga Thattr col. 847, 850. (Sagabibl. 1 D. S. 288, 290)

24) Om Helge og Ulf col. 851, 852. (Sagabibl. 3 D. S. 565, 469.)

25) Den hellige Edwards Saga col. 852, 856. (Sagabibl. 3 D. S. 380, 386.)

26) Annaler col. 856, 905 (om disse og andre islandske Annaler see Scriptores rerum Danicarum col. 2. p, 17.)

Morkinskinna.

Med dette Navn har Torfæus betegnet Membranen No. 1009 i Fol. paa det kongelige Bibliothek. Affskrifter deraf findes i den arnæ

Sagabibliothek. 3die Bind. S f

magnæanske Samling No. 315, 4, og mellem de
 submske Manuscripter i Fol. No. 93.

Haandskriftet, der har enkelte Huller, indeholder de norske Kongers Historie fra Begyndelsen af Magnus den Godes Regiering til Kong Sigurd Haraldsens Død. Hvad den fortæller om Magnus den Gode og Harald Haardraade, stemmer overeens med Flatsbogens Beretninger; her ligesom der ere adskillige mindre Fortællinger blevne optagne i Sagaen; men følgende Liste paa disse viser, at Morkinskinna vel ikke har saa mange af dem som Flatsbogen, men dog nogle for sig sær-egne, som her ved en Stjerne ere blevne betegnede:

* Karl Besæls Thattr.

* Thattr om Hreidar Løse. (Sagabibl. 3 D.
 S. 325, 329.)

— — Haldor Snorresen.

— — Audun Vestfyrdska.

* — — Brand den Gævmilde. (Sagabibl.
 3 D. S. 371, 375.)

* — — Thorstein Frode. (Sagabibl. 1 D.
 S. 347, 348.)

— — Thorvard Krakunef.

— — Sneglu Hall.

— — Guld, Asas Thord.

I de følgende Kongers Levnet stemmer Haandskriftet temmelig overeens med Snorre, har dog baade Tillæg, Udeladelser og enkelte Afvigelser. I Oluf Kyrræs Saga tilføies noget om de ældre Kongers Hofholdning (S. 383). I Magnus Barfods Saga anføres en Deel Vers af Gisle Illugesen, hvem Snorro slet ikke citerer. Sigurd Jorsalafars Reise til det hellige Land fortælles her en Deel vidtløftigere, end hos Snorro, men uden væsentlige Tillæg. Fortællingen om Kong Eistein⁴⁹⁾ og Skalden Ivar Ingemundsen bliver oplyst ved et Tillæg om Ivars foregaaende Skiebne. I disse Kongers Saga er tillige den lille Thattr om Guld Asas Thord bleven indskudt. Sigurd Hranesens Historie fortæller en Deel udførligere end hos Snorre⁵⁰⁾. I Sammenligningen mellem begge Kongerne (K. 24) findes nogle Forstjelligheder, og end flere i Anecdoten (K. 35) om Kong Sigurds Udfærd mod en Svømmer (K. 35). I Harald Gille og Sønners Historie adskiller Morkinskinna sig ikkun fra Heimskringla, ved at anføre nogle flere af Ivar Ingemundsens Vers, ved et Par Smaatræk om Skalden Einar

⁴⁹⁾ Snorres Saga om Sigurd Eistein og Oluf.
K. 17.

⁵⁰⁾ Ibid. K. 21.

Skulesen⁵¹⁾, og ved nogle Varianter, der synes at vise, at Erik Oddsens Hryggjarstykke er her bleven endnu mere ordret benyttet, end af Snorre⁵²⁾.

Forholdet mellem Morkinskinna og Heimskringla kan neppe med Sikkerhed bestemmes. Er Morkinskinna ældst, have vi her et nyt Beviis paa, hvorledes Heimskringla maae betragtes som en Samling af ældre Historiekrivers Arbejder. Er Heimskringla ældre, vise dog Tillæggene og Afvigelserne i Morkinskinna, at flere historiske Minder vare bekiendte, end dem Snorre havde benyttet. Haandskriftets Forfatter viser sig som en skionsom Mand, der ikke optog andet i sin Bog, end hvad der havde Sandsynlighed.

Groekinskinna.

Dette, formedelst sin Ælde, saaledes af Torfaeus benævnte Haandskrift, er et Membran, der findes paa det Kongelige Bibliothek No. 1010 i Fol. Da denne Membran var saa vanskelig at

⁵¹⁾ I det Suhmske Afskrift S. 683-688.

⁵²⁾ See nedenfor om Hryggjarstykket.

læse, har jeg benyttet en anden dermed beslægtet i den arnæmagnæanske Samling No. 66, 4. Om denne har Arne Magnussen bemærket, at den er uden Tvivl skrevet i det tiortende Aarhundrede, og dog efter et ældre Haandskrift, hvilket kan sees af de Rettelser og Lacuner, som hist og her findes. Heraf have en Afskrift i den Suhmske Manuscript-samling paa det kongelige Bibliothek No. 69 i Fol. Begyndelsen er borte, denne findes i en ellers aldeles overensstemmende Papirkodex i den arnæmagnæanske Samling 318, 4, hvilken Suhm ogsaa har ladet heel afskrive (No. 751 i Fol. ⁵²). Ved begge Afskrifter har Suhm bemærket, at han anseer dem for at være den Hrockinskinna Torfæus havde omtalt.

Vel findes der nogle Forskielligheder mellem vor Haandskrift og Torfæi nyansførte, men da disse for det meste kun angaa enkelte Udtryk, der kunne ansees som Varianter ⁵³), og de fleste af

⁵²) I sin danske Historie 4de D. S. 110 siger Suhm, at han anseer det arnæmagnæanske Haandskrift No. 315 i 4 for Hrockinskinna, men allerede Begyndelsen viser, at dette er Morkinskinna.

⁵³) F. Ex. hvad Torfæus anfører hist. norv. vol. 3. p. 283 af Hrockinskinna om Kong Magni sidste Timer, stemmer ordret paa to Linier nær i Magni Taler. Vol. 3 p. 303 siger Torfæus at Hrockin-

Torfæi Citationer paa det noieste stemme overeens med det, har jeg ikke taget i Betænkning, for Kortheds Skyld, at falde det Hroekinskinna, da det i det mindste er mere beslægtet med dette end med noget andet bekiendt Haandskrift.

Haandskriftet begynder noget senere end Morkinskinna, efter at Magnus den Gode var kommet i Besiddelse af Norges Trone, og gaaer ligesaa langt som Heimskringla. Det har adskillige Hulter, men paa andre Steder end Morkinskinna.

Saavidt Flatsbogen gaaer, altsaa indtil Enden af Harald Haardraades Regiering, stemmer Hroekinskinna temmelig overeens med samme, folgelig ogsaa med Morkinskinna, men viser sig tilige som en selvstændig Behandling af Kongesagaerne. Det tilføier enkelte Vers og Smaatræk til Flatsbogens Beretninger, fortæller undertiden

kinna gjør den Asmund, Snorro omtaler (Harald Haardraades Saga R. 51) til en Brodersøn af Kong Svend; men vor Codex kalder ham ligesom Snorre en Søstersøn af Kongen. Større er rigtig nok Forskiellen et tredie Sted, hvor Torfæus bemærker hist. norv. 3 p. 311, at Hroekinskinna lader ligesom Morkinskinna og Flatsbogen Kong Svend undslippe af Nisaa-Slaget uden Hakon Karls Hielp, men vor Codex følger her Snorre.

Begivenhederne i en anden Orden, følger nu og da Snorre ordret, og holder sig til dennes Fremstilling af Harald Haardraades Reise fra Holmgaard og første Møde med Svend.

Følgende Episoder findes i denne Deel af Haandskriftet:

Thattr om Karl Besæl.

- — Thorstein Stibe Halls Son.
- — Kastr Kutfirding. (see Sagabibl. 3 D. S. 322, 325.)
- — Hreidar Tosse.
- — Haldor Snorresen.
- — Audun Vestfyrdste.
- — Brand den Rige.
- — Thorstein Frode.
- — Thorvard Krakunef.
- — Sneglu Hall.
- — Stuf Skald.

Heraf sees, at et Par af Flatsbogens Episoder her ere udeladte, derimod findes her flere af disse end i Hroekinskinna; desuden de Fortællinger, som vare særegne fra nysnævnte Haandskrift, og Fortællingen om Kastr, der blot læses her og i Hryggjarstykket.

Uf det Anførte kan sluttes, at Forfatteren til Hroekinskinna har baade benyttet Heimskringla,

og den Bearbejdelse af Magnus den Godes og Harald Haardraades Sagaer, der er bleven optaget i Flatabogen, altsaa er yngre end begge. Dette bestrykes end mere ved en Bemærkning her læses om Hellig Olufs Skrin. Snorre fortæller, at Kong Harald før Toget til Engelland oplukkede Skrinet, skar Olufs Negle, klippede hans Haar, slog derpaa Skrinet i Laas, og fastede Nøglen i Naen; og at siden Skrinet ei var bleven oplukt. I Haandskriftet siges derimod ⁵⁴⁾, at det længe efter ikke blev luft op, indtil Kong Hagen Hagensens og Erkebiskop Jons Tid. Denne Bestemmelse er vel ikke ganske noiagtig, da Hagen Hagensen døde 1264, og Jon først fire Aar efter blev Erkebiskop, men den tilkiendegiver dog, at her antydes et Tidspunkt senere end Snorres Død.

I Oluf Kyrres og Magnus Barfods Sagaer har Haandskriftet de samme Tillæg som Morkinskinna med nogle faa Forandringer. Det anfører ikke blot Gisle Illugesens Vers ligesom Morkinskinna, men tillige dennes Historie. Magnuses Krig med den svenske Kong Inge havde Mork-

⁵⁴⁾ Disse Ord anfører Torfaus hist. norv. vol. 3 p. 350 som Hroekinskinna, de findes i det Submiske Uffkrift S. 548.

kinfinna fortalt lidet anderledes end Snorre, her følges Snorres Beretning. I Sigurd Jorsalafars Reise er Hroekinskinna vidtløftigere end Snorre, men dog kortere end Morkinskinna; den forbigaaer det Tillæg, nysansførte Haandskrift har om Skalden Jvar Ingemundsens Skiæbne i Island, men har derimod ligesom dette Fortællingen om Guld Asas Thord og den vidtløftigere Fremstilling af Sigurd Hranesens Historie. Anecdoten om Kong Sigurd og en Svømmer (hvilken Morkinskinna har udeladt) fortælles her anderledes end hos Snorre (K. 35, 36). I det følgende ere Afvigelserne fra Snorre ubetydelige.

Uagtet dette Haandskrifts Forfatter maae være yngre end de forhen ansførte Bearbejdelser af den norske Kongehistorie, kan han dog, efter hvad forhen bemærkedes om Membranernes Beskaffenhed, ei være yngre end Enden af trettende eller Begyndelsen af det fiortende Aarhundrede, og saaledes bliver dette Haandskrift et mærkeligt Beviis paa Elden af de fra Snorre afvigende Beretninger, som de øvrige Haandskrifter indeholde.

Hryggjarstykke.

Under denne Titel havde man et Værk af Erik Oddsen, hvilket Snorre saaledes beskriver⁵⁵⁾ "Erik Oddsen skrev et Stykke, kaldet Hryggjarstykke, om Harald Gille og hans Sønner, Magnus Blinde og Sigurd Slembedegn, og fortalte især udførlig om deres Død. Erik var en forstandig Mand, og opholdt sig paa den Tid længe i Norge. Endeel nedskrev han efter hvad Hakon Mage, en Lenshøvding hos Haralds sønnerne, havde fortalt. Denne Mand havde tillige med sine Sønner taget virksom Deel i alle disse Tildragelser. End nævner Erik flere forstandige og sandrue Mænd, som have fortalt ham disse Tildragelser, og vare selv tilstede, saa de kunde see og høre derpaa. Noget skrev han efter hvad han selv havde seet og hørt⁵⁶⁾."

Dette Erik Oddsens Værk omtale Torfæus⁵⁷⁾, Suhm⁵⁸⁾, Halfdan Einarsen⁵⁹⁾ og den ældre

⁵⁵⁾ Saga om Sigurd, Inge og Eistein Kap. II. 3 D. S. 347-348.

⁵⁶⁾ Snorro anfører desuden flere Steder samme Erik Oddsens Vidnesbyrd R. 4, 7, 10, 12.

⁵⁷⁾ Hist. norvag. vol. I Prolegomena.

⁵⁸⁾ Kritisk Historie 3 D. Fort. S. VIII.

⁵⁹⁾ Sciagraphia historiae literariae islandicæ S. 116.

Thorlacius⁶⁰⁾ paa en Maade, der lod formode, at de kiendte det, som et særskilt Skrift. Dog findes ikke noget Haandskrift deraf, hserken i den arnamagnæanske eller den kongelige eller nogen Privatmands Samling i Kiøbenhavn. Et Manuscript af den arnamagnæanske Samling No. 325 i 4, hvilket Suhm holder for at være et Fragment af Hryggjarstykke, kan ikke være det, da det angaaer en langt ældre Deel af den norske Historie end den, hvorom Erik Oddsen har skrevet. Sammenligne vi desuden nsiere hine anførte Forfatteres Utringer om Erik Oddsens Bog, med Snorres, bliver det endog rimeligt, at de blot have taget Hensyn til dennes Vidnesbyrd, og at de selv ikke kiende mere til Erik Oddsens Bog, end hvad Snorre har berettet.

Endnu nsiere end Snorre har Forfatteren af Morkinskinna fulgt Erik Oddsen; thi adskillige Steder, hvor denne i Heimskringla omtales i tredie Person, nævnes han i Morkinskinna i første⁶¹⁾, saa at det synes som Eriks Fortælling der ordret maae være affrevet.

⁶⁰⁾ I den af ham udgivne tredie Deel af Heimskringla vol. 3. p. 333.

⁶¹⁾ I Anledning af Signe's Glemmebegns Uflivelse (Saga om Sigurd Inge og Gistein Kap. 12).

Endnu noiere end Snorre maae Forfatteren af Morkinskinna have fulgt Eriks Oddsens Beretning; thi adskillige Steder indføres denne der fortællende i sit eget Navn.

Aldeles forskielligt fra Eriks Oddsens Hryggjarstykke er Haandskriftet af samme Navn, der findes i Papirsexemplarer i Privatsamlinger i Kiøbenhavn, og hvoraf en latinsk Oversættelse glemmes paa det kongelige Bibliothek⁶²). Dette Haandskrift indeholder en langt større Deel af den norske Kongehistorie end Eriks Oddsens Værk. Det begynder med Magnus den Godes Regiering, stemmer for det meste overeens med Flatsbogen, hvor denne hører op med Hroekinskinna, og ender ordret som denne med Kong Magnus Erlingsens

Ikke derfor haver jeg melbet saa lidet om, hvad Sigurd talede (under sine Pinsler), at jeg jo haver hørt meget er bleven lagt ham i Munden, men Halle, der var tilstede, bevidner, at han talte lidet o. s. v. Strax efter hedder det: Sigurd er begravet i Mariekirken i Kalborg; saa siger Provst Ketil. Hos Snorre hedder det: Provst Ketill fortalte til Erik o. s. v.

⁶²) Det Hryggjarstykke, der anføres blandt det kongelige svenske Bibliotheks Haandskrifter i Hr. J. G. Liliegreens Fornålbarns Hieltesagor I D. S. XLIV. er efter Hr. Professorens mundtlige Yttring til mig af samme Bestaaffenhed.

Seir over Birkebenernes Konge Eistein. Følgende
Episoder ere blevne optagne i Fortællingen.

Thattr om Karl Besal.

- — Thorstein Sidehalls Søn.
 - — Ravn Rutfirding.
 - — Margrete og Sigurd Kongsfrende.
 - — Thrand fra Oppland.
 - — Hreidar Tosse.
 - — Haldor Snorresen.
 - — Audun Vestfyrdse.
 - — Brand den Gævmilde.
 - — Thorvard Krakunef.
 - — Sneglu Hall.
 - — Odd Dfeigssen.
 - — Stuf Skald.
 - — Gisle Illugesen.
 - — Afses Thord.
-

(Tillæg til første Deel S. 152.)

Thatir om Fromund Halte.

Eyvind Sorkver kom ud til Island med Ingemund den Gamle. Da denne døde vilde han ei overleve ham, og aflivede sig selv. Hans Søn Fromund sloges med Ingemunds Børn og dræbte een af dem ved Navn Hagne. Derover blev han forvist Herredet, og købte en Eiendom vesten for Rutefjorden. Af et Saar i Foden fik han Tilnavnet den Halte. Han var en virksom Mand og gjorde en stærk Forstændning rundt omkring sin Gaard, hans Sønner hedte Thorbiørn, Thyne og Hallstein.

En Sommer landede der et Skib i Rutefjorden med 12 Mandes Besætning, hvis Skipper hed Sleituhelge. Folk ansaae dem for Vifinger, der solgte røvet Gods, vilde derfor intet have at skaffe

Chattr om Hromund Halte. 463

med dem, og ikke huse dem. Disse kom derfor i Forlegenhed, indtil Hromunds Nabo Thorkel, en Sooger til Hromunds ældste Søn, gjorde Handel med dem, og desuden modtog dem i sit Huus paa Vilkaar, at de selv skulde skaffe sig Føde, og i øvrigt holde Fred med alle. Herredets Beboere misbilligede Thorkels Opførsel, og endnu mere da hans Datter blev i Vinterens Løb gift med den norske Skipper.

Imidlertid hendte det sig, at Hromund mistede fem Hingster, han havde de fremmede Skibsfolk mistænkte, stævnedes dem, og fik dem med Midfjord Skegges Hielp dømte fredløse paa Althinget. Nordmændene bleve derover yderst forbittrede, og truede at ville hevne sig. De passede paa en Dag, som Hromunds Folk vare gangne ud af Forstadsningen, og trængte usformærkt derind. Der blev en heftig Fægtning, som endte med at Hromund med hans ældste Søn tilligemed Sleituhelge og de fleste af Nordmændene bleve dræbte. Hallstein reiste til Norge, og gik i Oluf Tryggvesens Tjeneste. Der fortælles at han faldt paa Ormen Lange.

464 Bhatt om Hromund Halle.

Denne lille Fortælling bærer alle indvortes Præg paa at være skrevet i det tolvte Aarhundrede. Den har Genealogier og enkelte Vers. Begivenheden var mærkelig nok til at erindres i Familien, og for simpel til at være bleven opdigtet. Den stemmer paa det nøieste overeens med hine Eiders Forfatning. Hertil kommer at Hromund Haltes Slægt og tidligere Skiæbne fortælles ligelydende men udførligere i Vatnsdælasaga, og at Midfjord Skegge er bekiendt af flere Sagaer, især af Thord Hredes. Fordi Hromunds Søn gif i Oluf Tryggvesens Tieneste er Fortællingen bleven optaget i den udførlige Bearbejdelse af denne Konges, Flatsbogen indeholder. Den læses trykt i den islandske Udgave af denne Konges Saga 2 D. S. 201, 206. Da imidlertid næsten hele Fortællingen angaaer Begivenheder, der tildroge sig i Island, hører den hen til Sagaerne i første Deel, hvor dens Plads vilde være ved Vatnsdælasaga.

(Tillæg til I D. S. 321.)

Om Helge og Ulf.

Da Sigurd Jarl Lodversen regierede over Orkenøerne, levede en Mand paa Sands, som kaldtes Ulf, den Slemme. Denne drog en Dag hen til en formuende Bonde paa Rinansø, der hedte Harald, og forlangte han skulde sælge ham sine Eiendomme. Da Harald væggede sig, overrumpledte Ulf ham efter faa Dages Forløb, og slog ham ihjel. Jarlen blev herover fortørnet, og paalagde Ulf at give Bøder til den Udsødes Slægt, men Sagen gik i Langdrag, efterdi Haralds Søn Helge var fraværende paa Vikingstog. Som denne kom tilbage, hørte han, hvad der var hendet, og traf tillige paa en Frende af Ulf ved Navn Bard Fagre, en veltænkende og yndet Mand, der af Misforstaaelse med sin Frendes Opsørsel just gjorde sig rede til at forlade Den. Helge angreb ham strax, fordi han var Ulf's nærmeste Slægtning, og dræbte ham. Jarlen stævner ham til sig, og foreholder ham, at han havde taget sig selv til Rette, og ei agtet paa Forliget der var bleven indledet. Helge undskylder sig med, at han havde været uvidende derom. Det hialp desuden

ei, at Jarlen vilde megle. Ulf bemandede to Skibe for at angribe Helge, men forseilede ham. Denne solgte sine Eiendomme, overrumplede Ulf's Gaard, og da han ikke selv var hjemme, bortførte Datteren Helga, og seilede syd paa. Faderen satte efter ham med mange Skibe. Da de mødtes, kunde Helge ei modstaae Overmagten. Hans Skib blev ryddet, men da en Storm kom paa mod Aften, kastede han sig i Vandet med Helga, og svømmede til Land, hvor de fandt en Skovbygger, som tog imod dem. Der holdte de Brylsup, og da Ulf kort efter var død, vendte de tilbage til Orkenserne, og tog deres Fædrenegods i Besiddelse.

Deres Søn hedte Bard. Da denne var 12 Aar, vilde han ikke længere blive hos Faderen, som var Hedning, men reise til Mennesker, der troede paa Gud i Himmelen. Han drog bort, og gav sig til at vogte Qvæg for en Bonde; denne blev saa tilfreds med hans Tieneste, at han gav ham en Ko til Løn. Kort efter mødte Bard en Tigger, som bad ham om Koen i Peders Navn. Bard svarede, han nok vilde at denne Peder blev hans Ven, og gav ham Koen. Næste Aar fik Bard atter en Ko af sin Huusbonde, og gav den til Tiggeren; tredje Aar gif det ligedan. Men der

paa sagde Tiggeren, at han var Apostelen Peder, og skulde betale ham Kærne, han lagde Hænderne paa ham, gav ham et Plenarium, og lovede aldrig at forlade ham. Bard blev derpaa døbt, faae Nar derefter Biskop i Irland og en mægtig Mand. Hans Fader, Moder og Sydsfænde besøgte ham, og finge store Foræringer.

Denne Fortælling findes som et særskilt Stykke i Flatsbogen col. 851.852. Ulf's og Helges Historie indeholder blot saadanne Begivenheder, der stemme overeens med Tilstanden paa Færøerne i det tiende Aarhundrede. Vi kiende i øvrigt intet til dem. Hvad der fortælles om Bard er en ofte gientaget Legende. Fortællingen er i sin nærværende Form neppe ældre end det fiortende Aarhundrede. Torfæus har i Orcades S. 31.32 meddeelt et Udtog deraf, men uden at angive sin Kilde.

(Tillæg til 3 D. S. 131)

Bragda Hulver.

Da Svend Helderad (Estrithsen) styrede Danmark, var Magnus den Gode Konge i Norge.

De førte Krig med hinanden, og mødtes paa Linsgøls Hede. Da levede en Lehnsmænd i Fiordene i Norge, som hedte Hakon, han havde en Søn ved Navn Ulver. Denne blev stor og stærk, og vilde ud paa Eventyr. Hans Fostermoder Hilbur skænkede ham ved Bortreisen et Sværd med Belte, som kunde hjælpe Qvinder i Barnsnød. Da han landede i Danmark, var Ufred brudt ud mellem Kongerne. Lehnsmænden Ulf vilde gjøre Ulver til Fange, men blev slaaet ihjel af ham.

Kort derefter lider Ulver Skibbrud, og fanges af Ulf's Broder Biorn, men i Mørket faaer Ulver Leilighed til at dræbe Biorn og redde sig. Han gaaer lige til Kong Svend, og fortæller denne, hvorlunde han heldigen havde værget sig baade mod en Ulf og mod en Biorn. Kongen roste hans Klæthed, vilde derfor ei lade ham dræbe, da han havde fortalt Sammenhængen, men kaldte ham Bragda Ulver, (Liff. Ulver.) Han paalagde ham tillige til Straf at fælde en fredløs Mand ved Navn Ufe. Til Ledfager erholdt Ulver en Mand der hedte Sverre; desuden fik han et Skib og tre gode Raad af Kongen med paa Veien: ei at angribe nogen under Stilstand; ei at fælde sin Fiende i Messetiden; aldrig i fremmed Land at forføre gift Kone.

De seilede til Gardarige, hvor de erfarede, at Ake var en mægtig Mand, der boede Øster paa i Holmgaard; en farlig Dei førte derhen. Paa denne mødte de en Jette, Raud Hareksen, som togledede Sværdet af Hulvers Haand, dog gav han dem Fred Matten over. Hulver dræbte ham medens han sov, imod Sverres Advarsel. Til Straf paahævede den dsende Raud ham den Skiebne, at naar han saae en Kvinde skulde han blive dødelig forelsket, og naar han stedtes i Fare, skulde hans Sværd ei bide, før det ramte en nogen Mand.

De gaae nu videre, og faae Dine paa Grev Rigards Kone Raudeborg, i hvem Hulver strax blev forelsket, og fandt hende søielig. De løbe bort til Skoven, men Greven indhentede dem. Hulvers Sværd var sløvt, indtil en nogen Mand løb frem af Skoven og fældedes, da blev Sværdet hvæsset, men Hulver blev indeflemt af Skoldene og fanget. Greven havde imidlertid ladet Sverre følge sig tilbage til Slottet, hvor hun blev vel modtaget. Hulver skulde hænges, men Greven lod ringe til Aftentienesten, saa Dommen ikke den Dag kunde fuldbyrdes. Imidlertid laae Grevens Broderkone i Barnsnød, og kunde ei forløses, indtil Hulver gav hende sit Belte, hvorfor han til Belønning erholdt Liv og Frihed.

Greven fortalte ham nu at en forsmaaet Medheiler havde paaheret ham, at være udygtig som Egtemand, indtil en Fremmed var traadt i hans Sted, som desaaarsag skulde komme i den største Livsfare. Nu var Tryllet hævet. Af Glæde herover gav Greven ham 500 Mand Hielpetropper med til Toget mod Ake. Ulver nedlægger denne efter en farlig Tvekamp, og bringer hans Hoved til Kong Svend, som forærer ham et smukt Skib til Belønning. Ulver bosatte sig i Tonsberg og blev en holden Mand.

Dette lille Eventyr er et Sidesykke til det om Hakon Hareksen ovenfor anførte. Det er som hint tildeels en Efterligning af fremmede Romancer, men er tillige knyttet til den samme danske Konges Minde. Tilnavnet Heldraad synes ei at være Sagaskriverens Opdigtelse, det forekommer i Begyndelsen af Sagnet, som noget Bekiendt, og ei som Fortællingens eget Resultat. Det maae være oprundet af Fortællinger, der havde nogen Lighed med Nysanførte, og forudsætter derved et Træk i Svends Karakter, der bidrager til at forflare den Bennesalighed, hvoraf han er bekiendt. Tilnavnet kunde desletere blive ham givet af hans

Benner, da det blev en Modsatning til det af
 Vanraad, som han paa Flugten efter Slaget ved
 Nissaa havde givet sig selv (Harald Haardraades
 Saga Kap. 66.)

(Tillæg til 3 D. S. 139.)

Om Erkebiskop Absalons Gierrighed.

I Danmark boede en Erkebiskop ved Navn
 Absalon i den bekiendte Stad Lund. Han var en
 drabelig Mand, men stærk efter Penge. Paa sit
 fædrene Gods havde han opreist et Munkeloster
 med skionne Bygninger, som han kaldte Sara.
 Det ligger ikke i Nærheden af Lund, men en god
 Dagreise derfra.

Til Bispestolens Gods var henlagt Halvde-
 len af en udmærket god Ager's Afgrøde, hvis an-
 den Halvdeel tilhørte en Bonde. Ofte havde Er-
 kebispren tilbuddt Bonden rede Penge for Ageren,
 men denne havde ei villet skille sig ved den Jord,
 han havde arvet. Endeligen foreslog Erkebispren
 ham at dele Marken saaledes, at han skulde beholde
 den ene Deel allene, og den anden halve Deel til

472 Om Erkebiskop Absalon.

falde Kirken. Bonden, som var fied af Fælledskabet, indvilligede deri, og en smuk Sommerdag mødte Erkebiskpen for selv at foretage Delingen. Et Reeb skulde trækkes tværs over Ageren, og Erkebiskoppen selv holde i den ene Ende, thi han vilde ei betro det til andre. Som de stode og holdt, raaber Erkebiskoppen til Bonden, han skulde stramme Rebet; denne gior et stærk Tag deri, og river derved Erkebiskpen omkulb, saa han stoder sig blodig paa en Steen.

Erkebiskpen reiser sig op, kaster Rebet, og paaftaer Bonden brugte Svig, og at han for den en Erkebiskop tilsiende Skade, var faldet i Pabens Band, hvis han ei vilde underkaste sig den hellige Kirkes og Erkebiskpens Dom. Bonden, som vidste han var den svagere, og nødigen vilde udstødes af Kristnes Samsfund, maatte voldsig give Sagen til Erkebiskpen, der tildømte Kirken Bondens Andeel af Ageren, og mente det var ringe Bøder for saa stor en Hornærmelse.

Nogen Tid efter blev Bonden dødelig syg, han lod en Præst hente, og sagde efter at have modtaget den hellige Kirkes Sacrament, at han vilde give ham sin bedste Hest med tilhørende Sæddel og Bidsel, paa Vilkaar at han efter hans Død skulde begive sig til Erkebiskop Absalon, og indstævne ham

for den himmelske Konges Domstol, for at staae til Ansvar i Sagen om Ageren og dens Deling. Nu dser Bonden, og Præsten røgter hans Erinde. I samme Dieblif, som Erkebiskoppen havde hørt det, faldt han død ned af sin Stol. Samme Dags Aften, som Munkene i Sara Kloster vilde begive sig til Hvile, hørte de en rædsom Lyd fra Alteret, der sagde i en klagende Tone: Sara Sara prome supplex ora. Saa megen Kædsel udbredte denne Begivenhed over hele Landet, at da kort efter en slet Karl var bleven sat fast af en Godseier, truede han denne med en lignende Stevning og blev strax sat paa fri Fod.

Fortællingen findes i et Membran blandt Arns Magnæi Haandskrifter N. 624 i 4. hvor det hedder, at den er forfattet efter Biskop Jon Halshorsens Saga. Denne Jon, af Fødsel en Nordmand, blev Biskop i Skalholt 125. Aar efter Biskop Absalons Død 1326⁶³). Om noget Sandt har lagt til Grund for Anecdoten, kunne vi nu ikke vide. Suhm, der forteligen omtaler den i sin danske Historie 8 D. S. 596 formoder, at den

⁶³) Finni Johannæi hist. eccles. vol. 2. p. 62-65.

474 Om Erkebiskop Absalon.

er bleven opdigtet i Skaane, hvor Almue og Bønder ei havde Aarsag, til at være fornøiet med Erkebiskopen.

(Tillæg til 3 D. S. 329.)

Thattr om Thorstein Sidu Halls Søn.

Thorstein, en Søn af Sidu Hall, kom tilbage til Norge fra en Kjøbmandsreise han havde gjort til Dublin uden Tilladelse fra Kong Magnus, uagtet man den Gang ei turde foretage sig Handelsreiser, med mindre Kongen gav Lov dertil. Han veggrede sig desuden ved at betale Afgifter, Skattekræveren fordrede, under Paaskud af, at han var Kongens Hirdmand, og vilde end ikke erlægge den for sine Skibsfolk. Samme Sommer reiste han ud til Island, Kong Magnus blev herover saa forbittret, at han udslattede ham af Hirdmændenes Tal, og landsforviste ham. Næste Aar kom Thorstein tilbage, uden at have erfaret noget herom, og bragte en smuk Hingst med sig. Han landede ved Thronthiem, men ingen vilde omgaaes

Om Thorstein Sidu Halls Søn. 475

ham af Frygt for Kongens Brede. Hingsten havde han sat paa Græs uden for Byen. En Dag gik Einar Lambeskælver forbi, og syntes godt om Hesten. Thorstein traadte til, og bad ham modtage den, men Einar, der kiendte Manden, undslog sig derfor. Kort efter kom Endrid, og blev saa indtaget af Hesten, at han med Glæde modtog den af Thorstein. Einar blev meget alvorlig herover og advarede Endrid for Kong Magnuses Brede; men denne forsikrede, Thorstein var en brav Karl, og indbød ham at tilbringe Winteren hos sig. Fader og Søn pleiede at holde Julegilde med Kongen. Einar, der ikke havde givet sig af med Thorstein, raadede Endrid til dette Aar at blive hjem, men, som han selv agtede at gjøre; men Endrid reiste alligevel med Thorstein og ti andre. Einar indhentede dem dog paa Veien, forestillede Endrid, hvor ufornuftig denne Trodsen var, og fik ham til at vende om, selv reiste han til Kongen og blev vel modtaget. Fierde Dag i Julen begynder Einar at tale om Thorsteins Sag, ønsker den maatte forliges, og siger, at han ei vilde spare Penge derpaa. Magnus svarer, at han ei skjøttede at tale derom, da han nødigen vilde gjøre sin Fosters fader vred. Nogle Dage efter begynder Einar igien paa denne Sag, men faaer samme Svar.

476 Om Thorstein Sidu Halls Søn.

Da den trettende Dag i Julen kom, blev Einar mere paatrængende, og forstikkrede, at Sagen laae ham nær. Kongen svarede kort: at han undrede sig over, hvorledes de kunde holde med en Mand, der havde hans Brede. Einar sagde, at han ikke havde ventet hans Forbøn skulde blive forgiæves, især for en Mand, der ei havde giort mere end Thorstein; hverken dræbt Kongens Frender eller Venner. Han kiendte sin Søn, at denne vilde forsvare Thorstein som sig selv; vilde Kongen angribe ham, blev der Borgerkrig i Landet. Selv vilde han dog ikke fegte mod Kongen. Han havde ei ventet sligt kunde skee, da han var reist til Gardarige, havde anvendt alt paa at styrke Kongens Magt, og var bleven hans Fosterfader. Nu vilde han reise af Landet, og for Eftertiden være ham hverken til Gavn eller Meen. Einar springer op og gaaer vreed ud af Hallen. Kongen iler efter ham, omfavner ham og siger: Gode Fosterfader, det skal aldrig skee, hvis jeg maae raade, at vort Vensteb skal brydes, giar Mandens Fred, som dig selv synes godt. Einar blev nu formildet, og afgjorde Thorsteins Sag.

Thorstein, Broder til Egil og Søn af den for Kristendommens Indførelse i Island saa virk-

Om Thorstein Sidu Halls Søn. 477

somme Hall fra Side, var en af Snorre Sturlesens Forfædre, paa den modrene Side. Han nævnes ofte i Landnamabog S. 277, 294, 305. Den Afgift indkommende Skibe skulde erlægge til den kongelige Kasse, omtales og i Oluf den Heliges Saga K. 71. Den synes ikke at have været bestemt i Forhold til Varenes Pris, men til Besætningens eller Skibets Størrelse. Den forsigtige men tillige diærve Einars, den overmodige Endrids Udfærd skildres overeensstemmende med hvad vi ellers vide om disse Høvdinge og med Tidens Sæder. Den af hvem Hovdingen modtog Gaver, skyldte han tillige sin Bistand; han vilde tabe sin Anseelse paa Thinge, ved at svigte sin Klient. Fortællingen findes i Flatabogen col. 785, 786.

(Tillæg til 3 D. S. 380.)

Om Thorstein den Nysgierrige.

En fattig Islænder ved Navn Thorstein kom til Kong Harald Sigurdson og blev vel modtaget. En Dag Kongen var i Bad og Thorstein passede

478 Om Thorstein den Nysgierrige.

paa hans Klæder, fik denne fat paa Kongens Pung og saae deri to Knivskafter, der havde Farve som Guld men vare i Enden som Træ. Da Kongen tog Klæderne paa, mærkede han, Thorstein havde været i Pungen, og paalagde ham til Straf at opsoge Mægen til Knivskafterne. Thorstein tog i sin Nød Tilflugt til Hellig Olufs Skrin og lagde sig til at sove under det. Han drømte at en Mand kom til ham, der raabede ham at drage til fremmede Lande. Han gjorde det og leed meget Ondt paa sin lange Reise. En Dag fandt han midt i en stor Skov en Eremit, som sagde ham, at han var paa den rette Vej, to Dageiser derfra vilde han see den gyldne Skov paa en Holm, men der var til lige en Slangered, og mere end til to Knivskafter maatte han ei tage med sig. Thorstein kom rigtig derhen, og tog til de tvende Skafter, men da han vilde hugge mere af Beddet, hørte han Slangen hvæse, og sprang i Vandet for at svømme fra Den. Slangen forfulgte ham og kom stedse nærmere. Da paakaldte Thorstein Hellig Oluf, og mærkede nu, hvorledes Slangen lagde sig i Ring, og kom ei videre. Han kom lykkelig tilbage til Harald, der gav ham Penge til at sætte i sin Handel, Thorstein seilede til Island, men

Om Thorstein den Nysgierrige. 479

vendte igien tilbage, og faldt med Kong Harald i Engelland.

Dette Eventyr findes i Flatsbogen cbl. 838, i det Suhmske Afskrift 3017, 3021. Det er oversat i Danske Tilskuer for 1818 N. 60 S. 433-436. Sagnet om den gyldne Skov er laant af fremmede Romaner. Da Fortællingen i det mindste maae være fra Enden af det fiortende Aarhundrede, lærer man af Maaden, hvorpaa Thorstein siger, at have raadført sig med Hellig Oluf, at denne Art af Oneiromanti maae længe have været kiendt i Norden.

**Alphabetisk Register over islandske af
fremmede Sprog oversatte eller
efterlignede Romaner.**

- Alvontus og Constantinus's Ambales's** (en romantisk Bes
Saga: (om en Konge og en arbejdsse af hvad Sars
Hertug i Syrien.) fortæller om Hamlet.)
- Ajar den Berømtes.** Ambrosius og Rosamundas
(oversat i 17de Aarh.)
- Alaflets** (Søn af Kong Ni-
gard i Engelland.) Amelii og Amici (hører til
de 7 vise Mestres Hist.)
- Alban Bigvaldsens** (fra Mo-
scau.) Amloba (en fri Oversættelse
af Sars Beretning om
Hamlet.)
- Alexander den Stores** (over-
sat efter P. Gualteri Alex-
andreide af Biskop Brand Apollonii (Konge af Tyrus.
Nyerup 168.)
- Johansen ifølge Hagen Ha-
gensens Befaling. Nye-
rup 43*.)** Artus og hans Kampers,
(Nyerup 113.)
- Alexanders og Ludvigs** (see
Amund Sunafonges og Si-
Amelii.)

*) Hvor Professor Nyerups Navn citeres i dette Register,
menes hans Skrift om almindelig Moerskabs Læsning i
Danmark og Norge igjennem Aarhundreder. Kiøbb. 1816.

- gurd Fots (Krevet paa Muren i Söln).
- Asmund Vikings (fra Island).
- Asmund Sebbafosters (hører til Bring og Tryggves).
- Balant Admirals eller Ferefuts (B. blev halshugget af Karolus Magnus, fordi han ei vilde døbes).
- Barlams.
- Bertram Greve og Rosilies.
- Bievus (Søn af den engelske Grev Giron).
- Blaus og Victors.
- Blomstervalla (oversat af Tydfk ved Mester Biörn i Kong Hagen Hagensens Tid. Navnet er af en Egn ved Alexandrien hvor Scenen henses).
- Bretasögur (En Bearbejdelse af Gotfred af Mommouths Bærk).
- Bering Fagres (Konge i Saxland).
- Charikleia og Theogenis (oversat efter den danske Overtættelse af Heliodors græske Original).
- Clarus (Keiser) og Serenas (bragt fra Frankerig i det 14de Aarhundrede ved Biskep John Halthorsen).
- Conrads (Søn af Keiser Rigard i Saxland, blev selv Keiser i Myklegaard).
- Constantinus og Abonius's (See Abonius).
- Damastu og Jons (Søn Konge i Smaaland, der ligger syd for Frankerige, dræbtes af D. som tilsidst blev Grækerkongen).
- Dinus Dramblata (Dionysius den Stolte, Søn af Kong Ptolemeus i Egypten).
- Duggalbs Leidsla (en Irlænder's Bedrifter, oversatte fra Latin paa Hagen Hagensens Bekostning).
- Elis og Rosamundes eller Julius den Gamles (oversat af Franck 1226 af Munkken Robert, ifølge Hagen Hagensens Befaling. Nyerups Reise til Stokholm S. 158).
- Greg Kappes og den skionne Evidæ (hører til Artus Sagaerne).
- Ernefs. (Hertug i Baiern, See Nyerup 220).

- Esopi (en fri Bearbejdelse af Hermans og Jarlmans (see Planudes)).
- Salentin og Dursons (oversat af Hollandsk i Midten af 17de Aarhundrede).
- Serakuts eller Balant-Admirals. (S. var en Søn af Balant, blev overvundet af Oliver og døbt. See Balant).
- Sertram og Plato (Sønner af Kong Artus).
- Flores og Blanzeflor (Nyerup 112).
- Flores og Leo (Nyerup 108).
- Flovent Frædefonge (fundet af Mester Simon i Lyon).
- Fortunatus (Nyerup 157).
- Gabon og Bigoleis (See Bigoleis).
- Galmey Ribbers.
- Gibbons (Søn af den franske Kong Wilhelm).
- Grelents (Engellænder)
- Greseldis (Nyerup 141)
- Gustav Landrons (oversat af svensk, trykt i Holum 1756).
- Gvimars (engelsk Ribbers).
- Hektors (Nyerup 39).
- Helene den Taalmodiges (Nyerup 138).
- Henrik Keisers.
- Hermans og Jarlmans (see Jarlmans).
- Hierandes og Bilmunds eller Bilmund Bidutans (Hierande var Søn af Bisvald, Konge i Frankland).
- Hrings og Tryggves (den ene Konge i Grækenland den anden i Saxland).
- Hugo Skaplers (oversat af fransk ved Grev Johan til Nassau-Saarbrücken paa tysk for hans Moder Elisabeth af Lothringen, epitomeret af Conrad Heimsdorfer).
- Jarlmans og Hermans (oversat af en Bog kaldet Saxafrædi af Mester Virgilius).
- Jon Drømmers og Henrik Jarls.
- Jon Leikveins (en fransk Ridder).
- Jon Svibdaglens eller Thialar Jons (Søn af en Konge i Castilien).
- Jsaldis (see Tristram).
- Jvents Artus Kappes (oversat af fransk efter Hagen Hagensens Befaling, Nyerup 123).
- Karl Magnuses (Nyerup 90).

- Kyrialax Keiser (ikke Keiser Alexius men en Fabelhelt).
 Kais.
 Landres (oversat af Engelsk. Hører til Sagnene om Carolus Magnus).
 Laurins Konge (oversat af Dansk, Nyerup 65).
 Lauses eller Ludvigs (Søn af den engelske Kong Henrik).
 Lilla Peters (er den skionne Magellones Nyerup 134).
 Magelones. (See Lilla Peters).
 Magus eller Maus Karls (i Sarland).
 Markolfs og Salomons (Nyerup 264).
 Melufines (Nyerup 135).
 Mirmants (Konge i Sicilien).
 Mottuls (oversat af fransk efter Hagen Hagensens Befaling. Sagnet om den forhexede Raabe ved Arturs Hof).
 Ricanor og Saulus. (See Saulus).
 Niklas Keisares (Søn af Kong Faustus i Ungarn).
 Nitida Fragas (Datter af Frankerkongen Richard).
 Octavianus, (see Flores og Leo. Nyerup 107).
 Olgeir Danske. (Nyerup 99).
 Oursøn og Valentin. (See Valentin).
 Onund Fagre og Ulf Starke. (See Ulf).
 Parcevals (til Artus Romo-
 nerne).
 Perus (Mester).
 Remund Keisersøns (en Søn af Keiser Rigard i Sarland, overvandt i Holmgang Achilles, Søn af Kong Eneas i Afrika. Her cisteres Cardan og Scaliger).
 Rodberts, (trykte i Holum 1756).
 Rosamundes. (See Ambrosii).
 Rosamundes. (See Elis).
 Salomons. (See Markolfus).
 Samson Fagres. (Trykt i Børners Kæmpedater).
 Saulus og Ricanors (to Fostbrødre, den ene fra Galatien, den anden fra Italien).
 Sigurd Thogles, (Søn af Kong Hlobber i Sarland).

- Sigurd Turnares, (Søn af Wilhelm Frankerkonge). Bondesøn der blev til en Trane).
- Sigurd og Signes. (Børn af Kongen i Apulien. Sagaen er opdigtet af en Islænder i det 17 Aarhund.) Tyodel Ribbers eller Theodili (Funde forvandle sig til en Bjørn).
- Sigurgard Fræknes. (Konge i Tartariet, gift med Ingegerde). Ulf Stærke og Snund Fagre, (den ene blev Konge i Afrika den anden i Asien).
- Sigurgard Sigurdgardsens eller Sigurdgard og Volbrands. (Den sidste en Viking dræbte den første en engelsk Prinds. Skrevet paa Tydsk af M. Johanni). Ulf Uggens, (Konge i Normandiet).
- Skaplers. (See Hugo). Ulfars (Clarelii Søns fra Persien).
- Skyffiusaga. (See Mottulsaga). Urgolis. (See Vigoleis).
- Syv vise Mesteres. (Nyerup 151). Valbrand og Sigurgards (see Sigurgard).
- Theogenes. (See Chariclea). Baldemars (Søn af Kong Philip i Saxland).
- Thialar Jons. (See Jon Svibdagfen). Baltar Hertugs. (See Griseldis).
- Tristram og Isalde, (oversat 1226 efter Hagen Hagensens Befaling af Broder Robert. Nyerup 118). Balvent Artuskappes.
- Trojumannasaga, (oversat af Dansk 1677, see Nyerup 32). Victor og Blaus.
- Tryggves og Frings. (See Fring). Vigoleis (Nyerup 125).
- Tronuthattr, (en lombardisk Wilhelm Siods (Søn af Kong Rigard i Engelland).
- Wilmund Wibus. (See Hierandes). Bilkin Ribbers og Søns i Frankland.
- Birgillii (oversat af Hollandsk 1676. Denne Birgilius ægte en Datter af Kong Soldan i Babylon og byggede Neapel).

Register over de i Sagabibliothekets trende Bind undersøgte Sagaer og Thattr.

- * **U**bsalons Th. c. 471-474. Asmunds og Egils S. b.
 Udils S. (see Hrolfs). 610-618.
 Alfifiordingernes S. (see Eyr- Audun Bestyrðskes Th. a.
 byggiasaga). 345-346.
 Alfs S. (see Halls). Augmund Ditts og Gunnar
 An Buesvingers S. b. 540. Helming's Th. c. 261-269.
 545. Kulkofra S. (see Thorhalls).
 Arman's S. a. 361-362.
 Arne Biskops S. a. 326. Bandamanna S. a. 315-316.
 330¹⁾. Bard Dumbsons S. a. 359-
 Aron Hiorleiffens S. a. 234- 361.
 236. * Biorn Hitbalakappes S.
 Asbiorn Prudes S. (see Dnm a. 159-167.
 Storoffens). Blod Egils Th. (see Rnyt-
 Asmund Kappabanes S. b. lingasaga).
 596-600. Bodvar Biarkes b. 524-525.

1) Trykt som Fortsættelse af Sturlunge, Kiøbenhavn 1820,
124 S. i 4.

2) Trykt med latinsk Oversættelse i et af Statsraad Thor:
lacius udgivet Program 1818.

- Bofes og Herrauds S. (see Herrauds).
- * Bragda-Aulvers Th. c. 467-471.
- Brand den Garmildes Th. c. 371-375.
- Brandkrossa Th. a. 294-300.
- * Broddhelges S. a. 97-100.
- Bue Andriks Søn S. (see Kjalnesingasaga S.).
- * Droplauges Sønners S. a. 86-94.
- * Edvard den Helliges S. c. 380-386.
- Egils og Asmunds S. b. 610-618.
- Egil Skjalagrimsens S. a. 109-129.
- Egil den Dabes Th. c. 131-139.
- * Egil Sidu Halls Søn Th. c. 300-303.
- Endrid Ulbreids Th. c. 227-231.
- * Endriks Th. c. 304-308.
- * Erik Rodes S. a. 291-294.
- Erik Vidforles S. b. 659-663.
- * Eymunds S. c. 177-186.
- Eyrbyggja S. a. 189-198.
- Fagurfinna c. 434-437.
- Finboge Rammes eller den Stærkes S. a. 281-288.
- Fliotslibinge S. (see Kiala).
- * Fliotsliba S. (see Droplauges Sønners).
- Floamannasaga a. 208-314.
- * Fostbrødre S. a. 153-159.
- Fragment af en Saga om danske Konger b. 482-483.
- Fragment historisk og geographisk c. 115-116.
- Fragment af Harald Blaatands og Svend Tveffiaags Historie c. 116-118.
- Frithof den Fræknes S. b. 458-464.
- Fundin Noregur b. 430-448.
- Færeinga S. a. 176-185.
- Gange Hrolfs S. b. 645-653³⁾.
- Gest Haraldsens S. a. 363.
- Giasa Refs Th. (see Guthreks og Hrolfs S. b. 581).
- Gisle Gurs Søn S. a. 167-175.
- * Gisle Illugesens Th. c. 386-398.

3) Oversat paa Svensk af Professor Liljegreen i Skandinaviske Fornaldrens Hjaltesagor 1 D.

- Gretters S. eller Gretla a. Hagen Hagensens S. c. 430-
249-263. 433.
- Grim Lodinkins S. b. 525= Hagen Herdebreðs S. (See
531. Heimskringla 3 D.)
- * Grænlandinga Th. a. 288= * Hagen Iversens S. c. 375=
290. 377.
- Grænlandinga S. (see Eric * Hagen Hareks Sønns S.
Rødes). c. 127-131.
- * Grønlands Annaler a. 338= Halbor Snorresens Th. c.
342. 330-337.
- Gudmund Dyres S. (See * Halldan den Gamles S.
Sturlungesaga). b. 672-675.
- Gudmund den Godes S. (See Halldan Svartes S. (Heims-
Sturlungesaga). fringla 1 D.)
- * Gudmund den Riges S. Halldan Branefostres S. b.
(See Eiosvetninga S.) 636-638.
- * Gulb=Asas Thords Th. a. Halldan Gisteinsens S. b.
346-347. 627-636.
- * Gulbthorers S. (See Torst; Halfred Wanraabfalbs Th.
firðinga S.) c. 269-287.
- Gunlaug Ormstunges S. a. Hatts S. b. 448-458.
- 62-70. Harald Haarfagers S. (See
Heimskringla 1 D.)
- * Gunnar Thibrande-Banes * Harald Haarfagers S. c.
Th. a. 144-145. 187-197.
- * Gunnar Keldugnupfils Th. Harald Graafelds S. (Heims-
a. 352. fringla 1 D.)
- Gunnar Helmings og Aug; Harald Haarbraades Saga.
mund Ditts Th. c. 261= (Heimskringla 3 D.)
- 269.
- Gøthreks og Hrolfs S. b. Harald Gilles og Magnus
Blindes S. (Heimskringla
3 D.)
- 579-589.
- Hagen eller Hafon Abelsteens * Haut Habroks Th. c. 153=
Saga. (See Heimskringla 158.
1 D.)

- Havard Isfyrdinga S. a. Hrolfs og Gøthreks S. (see
 267-269. Gøthreks).
 Hedins og Hognes S. b. 570-579. Promund Scipsens S. b.
 545-556.
 * Heidarvigafaga a. 44-51. * Promund Halkes Th. c.
 Heidreks S. (see Hervarar- 462-464.
 saga). * Þryggjarstykke c. 457-461.
 Heimskringla c. 398-413. Hulda S. a. 363-371.
 Helge Thorer's Søn's Th. c. Þungurbaka a. 186-188.
 238-240. * Hånse Thorer's S. a. 78-
 * Helges og Grims S. (see 85.
 Droplauges S.) Hørdes S. (see Holmveriera-
 * Helges og Ulf's Th. c. nes).
 465-467.
 * Hemmings Th. c. 356-368. Illuga Grydefostres S. b.
 Herauds og Boses S. b. 656-659.
 601-609. Ingvar Vidforles S. c. 158-
 Hervarar S. b. 556-570. 176.
 Hialmar og Rames S. b. Somsvikingesaga c. 38-97.
 663-667. * Jon Dgmundsens S. a.
 Hjalmters og Olvers S. b. 321-326.
 624-627. Isleifs Th. (see Kristni S.)
 Hlidverternes S. (see Niala). Isendingesaga mikla (see
 Holmverternes S. a. 274- Sturlunga S.)
 280. Jotel Buesens S. a. 356-
 * Hrafnkel Godes S. a. 103- 357.
 109.
 Hreidar Tosfes Th. c. 325- Kart Besals Th. c. 308-316.
 329. Ketil Høngs S. b. 525-531.
 * Hroddinfinna c. 452-457. Kjalnesinga S. a. 354-356.
 * Hroden Tosfedes Th. c. * Riartans Th. (see Lar-
 147-152. dala S.)
 Hrolf Krages S. b. 493- Rnytlunga S. c. 118-127.
 523. * Rormals S. a. 140-144.

- * Kremlre S. b. 667-672.
 Kristni S. a. 317-318.
 Kroka Refs S. a. 357-359.
- Landnamabog a. 225-229.
 * Laurentii Biskops S. a. 330-334.
 * Lardala S. a. 198-224.
 Leif Dörfursens Th. (see Fær-
 eiinga S.)
 * Liosvetninga S. a. 130-
 140.
- Magnus den Godes S.
 (Heimskringla 3 D.)
 Magnus Barfods S. (Heimsk-
 ringla 3 D.)
 Magnus Blindes og Harald
 Gille S. (Heimskringla
 3 D.)
 Magnus Erlingsens Saga.
 (Heimskringla 3 D.)
 Magnus Lagabæters S. c.
 433-434.
 Magnus Karls den Helliges
 S. a. 320-321.
 Margretes og Sigurd Konges-
 frendes Th. c. 315-319.
 Midfiord Stegges S. (see
 Thord Prebes).
 * Morkinskinna c. 449-452.
 Niala a. 51-62.
 * Niardvikinga S. (see Gun-
 nar Thidrandebanes Th.)
- Nislunga S. (see Vilkinaf.)
 Norna Gestis S. b. 108-120.
- * Odd Sveigsens Th. c. 351-
 356.
 * Oluf Geirstadaals Th. c.
 287-292.
 Oluf Tryggvesens S. (Heimsk-
 ringla 1 D.)
 Oluf Tryggvesens S. ved
 Oddur Munk og ved Gun-
 laug Munk c. 197-211.
 Oluf Digurbeins eller Ha-
 raldsens eller den Helliges
 S. (Heimskringla 2 D.)
 Oluf Kyrris S. (Heimsk-
 ringla 3 D.)
 Orne Storolffens S. a. 353-
 354.
 Orvar Odds S. b. 531-540.
 Ottos (Keiser) Th. c. 97-
 115.
- Paul Biskops S. a. 188.
- Rafns og Gunlaugs S. (see
 Gunlaug Ormstunges S.)
 * Rafn Evendbiørnsens S.
 a. 236-243.
 Rafn Ruffirdings Th. c. 322-
 325.
 Ramers og Hialmars S. b.
 665-667.
 * Raudulfs Th. c. 292-300.

- Raugnvalds og Rauds Th. c. 252:257.
 Regner Lodbrogs S. b. 464:483.
 * Reikdala S. (see Liosvetninge S.)
 * Reikdala S. (see Viga Skutus S.)
 Sigmund Brestesens S. (see Færejunga S.)
 Sigurd Fosnersbanes S. (see Volsunga S.)
 Sigurd Forsalafars Saga. (Heimskringla 3 D.)
 Sigurd Inges og Gisteins S. (Heimskringla 3 D.)
 * Elisa Hroes Th. (see Hroeden Tosfedes S.)
 Snegle Halls Th. c. 337:351.
 Spesses Th. (see Bretters S.)
 Stufs Th. c. 377:380.
 Sturlaug Starssames S. b. 639:646.
 Sturlunga S. a. 243:249.
 Styrbiorns Th. c. 140:147.
 Sunneves og Albans Th. c. 217:222.
 * Svarfdala S. a. 300:307.
 Svends og Finns Th. c. 222:227.
 Sverre S. c. 413:426.
 Sögubrot S. b. 484:492.
 Sørle Stærkes S. b. 618:623.
 Thetleif Danstes S. (see Vilfina S. b. 199:204).
 Thidref af Berns S. (see Vilfina S.)
 Thord Hrebes S. a. 270:274.
 * Thorsfin Karlsefnes S. (see Erik Rødes S.)
 * Thordgeir Havardsens og Thormod Kolbrunar Skalds S. (see Fostbrødre S.)
 Thorgils Orrabeens Søns S. (see Floamanna S.)
 Thorgrim Hrebes og Viglund Banes S. a. 349:351.
 Thorhall Kulkofras Th. a. 316:317.
 * Thorlaf Biskops S. a. 335:338.
 Thorleif Jarlaskalds Th. c. 211:217.
 * Thormod Kolbrunar Skalds og Thordgeirs S. (see Fostbrødre S.)
 Thornefingernes S. (see Eyrbyggja S.)
 * Thorstein Sidu Halls Søns Th. c. 474:477.
 * Thorstein Stanghugs Th. a. 342:343.

- Thorstein Drefods Th. c. * Torffirbinga S. a, 101:
 232:237. 103.
 * Thorstein den Nysgierriges
 Th. c. 477:479. Uprune Noregs Konnunga S.
 * Thorstein Hvides Th. a. (see Fendin Noreg).
 344:345.
 * Thorstein Frodes Th. a. * Valnaliots S. a. 94:97.
 347:348. Vatnsdæla S. a. 146:152.
 * Thorstein Luftfyrdstas Th. Velents S. b. 154:175.
 a. 348. * Riga Skutus a. 264:267.
 Thorstein Bæarmagns Th. c. * Riga Styrð S. a. 47:43.
 240:251. Riga Glums a. 70:77.
 Thorstein Bikingsens S. b. Bilfina S. b. 146:316.
 589:696. Volsunga S. b. 36:108.
 Thorvald Vidforles S. a. * Bopnfirbinga S. (see Brodd-
 319:320. helges S.)
 Thorvald Tassalds Th. c. Ynglinga S. (see Heims-
 257:261. fringla I D.)
 * Thorvard Krakunefs Th. c. 368:371.
 Thrand's Th. c. 320:321. Olverð og Hjalmters S. b.
 Thrand's S. (see Færeiinge S.) 624:627.
 * Tofe Tofesens Th. b. 116: Drkneyinga S. a. 229:231.
 117.

Sagregister over Bibliothekets trende Bind.

- A**gerdyrkning a. 54, 79. Atle b. 344-348.
 Alfer b. 513, 649.
 Almindelige Bemærkninger Balder b. 458-459, 486.
 om de islandiske Sagaers Begravelsesstikke a. 171, 172,
 Vigtighed a. 1-14; om b. 71-72, 114, 611. c. 287-
 deres Vægtighed 15-33; om 288.
 de mytiske og romantiske Bersærker a. 58, 71, 149-150.
 Sagaer b. 1-32; om Sa- b. 501, 504, 508, 533, 557,
 gaer fra den historiske Tids- 597, 612.
 alder c. 1-37. Biarkemaal a. 157. b. 124,
 358, 377.
 Arv a. 109, 115, 120, 202, 281. Biarmeland a. 112, 142. b.
 603, 629-630, 636, 641. c.
 Arveøl a. 203 (see Gravel). 154, 180.
 Aser a. 75. b. 55, 486, 570.
 c. 244. Billeber a. 124, 203. c. 276,
 286-89, 328.
 Aslaug b. 93-97, 465-466,
 476-78. 480-481. Bjørne a. 281-283, 345.
 Asmund Snode b. 616-618. Blaamænd a. 283, 352. b.
 Astrologie a. 322-323. 619. c. 154.
 Astronomie a. 133. c. 294.

- Blafumændenes Land b. 611. c. 180.
- Blobhevn a. 38, 41, 42, 55, 57:58, 66, 80, 96, 98, 136:137, 139, 156, 172, 173, 268:269, 271:272, 279. b. 77. c. 53:54, 252, 256, 262:263, 322, 335, 387:388, 465.
- Brenser a. 199.
- Bueskydning Egils b. 156, Ans 542. Palnatokes c. 54:55. Endrids 229:230. Hemings 359.
- Bygninger a. 203. b. 109. c. 252, 293, 296.
- Bøder a. 76, 99, 104, 142, 155, 163, 165, 180, 242, 268. c. 345.
- Dands a. 150. b. 422.
- Danmark. Reiser derhen a. 52, 111, 154, 162, 176, 303, 321:322, 329, 345, 348, 353, 358. c. 223, 347.
- Danmark. Mythiske Sagn derom b. 44, 33, 74, 110, 111, 154:156, 199, 464:468, 483, 525, 572, 636, 656, 660.
- Danmark Islændernes Samqvem dermed c. 8:15. Sogaer derom c. 38:139. Historiske Sagn derom c. 381, 383.
- Disarblot a. 112. b. 459.
- Disarsal b. 560.
- Domme a. 57, 83, 101, 241, 323.
- Domstole a. 55, 83, 115 (see Thing).
- Drømme a. 62, 80, 101, 138, 205. b. 64, 74. c. 39, 48, 214, 234, 258, 287, 289, 297, 324.
- Eed a. 75, 153, 191, 260.
- Elefant til Skoldmærke b. 219.
- Engelland a. 58, 65, 114, 117, 143, 154, 161, 209, 238, 346, 533, 618, 637. c. 18, 129, 309, 364:366. Soga derom c. 380:385.
- Faste a. 213.
- Finland a. 602.
- Finnehandel a. 109:110. c. 238, 344, 351:355.
- Fiskeri a. 101, 110.
- Forligelsesformeler a. 47:48, 102. 256.
- Forliøbsret a. 270. c. 212, 215.
- Forniostr b. 435:436.
- Forsonlighed a. 264, 285:286, 344.
- Fortællere a. 156, 347.
- Forvandlinger b. 42, 45, 46, 506, 547.

- Føftbrødre** a. 153, 168, 217, 353. b. 533, 572, 581, 591, 602:606, 610, 611, 624, 640, 656.
Fraftland b. 48, 60, 534.
Freia a. 92, 102. b. 448, 571, 641.
Freir a. 72, 103:104, 108, 172, 295, 561, 571. c. 264, 265, 267:268, 272.
Frigga a. 92, 147. b. 641.
Frieri a. 81, 83, 94, 182, 212. b. 597. c. 271, 304, 306.
Frisland a. 121.
Fuglenes Sprog b. 56, 465.
Færdigheder c. 229:230, 295, 359:362 (see *Bueffindning og Svømmen*).
Færøerne a. 176:185. b. 459.
Færøiske Dvæder b. 420:430.
Fæstemøer a. 63, 141, 160, 270.
Giestvenffab a. 145, 149, 164, 272.
Giftermaal a. 94, 274.
Gode Raad b. 559. c. 128:129, 468.
Gobord a. 55, 88.
Gobordsmand a. 270, 315. c. 63.
Gothland a. 65, 114, 146, 275. b. 37, 506, 519, 591, 601, 612. c. 16, 101, 277.
Grave a. 84, 150, 192, 196, 199.
Gravøl b. 77. c. 51. (f. *Arvesl*).
Grottesfangen b. 496:498.
Græferland a. 283:284.
Grønland a. 156, 288:290, 291:293, 310:311, 338:342, 345, 356, 357, 360. b. 629.
Gudehuus a. 54, 103, 179, 190, 264, 354. c. 101, 222.
Gudmund fra Glæfisvold b. 108. c. 603, 247:251.
Gunnar Ronge b. 351:354.
Hamder og Saurle b. 82:92, 236:242, 245:248.
Handel a. 37, 78, 110:111, 176, 199, 203, 311. c. 8:9, 147:148, 153, 238, 241, 277, 308:312, 347.
Hedinsø b. 43, 50.
Heimdal b. 486.
Heimsfringla c. 396:413.
Helsingør a. 176. c. 277.
Hestekamp a. 73, 286, 342.
Herartie a. 289, 324:325, 327:330, 331:336. c. 131, 472.
Hilde b. 572, 574.
Hildebrands Sang b. 270:276.
Hofliv b. 508 under *Haralb*.
Haarfager c. 191:193 under *Oluf Tryggvesen* 273.

- 275, under Bluf den Hel-
lige 293, 296, 300, under
Magnus den Gode 325-327,
under Harald Haardraabe
331-333, 338-349.
- Holmgang a. 67, 71, 115,
119, 135, 141, 309. b.
589, 640. c. 272.
- Hrimner b. 37, 40.
- Hulda a. 366-370.
- Hunaland b. 43, 564.
- Hveens Krønike b. 408-416.
- Hæner b. 54, 486.
- Høibrud a. 251, 275. b. 532,
546, 649. c. 289.
- Høimodighed a. 343. b. 43,
451, 460, 574, 610. c. 88-
89, 396.
- Høisædes Piller a. 190, 226,
291, 306.
- Jernbyrd a. 253. c. 306.
- Jerusalem a. 135, 319.
- Jomsborg c. 66-70.
- Jotunheim b. 558, 614.
- Jomala b. 603, 609.
- Jrungs Bæg b. 265.
- Jrland a. 58, 65, 154, 200,
202. b. 533, 582.
- Jælands Bønggelse a. 103,
107, 112, 147, 148, 189,
199, 225, 249.
- Jælands borgerlige Tilstand
a. 131, 150, 267, 270, 277,
301.
- Jælandske Sagaers Bigtig-
hed a. 1-14. Regler for
at bestemme deres Ægthed
15-33. Deres Uffattelses-
tid 246.
- Jælandernes Samqvem med
Danmark c. 8-15; med
Sverrig 15-18; med Gar-
darige og Engelland 18;
deres historiske Sanddrø-
hed og Paalidelighed 18-25.
- Juul a. 347. c. 223, 332, 475.
- Jylland b. 611.
- Kargang a. 309.
- Kierlighed a. 69, 141-143,
201, 220. b. 62, 459.
- Kierlighedsviser a. 150, 155.
- Kiøbmænd a. 70.
- Klædedragt a. 81, 95, 119,
121, 130, 201, 211, 212.
c. 148, 228, 370.
- Konens Udsærd a. 53, 56,
138, 200, 204, 219, 254,
279, 309, 312. b. 43.
- Kornlade a. 110.
- Kristendommens Indflydelse
a. 39, 95-96, 165. b. 390,
391, 394-395. Udbredelse
a. 181, 205-210, 317, 319.
c. 223-224, 228-230, 254-
255, 260, 273, 302.
- Kunstværker a. 124. b. 384-
396.
- Kurland a. 113.

- Kæmpeviser b. 402:408.
 Kirker deres Opbyggelse 39,
 219.
 Landvatter a. 116.
 Lege a. 73. c. 294:295
 Linned a. 81, 217, 271. b.
 466. c. 372.
 Litur b. 590 (see Lytr).
 Løse b. 54, 55, 571.
 London b. 467.
 Longobarder b. 74.
 Løse for Halses Kæmper h.
 450. Tomsøvikingerne c.
 63:64, 70:72, 88. Af Dlaf
 den Hellige c. 357, 367.
 Lund a. 113.
 Lytr c. 154:155, 157, 158
 (see Litur).
 Løgekoner a. 89.
 Løgekunst a. 237:239.
 Løger a. 99, 157.
 Løfter a. 82, 150, 264, 302.
 c. 74, 142, 144, 223.
 Mennekoffer a. 264. b. 560.
 c. 84:85, 93:94.
 Miklegaard b. 637, 660. (see
 Væring).
 Mord a. 117, 171.
 Mytiske Sagaer. Regler for
 at bestemme deres Paali-
 belighed b. 1:32.
 Mytiskt b. 23:24. c. 2:3.
 Nidstang a. 116, 149, 289.
 Nidvise a. 142, 163, 164, 250,
 344. c. 213, 346.
 Niord b. 571.
 Ndin a. 209. b. 36, 37, 39:
 40, 44, 48, 54:56, 60, 84,
 88, 118, 449, 491, 511,
 514, 527, 535, 556, 560:
 561, 571, 579, 580, 601,
 613, 627, 639. c. 142,
 222, 244, 272.
 Nifferhuse a. 87, 114, 148,
 279.
 Niffergøds a. 191, 264.
 Nffringer a. 72.
 Npfostre Andres Børn a. 203.
 Nttos Angreb paa Danmark.
 c. 107:112.
 Noppes Jernbyrd c. 106.
 Nroces a. 57, 59, 74, 75, 80,
 88, 95:96, 106, 115, 119,
 120, 130, 134, 256, 257,
 315, 316. c. 148:151.
 Nvindehevn a. 44, 52:53,
 216, 218. b. 71, 77.
 Nan (Havgubinden) b. 54,
 459.
 Nangstrib a. 52, 132:133,
 214. b. 69:70.
 Rom b. 471.
 Romantiske Sagaer. Regler

- til at bestemme deres Paa-
 lidelighed b. 1-32.
 Romantiskt b. 24.
 Romerreiser a. 58, 238, 322,
 345, 346, 353-358. c. 12,
 364.
 Runer a 113, 123. b. 54, 60.
 74-75. c. 232.
 Rusland a. 160, 319. b. 485,
 536, 545, 582, 610, 627-
 628, 643, 646-653. c. 18,
 159, 161-168. Saga der-
 om 177-186.
 Russiske Varer a. 130.
 Samson, Konge i Salerno b.
 148.
 Saurle og Hamder b. 82-92,
 236-242, 245-248.
 Sarland a. 319. b. 74, 560.
 c. 309.
 Sigurd Fosnersbane, som hi-
 storisk Person b. 358-363.
 Oprindelsen til Sagnfred-
 sen om ham 362-373. Dens
 Forplantelse 373-430.
 Skafteavl a. 355. b. 54, 458,
 558.
 Skilsmisse a. 49, 51, 169-
 170, 205-208, 265. b. 448.
 Skalde hos Harald Haarf-
 ger c. 194-195.
 Skalde, deres Belønninger
 a. 65, 118, 124, 156, 160,
 162. c. 10, 11, 142, 212,
 272, 279, 341, 342, 347-
 348, 378. Deres Tvistig-
 heder a. 66, 141, 143, 160-
 165. c. 342-344.
 Skaldekonsters Historie i
 Norge fra Harald Haarf-
 fager til Hagen Hagensen
 c. 25-37.
 Skofnung Hrolfs Sværd a,
 141. b. 520-521.
 Skotland a. 54, 143, 199.
 Skjtsaander b. 516. c. 233.
 Slavinder a. 200, 305. b. 53.
 Slesvig b. 465.
 Snorres Rilder c. 400-403.
 Fortienester 403-404.
 Sold c. 179, 180, 332.
 Sorg a. 69, 121-122, 217.
 c. 281.
 Spaae Veirligt a. 226 c. 297.
 Spaaqvinde a. 138, 147.
 Spanien a. 238.
 Spøgeser a. 182, 196, 251,
 252, 275, 303. b. 47. c.
 245.
 Stærkobder b. 584-587.
 Svend Alfiva Søn c. 436.
 Svend Tveftæg c. 56-62,
 75-79.
 Sverre, hans Karakter. c.
 424-425.
 Sverrig a. 66* b. 466, 533,
 581, 590, 596, 612, 613,
 618, 644, 646. c. 193-194,
 278. Islændernes Sam-
 Sagabibliothek. 3die Bind. **I i**

- hvem dermed c. 15-18. Ga
 gaer derom c. 140:176.
- Svømmen a. 207. c. 229,
 360.
- Symboliske Handlinger a. 45,
 55, 105, 304, 344. b. 83.
 c. 41:42, 98, 101:102, 145,
 373.
- Samunds Edda dens Alder
 b. 98:101, 121:145.
- Sønners Forhold til Fædrene
 a. 84, 112, 131, 138, 146.
- Tapeter a. 70, 170, 203.
- Tempel (see Gudehuus, Dffer-
 huus).
- Tempelforstander (see Dffer-
 gode).
- Tempelforstanderinder a. 99.
 b. 603. c. 264, 268.
- Tempelstat a. 100, 197.
- Tidlig Modenhed a. 87, 112.
 b. 450, 525. c. 65, 140,
 234.
- Tilegnelse af øde Steder a.
 80:81, 301.
- Tildret af Bern b. 291:294,
 348:351, 398:400.
- Thing a. 83, 106, 115, 191,
 199, 251. c. 319, 347, 392:
 394.
- Thor a. 93, 189, 190, 209,
 310. b. 580, 613. c. 142,
 222, 224:226, 244, 253,
 255, 272, 276, 340.
- Thorgerda Hørgabrud a. 179,
 276. c. 84:86.
- Told a. 239. c. 213, 474.
- Trylledrif b. 64, 74.
- Trælle a. 115, 125:126, 131,
 170, 177, 200, 303. b. 36,
 39, 72, 76. c. 38, 262, 322.
- Thyre Dannebod c. 45.
- Tydske Sagn om Volsunger
 og Giufunger b. 316:343.
- Udfættelse af nyfødte Børn a.
 63, 150, 264, 281. c. 37,
 232, 236.
- Valfart til Jorsal b. 535.
- Valhalla b. 514.
- Valland b. 534, 592, 637,
 656.
- Valter af Vastasteen b. 190:
 199.
- Vandbaab b. 49.
- Varsler a. 192, 274, 307.
- Velent b. 154:175.
- Vensteb a. 52, 116:118, 120,
 149, 178, 271:272. b. 591.
 c. 462.
- Vetter a. 143.
- Viborg a. 169.
- Vilkinasaga, Bemærkninger
 over samme b. 294:316.
- Vidga Velents Søn b. 176:
 177, 249:250.
- Vilkinus b. 182:185.
- Vinland a. 193:195, 291:293.

- Biser a.** 74. **Æbelmodighed a.** 343, b. 460,
Bolsungasagas Ulber b. 97, c. 281, 312, 391.
 108. **Ælden af de nordiske Sagn**
Børinger a. 41, 105, 107, angaaende **Bolsungernes**
 220, 258-260. b. 61, 147; **Stiebne b.** 121-145.
 149-150, 152, 156. c. 271.
Bøler b. 112, 494, 531, 610. **Drkenserne a.** 54, 57, 199,
 229-234, 320. b. 592.
Drpo c. 86, 213.

